

ภาค สนาม **รบ**

กับกระบวนการ
สร้างวิถีโออาร์ต

In making (Battle) field.

Faculty of Fine Arts
SRINAKHARINWIROT UNIVERSITY

อัยนา กุญชรานนท์

คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาคสนาม (รบ) กับกระบวนการสร้างศิลปะวีดีทัศน์

โดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัยนา ภูยุตธานนท์

ได้รับการสนับสนุนการตีพิมพ์เผยแพร่จากโครงการผลิตหนังสือ ตำรา
เอกสารคำสอนและเอกสารประกอบการสอน ประจำปีงบประมาณ 2564
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาคสนาม (รบ) กับกระบวนการสร้างศิลปะวิถีทัศน์

ผู้เขียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัยนา ฤกษ์ฐานนท์

ผู้จัดทำ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัยนา ฤกษ์ฐานนท์

ประสานงานจัดพิมพ์ ฝ่ายวิจัยและนวัตกรรมการศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์
พิมพ์ครั้งที่ 1

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาคุณภาพผลงาน

ศาสตราจารย์กมล เผ่าสวัสดิ์

รองศาสตราจารย์พดุงศักดิ์ คชสำโรง

คณะกรรมการประจำคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

จำนวนหน้า: 160 หน้า

จำนวนพิมพ์: 100 เล่ม

ปีที่พิมพ์: พุทธศักราช 2564

พิมพ์ที่: ห้างหุ้นส่วนจำกัด สavigaการพิมพ์

ภาพปกหน้า: อัยนา ฤกษ์ฐานนท์

ภาพปกหลัง: อัยนา ฤกษ์ฐานนท์

งบประมาณสนับสนุน: คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ISBN: 978-616-586-816-7

ISBN (e-book): 978-616-590-122-2

คำนำ

หนังสือเล่มนี้จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอกระบวนการสร้างสรรค์งานศิลปะประเภทวิดีโออาร์ต ด้วยการเน้นไปที่การลงพื้นที่ภาคสนามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งประกอบไปด้วยตำบลปูด จังหวัดปัตตานี, ตลอดเก่า อำเภอเมือง จังหวัดยะลา, หมู่บ้านรอดันบาต จังหวัดนราธิวาส, ชุมชนตันหยงลิมอ จังหวัดนราธิวาส, เมืองศรีสาคร จังหวัดนราธิวาส, มัสยิดกลาง จังหวัดปัตตานี, อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี, อำเภอยะหา จังหวัดยะลา, บ้านบันนังสตา จังหวัดยะลา, ชุมชนคอกกาเว จังหวัดนราธิวาสและตลาดเมืองใหม่ จังหวัดยะลาตามลำดับ ซึ่งเป็นการลงพื้นที่ภาคสนามที่ผสมผสานกับการเล่าถึงบริบทพื้นที่และมิติของเวลาแห่งการเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ผนวกกับกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานที่ร้อยเรียงเนื้อหาไว้แบ่งเป็น 10 บท ผู้เขียนจะใช้คำใหม่ของแต่ละบทว่าเป็นการบอกเล่า ฉะนั้น ผู้เขียนจึงเปลี่ยนจากคำว่า “บท” เป็น “บอกเล่า” แล้วตามด้วยลำดับ 1 - 10 โดยทั้งหมดจะเป็นการเล่าผ่านตัวผู้เขียนเองจากประสบการณ์ที่พบเจอเหตุการณ์สำคัญในชีวิตและบางช่วงบางตอนของข้อมูลจะต้องยกข้อมูลมาจากข่าว, การบอกเล่าผ่านการสัมภาษณ์และการนำข้อมูลมาจากอินเทอร์เน็ตมาประกอบด้วย เพื่อให้ผู้อ่านมีความความเข้าใจมากที่สุดในช่วงขั้นตอนการสร้างสรรค์งานศิลปะประเภทวิดีโออาร์ตของผู้เขียนมากที่สุด

หนังสือเล่มนี้ได้เขียนขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2554 ซึ่งเป็นการเขียนบันทึกประจำวันถึงสิ่งที่พบเจอ ผู้เขียนเขียนบันทึกในทุก ๆ วันจนถึงประมาณปี พ.ศ. 2562 เป็นระยะเวลาาร่วม 10 ปี ผู้เขียนจึงได้นำเรื่องราวจากการจดบันทึกมาผสมผสานกับการลงพื้นที่ภาคสนาม ประกอบกับความรู้และประสบการณ์ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะประเภทวิดีโอ ทั้งหมดล้วนตกตะกอนจากการลองผิดลองถูกด้วยผลงานสร้างสรรค์ที่เน้นการลงพื้นที่ภาคสนามมา หากผิดพลาดประการใดต้องขออภัยผู้อ่านมา ณ ที่นี้ด้วย

อัยนา ญะยูทานนท์

คำนิยาม

ปฏิบัติการทางศิลปะ ผ่านสื่อวิดีโออาร์ต

ภาพเคลื่อนไหวในฐานะประจักษ์พยาน

Artistic Practices through the Lens of Video art

Moving Image as Evidence witnesses

ความเคลื่อนไหวทางศิลปะในแถบอเมริกาเหนือและยุโรป นับตั้งแต่ทศวรรษ 1960 เป็นต้นมานั้น ถือได้ว่าพลังขับเคลื่อนกระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะก้าวกระโดดไปอย่างรวดเร็วและเท่าทันต่อสถานการณ์ทั้งบริบทเนื้อหาและเทคนิควิธีการสื่อสาร นำเสนอ อันหมายถึงแนวคิด เนื้อหากลายเป็นพลวัตที่สำคัญต่อกระบวนการสร้างสรรค์ของนักปฏิบัติการทางศิลปะ (Artistic Practice) โดยที่บรรดานักสร้างสรรค์ต่าง ๆ พยายามแสวงหาเครื่องมือเพื่อสื่อสาร นำเสนอและถ่ายทอดผ่านเทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อให้สนองต่อแนวคิดเนื้อหา รูปแบบในการที่จะนำเสนอต่อสาธารณชน ให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ต่อผลงานของตนเอง

หนึ่งในสื่อ (Media) หรือเครื่องมือในการส่งผ่านเนื้อหา การสร้างสรรค์อันเกิดจากวิธีวิทยาปฏิบัติทางศิลปะ (Artistic Practice methodology) ก็คือ (Video-วิดีโอทัศน์) เมื่อนำเครื่องวิดีโอมาเป็นสื่อในการกำกับภาพเคลื่อนไหว (Moving Image) โดยมีนักปฏิบัติการทางศิลปะเป็นผู้กำกับดูแลการผลิตทั้งกระบวนการจนออกมาสำเร็จเป็นผลงานตามความพึงพอใจของผู้สร้างสรรค์และเรียกผลงานที่เกิดจากเครื่องมือถ่ายทอดกระบวนการแนวคิดสร้างสรรค์ว่า “วิดีโออาร์ต” หรือ “ศิลปะวิดีโอทัศน์” (Video art or Vide touch)

ศิลปินผู้ใช้เครื่องมือวิดีโอและเป็นผู้นิยามศัพท์คำว่า Video art เป็นคนแรกคือ Les Levine เขาเป็นศิลปินที่พยายามทดลองใช้เครื่องมือทางวิทยาการเทคโนโลยีคนแรก ๆ ในการนำเสนอแนวคิดและบริบททางสังคม การเมือง วัฒนธรรม ผ่านกล้องโทรทัศน์ โทรศัพท์ ซึ่งนับได้ว่าเป็นนวัตกรรมใหม่ทางศิลปะร่วมสมัยในทศวรรษ 1960 เขาได้ร่วมงานกับ Nam June Paik เพื่อสร้างสรรค์ผลงานผ่านสื่อโทรทัศน์และวิดีโอจนกลายเป็นนวัตกรรมทางศิลปะร่วมสมัยที่ยืนยาวมาจนถึงปัจจุบัน

Video ในฐานะเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดและเป็นตัวกลางสื่อสาร (Medium) เพื่อที่จะนำพา รูป-ภาพ (Image) ทั้งภาพนิ่ง (Still image) และภาพเคลื่อนไหว (Moving image) ที่นักปฏิบัติการได้ศึกษาค้นคว้า ทดลองผ่านสนามพื้นที่ของสังคมในระดับต่าง ๆ ที่มีเรื่องราว วิถีชีวิต วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง มาเรียงร้อยคัดสรรจนนำไปสู่บทสรุปของการประดิษฐ์สร้าง เป็นผลผลิตทางงานศิลปะและเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์พยานร่วมสมัย ในนามของ Video art ที่ทำให้เกิดจินตภาพการทัศนะ (Visual image) ซึ่งผู้ที่ได้รับรู้และเห็นพยานหลักฐานเชิงประจักษ์จาก Video art นั้นจักทำให้เกิดปฏิกิริยาเชิงปฏิบัติการจ้อง มอง (gazing looking) อันจะนำไปสู่สภาวะการรับรู้และค้นหาสิ่งที่เกิดจากความเคลื่อนไหวของรูป-ภาพในสื่อชิ้นนั้น ๆ

ปฏิบัติการจ้องมอง (gazing looking) อันเป็นการประมวลภาพความทรงจำ การรับรู้ อารมณ์ ความรู้สึกทั้งในแง่ของการรำลึกความทรงจำจากประสบการณ์และส่งต่อจิตภาพการทัศนาศาสตร์เปรียบเทียบ โดยสถานะเหล่านี้เป็นปฏิบัติที่อยู่ในวงวนการรับรู้ของมนุษย์ตลอดเวลาในโลกของสังคมแห่งการมอง ยิ่งแล้วในสถานะอึดอัดการสัมผัสโลกแห่งความจริงนั้น ยิ่งทำให้สัตว์มนุษย์ดำรงอยู่ห่างไกลจากอายตนะผัสสะทั้งภายใน-นอกมากขึ้น และสิ่งที่เป็นไปได้ในขณะนี้ (สถานะการเกิดโรคระบาดห่าต่าปอด Covid-19) ก็คือการอยู่ในโลกของ Moving and Digital images เช่นที่กำลังจะได้ศึกษาในหนังสือเล่มนี้

ภาคสนามกับกระบวนการสร้างสรรค์วีดีโออาร์ต : In Making:(Battle) Field. อันเป็นบทประมวลประสบการณ์ผ่านภาคสนามของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อัยนา ภูยุตานนท์ ในเล่มนี้ไม่ใช่หนังสือเพื่อแนะนำการสร้าง (สรรค์) วีดีโออาร์ต แต่ทุกตัวอักษร คำเรียงระหว่างบรรทัด มาลัยร้อยแก้วร้อยเรื่องราวเล่มนี้คือชีวิตของชีวิตที่ดำรงอยู่ในพื้นที่ที่ไม่มีใครในโลกเทคโนโลยีแห่งความเร็วได้พานพบ เป็นชีวิตที่เสมือนถูกปิดถูกลืม ถูกทำให้มองไม่เห็น มองข้ามผ่านไปสู่อีกขอบฟ้าของความเป็นประชาชน

ความสั่นสะทอนในอารมณ์การรับรู้จากพยานหลักฐานเชิงประจักษ์ ในนามของภาคสนามเล่มนี้ เป็นดัชนีชี้ให้เห็นว่าในโลกอันไพศาลในจักรวาลอันกว้างใหญ่ ยังมีชีวิตของผู้คนอีกนับล้าน ๆ ที่ทำให้ถูกมองไม่เห็น แต่กระบวนการสร้างสรรค์ด้วยวิธีวิทยาปฏิบัติการทางศิลปะ ผ่านสื่อวีดีโอชุดนี้จะทำให้เกิดการจ้อง มอง และนำไปสู่คำถามที่ค้างคาใจมาตลอดว่า “วีดีโออาร์ตคืออะไร”

ถนอม ช่างคัตตี

นักปฏิบัติการทางศิลปวัฒนธรรม

Manifesto, Agenda, Summit (MAS)

ลุ่มน้ำโขง-ชี-มน, ดินแดง

15 สิงหาคม 2564

สารบัญ

	หน้า
บอกเล่า 1	
ณ ดินแดนมะตะบะ	1
บอกเล่า 2	
ชุมชนย่านตลาดเก่า	15
บอกเล่า 3	
รอดันบาตู	30
บอกเล่า 4	
ต้นหยงลิมอ	47
บอกเล่า 5	
ศรีสาคร ภู่มัสยิดกลางปัตตานี	59
บอกเล่า 6	
ณ เมืองท่าแห่งสายบุรี	74
บอกเล่า 7	
ยะหา ศาลาดูจันท์	89
บอกเล่า 8	
แดนเขابันนั่งस्ता	104
บอกเล่าเก้าสิบ ที่คอลลอกาเว	129
รายการอ้างอิง	152
ประวัติผู้เขียน	157

บอกเล่า 1 ณ ดินแดนมะตะบะ

.....กับวิธีการหา
การสร้างสรรค์

ประเด็นเพื่อ
งานวิดิโออาร์ต.....

บอกเล่า 1 ณ ดินแดนมะตะบะ

.....กับวิธีการหาประเด็นเพื่อการสร้างสรรค์งานวิดีโออาร์ต.....

จากผลงานวิดีโออาร์ตเรื่อง MY FEAR MY EVERYDAY, MY FEAR MY LIFE, PRESSURE STATE OF ETHNICAL IDENTITY EXPRESSION OF MELAYU PATANI, THE STIGMATIC VICTIM, CASE STUDY FROM MEMORY AT THE TEA SHOPS IN THREE SOUTHERN THAI PROVINCES OF THAILAND, STORY TELLING OF ETHNIC MALAYA PATANI: MULTICULTURE AND ART, WOMAN AND THEIR MENTAL SUFFERINGS IN THE SOUTHERN BORDER PROVINCES OF THAILAND, THE STORY OF “KHO LO GA WAE” AND PUBLIC AREA TO BUILD SECURITY FOR COMMUNAL AREA, COMMUNITY ARTS: PROCESS OF INTUITIVE COMMUNITY BUILDING THROUGH POOYOUTH IDENTITY โดยจุดเริ่มต้นของงานทั้ง 9 ชิ้นนี้มีผลมาจากประสบการณ์ของผู้เขียนที่เผชิญกับความหวาดกลัว ภาพความสูญเสียที่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งเป็นจุดกำเนิดของงานชิ้นแรกและชิ้นต่อ ๆ มา

พุทธศักราช 2553 เป็นจุดเริ่มต้นของเรื่องราวการทำวิจัยภาคสนาม จากช่วงเวลาเกือบสิบปี นำมาสู่ประสบการณ์ชั้นดี ที่ทำให้ได้รู้ว่าสิ่งที่สำคัญที่สุดของกระบวนการผลิตงานสร้างสรรค์คือ “การหาประเด็น” ที่จะเป็นแรงดึงดูดให้ผู้สร้างงานตรึงตัวเองไว้อยู่กับผลงานอย่างยาวนานจนจนสามารถสร้างงานสำเร็จ นอกจากนั้นยังจะเป็นแรงดึงดูดความสนใจจากผู้คนให้เข้ามาชื่นชมผลงานอีกด้วย ฉะนั้น ผู้เขียนจึงเน้นย้ำความสำคัญของการผลิตงานสร้างสรรค์สิ่งแรกนี้ คือ “การหาประเด็น” ในบางครั้งเราก็อาจจะไม่สามารถหาประเด็นได้ เพราะจับต้นชนปลายไม่ถูก แต่ในบางครั้งประเด็นก็พุ่งเข้ามาหาเราอย่างไม่ทันตั้งตัว จากบริบทและปรากฏการณ์ในสังคมที่เกิดขึ้นอย่างไม่อาจคาดการณ์ได้ เช่น โรคระบาด ภัยพิบัติธรรมชาติ หรือแม้กระทั่งประเด็นทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ซึ่งไม่ว่าจะด้วยปรากฏการณ์ใด ในฐานะของผู้สร้างสรรค์ผลงาน ก็ต้องมีการพิจารณาปรากฏการณ์เหล่านั้น จากความสนใจ จากความนิยม จากความเคลื่อนไหวของสังคมซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยสนับสนุนให้ผลงานมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น ในขณะที่เดียวกันผู้สร้างสรรค์ผลงานจะต้องศึกษาแนวคิด ทฤษฎีหรือองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับผลงานชิ้นนั้นให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ อันจะแสดงให้เห็นถึงความถนัดของผู้สร้างสรรค์ผลงานที่จะนำไปสู่การสร้างตัวตนได้เป็นอย่างดี ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้ได้มาซึ่ง “ประเด็น” ในการผลิตงานสร้างสรรค์

การหาประเด็นในการผลิตงานสร้างสรรค์ หากให้อธิบายอย่างเป็นรูปธรรม จะขอยกตัวอย่าง การหาประเด็นของผู้เขียน เริ่มจากตัวของผู้เขียนมีภูมิลำเนาอยู่พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเป็นพหุวัฒนธรรมสูง มีความหลากหลายของชาติพันธุ์ วัฒนธรรม วิถีชีวิตและขนบธรรมเนียมประเพณี ทำให้ผู้เขียนมองประเด็นจากสิ่งรอบตัวเป็นจุดเริ่มต้น โดยประเด็นที่มองเห็นว่าจะนำมาสร้างสรรค์งานได้นั้นคือ ประเด็นเรื่องระยะทาง (ตัวผู้เขียนและแม่ต้องอยู่ห่างไกลกัน), ประเด็นเรื่องครอบครัว (พ่อแม่แยกทางกัน), ประเด็นเรื่องสังคม (การอยู่ร่วมกันในสังคมของคนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้), ประเด็นเรื่องวัฒนธรรมมลายู (ที่มีความแตกต่างจากคนมุสลิมส่วนใหญ่ในประเทศไทย), ประเด็นเรื่องศาสนาอิสลาม (มีลักษณะการใช้ชีวิตที่เฉพาะตามหลักคัมภีร์อัล - กรอาน), ประเด็นเรื่องความตาย (ที่เชื่อว่าทุกสิ่งขึ้นอยู่กับความประสงค์ของพระเจ้า) เป็นต้น จะเห็นได้ว่าในแต่ละประเด็นนั้นมีความแตกต่างและความกลมกลืนที่ทับซ้อนกันอยู่ ต่อให้จะเป็นเรื่องที่มีฐานมาจากสิ่งรอบตัวก็ยังไม่สามารถทำให้ผลงานมีความน่าสนใจได้มากเท่าที่ควร ดังนั้น ผู้สร้างสรรค์ผลงานจำเป็นจะต้องลงลึกในรายละเอียดของประเด็นต่าง ๆ ว่ามีเอกลักษณ์หรืออัตลักษณ์ใดที่แตกต่างจากคนอื่น อีกสิ่งหนึ่งที่คุณเขียนไม่ได้สัมผัสกับตัวเอง คือ ความสูญเสียที่เกิดขึ้นในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยสิ่งที่จะทำให้เข้าถึงประเด็นนี้ได้ คือ การเก็บข้อมูลจากข่าวและภาพถ่ายที่ได้บันทึกไว้ โดยการหาประเด็นเหล่านี้จำเป็นต้องทบทวนต่อว่าอันที่จริงแล้วผู้เขียนต้องการจะตั้งประเด็นใดจากข้อมูลนั้นมาทำงานสร้างสรรค์ หรือจะมีแนวทางใดในการเสาะหาข้อมูลเพิ่มเติม เพราะในบางประเด็นนั้น อาจจะมีเรื่องของความละเอียดอ่อนเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น สภาพจิตใจของผู้คนในพื้นที่ ความปลอดภัย หรือแม้แต่ค่านิยม ความเชื่อ ความศรัทธา ซึ่งอาจจะเป็นเรื่องใหม่ของผู้สร้างสรรค์ผลงานที่ต้องระมัดระวัง

.....หาประเด็น ดังประเด็นต่อไปนี้.....

บนพื้นที่แห่งความหลากหลายทางความเชื่อของมนุษย์ผู้อยู่อาศัย มีทั้งความรัก มีความเป็นตัวตน และยังเป็นแหล่งพหุวัฒนธรรมของคนมากเชื้อชาติที่คอยทำมาหากิน ได้ถูกครอบงำชีวิตและทรัพย์สินให้อยู่ภายใต้ของความไม่แน่นอน มีความสูญเสียเป็นเครื่องตอกย้ำความเจ็บปวด การถูกกำหนดให้มีรูปแบบวิถีชีวิตที่เฉพาะเช่นนี้ ไม่เป็นที่ทราบได้แน่ชัดว่าตัวบ่งการความยุติธรรมนั้นอยู่แห่งหนตำบลใด รู้ในสำนักเพียงว่าต้องอาศัยอยู่ที่บ้านเกิดของตนให้ได้ แม้ต้องอยู่ท่ามกลางความหวาดกลัวต่อความไม่ปลอดภัยในชีวิต โดยต่างมีวิถีทางการกำหนดจิตขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคล หากไม่ขาดขัดต่อหลักศาสนาที่ถูกกำหนดไว้ให้เป็นดังศาสนาอิสลาม

“เสียงสนั่นจากปืนลูกม่จุดสามแปดจำนวน 6 นัดดังขึ้น ท่ามกลางชนบทที่ไม่ห่างไกลจากอำเภอเมืองปัตตานี ยามเวลาหลังพระอาทิตย์ตกดินหมาด ๆ มีผู้คนที่จับจ่ายใช้สอยอาหารมี้อค่ำหลังทำการละหมาดของพระอาทิตย์ตกแห่งวัน หรือเรียกว่าหลังการละหมาดมักริบ ทุกคนต่างได้ยินเสียง 6 นัดนั้น และในทันใดต่างก็รีบรุดปิดประตูบ้านพร้อมปิดหน้าต่างแบบอัตโนมัติ โดยไม่ทราบว่าจะมีเหตุการณ์ไม่คาดฝันเกิดขึ้นหรือไม่แน่นอนว่าบ้านหลังหนึ่งในชนบทแห่งนี้ จะต้องนำตานองจากความสูญเสียแห่งการจากลาโดยไม่มีวันหวนกลับมาอีก นั่นคือจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ของชีวิตมนุษย์ในตำบลปูยุด จังหวัดปัตตานี

จากสิ่งที่เคยมีกลับไม่มี เหตุการณ์ที่ไม่เคยคาดคิดเช่นนี้ การทำใจปล่อยวางจึงไม่สามารถทำได้ในระยะเวลาอันสั้นหรือแม้กระทั่งชั่วชีวิต กระสุน 6 นัดนั้นได้เข้าไปอยู่ในร่างของชายที่นอนอาบเลือดท่ามกลางถนนที่เจียบส่งดปราศจากเสียงรถวิ่งผ่าน ยามไฟทองถนนสลัว ๆ เหลือไว้เพียงเรือนร่างอันบอบช้ำจากแรงกระแทกของกระสุนปืน ซึ่งก็ไม่ทราบสาเหตุว่าเหตุใดจึงต้องตกมาเป็นเป้าสังเวทให้กับความต้องการของใครบางคน ไม่เพียงแต่ความตายยังคงเหลือทิ้งความหวาดกลัวและความหวาดระแวง ทุกอย่างได้เข้ามารุนแรงใจร่างของผู้หญิงตัวเล็ก ๆ คนหนึ่งซึ่งมีฐานะเป็นภรรยาต้องมารับภาระจากที่ไม่เคยทำงานนอกบ้าน ก็กลายมาเป็นต้องลุกขึ้นสู้เพื่อลูกที่ยังเล็กอยู่อีก 3 คน”

(บันทึกโดย: ผู้เขียน ณ วันที่ 26 มีนาคม พ.ศ.2553)

การกำเนิดจุดเริ่มต้นด้วยจุดจบของชีวิตจากกระสุน 6 นัด ในวันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2553 โดยไม่เคยคิดมาก่อนว่าจะมีเหตุการณ์คราบนองควาเลือดแผ่ขยายมายังครอบครัวของผู้เขียน ในวันที่ทราบข่าวยังจำฝังตรึงอยู่ในหัวใจ เป็นคืนที่รู้ข่าวตอนใกล้เที่ยงคืน เปลือกตายยังไม่ทันเปิดรับภาพได้เต็มที่ ด้วยเสียงโทรศัพท์ทางไกลจากญาติที่ตำบลปูยุด จังหวัดปัตตานี โทรมาแจ้งข่าวสำคัญ หลังจากพูดคุยกันก็วางสายไปด้วยความมึนงงอย่างไม่รู้ตัว มีเสียงจากภายนอกที่ตั้งเข้ามาแต่กลับไร้ซึ่งเสียงปรากฏให้เห็นแต่เพียงภาพในสมอง เกิดสภาวะหุดับขึ้น ซึ่งในขณะนั้นตัวผู้เขียนปักหลักประกอบอาชีพและพักอาศัยอยู่ที่กรุงเทพ เขตบึงกุ่ม แขวงคลองกุ่ม ถนนเสรีไทย หมู่บ้านสหกรณ์ แต่ถึงแม้จะอยู่ที่ใดของมุมโลก ความหวาดระแวง ความกังวลและความหวาดกลัวในหัวใจก็ไม่เคยลดลงไปเลย แม้แต่น้อย เพราะบุคคลอันเป็นที่รักของเรานั้นอาศัยอยู่ในพื้นที่ ที่ความรุนแรงกระจายไปทั่วทั้งสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

จากเกมส์แห่งอำนาจมาสู่ข้อเท็จจริงแห่งชีวิต จากคำกล่าว “ฟ้าหลังฝน ย่อมสดใสเสมอ” อาจใช้ได้กับการเยียวยาสภาพจิตใจของคนในพื้นที่อื่น ๆ แต่ยกเว้นกับคนในพื้นที่ที่ต้องอยู่ ณ จุดเกิดเหตุตลอดเวลา การคำนวณคาดเดายังไม่ต้องกล่าวถึง ภาวะจำยอมนั้นต่างหากที่คู่ควร ในชาวบ้านบางรายที่อ่านไม่ออก เขียนไม่ได้กับภาษาไทยที่ถูกกำหนดยั่งต้องตกเป็นเป้าสังหารแบบแยบยล เพียงเพราะไม่สมควรต่อรองกับอำนาจและเงินตรากับความเป็นศูนย์กลางแห่งอำนาจได้ เหตุการณ์ความสะเทือนใจในคืนนั้นมันตราตรึงอยู่เบื้องลึกของจิตใจแม้ช่วงวันเวลาผ่านไปนานแค่ไหนก็ตาม

ความใหญ่หลวงที่สุด หมายถึง ภาระที่ถูกทอดทิ้งให้ต้องรับผิดชอบแบบด่วนพลันทันที

ความใหญ่หลวงที่สุด หมายถึง ฐานะการเป็นเพียงเศษเสี้ยว อาจไม่มากพอในฐานะของผู้นำครอบครัว

ความใหญ่หลวงที่สุด หมายถึง ความยากลำบากที่ต้องเลี้ยงบุตรเพียงลำพังอย่างโดดเดี่ยวต่อการตอบคำถามมากมายที่มาจากบุตรทั้งสามชีวิต

จากจุดดับสูญไปสู่จุดเริ่มต้นแห่งความกล้ากลืนฝืนทน อีกทั้งไม่ทราบได้ว่าใครเป็นผู้กระทำ ความดังกล่าว หากแต่ต้องเป็นมนุษย์ผู้มีลมหายใจเท่านั้น ภูตผีปีศาจตนใดก็ไม่อาจทราบได้ว่ามนุษย์กึ่งภูตผีปีศาจได้มากระทำกับมนุษย์ผู้ซึ่งไม่เดียงสา เสมือนเป็นมนุษย์ในนิยามที่เคยอ่านจากนิยายปรัมปรา

ตำบลปยุต จังหวัดปัตตานี เป็นจุดเริ่มต้นความหวาดกลัวในความสูญเสียของผู้เขียน ซึ่งมนุษย์ทุกคนล้วนต้องตาย และจากบทบัญญัติของคัมภีร์อัล - กรูอ่าน อีกทั้งจากหนังสือ MAX WEBER วิถีแห่งการบำเพ็ญตบะและอาชีพการเมืองของ อาจารย์ธเนศ วงศ์ยานนาวา ได้เขียนและพิมพ์ครั้งแรกขึ้นเมื่อ พฤษภาคม 2556 ไปถึงภาวะของความตายว่าเป็นอยู่ที่สมบูรณ์ มีให้เห็นและเกิดขึ้นกับสิ่งมีชีวิต หากไม่ได้เกิดเพียงแคโลกตะวันตก ไม่สามารถหลบหนีได้ แต่ความตายสามารถเลือกให้มีความหมายได้หากแต่ไม่ใช่บุคคลธรรมดาสามัญชน อย่างเช่น นักรบผู้เป็นหนึ่งในชนชั้นปกครองจากในอดีตเป็นเรื่องที่ศักดิ์สิทธิ์น่านับถือมาจนถึงปัจจุบัน หากแต่ผู้ชายที่ตายด้วยกระสุน 6 นัดนั้นเป็นคุณอาที่เสมือนพ่อผู้คอยเลี้ยงดูผู้เขียนมาตั้งแต่วัยเยาว์ ด้วยความผูกพันอันมากมายนี้มันทำให้รู้สึกได้ในทันทีว่า เวลาเราทราบข่าวเกี่ยวกับความสูญเสียในลักษณะนี้ผ่านวิทยุ โทรทัศน์ เรามักจะเกิดความสงสารผู้ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ ซึ่งเป็นความหตุสุดที่ไม่อาจเลือนหายไป อีกทั้งคุณอาของผู้เขียนก็เป็นชาวบ้านธรรมดาทั่วไป และการตายในครั้งนั้นก็กำหนดให้ถูก

มองว่าเป็นการทะเลาะเบาะแว้ง ซึ่งส่งผลให้ครอบครัวไม่ได้รับการเยียวยาช่วยเหลือจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องใด ๆ โดยเฉพาะจากภาครัฐ

จากเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นและไม่มีท่าทีว่าจะคลี่คลาย ทำให้พื้นที่ชุมชนปยุตถูกสังคมตั้งคำถามเนื่องจากพื้นที่นี้เคยดำรงสถานะเป็นเมืองหลวงอาณาจักรมลายูปัตตานี ซึ่งจากภายใต้สงครามการเมืองระหว่างราชวงศ์และการติดต่อสื่อสารในปัจจุบันทางทิศเหนือไม่ไกลจากตัวเมืองปัตตานี คือ ตำบลบาราเฮาะ ทางทิศใต้ก็จะติดกับตำบลประจัน อำเภอยะรัง ทางทิศตะวันออกจะติดกับตำบลเสดวา อำเภอยะรัง และทางทิศตะวันตกจะติดฝั่งแม่น้ำปัตตานี ลักษณะของตำบลปยุตจะมีลักษณะที่ราบ ไม่มีต้นไม้ ในพื้นที่ของหมู่บ้านทางทิศตะวันตกนั้นจะเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ มีกลิ่นอายความสงบร่มเย็นจากธรรมชาติอยู่มาก โดยส่วนใหญ่พื้นที่จะเป็นที่เพาะปลูก ทั้งการทำสวน ทำไร่ นาข้าว ตำบลปยุตจึงมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ในฐานะที่เคยเป็นเมืองหลวงแห่งอาณาจักรปัตตานี จะเรียกชื่อตามผู้ครองเมือง คือ “ระตูปยุต”

ปยุต ดินแดนมะตะบะ

ตำบลปยุต ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์จึงมีประวัติความเป็นมาช้านาน มีเรื่องเล่าเกี่ยวกับวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณีมากมาย โดยเฉพาะอาหารประจำท้องถิ่น มีความโดดเด่นตรงที่สามารถเป็นได้ทั้งอาหารคาวและอาหารหวาน นั่นคือ “มะตะบะ” หน้าตาของมะตะบะจะเป็นแผ่นแป้งสีเหลืองมัจจุรัส ห่อไส้ที่มีส่วนผสมของเนื้อสับ หอมใหญ่ เครื่องเทศนานาชนิด ในบางครั้งก็ใส่กล้วยบดที่มีรสหวานละมุนลิ้น หากินได้จากทั่วไปในตลาดและริมถนนสายปัตตานี-ยะลาทั้งสองข้างทาง กลิ่นอายของเครื่องเทศในมะตะบะมีความพิเศษเพราะเป็นสูตรเฉพาะจากชุมชนมุสลิมในถิ่นนี้ ผู้คนที่ผ่านไปมาตามเส้นทางสายนี้จำเป็นต้องแวะซื้อติดไม้ติดมือกลับบ้านทุกครั้งไป จากร้านสู่อร้าน สองริมฝั่งถนนวางมะตะบะห่อด้วยกระดาษสีเหลืองพับทบเรียงรายเป็นแถวยาว สะท้อนภาพวิถีชีวิตของชุมชนอย่างมีเอกลักษณ์

เดือนรอมฎอนหรือเดือนแห่งการถือศีลอดของชาวมุสลิม กลิ่นหอมรัญจวนจากเครื่องเทศจะยิ่งทวีคูณ ผู้คนต่างเข้ามาจับจองเป็นเจ้าของไว้รับประทานหลังการละศีลอด ซึ่งก็มีทั้งชาจรและ

ขาประจำ เวลาพ่อค้าแม่ค้าทำมะตะบะ บนเตาวงกลมสีดำจะระอุไฟกลางถูกราดด้วยน้ำมันรอบวง แผ่นสีเหลืองที่ค่อย ๆ เปลี่ยนสีจากความดิบของเนื้อแป้งกลายเป็นสีน้ำตาลเข้ม เมื่อสุกแล้วนำมารับประทาน ครั้นเพียงกัดเข้าไป 1 คำ จะรับรู้ได้ถึงเครื่องเทศที่กลมกล่อมกับเนื้อสันนอกสับที่ไร้ซึ่งมัน และหอมใหญ่สับ เมื่อได้นึกถึงมะตะบะก็คงหนีไม่พ้นปยุตต์ที่เป็นที่เลื่องชื่อ

จากมะตะบะที่หอมชวนกินจากกลิ่นเครื่องเทศมาสู่กลิ่นคาวเลือดนั้น ท่ามกลางพิธีละหมาด เพื่อขอภัยโทษแก่พระผู้เป็นเจ้าต่อผู้สิ้นชีพในโลกนี้ ด้วยน้ำตาของผู้รับรู้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างกันที่มีต่อผู้จากไป บรรยากาศเงียบสงบเหลือไว้เพียงเสียงบทสวดจากคัมภีร์อัล - กุรอานที่ถูกประทานลงมา จากเบื้องบนเท่านั้น ความอึมครึมเข้าปกคลุม ร้านค้าแป้งทอดสีเหลืองใสเนื้อและกล้วยถูกปิดไปหมดสิ้น สองข้างทางเต็มไปด้วยรถจอดซ้อนกันสองแถวยาวร่วม 3 กิโลเมตร เพื่อมาร่วมขอพรให้ผู้จากไป กลับคืนสู่พระผู้เป็นเจ้าอย่างสงบ วันปกติสุขหมดแล้วซึ่งลมหายใจ หมดแล้วซึ่งเสียงหัวเราะ หมดแล้วซึ่งผู้นำครอบครัว หมดแล้วซึ่งความยุติธรรม ในงานพิธีที่จัดขึ้นอย่างเรียบง่ายตามหลักของศาสนา อิสลาม

ก่อนเหตุการณ์ความสูญเสียจะเกิดขึ้นกับครอบครัวของคุณอนันต์ มีชาวบ้านบอกว่า มีคนขับรถจักรยานยนต์มาด้อมมองอยู่บ่อยครั้งที่ตรงข้ามบ้านของคุณอา และมีรถกระบะมาจอดตรงข้ามบ้านของคุณอาอยู่บ้างเช่นกัน ชาวบ้านไม่ได้นึกอะไรเกี่ยวกับการเจอคนแปลกหน้า รถแปลกคันในครั้งนั้น วันแล้ววันเล่าเป็นเวลาร่วมอาทิตย์ เพราะทุกคนล้วนไม่คิดว่าจะเกิดเหตุใด ๆ กับตนอยู่แล้ว เพียงแต่เกิดสงสัยต่อรถและคนที่ไม่คุ้นตาเท่านั้น และปยุตต์ยังเป็นสถานที่ ๆ ไม่เคยมีเหตุความรุนแรง ความสูญเสียใด ๆ เกิดขึ้นมาก่อน จะมีก็แต่อุบัติเหตุปกติ ตามแบบฉบับของโลกที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วเท่านั้น

บ้านปูนสีขาว 3 หลังที่เรียงรายกัน เป็นทาวน์เฮาส์มีหลังคาสีน้ำเงินเข้มติดริมถนนใหญ่เพิ่งสร้างเสร็จไม่ถึง 2 ปี พร้อมบ้านหลังเดิมที่ได้ปรับปรุงจากบ้านไม้ 2 ชั้นมีได้ถุนและสวนกล้วยไม้ดูร่มรื่น เนื่องจากคุณอาผู้เสียชีวิตจบจากมหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ เป็นคนที่มีความรักในธรรมชาติ บ้านและบริเวณโดยรอบจึงเหลือไว้เพียงแต่พืชพันธุ์นานาชนิดที่พร้อมแตกหน่อออกไปรับแสงอาทิตย์ในวันใหม่ แต่ไร้ซึ่งชีวิตจิตใจเพราะการจากไปของเจ้าของ

จากอดีตที่ผ่านมา ความเป็นท้องถิ่นปยุตจะถูกพูดถึงในนามของความสวยงามขัดแย้งกับความวุ่นวายมาโดยตลอด แต่แล้วก็กลายเป็นเพียงวันวานและหมดสิ้นไปหลังจากเกิดเหตุความรุนแรงไม่ขาดสาย หลังจาก พ.ศ. 2553 เป็นต้นมา ในทุกพื้นที่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ กลิ่นหอมเครื่องเทศจากมะตะบะจะถึงวันรอกการสูญหายไปจากความทรงจำ ในเนื้อหาจากที่ผู้คนกล่าวถึงกันมา ผสมกับข้อมูลในจินตนาการและความใฝ่ฝันด้านวัฒนธรรมชุมชนจะถูกทำให้สูญสิ้นไป ตามความอยากที่จะให้เป็นของผู้กำหนดไว้ ซึ่งอำนาจแห่งการปกครองเข้าแทนที่ความหลากหลาย จากความหลากหลายมาสู่ความไม่หลากหลาย หรือความต้องการอยากจะเป็นหนึ่งเดียวได้บันดาลให้เกิดขึ้นทีละขณะเป็นไปตามกรอบโครงสร้าง โดยรูปแบบที่เคยกระทำกันมาเหล่านี้ในอดีตกาลจากทั้งภาคเหนือและภาคอีสานมาแล้วด้วย

ด้านการฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีความหลากหลาย ด้วยองค์กรหรือกลุ่มเล็ก กลุ่มย่อยที่รวมตัวกันก่อตั้งขึ้นเพื่อให้เกิดการปรองดองของคนบ้านใกล้เรือนเคียง หรือสร้างความเข้าใจให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยการปลูกฝังให้ระลึกถึงวัฒนธรรมอันดีงาม ความสวยงามของกระแสวัฒนธรรมตามท้องถิ่นในยุคดิจิทัลที่คอยสนับสนุนให้ปลูกจิตสำนึกเพื่อไม่ให้เกิดความระแวงแคลงใจกันเอง สิ่งเหล่านี้ที่เกิดขึ้นล้วนเกิดจากความตั้งใจดีของคนในชุมชน องค์กรเอกชนและองค์กรร่วมไม่แสวงผลกำไร หวังสิ่งตอบแทนเพียงความดีงาม แต่ความพยายามจะให้นิยามแต่ละชุมชนท้องถิ่นแบบตรงไปตรงมา ก็ไม่สามารถทำได้โดยขาดการไตร่ตรองทวนคิดบนฐานความสูญเสียของครอบครัวใด ครอบครัวหนึ่งในทุก ๆ ชณะของความสูญเสีย แต่ความหมายนี้ก็จะคงเป็นกระแสที่พัดผ่านมาแล้วผ่านไป คือ ความหมายที่เป็นไปถึงความสัมพันธ์ระหว่างอดีตและปัจจุบัน หากอดีตน่าจดจำไม่ถูกกดทับ ปัจจุบันจะสามารถดำเนินไปได้ในทันที แต่หากความสูญเสียที่เกิดขึ้นนี้ เป็นไปด้วยอุบัติเหตุของภัยพิบัติจากธรรมชาติ โรคภัยไข้เจ็บหรือแม้กระทั่งอุบัติเหตุภัยต่าง ๆ นานา ก็สามารถรับกับความเจ็บปวด ทุกข์ทรมานนี้ได้เช่นกัน

จากวิถีชีวิตของชาวบ้านปยุตมีความหลากหลายของเชื้อชาติอยู่ หากเรามองจากตัวอาหารเป็นที่ตั้งมีการเข้ามาของแขก เผยแพร่เครื่องเทศจนเป็นอัตลักษณ์ของการพูดถึงพื้นถิ่นปยุต และอีกจุดเด่นของพื้นที่นี้นับถือนับถือศาสนาอิสลามย่อมมีการใช้ชีวิตด้วยความเชื่อว่าสิ่งหนึ่งนั้นจะเกิดขึ้นได้เป็นเพราะบัพทัญญูดีจากพระผู้เป็นเจ้า

การแก้ไขปัญหในปัจจุบันจะบอกกล่าวกันเสมอว่า เมื่อมีหรือเกิดปัญหาใด ๆ ย่อมจะต้องไปแก้ไขที่ปมแห่งปัญหาหรือต้นตอของความขัดแย้งนั้น ฉะนั้น ความขัดแย้งที่มีมาตั้งแต่อดีตกาล การศึกษาอดีตจึงมิได้หมายความว่า เป็นการมุ่งที่จะถอดแบบชีวิตในอดีตมาทั้งหมด แต่เป็นการนำเอาสิ่งที่ดีงามอันเป็นพื้นฐานเหมาะสมสำหรับการพัฒนาชีวิตในชุมชนของปัจจุบันให้ก้าวไปข้างหน้า มิใช่ถอยไปข้างหลังแต่อย่างใด

ความพยายามอาจจะเป็นหนึ่งในเดียวของวาทกรรมจากจุดสูงสุดมาสู่การกระทำต่อจุดต่ำสุด ดูเหมือนเป็นเรื่องพันวิสัยในช่วงเวลาหนึ่งอาจมีความหมายหนึ่ง แต่ก็จะเปลี่ยนไปในอีกช่วงเวลาหนึ่ง โดยไม่ยอมรับความเคลื่อนไหวของความหลากหลายที่แท้จริง

คำว่า “ชุมชน” จะสอดคล้องกับความเป็นสังคมจะต้องศึกษาในยุคต้น ๆ ของการเข้ามา ความหลากหลายชาติพันธุ์ ยอมรับได้ในความหมายที่จะเปลี่ยนแปลงไปตามโลกสมัยใหม่ หรือเปลี่ยนแปลงตามบุคคล เวลา และสถานที่ ที่ไม่ใช่ภาวะกดทับลงมาจากที่ใดที่หนึ่ง นั้นหมายถึง การทำลายล้างเผ่าพันธุ์ ชาติพันธุ์ ความเห็นต่างไปจากศูนย์กลาง ย่อมไม่มีวันสว่างได้หากขาดการยอมรับในเบื้องต้นเสียก่อน การเลื่อนไหลของวัฒนธรรมชุมชนไม่ได้เป็นเรื่องแปลกใหม่ ในความจริงก็เป็นในลักษณะของโลกาภิวัตน์ที่มีความเคลื่อนไหวอย่างรวดเร็วของช่องทางการรับส่งสาร เกิดความเสื่อมถอยบ้าง สูญหายในชาติพันธุ์บ้าง หากแต่ไม่เสื่อมหายในความเชื่อและหลักการปฏิบัติของศาสนาใดศาสนาหนึ่ง อย่างไรก็ตาม ความสำคัญจะอยู่ที่ความเป็นอยู่เสียมากกว่า ซึ่งไม่อาจกำหนดได้แน่นอน บางครั้งก็เกิดจากการครองอำนาจแบบไม่ใช่เกมการทำลายล้าง แต่เป็นแบบค่อยเป็นค่อยไปในบางครั้งอาจจะสร้างความเข้าใจแบบผิด ๆ หรือบิดเบือนไปจากความหมายของชุมชนเดิมนั้นอีกด้วย

จากที่กล่าวมาทั้งหมดในข้างต้น จึงบอกได้ว่า “ความหวาดระแวง” คือ จุดกำเนิดของการได้มาซึ่ง “ประเด็น” ด้วยเรื่องที่แรงกระแทก มีความสะเทือนอารมณ์ (ใจ) “ที่มากพอ” จึงเป็นจุดเริ่มต้นที่ไม่อาจจะปล่อยประเด็นนี้ไปได้ แม้จะต้องเจออุปสรรคนานัปการก็ตาม มันจะไม่มี ความไขว้เขว หากเรามีคำว่า “มากพอ” ความมากพอจะเกิดจากการกระทบจิตใจยังลึกลงไปจนถึงภาวะขั้นจิตที่ไม่ปกติสุข สิ่งนี้เป็นสิ่งที่หลายคนอยากจะหลีกเลี่ยงความจริงที่เจ็บปวดอย่างแสนสาหัส ประหนึ่งเสมือนตายทั้งเป็น เมื่อเป็นการไปเล่นกับภาวะอารมณ์ของมนุษย์ หากแต่มองกลับกันจะทำให้เรื่องนี้เป็นเรื่องที่เรา รู้จักกับมันมากพอ มากพอที่จะสามารถถ่ายทอดออกไปเพื่อให้หวนรำลึกถึงปัจจุบันและอนาคตอันใกล้ ก็จะมองเห็นได้ทั้งจากจินตนาการและจากประสบการณ์มาเสริมเติมแต่ง

อินเทอร์เน็ต โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ ข้อความ โทรศัพท์ ฯลฯ คือ ช่องทางการรับส่งข้อมูลข่าวสารของโลกในปัจจุบัน โลกใบใหญ่ได้ถูกย่อให้อยู่ในจอสีเหลี่ยม ทั้งยังเป็นจอสีเหลี่ยมที่มนุษย์ในโลกสมัยใหม่นั้นให้การยอมรับและยอมรับกันกับมันมากที่สุด การรับรู้เหตุสะเทือนอารมณ์ไปในทิศทางลงดัง ในบางครั้งจะเกิดความเห็นใจไปจนถึงเข้าใจของฝ่ายคู่ตรงข้ามหรือผู้เคียงข้าง และอาจจะอยู่กับมันเพียงครู่ขณะเท่านั้น แต่กับในบางคนจะอยู่กับมันอย่างตราตรึงไปจวบจนชีวิตจะหาไม่เลยก็มี

การนำจุดความสูญเสียมาเป็นหัวเรื่องไว้ในจิตใจนี้ เพื่อให้เกิดการเกาะติดสถานการณ์และความเคลื่อนไหวนั้น จะต้องอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจสังคมให้มากที่สุดเพื่อเป็นหลักยึดเอาไว้ ถึงแม้มนุษย์จะจำภาวะอารมณ์ความไม่ชอบธรรมและยึดเบี่ยงเบนความน่าสนใจไปก็ตาม แต่ก็ต้องสวมวิญญาณของความเป็นมืออาชีพในการนำหัวข้อที่ได้มาเพื่อกระทำการบางอย่างต่อไปได้อย่างขาดตกบกพร่องให้น้อยที่สุด

ความเป็นมนุษย์ คือ จุดบ่อเกิดของความเข้าใจซึ่งกันและกันอันที่จริงมันควรจะเป็นเยี่ยงนั้น หากแต่มีบางอย่างที่มากกว่านั้น จึงเกิดการละเลยในจุดขั้นสุดแห่งการต้องสละชีวิตใครคนหนึ่งได้ เพื่อให้ได้มาซึ่งเงินตรา อำนาจ ลาภยศ บรรดาศักดิ์และศักดิ์ศรี

ความตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดกับเพศหญิง เป็นอะไรที่รับมือได้ยากที่สุด ซึ่งในความเป็นจริงแล้วก็อาจจะเป็นทุกเพศทุกวัย เพียงแต่เพศหญิงผู้นี้มีบุตรที่ยังเล็กและค่อนข้างที่จะต้องการหัวหน้าครอบครัวที่จะมาเป็นเสาหลักในการหาเลี้ยงครอบครัวเพื่อดำรงชีวิต สิ่งหนึ่งคือเงินตรา อาหาร ยารักษาโรค ค่าใช้ชีวิตในสังคม อาจไม่จำเป็นต้องมากมายเพียงแต่ให้อยู่รอดได้ในแต่ละวันก็เพียงพอ ซึ่งสิ่งหนึ่งที่จะทำให้อยู่ได้ด้วยลมหายใจของคนที่น่าเชื่อถือศาสนาอิสลาม คือ ความต้องการและประสงค์ของพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของ จึงจำเป็นต้องน้อมรับกับความสูญเสียที่ร้ายแรงเช่นนี้

“2553 คือคำถามและคำตอบ”

หลังเหตุการณ์กระสุน 6 นัด เจ้าหน้าที่ทุกหน่วยงานระดมกำลังตั้งด่านสกัดสายปัดตานิ-ยะลา (สายเก่าที่ติดกับอำเภอยะรัง) กันมากขึ้น ระดมพลเข้ามาในพื้นที่ หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามาจับมือร่วมกันป้องกันภัยที่อาจจะเกิดขึ้นอีก เหตุการณ์นี้เป็นเหตุการณ์แรกในละแวกนี้ และเป็นเหตุการณ์เดียวที่เป็นการจุดฉนวนไฟให้ลุกขึ้นโดยไม่รู้ตัว หลังจากนั้นก๊วนข้า้เสมือนเทพหมดม้วนแล้วเดินหน้าใหม่ ความตายที่เป็นจุดเริ่มต้นเป็นกลางบอกเหตุว่าจะมีการฉนวนข้า้อีกครั้งในไม่ช้า

เสียงสั้นและน้ำตาพร้อมคำพูดสามคำว่า “สงสารลูก” มันทำให้ทุกคนที่ได้ยินวลีนี้ รู้สึกว่าเจ็บหนึบที่หัวใจ เข้าใจบริบทของความเป็นไปที่เกิดขึ้น มันมีทั้งอารมณ์คับแค้น เจ็บใจ เสียใจ อยู่ในความรู้สึกเดียวกัน ต่างนึกและพูดออกมาในแบบที่ไม่อาจดกลั้นเอาไว้ได้ว่า “ทำไมต้องเป็นเขา”

เบื้องหน้า คือ ชายร่างท้วมนอนแน่นิ่ง พร้อมแผลที่ถูกเย็บบนใบหน้าด้วยด้ายสีดำดำน อีกทั้งเต็มไปด้วยรอยเขียวฟกช้ำทั่วใบหน้าและข้างลำตัว ญาติพี่น้องพร้อมทั้งภรรยาซึ่งเป็นผู้สูญเสียยืนอ้อมลูกเล็ก ซึ่งเป็นเด็กผู้หญิงอายุยังไม่ถึงสองขวบตี รอคอยพร้อมที่จะอำลาด้วยความเคารพในรูปแบบของอิสลามก่อนที่จะห่อศพด้วยผ้าสีขาว

การต่อคิวจากคนสู่คนโดยเริ่มจากคนใกล้ชิด ญาติสนิท มิตรสหาย ไปจนเพื่อนข้างบ้าน เพื่อนร่วมงาน เพื่อนกินเพื่อนตาย ต่างมากันพร้อมหน้าโดยนัดหมาย ศพที่วางอยู่เบื้องหน้ามีเวลาเพียงไม่เกิน 11 โมง เพราะต้องฝังภายใน 24 ชั่วโมง การนำริมนิปากไปข้างแก้มหรือหน้าผากของผู้ตายจะเป็นการอำลาและการส่งท้าย หน้าผากและข้างแก้มของผู้ตายเย็นเยือก อุณหภูมิร่างกายถูกแปรเปลี่ยน เลือดหยุดวิ่ง ใบหน้าซีดเขียวไร้ความรู้สึก “ช่างไม่น่าเชื่อเลยจริง ๆ” ผู้ชายคนหนึ่งกล่าวออกมา แต่แอบเก็บน้ำตากลับผืนทนต์เอาไว้ (ซึ่งคือพ่อของผู้เขียนเอง)

การอาลัยอาวรณ์จะต้องสิ้นสุดลงแล้ว เพราะเราต่างรู้ดีว่าการตายของทุกชีวิต ก็คือการกลับไปหาและคืนสู่พระผู้เป็นเจ้าของเจ้าที่ทรงสร้างเรามา เหนือสิ่งอื่นใดการมีสติใช้ชีวิตในทุกย่างก้าว

คือ ยอมรับในเงื่อนไขของความตายไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบใดก็ตาม ทุกสิ่งอย่างล้วนแต่ถูกกำหนดมา หากแต่มันสามารถกระทำได้เร็วโดยผู้มันไม่ใช่คนที่เรารักมากมายนัก แต่มันก็ต้องทำให้ได้เร็วที่สุด ต่อให้กระสุนนั้นจะมากกว่า 6 นัดก็ตามที

“บรีน ๆ” เสียงสตาร์ตรถจักรยานยนต์ดังขึ้น หลังละหมาดม้ฆริบ (คือการละหมาดครั้งที่สี่ ของศาสนาอิสลามจากห้าครั้ง) เวลาประมาณห่มเศษออกมุ่งหน้าซีไปยังร้านที่อยู่ห่างจากบ้านไปไม่ถึง 200 เมตร เพื่อจะซื้อไอศกรีมให้ลูกสาวตัวน้อยที่คอยตอแยว่า “อยากกินไอติม” หลังจากจอดรถไว้ หน้าร้าน กำลังจะเดินเข้าไปในร้านปรากฏคนร้าย 2 คน ซึ่งมีการดักรออยู่ก่อนแล้ว 1 ใน 2 คนร้าย เข้ามาประกบและชักอาวุธปืนจ๋อยยิงทันที 6 นัดติด จนเสียชีวิตคาที่ ต่อจากนั้นคนร้ายรีบออกจากจุด กระทำการในทันทีโดยจักรยานยนต์ที่ติดเครื่องรอไว้อยู่แล้ว

การก่อเหตุความไม่สงบถูกนำวาทกรรมนี้มาใช้กล่าวอย่างไม่สิ้นสุด เมื่อใดมีเหตุการณ์เกิดขึ้น ไม่ทราบสาเหตุที่แท้จริงได้ว่า “ใครเป็นคนกระทำการ” แต่จะทราบชุดข้อมูลที่มาจกฝ่ายรัฐว่า “เป็นการสร้างสถานการณ์” หลังจากเหตุการณ์กระสุน 6 นัด ก็เป็นการจุดฉนวนเริ่มต้นให้แก่พื้นที่นี้

จากการวิเคราะห์กระสุน 6 นัดที่ยิงเข้าไปใส่คุณอา แล้วหลบหนีพร้อมจักรยานยนต์ที่ติดเครื่อง รอไว้แล้ว โดยผู้ที่ตกเป็นเป้า (หรือคุณอา) ก็ใช้ชีวิตอย่างปกติมาโดยตลอด เช่น ไปละหมาด กลับบ้าน ไปร้านน้ำชา ไปซื้อโรตีสี่ เป็นต้น เป้าสังหารนึ่งเช่นนี้ ก็ไม่แปลกที่จะสามารถทราบนาฬิกาชีวิต ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งได้โดยง่าย

ประเด็นความหลากหลายที่ทำให้ผู้คิดขึ้นและเกิดการถกเถียงกันเรื่องกระสุน 6 นัด เมื่อมัน เกิดขึ้นแล้ว การถกประเด็นในชุดนี้จะยังคงอยู่กันไปอีกนานแสนนาน ความยุติธรรมนี้จะยังคงเหลือ พอให้เห็นถึงชั่วลูกชั่วหลาน การถูกลดบทบาทลงด้วยการเก็บปากไว้ในบางรายที่มีการให้ความหมาย หรือคำตอบแทนต่อสิ่งนี้ถูกรู้กัน ผู้มันก็จะไม่สามารถได้พูดอีกในทุกประเด็น ตัวอย่างมีให้เห็นมากไป หนึ่งในนั้นคือกรณีกระสุน 6 นัด

ประเด็นกระสุน 6 นัด ถูกดึงขึ้นมาเป็นจุดจบและเป็นจุดเริ่มต้นของการต่อยอดการรับรู้ ถ่ายทอดเรื่องราวสู่บทต่อ ๆ ไป โดยผู้เขียนจะใช้ประเด็นที่มีความสะเทือนใจที่มากพอ ทั้งย้อนความลงไปสู่อดีตและเดินหน้าต่อไปยังอนาคต ให้เป็นกรอบแก่นแนวคิดสืบสาวราวไปยังขั้นตอนการถอดแนวความคิดต่อไป

การพูดถึง “ภาพเสนอ” ย่อมมิใช่การยืนยันความเป็นจริง โดยเฉพาะเรื่องราวที่ผ่านมาแล้ว ไม่มีผู้ใดสามารถสัมผัสและรับรู้ถึงอดีตได้ตรง ๆ เพราะสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันจะถูกขบคิดมากขึ้นด้วยประสบการณ์ที่มากขึ้น ในทุกวินาทีปัญหาเรื่องภาพเสนอก็มีความสำคัญต่อการถ่ายทอดออกไปสู่สังคมโดยรอบ การนำข้อมูลจากอดีตมาสร้างเป็นภาพจะต้องมีการกำหนด “โครงเรื่อง” โดย “การตีความ” ให้นำหน้าสาเหตุรวมไปจนถึงการมองย้อนกลับด้วย

สรุปการหาประเด็นในบท “บอกเล่า 1” เพื่อการเกริ่นนำที่จะนำไปสู่การหาสิ่งที่มีแรงจูงใจมากพอในการไปต่อของการค้นคว้าและการสร้างสรรค์ผลงาน สิ่งที่ต้องตระหนักคือ “ประเด็น” แต่ก็ไม่จำเป็นที่ทุกคนจะต้องเกิดความสูญเสียทั้งชีวิตหรือทรัพย์สินขึ้นก่อน ผู้เขียนเพียงที่ต้องการอยากจะชวนหาสิ่งที่ใกล้ตัวและเกิดผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบกับผู้ที่สร้างผลงานทุก ๆ รูปแบบ จึงขอเน้นย้ำในขั้นตอนนี้ที่สุดเพื่อจะนำพาให้ทุกคนขวนคิด นึก ตรึกตรอง เพราะถ้าหากว่าเป็นประเด็นที่ไม่มากพอ เราจะไม่สามารถนำพามันไปจนถึงสิ้นสุดหนทางได้เลย หรืออาจจะนำพาให้ผู้สร้างมีความตะกุกตะกักและอาจสะดุดอยู่บ่อยครั้งจนทำให้เสียเวลา แต่ก็ไม่ผิดเสียทีเดียวที่จะลองผิดลองถูกกับการได้มาซึ่ง “ประเด็น”

สิ่งที่ผู้เขียนอยากจะชวนนึกย้อนมองหรือทบทวนใน “การหาประเด็น” จะเกิดขึ้นได้คือ “การมองบริบทของพื้นที่”, “สถานที่” ที่จะนำพาให้เกิดแรงกระตุ้นเหล่านี้ได้ โดยของผู้เขียนเองเป็นพื้นที่ที่ผู้เขียนมีความใกล้ชิด จนนำมาสู่ประเด็นในการสร้างงาน รวมทั้งทำให้ประเด็นมีความกระชับมากพอในการจะจำกัดขอบเขตและอาณาบริเวณที่จะทำงานในภาคสนามต่อไป

โดยหลักการแล้ว “การหาประเด็น” จะต้องอาศัยการฟังและการจับใจความจากเรื่องนั้น ๆ มาแล้วสรุปเพื่อจะได้ประเด็นมา ซึ่งสิ่งเหล่านี้คือทักษะที่สามารถฝึกกันได้ ผู้เขียนเองก็ขอออกตัวว่า

ทักษะเหล่านี้ยังไม่แน่นพอก็ยังคงต้องทำการฝึกฝนต่อไป เพียงแต่ ณ เวลานี้อาศัยประเด็นที่เข้ามา กระแทกหัวใจก็เท่านั้น ในฐานะของผู้สูญเสียที่กำลังพยายามนำเสนอมุมมองผ่านภาพ เล่าเรื่องด้วย ประเด็นสะเทือนใจยิ่งของผู้เขียน ถ้าหากว่าผู้อ่านไม่ได้มีประเด็นที่มุ่งเป้าเข้ามาที่ตัวเอง สามารถจัดการกับสิ่งที่สนใจได้เช่นกัน โดยในเบื้องต้นจะต้องดูและติดตามสิ่งที่เราสนใจแล้วนำมาค้นหาและ ศึกษาพร้อมทั้งทำการจำกัดข้อมูลข้างต้น โดยสามารถทำเป็นรูปแบบผังความคิดออกมา แล้วเอาที่ แตกแขนงนั้นมาตัดออกนำเสนอเฉพาะสิ่งที่กลั่นกรองมาแล้ว อาจเกิดขึ้นจากการฟัง การอ่าน การ มองก็เป็นได้ ซึ่งในบางครั้งเกิดมาจากแรงบันดาลใจ ดลใจ จูงใจหรือไม่มีสิ่งเหล่านี้เลยก็ตาม จะเป็น สิ่งที่เสมือนกับผู้สร้างสรรค์ผลงานพบเจอในช่วงจังหวะของชีวิตก็สามารถสร้างมันขึ้นมาเป็น ประเด็นได้เช่นกัน

บอกเล่า 2 ณ ชุมชนย่านตลาดเก่า
....กับวิธีการเก็บข้อมูล
ด้านภาคเอกสารที่เกี่ยวข้อง

บอกเล่า 2 ณ ชุมชนย่านตลาดเก่า

.....กับวิธีการเก็บข้อมูลด้านภาคเอกสารที่เกี่ยวข้อง

เรื่องเล่าจากดินแดนมะตะบะจะทำให้ผู้อ่านได้มองเห็นถึงวิธีการ “หาประเด็น” อาจเปรียบได้เป็นหัวใจ ที่มีความสำคัญของการสร้างสรรค์ผลงาน ส่วนในบทนี้จะเดินทางเข้าสู่ “ชุมชนย่านตลาดเก่า” ซึ่งจะเป็นการบอกเล่า “วิธีการเก็บข้อมูล” ซึ่งอาจเปรียบได้กับเส้นเลือดใหญ่ที่จะลำเลียงระบบความคิดให้สามารถสร้างสรรค์ผลงานได้อย่างถูกต้องตามขั้นตอน “วิธีการเก็บข้อมูล” จึงเป็นขั้นตอนที่สองของการสร้างสรรค์งานศิลปะประเภทวิดีโออาร์ตของผู้เขียน ซึ่งผู้เขียนได้ทำการเก็บข้อมูลจากประเด็นที่ได้มาในบทบอกเล่า 1 จากบ้านเกิดของผู้เขียนที่อยู่ในพื้นที่ชุมชนอิสลามย่านตลาดเก่า เหตุที่จำเป็นต้องกลับมาหาข้อมูลด้านภาคเอกสารที่เกี่ยวข้องต่อยอดจากขั้นที่หนึ่ง คือ การได้ประเด็นมาแล้วนั้น ผู้เขียนเล็งเห็นว่า การที่ผู้เขียนผูกพันกับพื้นที่บ้านเกิดแบบอบอุ่นและชวนระลึกถึงความสุขสำราญ จะทำให้ผู้เขียนมีแรงขับเคลื่อนในการต่อยอดประเด็นอันแสนเจ็บปวดได้ จึงจะขอเล่าปริบทพื้นที่ที่ผสมผสานกับการบอกวิธีและกระบวนการเก็บข้อมูลไว้ในการบอกเล่า หลังจากนั้นไป

ณ “ชุมชนตลาดเก่า” อันเป็นบ้านเกิดเมืองนอนของผู้เขียน ก่อนจะเติบโต และย้ายไปอยู่ที่อื่นเพื่อศึกษาเล่าเรียนและประกอบอาชีพ “กือตาลามอ” หรือ “กือตาดูโร๊ะ” เป็นชื่อที่ถูกเรียกโดยชาวมุสลิมทั้งในพื้นที่และที่อยู่พื้นที่ใกล้เคียง มีความหมายว่า ตลาดเก่า ย่านการค้า เศรษฐกิจเก่าแก่ สัญลักษณ์กันพรหมแดน คือ รางรถไฟ ฝั่งตะวันตกจะติดกับแม่น้ำปัตตานี เป็นสถานที่หล่อเลี้ยงชีวิตของคนในชุมชนแห่งนี้ ครั้นอดีตเคยมีการออกเรือหาปลา เลี้ยงปลาในกระชัง ล้วนแต่เป็นภาพในความทรงจำที่อบอุ่น ซึ่งปัจจุบันที่สถานที่แห่งนี้ได้แปรสภาพไปเป็นสวนสาธารณะและสถานที่กักเก็บน้ำตามโครงการแก้มลิงเป็นที่เรียบร้อยแล้ว การเปลี่ยนแปลงสู่สิ่งใหม่อาจจะเป็นเรื่องราวที่ดีแต่ที่น่าใจหาย คือ กลิ่นอายการทำมาหากินแบบวัฒนธรรมท้องถิ่นก็จางหายไปพร้อมกับสายน้ำด้วย

ผู้คนในชุมชนแห่งนี้กว่าร้อยละ 90 นับถือศาสนาอิสลาม ทำให้เป็นพื้นที่แห่งนี้มีชื่อเสียงโด่งดังมาจากการมีโรงเรียนสอนศาสนาที่มีเด็กนักเรียนมากที่สุดในภาคใต้ นั่นคือ โรงเรียนธรรมวิทยามูลนิธิ ตั้งอยู่ไม่ไกลจากบ้านของผู้เขียนมากนัก แรงกระทบจากความสูญเสียที่เสมือนการขาดเสาหลักจิตใจไร้ซึ่งที่ยึดเหนี่ยว กลับเป็นสิ่งที่สร้างแรงบันดาลใจในการอยากสะท้อนตัวตนให้เห็นถึงสิ่งที่ตัวผู้เขียนเป็นอยู่ จึงนำมาสู่การ “กลับบ้าน” เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นของการเดินทางต่อ

ภาพติดตาอยู่กับฉากกระสุน 6 นัด ที่ฝังลงบนร่างกายของบุคคลอันเป็นที่รัก ยังคงตราตรึงไว้ไม่เสื่อมคลาย แม้บ้านพักอาศัยของผู้เขียนจะอยู่ที่ย่านตลาดเก่า แต่บ้านที่เรียกว่า “ครอบครัว” นั้นยังคงอยู่ในหัวใจตลอดไป แม้กายจะอยู่ที่แห่งใดบนโลกนี้ก็ตาม ก่อนพระอาทิตย์ตกดิน ผู้คนต่างออกมาจับจ่ายใช้สอย เพราะข้าวปลาอาหารสำหรับคนมุสลิมที่ตลาดแห่งนี้มีความหลากหลายมากที่สุดหากเทียบกับตลาดอื่น ความจอแจแออัดเพิ่มขึ้นตามจำนวนผู้คนที่หลังไหลเข้ามากันมากขึ้น ในระหว่างการพยายามยอมรับบางสิ่งบนพื้นฐานการวิ่งไปข้างหน้าของเวลากับการเคลื่อนไหวของผู้คนช่างสวนทางกับหัวใจที่เสมือนได้หยุดนิ่งไปแล้ว

ศูนย์กลางการคมนาคมขนส่งของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้คงหนีไม่พ้นจากที่แห่งนี้ทุกสิ่งทุกอย่างล้วนมาบรรจบพอเหมาะพอดีที่นี่

ณ มัสยิดกลางประจำจังหวัดยะลา บริเวณโดยรอบเป็นย่านการค้า ละลานตาไปด้วยอาหาร เครื่องดื่มนานาชนิดชวนรับประทาน ความคึกคักเริ่มขึ้นตั้งแต่เวลาช่วงบ่ายแก่ ๆ ยาวไปจนถึงใกล้ค่ำ ซึ่งจะเต็มไปด้วยสีสันของอาหารคาวหวานที่ตั้งเรียงรายอยู่ริมฟุตพาทตลอดเส้นทางที่ติดกับรางรถไฟ ไปจนถึงเกือบถึงค่ายทหารสิรินธรยะลา แผงขายของวางอาหารและขนมหวานกว่า 20 อย่างจนเต็มกระเบาะของรถเข็นแต่ละเจ้า เป็นภาพการค้าขายแบบฉบับชายแดนใต้ที่มีวัฒนธรรมและความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านมาอย่างยาวนานอย่างมาเลเซียและอินโดนีเซีย

วาทกรรม “สมานฉันท์” ก่อน “2547”

คำทุกคำล้วนมีความหมาย แต่ในบางครั้งก็ทำให้รู้สึกเป็นอื่นซึ่งต่างออกไปจากความหมายของคำนั้นอย่าง “สมานฉันท์” ก็เป็นอีกหนึ่งคำที่ผู้สร้างคำต้องการให้มีความหมายตามวัตถุประสงค์บางอย่าง แต่กับคนในพื้นที่บางกลุ่ม คำ ๆ นี้มักทำให้รู้สึกถึงการถูกเหยียดหยาม เพราะการที่เราพูดคำนี้ออกไป เสมือนเป็นการต่อว่าคนในพื้นที่นั้นว่า ไม่มีความสมานฉันท์ ? หรือคนในพื้นที่ต้องถูกสอนให้มีความสมานฉันท์? ซึ่ง “ภาษา” หรือ “ถ้อยคำ” ที่การสื่อสารของคนในพื้นที่จะเห็นได้ชัดจาก “สำเนียง” ซึ่งเป็นสิ่งแรกที่คนในพื้นที่สร้างอัตลักษณ์ไว้แล้ว จะแสดงให้เห็นถึงกลิ่นอายความเป็นพื้นถิ่น ความเป็นพวกเดียวกัน เกิดการปรับตัวของผู้คนให้สามารถอยู่ร่วมกันได้ หากพูดถึงย่านการค้าอื่น ๆ โดยทั่วไปในจังหวัดยะลาที่นอกเหนือจากชุมชนตลาดเก่าที่มีการแบ่งเขตชัดเจนว่าเป็นส่วนที่อยู่อาศัยของคนมุสลิมเป็นส่วนใหญ่นั้น จะเห็นความหลากหลายในพื้นที่จังหวัดยะลา ที่เด่นชัดที่สุดคือ จะมีคนไทยเชื้อสายจีนและคนไทยมุสลิมอาศัยอยู่ร่วมกัน หากกล่าวถึงมุมมองด้านภาษา ทั้งภาษาเขียนและภาษาพูดในย่านการค้า โดยเฉพาะบริเวณสายกลางของจังหวัดยะลา ซึ่งเป็นย่านการค้าเล็ก ๆ ในด้านการอุปโภคบริโภค จะมีคนไทยเชื้อสายจีนและคนไทยมุสลิมทำมาค้าขายอยู่เป็นจำนวนมาก ภาษาเขียนบนป้ายโฆษณาของร้านค้าก็จะมีทั้งภาษาไทย ภาษาจีนและภาษายาวี (ภาษามลายูท้องถิ่น) ในบางร้านก็จะมีภาษาอังกฤษด้วย บ่งบอกถึงความหลากหลายของชาติพันธุ์ทั้งผู้ขายและผู้ที่มาจับจ่ายซื้อของ แต่ในส่วนของภาษาพูด ตามสถานการณ์จริงนั้นจะได้ยินการใช้ภาษายาวีในการสื่อสารเพื่อซื้อขายเป็นส่วนใหญ่ แต่ก็มีภาษาจีนและภาษาไทยปะปนอยู่ ซึ่งทุกคนสามารถสื่อสารกันได้อย่างเข้าใจด้วยความคุ้นเคยกันของคนในพื้นที่

จากที่กล่าวมาข้างต้น อาจบอกได้ว่า “ความสมานฉันท์” ของคนในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์นั้นมีมาตั้งแต่อดีต ก่อนที่คำว่า “สมานฉันท์” จะเกิดขึ้นอีกก็เป็นได้ เห็นได้จากการที่คนต่างชาติพันธุ์สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข ยอมรับความแตกต่าง และพร้อมจะเข้าใจซึ่งกันและกัน แต่ในขณะเดียวกัน การเดินทางของวาทกรรมที่ดูเหมือนจะเป็นแรงช่วยเหลือ หากแต่มันกลับส่งผลกระทบกันข้าม ทำให้เกิดความแตกต่างที่มากเกิดความแตกแยกมากขึ้นในทุกวันที่มี

การเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย ทั้งที่ในอดีตที่ผ่านมา นั้น ผู้คนทุกชาติพันธุ์ที่อยู่ร่วมกันในพื้นที่นี้ ต่างได้สร้างสัมพันธ์ไมตรีอันดีภายในพื้นที่ไว้อย่างกลมเกลียวกันมาเนิ่นนาน ซึ่งเห็นได้ชัดยามที่มีพิธีกรรมสำคัญในงานแต่งงานหรืองานเลี้ยงน้ำชาของคนไทยเชื้อสายจีนและคนไทยมุสลิมในพื้นที่ “น้ำชา” จึงเปรียบเสมือนเครื่องหมายของการสร้างความสัมพันธ์ที่ไม่รู้จบเลย

เวลาที่ดำเนินไปในแต่ละวัน ทุกชาติพันธุ์เหล่านี้ยังคงดำเนินชีวิตตามวิถีให้อยู่ในกรอบของศาสนาซึ่งมีบริบทที่ถูกกำหนดมาให้ปฏิบัติมากน้อยต่างกันไป ไม่เพียงแต่พื้นที่ย่านการค้าเท่านั้น หากแต่พูดถึงทุกพื้นที่ ที่แลเห็นถึงความสัมพันธ์ที่มีอาจจะต้องมีวาทกรรมใดมาเพิ่มเสริมเติมแต่ง

วิธีการเก็บข้อมูลด้านภาคเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ข้อมูลเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงสภาพ สถานการณ์ ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นบนพื้นฐานของข้อเท็จจริง ซึ่งบางข้อมูลอาจจะมีข้อคิดเห็นมาเป็นส่วนประกอบด้วย โดยข้อเท็จจริงนั้นมีทั้งข้อมูลเชิงตัวเลขและข้อความในส่วนของสถิติที่แสดงตัวเลข จะสามารถวิเคราะห์ได้ด้วยกระบวนการหรือวิธีการต่าง ๆ ความเป็นโลกหลังสมัยใหม่จะมีการนำข้อมูลในเชิงคุณภาพมาใช้กันมากขึ้น โดยเฉพาะในด้านการแสดงอารมณ์ความรู้สึกของมนุษย์ จะนำกรอบทฤษฎีมาใช้เป็นกระบวนการคิดเท่านั้น และไม่ได้หาทฤษฎีเพื่อนำมาเป็นคำตอบอย่างในอดีตที่เคยกระทำกันมา ซึ่งในเบื้องต้นจะเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลในชั้นปฐมภูมิหรือขั้นต้นหลังจากได้ประเด็นมานั่นเอง

การเก็บข้อมูลในเบื้องต้นจากการได้ประเด็น นำมาสู่หัวข้อหลักของการสร้างสรรค์ผลงาน ผู้เขียนได้ถูกบริบทความหวาดระแวงเข้ามากระทบชีวิตหลังจากพบกับความสิ้นสูญครั้งยิ่งใหญ่ เมื่อเรา

ได้พบกับสิ่งที่มาพอกกับตัวเรา จากสถานที่ จากจุดเกิดเหตุ จำเป็นที่จะต้องเอาตัวเองออกมา เพื่อกลับมาตั้งหลักยังจุดเริ่มต้นเป็นการทำให้การหาข้อมูลในขั้นต้นหรือด้านเอกสารก่อนกระทำการใด ๆ เป็นไปอย่างง่ายที่สุด แต่ก็ยังคงกลืนอายุของความเป็นพื้นที่ใกล้เคียงอยู่

เมื่อกลับมายังจุดเริ่มกำเนิดแห่งตัวตน แห่งจุดกำเนิด แห่งการพานพบกับโลกสมัยนี้ ยังคงพบ และเห็นความเคลื่อนไหว รอยยิ้ม เสียงหัวเราะ ผู้คนถกกันในย่านซื้อขายอย่างตลาดเก่า เรายังคงรู้สึกถึงความกลัว จิตใจเต็มไปด้วยความหวาดระแวงว่ามันจะเกิดกับคนใกล้ตัวหรือรอบตัวอีกหรือไม่ ยังคงมีภาวะอารมณ์เหล่านี้ค่อยสะกดอยู่ ฉะนั้น การนำความพยายามที่ต้องการจะบอกกล่าวหรือสื่อออกไป ให้นำมาเป็นวัตถุประสงค์เป็นตัวตั้ง พร้อมทั้งตั้งกรอบของขอบเขตแห่งพื้นที่

ประการแรก กำหนดกรอบการทำงานในรูปแบบแผนผังความคิด แล้วดำเนินการตามแผน กำหนดไว้ เขียนวัตถุประสงค์ของข้อมูลที่ต้องการให้ชัดเจนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการที่สุดและไม่หลงประเด็น โดยอย่างผู้เขียนกำหนดวัตถุประสงค์ในประเด็นเรื่องจิตใจของมนุษย์เป็นหลักสำคัญ คือความหวาดระแวงที่มาจากความรู้สึกของตัวผู้เขียนเอง เพราะไม่ว่าจะอยู่ที่ใดก็ยังคงรู้สึกสะท้อนใจกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอยู่ และที่สำคัญ ผู้สร้างสรรค์ผลงานจะต้องเป็นผู้เก็บข้อมูลด้วยตนเองทั้งหมด

ประการที่สองตามกันมา คือ กำหนดกลุ่มเป้าหมายหรือกลุ่มตัวอย่างที่เราจะนำมาใช้ตอบวัตถุประสงค์ ตัวอย่างของผู้เขียนได้ใช้ผู้หญิงที่สูญเสียสามีในรูปแบบเดียวกัน คือ ความสูญเสียที่เกิดมาจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ และได้ใช้อัตลักษณ์ของวิถีชีวิตชาวบ้าน ในแง่ของการทำมาหากินโดยใช้สัญญะด้านพื้นที่มาเป็นบริบทตัวตั้ง เพื่อให้เห็นประจักษ์ต่อกลืนอายุของความเป็นพื้นที่ของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ประการสุดท้าย ตรวจสอบข้อมูลทั้งหมดที่ได้รวบรวมมาจากเอกสาร ตำรา และการเก็บข้อมูลภาคสนาม ทั้งส่วนที่เป็นข้อเท็จจริงและทฤษฎีที่นำมาใช้เป็นกรอบแนวคิด

หลักการตรวจสอบในขั้นสุดท้ายจะต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ทำนั้น

ภาวะความหวาดระแวงที่เกิดขึ้นหลังจากได้รับผลกระทบทางด้านจิตใจ เกิดกระแสการพูดถึงความไว้วางใจในพื้นที่ “กือดาบูโร๊ะ” หรือชุมชนตลาดเก่า เพราะกว่าร้อยละ 90 ของผู้คนในพื้นที่เป็นคนที่มีนิกายศาสนาอิสลาม ส่วนที่เหลือเป็นชาวพุทธอาศัยอยู่ในหนึ่งซอยเล็กที่เชื่อมต่อระหว่างทางเข้าออกในพื้นที่นี้อีกทางหนึ่ง เมื่อได้เกิดเหตุความรุนแรงต่าง ๆ ทั้งจากในและนอกพื้นที่ เช่น การทะเลาะเบาะแว้งกันเองของคนในพื้นที่ ก็กลับถูกนำมายกให้เป็นประเด็นเดียวกัน คือ เหตุก่อความไม่สงบ จึงมีคำพูดที่ว่า “พวกนาย” คือ กลุ่มคนที่มีนิกายศาสนาอิสลามกับ “พวกซีแย” คือ กลุ่มคนที่มีนิกายศาสนาพุทธ จากที่เคยอยู่ร่วมกัน จับจ่ายซื้อขายสินค้ากันไปมา ชีรฉกรรยานยนต์ผ่านกันไปได้ กลับถึงคราวที่ “พวกซีแย” ต้องมีการปิดกั้นถนน เพื่อให้เพียงพวกพ้องผ่านเท่านั้น อีกส่วนหนึ่งที่ยังเป็นประเด็นที่เลวร้ายขึ้นไปอีกเมื่อพูดถึงความสมานฉันท์กลับยิ่งทำให้ความแตกแยกทวีความรุนแรงมากขึ้น คือการแก้ไขปัญหามาจากทุกภาคส่วนที่เป็นไปอย่างไม่เป็นธรรม ทำให้ต่างฝ่ายต่างมีความหวาดระแวง ต่อหน้าอาจจะดูเหมือนไม่มีอะไร แต่ภายในกลับหมดสิ้นซึ่งความไว้วางใจต่อกัน

เกิดกระแสหนักยิ่งขึ้นอีกครั้ง หลังจากเหตุการณ์ 911 เมื่อวันที่ 11 กันยายน 2001 กรณีโจมตีสถาปัตยกรรมเวิลด์เทรดเซ็นเตอร์ ในการพูดถึงหัวรุนแรงของคนที่มีนิกายอิสลามจะถูกมองแบบเหมารวมทั้งหมดทั่วโลก โดยใช้คำพูดว่าคนเหล่านี้เป็น “พวกโจรก่อการร้าย” ซึ่งจะถูกกวาดรวมด้วยวาทกรรมที่ว่า คำสอนของอิสลามถูกนำไปปรับใช้กับความรุนแรงหรือ “ญิฮาด” จะถูกตีความว่าเป็นสงครามศักดิ์สิทธิ์ ทั้งที่คำนี้เป็นศัพท์ที่แปลกประหลาดในศาสนาอิสลาม เพราะในศาสนาอิสลามไม่เคยมีคำสอนว่าสงคราม คือ สิ่งศักดิ์สิทธิ์จะด้วยความชอบธรรมหรือไม่ก็ตาม

“นาย” และ “ซีแยะ” กือดาบูโร๊ะ

“มุสลิม” และ “พุทธ” ตลาดเก่า

ความต่างที่แท้จริงไม่ใช่ภาษา เพราะคนในพื้นที่สามารถพูดภาษามลายูได้ไม่ว่าจะนับถือศาสนาอะไร หากแต่จะแตกต่างที่การแต่งกายและหลักการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

บรรยากาศความหวาดระแวงได้เหยียบเข้าปกคลุมชีวิตประจำวันในทุก ๆ อนุของชุมชนย่านตลาดเก่าจากความรู้สึกของคนภายใน แต่หากจากคนภายนอกจะเห็นภาพอิสลามแบบเหมารวมและมักเชื่อมโยงคนมุสลิมในประเทศไทยกับกลุ่มหัวรุนแรงในสงครามก่อการร้าย ยังพินิจไปถึง “การคลุมฮิญาบ” ปกคลุมศีรษะและร่างกาย การไว้หนวดเครา การละหมาด 5 ละหมาด การไม่รับประทานหมู และการไม่นับถือพระ จะมีพระองค์หรือ “อัลลอฮ์” เพียงหนึ่งเดียวเท่านั้นที่นับถือและอยู่ในใจของผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งเป็นไปตามหลักปฏิบัติทางศาสนาที่ต่างไปจากกระแสหลักของประเทศที่เน้นไปที่ความเหมือน โดยหากยิ่งแตกต่างก็ยิ่งหมายถึงความอันตราย จึงไม่น่าแปลกใจที่กระแสคำว่า “โจรใต้” จะแพร่ระบาดขยายไปอย่างรวดเร็ว เพื่อเป็นคำตอบให้แก่เหตุการณ์ทุกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

กองกำลังจำนวนมากยกขบวนเสมือนยกทัพส่งมาไว้ที่นี่เพื่อเป็นค่ายใหญ่ให้แก่พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เกิดการแก้ไขปัญหามากมายในหลากหลายรูปแบบในช่วงเวลาต่อมา กองกำลังถูกตรึงไว้ในแต่ละจุดหลายสายอย่างไม่ขาดสาย ในช่วงเวลาไล่เลี่ยกับการจัดตั้งคณะกรรมการสมานฉันท์แห่งชาติ การเข้าไปทำงานของนักพัฒนาทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อสร้างความสันติภาพอย่างวาทกรรมที่ได้กล่าวไปให้รู้กันถ้วนหน้าในกลุ่มผู้สูญเสียจากเหตุการณ์ความไม่สงบ ภายใต้ความคิดสมานฉันท์สันติ ต่อมาไม่นานก็มีการระดมสร้างพลังเข้มแข็งให้แก่ชาวบ้าน ปลดพันธนาการภาวะยากจนแร้นแค้น ในทางเดียวกันก็มีหน่วยงานวิจัยเริ่มก่อตัวหาความจริงให้กับพื้นที่แห่งความขัดแย้ง เช่นการเปิดเวทีเสวนาในประเด็น “พหุวัฒนธรรมนิยมและเอกภาพแห่งอำนาจรัฐ”

ความไม่เป็นธรรมที่คนมุสลิมได้รับ ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน รวมไปถึง การเข้าไม่ถึงการศึกษา ตลอดจนการเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากการพัฒนาของความเป็น “นาย” เมื่อคนนายโดนจับตัวเพราะภาครัฐ หากขาดการศึกษาจะไม่สามารถโต้ตอบได้ด้วยภาษาไทย จึงทำให้เกิดภาวะหวาดกลัวอำนาจรัฐไปโดยปริยาย

กลิ่นควันจาง ๆ จากยาสูบ ณ ร้านน้ำชาย่านชุมชนตลาดเก่า

เลื่อนรางกลิ่นควันจากยาสูบ หลังจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่ต่อเนื่องมาตั้งแต่ พ.ศ. 2547 ด้วย กรณีปล้นปืน ซึ่งถือว่าเป็นปฐมบทของความรุนแรงในทัศนะของรัฐ ทุกสิ่งอย่างกลับเริ่มคลี่คลายไปใน ทิศทางที่รัฐจะให้เป็นการตรวจสอบผู้คน ณ จุดตรวจในแต่ละด่าน หากการแต่งกายมีการสวม ฮิญาบหรือมีหนวดเครา จะถูกรื้อค้นและซักประวัติอย่างละเอียด แต่หากไม่ปรากฏสัญญาณให้เห็นจะ สามารถนำรถผ่านไปได้อย่างสบาย ความชอบธรรมก็มอบให้แก่ผู้ที่อยู่อาศัยในพื้นที่บ้านเกิด เริ่มเกิด ความอึดอัด รันทดอดสูในการทำมาหากิน ถึงขนาดในพื้นที่สวนยางเขตของตนยังสามารถทำงานได้ ค่อนข้างลำบาก เมื่อใดจะมีใครมาเยี่ยมเยียนอย่างการบุกรุกกราย ๆ ก็ได้ตามความชอบใจจากฝ่ายใด ฝ่ายหนึ่งจะในยามวิกาลหรือเวลาปกติทั่วไป เรียกได้ว่าได้จับกุมกฎหมายหรือการปฏิบัติมาสวมไว้บน ศีรษะของผู้มีลมหายใจ

ท่ามกลางการแยกขั้วไม่ลงรอยกันของคนในพื้นที่เดียวกัน กลับไม่เหลือที่ว่างให้กับวิถีชีวิต และความคิดที่เห็นต่างได้ผสมกลมกลืนอย่างเช่นที่เคยเป็นมา ไม่สามารถที่จะแสดงออกถึง ความปรารถนาและแสดงตัวตนได้อย่างชัดเจน ยิ่งด้วยเสียงที่จะกล่าวถึงเรื่องราวพวกนั้น (พวกผู้กระทำความโหดร้ายทารุณ) ก็เป็นสิ่งที่ไม่ควรพึงกระทำอย่างยิ่ง ทั้ง ๆ ที่มีปัญหาอยู่ตรงหน้า แล้วก็ตาม “ยั้งนิ่งเฉยยิ่งดี” รวมไปถึงการไม่พยายามพบปะผู้คนที่เคยคุ้นเคย และให้กาลเวลา ปลดปล่อยความแน่นแฟ้นให้เสื่อมคลายไปเหลือไว้เพียงแต่ความขัดแย้งต่อกันดั่งเส้นขนาน

จากชุดความคิดเหล่านี้ ที่ทำให้เกิดความแตกแยกมั่นอยู่ในพื้นที่เดียวกัน เป็นชุดความคิดที่เคยถูกใช้ในดินแดนแห่งความแห้งแล้งที่หนึ่งของประเทศไทยทางตอนบน ให้คนในพื้นที่กันเองเห็นต่างกันเองออกไป การพยายามใช้การชักจูงให้เกิดการทะเลาะเบาะแว้งกันเอง ไม่ลงรอยกันระหวากระหว่างกันเสมือนมีคนเบื้องหลังกำหนดไว้ให้เป็นเช่นนี้ และนี่เป็นคำตอบของอนาคตที่เห็นเป็นภาพแทน เป็นสิ่งที่มันเคยเกิดขึ้นมาก่อนแล้วในอดีต มันเหมือนจะเรื่องใหม่ “แต่ไม่ใช่”

“ความหวาดระแวง”

คือ การคิดเอง สงสัยเกินเลยต่อข้อเท็จจริงไปในอนาคต ไม่ได้เกิดเพียงชั่วครั้งชั่วคราว หากแต่เกิดจากขณะที่รู้สึกถึงการเต้นของจังหวะหัวใจในมนุษย์ที่เคยสูญเสีย การดับสูญซึ่งชีวิตของคนรักและญาติมิตร มันถูกทำให้ระแวงกันมากขึ้นทุกขณะทุกช่วงเวลาแม้เวลานั้นยังมาไม่ถึง

ความหวาดระแวงในพื้นที่ชุมชนย่านตลาดเก่า เป็นความหวาดระแวงในใจที่ตัวของผู้เขียนนำมาเป็นแรงบันดาลใจในการได้หัวข้อมา นำมาสู่ขั้นตอนต่อมา คือ ขั้นตอนในบท “บอกเล่า 2” นี้

ท่ามกลางทางแยก การแบ่งฝักแบ่งฝ่าย การแยกขั้ว การไม่ลงรอยกันระหว่างความเป็นฝ่ายอื่นกับฝ่ายมุสลิมย่านชุมชนตลาดเก่า ไม่เหลือที่ว่างให้กับวิถีชีวิตและความคิดที่เห็นต่าง ไม่สามารถแสดงออกถึงความปรารถนาแห่งตัวตนออกมาได้อย่างชัดเจน เพียงเพราะระแวงกลัวว่าจะถูกทำร้ายจากอีกฝ่าย การเก็บตัวหรือการไม่ว่าง เป็นคำที่ใช้สื่อสารสำหรับบอกให้อีกฝ่ายทราบ สิ่งเหล่านี้ก็ลึกลงไปใกล้กับพื้นที่เห็นต่างเป็นสิ่งที่ควรระวังกระทำ และคงปล่อยชีวิตในส่วนนี้ให้ค่อย ๆ แตกห่างกันออกไป ไม่มีผู้ใดคิดที่จะกล้าสานสัมพันธ์กันต่อไป เพียงเพื่อให้ชีวิตตัวและพวกพ้องอยู่รอด และนี่อาจเป็นบทสรุปของชีวิต ณ สถานที่แห่งนี้ไปแล้ว

การสร้างมายาคติอย่าง Roland Barthes ได้กล่าวถึงปรากฏการณ์ทางสังคม ที่แสดงให้เห็นถึงการวิเคราะห์การสื่อความหมายแนวคิดมายาคติในช่วงแรกจะจัดให้อยู่ในกลุ่มโครงสร้างสัญวิทยาที่ว่าด้วยการประกอบสร้าง ความหมายทางวัฒนธรรม ซึ่งถูกระบุไว้ถึงการกลบเกลื่อนผ่านความคุ้นชินแห่งการดำรงชีวิตในแต่ละวัน และเมื่อเวลาผ่านไปจะไม่สามารถหยั่งรู้ได้ว่าวิถีชีวิตที่เคยกระทำกันมาในอดีตหายไปเมื่อใด ไม่เป็นที่สังเกตได้ เช่นเดียวกับการพยายามสร้างความหมายให้กับ การทำความเข้าใจแบบเหมารวมในแง่ของความรุนแรง ถูกสวมรอยให้กับชาวมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจแบบเบ็ดเสร็จและเป็นหนึ่งเดียวเพื่ออำนวยความสะดวกเพียงเท่านั้นเอง

ต้นยางถูกกรีดในเวลาก่อนฟ้าสว่างแห่งวัน น้ำยางที่ค่อย ๆ หยดลง หยดต่อหยดไหลลงสู่ กะลาที่เป็นถ้วยรองเก็บกักมูลค่าของชีวิตทุกวินาทีเอาไว้ หากใช้คนกรีดให้นองเลือด จากผ้าสีขาวถูก เปลี่ยนให้กลายเป็นสีหม่นอย่างเลือดเย็นในทุกเมื่อเชิ้อวัน ตั้งมายาคติที่ค่อย ๆ หลอมความคิดอย่าง เชื่องช้า จนกลายเป็นส่วนหนึ่งแห่งการตีความหมายแบบไม่รู้ตัว เช่นเดียวกันที่ให้กับความเป็น “นาย”

ในทุก ๆ วินาที เราจะรู้ในชั้นผิวเผินว่า “วิธีการเก็บข้อมูล” อย่างหนึ่งของนักมานุษยวิทยา คือ การสังเกตการเชื่ออย่างมีส่วนร่วม ในฐานะที่เป็นศิลปิน อิงไปกับด้านการพูดถึงความเป็นมนุษย์ใน โลกสังคม ณ ปัจจุบัน การที่เราจะเก็บข้อมูลด้านต่อไปที่จะพูดถึงการลงพื้นที่ ผู้ที่สูญเสีย คือ ผู้ที่ถูก ศึกษา แต่หารู้ไม่ว่าผู้ที่สูญเสียทำการศึกษาตัวเราไปก่อนหน้านั้นแล้ว ฉะนั้น ความสลับซับซ้อนใน สถานการณ์ ผู้สูญเสียสังเกตเห็นอะไรในตัวเรา แนนอนคำตอบนั้นก็คือ เราเข้าไปในฐานะอะไร มาจาก ที่ไหน ชุดคำตอบเมื่ออิงคำถามแก่ผู้สูญเสีย จะเป็นชุดคำตอบที่ถูกสลับปรับเปลี่ยนไปตามบริบทจาก สิ่งที่ผู้สูญเสียอยากจะทำให้เป็น ยังคงเป็นเรื่องละเอียดอ่อนในการทำความเข้าใจกับผู้ที่สูญเสียในพื้นที่

กลับมาถึง “ก๊อตตาบูโร๊ะ” จากพื้นที่แห่งความเป็นหนึ่ง สู่การแบ่งแยกสองชั่วปิดกั้นถนน สำหรับทั้งทางเดินและทางสายรถ หากมองดูถึงความคลุมเครือของปัญหาที่เกิดขึ้นโดยไปปิดบังบรรยากาศของวิถีชีวิตที่งดงามของผู้คนในย่านนี้ มีสิ่งหนึ่งที่น่าติดตาม คือ ไม่ว่าจะอย่างไร เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นที่ไหน การนับถือศาสนาอิสลามจะเป็นตัวกำหนดว่าใครเป็นคนทำ ง่ายต่อการตัดสินดำเนินคดี ในทุกรูปแบบ หรือ “นาย” จะเป็นคนกระทำการสิ่งเลวร้ายเหล่านี้ทุกทีไป

จากตำนานความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นในทุกเชื้อชาติ ย่านเศรษฐกิจการค้าแห่ง “ก๊อตตาบูโร๊ะ” ถูกแปรเปลี่ยนไปให้เหลือเพียงกลิ่นอายความเจ็บปวด ยืงนานวันยิ่งถูกมอง ถูกพุดถึงในกรณีแหล่งมั่วสุมของ “โจรก่อการร้าย” ของ “แนวร่วม” ของ “แหล่งสุมหัวรุนแรง”

การถูกสร้าง “มายาคติ” แก่คนมุสลิมถูกจำกัดแบบเหมารวมยังคงดำเนินไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว ลึกลงไปกว่านั้นในภาวะจิตใจเริ่มจะไม่รู้สึก หากมันไม่เกิดขึ้นกับ “เรา”

การทำลายล้างโดยอำนาจแห่งมายาคติ เป็นเรื่องที่สำคัญที่แสดงอิทธิฤทธิ์ได้อย่างแยบยลคมคาย ยังอยู่ในวิถีแห่งชีวิตไปโดยไม่ทันสำนึกรู้ตัว มารู้ตัวอีกทีเมื่อสายไปเสียแล้ว ฉะนั้นในวันหนึ่งเก็บข้อมูลในเบื้องต้นจะพบเห็นเรื่องราวที่มีกลิ่นอายความเป็นท้องถิ่นได้ถูกเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วเช่นเดียวกัน และกลืนไปในวันหนึ่ง “แบบไม่รู้ตัว”

สรุปบท “บอกเล่า 2” นี่เป็นการกล่าวถึงวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคเอกสารของผู้เขียน โดยผู้เขียนใช้เขตพื้นที่ย่านตลอดเก่า ซึ่งเป็นบ้านเกิดของผู้เขียนเองด้วย ผู้เขียนกำลังจะบอกว่า กลิ่นอายเหล่านี้เป็นเกราะช่วยสร้างความอุ่นใจ ครั้นเมื่อวัยเยาว์ที่มีความประทับใจในเหตุการณ์สมัยเด็กและนำความรู้สึกนั้นมาเป็นแรงหนุนจนเจือให้ผู้เขียนสามารถนำเสนอประเด็นในบท “บอกเล่า 1” มาหาข้อมูลต่อไปได้อย่างสบายใจมากที่สุด ผู้เขียนมีความเห็นว่าสิ่งที่เราเป็นมนุษย์ธรรมดาคนหนึ่ง มีลมหายใจ มีความรู้สึกนึกคิด ล้มได้ลุกได้นั้น จะต้องสร้างสิ่งเหล่านี้ด้วยการกำลังจะทำอะไรสักอย่าง หรือกำลังจะสร้างอะไรสักอย่างที่เล่นกับภาวะอารมณ์ที่เป็นลบมาก ๆ จึงขอเสนออีกหนทางหนึ่ง

ที่ผู้เขียนบอกเล่าถึงกลิ่นอายชุมชนย่านตลาดเก่าไปด้วยจะได้ให้ผู้อ่านผ่อนคลายอารมณ์และทราบความเป็นไปในพื้นที่ของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ไปพร้อมกัน

กล่าวโดยสรุปถึงขั้นตอนของการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านเอกสารที่ชุมชนย่านตลาดเก่า หลังจากได้ประเด็น หรือบางคนอาจจะเรียกว่าปัญหา แล้วนำไปตั้งวัตถุประสงค์พร้อมทั้งอาจจะตั้งสมมุติฐานไปด้วยก็ได้ แล้วจึงไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้านภาคเอกสารเพื่อจะได้นำมาวิเคราะห์แล้วสังเคราะห์ให้เหลือสิ่งที่จำเป็นแล้วต่อบัณฑิตประสงค์เท่านั้น โดยสามารถวิจารณ์แล้วสรุปผลมาเป็นคำตอบของปัญหาการวิจัยว่าเป็นไปตามที่ได้ตั้งสมมุติฐานไว้หรือไม่ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล มีวิธีการหลายอย่าง ทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยตรงจากผู้ให้ข้อมูล หรือรวบรวมข้อมูลที่มีอยู่เดิมแล้ว หรือใช้ผู้สังเกตการณ์เก็บรวบรวมข้อมูล หรือใช้วิธีการหลาย ๆ วิธีรวมกัน โดยขั้นตอนสำคัญของการรวบรวมข้อมูล คือ การรวบรวมด้านภาคเอกสารให้เพียงพอก่อนที่จะทำการลงภาคสนามหรือที่ผู้วิจัยเรียกว่าภาคสนามรบ

สามารถกำหนดความสำคัญโดยการลำดับได้ ดังนี้

ประการแรก คือ การกำหนดตัวแปรที่ต้องการศึกษาก่อนที่เราจะได้ประเด็นหรือหัวข้อมา เราต้องทราบก่อนว่าอะไร คือ ตัวแปรอิสระ (คุณาเสียดชีวิตจากการโดนยิง) ตัวแปรตาม (ผู้ที่เหลืออยู่เกิดความเสียใจและที่สำคัญ คือ เกิดความหวาดระแวงมายังผู้เขียน) ตัวแปรควบคุม (การสะท้อนผลงานสร้างสรรค์วิดีโออาร์ต) พร้อมทั้งมีการกำหนดค่าการวัดตัวแปรว่าแต่ละตัวแปรวัดผลอย่างไร มีระดับการวัดของตัวแปรคืออะไร ตัวแปรแต่ละตัวแปรมีความหมายอย่างไร ต้องนิยามความหมายเชิงปฏิบัติการให้ชัดเจนและสามารถวัดผลได้จริงก่อนจึงจะเริ่มขั้นตอนต่อไป

ประการต่อมา คือ การกำหนดข้อมูลหรือตัวชี้วัดจากตัวแปรที่ศึกษา จะต้องระบุข้อมูลและลักษณะของข้อมูลที่ต้องการว่ามีลักษณะอย่างไรที่ตรงกับสภาพความเป็นจริง ควรสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และขอบเขตไว้ด้วย ซึ่งจะต้องทำการกำหนดแหล่งข้อมูลหรือแหล่งรวบรวมข้อมูลนั้นว่ามาจากไหนบ้าง อ้างอิงจากใคร กำหนดไว้ว่าให้เป็นแหล่งข้อมูลปฐมภูมิหรือทุติยภูมิ

ประการถัดมา จะต้องเลือกวิธีรวบรวมข้อมูลซึ่งเป็นสิ่งสำคัญมากและจะเป็นตัวกำหนดตัวแปรตามต่าง ๆ โดยต้องวางแผนในวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างรอบคอบ รวมทั้งยังต้องคำนึงถึงขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมไว้ด้วยว่าจะกำหนดไว้เท่าไรหรือจะไปสอบถามก็คน ซึ่งวิธีการเก็บข้อมูลจำเป็นต้องเลือกเครื่องมือที่จะใช้ในการเก็บข้อมูลว่ามีอะไรบ้าง ถ้ามีแล้วสามารถนำไปปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับงานที่จะทำ ถ้าไม่มีก็ต้องสร้างเครื่องมือขึ้นมาใหม่ด้วยตนเอง ซึ่งต้องคำนึงถึงหลักในการสร้างเครื่องมือที่ดีไว้ด้วย เช่น เครื่องที่จะใช้เป็นการสร้างคำถามตามประเด็นความหวาดระแวง ก็จะต้องมีตัวชี้วัดด้วยว่าระดับเท่าไรถึงจะเรียกว่าหวาดระแวง แล้วข้อคำถามแบบใดที่จะเป็นตัววัดพฤติกรรมที่จะสามารถบ่งบอกความหวาดระแวงนี้ได้ เป็นต้น และยังจะต้องกำหนดด้วยว่าทำไมต้องเป็นเครื่องมือนี้ โดยให้อยู่ภายใต้การควบคุมทางจิตแพทย์และการมีจริยธรรมในการทำวิจัยในมนุษย์ด้วย

จากรายละเอียดข้างต้น หากผู้อ่านทำความเข้าใจอย่างถี่ถ้วนและตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือดีแล้วสามารถนำเครื่องมือดังกล่าวหรือขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลไปทดลองใช้ได้ หรือใช้จริงเลยหากมีผู้ชำนาญการในประเด็นหรือหัวข้อที่เราทำพิจารณาเห็นชอบ แต่ขอเสนอแนะว่าในการใช้เครื่องมือรวบรวมข้อมูล ไม่ว่าจะเป็นเครื่องมือที่มีอยู่แล้วหรือเครื่องมือที่สร้างขึ้นเอง ควรมีการทดลองใช้กับกลุ่มที่ใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวนไม่มากก่อน เพื่อดูข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นก็ได้จากการใช้เครื่องมือ หากมีข้อบกพร่องยังต้องนำเครื่องมือไปปรับปรุงแก้ไขหรืออาจจะต้องสร้างเครื่องมือใหม่เพื่อให้เหมาะสมกับงานที่จะทำ ได้เครื่องมือที่มีคุณภาพ และที่สำคัญที่สุด คือ จะต้องมีความตรงและความเที่ยงของเครื่องมือด้วย

ประการสุดท้ายของการเก็บรวบรวมข้อมูลที่จะกล่าวในบท “บอกเล่า 2” คือการรวบรวมข้อมูลภาคสนาม จะต้องมีการวางแผนว่าจะเก็บข้อมูลอย่างไร ไปลงพื้นที่ภาคสนามคนเดียวหรือจะไปเป็นกลุ่ม ประกอบด้วยใครบ้าง มีผลหรือไม่ที่น่าคน ๆ นี้ไปด้วย จะต้องมีการพิจารณาตามลำดับความสำคัญและต้องมีการอบรมให้ความรู้ผู้จะลงพื้นที่ภาคสนามนี้ด้วย ในการลงพื้นที่ภาคสนาม ไม่ว่าจะไปหนึ่งคนหรือเป็นกลุ่ม จะต้องมีการประสานงานกับพื้นที่หรือบุคคลที่จะพาไปด้วยเพื่อเป็นการวางแผน การลำดับวัน การจัดการเวลา การให้เกียรติผู้ที่อยู่ในพื้นที่ รวมถึงเพื่อความปลอดภัยของผู้เก็บข้อมูลเองด้วย

บอกเล่า 3 รอตันบาตุ
.....กับวิธีการลงพื้นที่ภาคสนาม

บอกเล่า 3 รอดันบาดู

.....กับวิธีการลงพื้นที่ภาคสนาม

การลงพื้นที่ภาคสนามนั้นจะเป็น “ขั้นตอนที่สาม” ของการสร้างสรรคงานศิลปะประเภทวิดีโออาร์ตของผู้เขียน ซึ่งจากที่ผู้เขียนได้ประเด็นที่สำคัญที่จะทำแล้ว และได้ค้นคว้าข้อมูลทางด้านเอกสาร เพื่อให้เกิดความเข้าใจและตั้งคำถามกับสิ่งที่ผู้เขียนต้องการคำตอบ อีกทั้งเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนการลงพื้นที่ภาคสนามสัมผัสกับบรรยากาศความเจ็บปวดอันคุกรุ่น ยิ่งพื้นที่รอดันบาดูเป็นที่รวมตัวของบุคคลที่ได้รับความสูญเสียจากเหตุการณ์ความไม่สงบด้วยแล้วนั้น ยิ่งต้องทำการบ้านมากเป็นพิเศษเพื่อให้มีข้อมูลมากเพียงพอ ซึ่งในขณะที่ผู้เขียนก็มีฐานะเป็นผู้สูญเสียเช่นกันด้วยแล้ว ยิ่งต้องมีข้อมูลมากขึ้นเพื่อไม่ให้เกิดความอคติหรือโน้มเอียง ซึ่งถ้าเกิดก็จะต้องให้เกิดขึ้นน้อยที่สุด โดยผู้เขียนจะบอกเล่ากลืนอายุบริบทของพื้นที่ผนวกไปกับขั้นตอน วิธีและกระบวนการที่ผู้เขียนใช้ในการลงพื้นที่ภาคสนามทุกขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ณ หมู่บ้านแม่หม้าย ที่ “รอดันบาดู”

คือ หมู่บ้านที่จัดตั้งโดย สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง

จากบทความออนไลน์ MGR ONLINE ข่าวเชิงวิเคราะห์ "หมู่บ้านแม่หม้าย"

ในหัวข้อ “จากพื้นที่เสียงภัย สู่อพื้นที่แห่งการพัฒนา”

เผยแพร่: 30 พ.ค. 2555 เวลา 12:08 น.

ครั้งเมื่อ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎรในจังหวัดนราธิวาส เมื่อปลายปี พ.ศ. 2547 และได้ทรงทราบถึงความเดือดร้อน ความทุกข์ยากของราษฎรจึงได้มีพระราชดำริ ให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเข้าไปช่วยเหลือครอบครัวเจ้าหน้าที่และประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากการก่อความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยได้พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ เพื่อจัดซื้อที่ดินในการจัดตั้ง “โครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง และฟาร์มตัวอย่างในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ” ที่บ้านรอดต้นบาตู่ หมู่ที่ 7 ตำบลกะลุวอ อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ดังพระราชดำรัส เมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2548 ณ ศาลาดุสิดาลัย พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน ความตอนหนึ่งว่า

“...ต่อไปนี้มีโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงตามพระบรมราโชบายของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่หมู่บ้านรอดต้นบาตู่ จังหวัดนราธิวาสนั้น ข้าพเจ้าได้นำเงินที่ท่านทั้งหลายมอบให้ข้าพเจ้าในโอกาสอายุครบ 72 พรรษา ไปจัดซื้อที่ดินจำนวน 707 ไร่ ที่นราธิวาส และขอให้ทางหน่วยทหาร ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ และส่วนราชการต่าง ๆ ช่วยข้าพเจ้าจัดสร้างบ้าน 150 หลัง เพื่อช่วยเหลือครอบครัวของประชาชนข้าราชการ พลเรือน ทหาร ตำรวจ ทั้งไทยพุทธและไทยมุสลิมที่สูญเสียหัวหน้าครอบครัว เนื่องจากเหตุการณ์ที่เรียกว่า โคนฆ่ารายวัน ซึ่งเป็นเวลามา 2 ปีแล้ว...”

(สืบค้นเมื่อวันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ. 2555 จาก website :

<https://mgronline.com/south/detail/9550000064296>)

เหตุที่ผู้เขียนต้องหยิบยกข้อความข้างต้นมา เพื่อต้องการให้ผู้อ่านเห็นถึงข้อเท็จจริงในโลกไร้พรมแดนที่มีการนำเสนอข่าวสารต่าง ๆ อย่างอิสระ เปิดเผย ให้คนทั่วไปเข้าถึงได้ง่าย อีกทั้งทำให้ผู้อ่านได้ทราบถึงกระบวนการที่นำมาสู่การให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ที่ได้รับผลกระทบ หนึ่งในนั้นคือ การเปิดพื้นที่เฉพาะให้แก่ผู้สูญเสียบุคคลอันเป็นที่รักหรือสามีจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

จากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ นำมาสู่การสร้างศูนย์รวมที่พักพิงให้กับผู้หญิงที่สูญเสียสามีในเหตุการณ์ความไม่สงบ ก่อตั้งโดยสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ภายใต้ชื่อโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงและฟาร์มตัวอย่าง บนที่ดินจำนวน 716 ไร่ ที่ตำบลกะลุวอ อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส มีบ้านจำนวน 150 หลังคาเรือน (สัมภาษณ์ผู้นำชุมชนเมื่อปี พ.ศ. 2556) เพื่อให้ทั้งชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมในส่วนที่เป็นข้าราชการพลเรือน ทหาร ตำรวจ ได้ทำเป็นที่พักพิงอีกสถานที่หนึ่ง มีการสร้างอาชีพเพื่อหารายได้ให้แก่ผู้พักอาศัย เช่น การปลูกผัก การเลี้ยงสัตว์ การทำเครื่องปั้นดินเผาในรูปแบบแฮนด์เมดที่มีลวดลายต่าง ๆ

สถานที่แรก ที่ผู้เขียนได้รับคำแนะนำให้มาลงพื้นที่เพื่อพบปะผู้ที่ได้รับผลกระทบและสูญเสียหัวหน้าครอบครัว คือ หมู่บ้านรอดันบาตู ซึ่งคนในหมู่บ้านนี้คงมีความรู้สึกบางอย่างร่วมกัน เสมือนเป็นคนหัวอกเดียวกัน ซึ่งได้มีผู้ชี้แนะว่าให้มาอยู่ร่วมกันจะได้มีความรัก ความสามัคคีและความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน การจะเปลี่ยนจากพื้นที่สีเหลืองสีแดงให้เป็นสีเขียว นั่นก็เหมือนเป็นการช่วยเหลือให้ผู้ที่ได้รับผลกระทบ ได้หลุดพ้นจากความทุกข์และมีพลังใจในการดำเนินชีวิตต่อไป โดยก่อนทางเข้าสู่หมู่บ้านแห่งนี้มีด่านสกัดคอยตรวจตราและถามไถ่อย่างใกล้ชิด ผ่านเข้าไปจะเห็นพื้นที่สีเขียวซึ่งความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติได้ผุดขึ้นท่ามกลางความอันตรายที่มีอาชญากรรม การสร้างความเชื่อมั่นให้รู้สึกมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินจะช่วยสร้างขวัญกำลังใจให้เกิดขึ้นได้กับผู้คนในพื้นที่นี้ ถึงแม้จะมีผู้คนมากหน้าหลายภาษาที่พูดคุยกัน แต่ก็ได้มีการจัดตั้งหัวหน้ากรรมการเพื่อดูแลหมู่บ้านให้อยู่ในความสงบ มีการจัดตั้งสหกรณ์หมู่บ้านเสมือนผู้คนที่ย้ายถิ่นฐานมาอาศัยได้เริ่มต้นชีวิตใหม่ในที่นี้ และถึงแม้จะยังไม่สามารถหยุดน้ำตาที่ไหลนองออกมาได้ เพราะเพียงแค่นี้ก็ถึงหรือได้ยิน

คำบอกเล่าถึงเหตุการณ์อันเลวร้าย ก็ยังเป็นสิ่งที่คอยตอกย้ำความเจ็บช้ำภายในใน ความพยายามสร้างขวัญและกำลังใจให้กับชาวบ้านอาจจะช่วยเยียวยาให้บาดแผลเหล่านั้นเบาบางลงในสักวัน ความหวาดระแวงที่ตกค้างอยู่ในจิตใจของผู้ถูกระทำคงไม่อาจลบเลือนไปได้โดยง่าย ซึ่งจากการพูดคุยกับหญิงรายหนึ่งที่อยู่เสียสามปีในเหตุการณ์ปี พ.ศ. 2547 ทุกครั้งที่บุตรออกไปกับรถโรงเรียนที่มารับหน้าหมู่บ้านที่ตนอาศัย ตนจะต้องแอบขี่รถจักรยานยนต์ตามออกไปทุกวันทั้งเช้าและเย็น ผู้เขียนได้ถามไถ่ถึงสิ่งที่กระทำ เขาบอกเพียงว่าต้องการให้แน่ใจว่าลูกปลอดภัยแล้วจึงจะสามารถทำอย่างอื่นได้ เป็นเช่นนี้มากกว่า 2 ปี ไม่ง่ายเลยกับภาวะที่ทุกคนกำลังเผชิญกับมันอยู่

บนเนื้อที่ 716 ไร่ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ พื้นที่หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง 337 ไร่ และพื้นที่ฟาร์มตัวอย่าง 378 ไร่ คนในหมู่บ้านต่างพึ่งพาอาศัยในการดำเนินกิจการซึ่งกันและกัน ส่วนบ้านที่พักอาศัยแบ่งเป็นแปลงละ 2 ไร่ จำนวน 150 แปลง ปลูกบ้านพักอาศัยให้แก่ครอบครัวผู้ได้รับผลกระทบ พื้นที่รอบบ้านได้จัดไว้เพื่อเพาะปลูกผักสวนครัว พืชไร่ ไม้ผล เลี้ยงสัตว์เลี้ยงปลา เพื่อเป็นรายได้ให้กับคนในหมู่บ้าน มีฟาร์มตัวอย่างเป็นแหล่งสร้างงานพร้อมกับเป็นแหล่งการเรียนรู้ไปในตัว พื้นที่ฟาร์มมีการปกครองโดยดำเนินการจัดการเอง มีความมุ่งหวังให้เป็นแหล่งผลิตอาหารในอนาคต มีการสาธิตด้านเกษตรกรรมและการพัฒนาดินเปรี้ยวที่มีอยู่ทั่วไปของจังหวัดนราธิวาส ตลอดจนมีการบริหารจัดการน้ำให้เกิดประโยชน์แก่ผู้พักอาศัย

หลักการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพนั้น ร้อยละ 90 ของข้อมูลที่จะใช้ต้องตอบสนองและสอดคล้องตามประเด็นคำถามในด้านสังคมและความเป็นมนุษย์ โดยจากการสัมภาษณ์นั้น ไม่ว่าจะเป็นอย่างใดก็ตาม จะถือว่าเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งสำหรับการผลิตและเผยแพร่ข้อมูลที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากในชีวิตประจำวัน อาศัยเทคนิคและกระบวนการคิดในการตั้งโจทย์ที่ต้องไปตอบวัตถุประสงค์ได้ด้วย เพราะทุกส่วนของการสัมภาษณ์มีความสำคัญยิ่งต่อการจะได้มาซึ่งคำตอบที่ชัดเจนในทุกประเด็น อาจจะเป็นการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างหรือจะเป็นการสัมภาษณ์แบบถือโครงสร้าง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกรณีไป

กระบวนการคิดและทัศนคติมีความสำคัญเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะกระบวนการคิดที่ว่าด้วยความเห็นอกเห็นใจในเพื่อนมนุษย์ต่อการให้พื้นที่ในการอธิบายตน จะเป็นการสัมภาษณ์แบบถือโครงสร้างที่มีความยืดหยุ่นให้แก่ผู้ถูกสัมภาษณ์ ต้องคำนึงถึงบริบททางสังคมนั้น ๆ ดูจากบทบาทที่ควรจะเป็นของผู้ที่ถูกสัมภาษณ์ ในขณะที่เดียวกันผู้สัมภาษณ์ก็ต้องทำตัวเองให้หลีกเลี่ยงการสร้างความสัมพันธ์แบบโน้มเอียงข้อมูลไปในทิศทางตามตนชอบ แม้ตนเองจะปลอดภัยกับสิ่งที่เกิดขึ้นก็ตาม ซึ่งก็ยังคงต้องแยกแยะตนออกจากกระแสความต้องการส่วนตนในด้านการตอบฐานข้อมูลด้วยตนเอง ด้วย เพื่อป้องกันไม่ให้ข้อมูลนั้นถูกปนเปื้อนด้วยอคติ กลยุทธ์ในการที่จะบรรลุจุดมุ่งหมายนี้ คือ จะต้องหลีกเลี่ยงการสร้างความสัมพันธ์กับประชาชนในชุมชนแบบโน้มเอียง ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลชนิดที่อาจจะมีผลกระทบต่อความเป็นภววิสัยได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสัมพันธ์แบบใกล้ชิดสนิทสนมแบบไม่ไตร่ตรองในการจะหาข้อมูลเพิ่มเติมจากอีกฝ่าย ยิ่งในกรณีเหตุการณ์ความไม่สงบเช่นนี้ด้วยแล้ว การสร้างความสัมพันธ์เป็นสิ่งที่ดีแต่การจะนำเสนอข้อมูลจะต้องนำมาจากที่มาที่ไปที่หลากหลายด้วย

เมื่อลงพื้นที่ภาคสนาม หรือลงพื้นที่สัมผัสกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่เราตั้งไว้ตามวัตถุประสงค์ จำเป็นต้องให้ความเป็นกลางให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ นั่นหมายถึงการสัมภาษณ์ในรูปแบบที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (ข้อมูลตัวเลขและสถิติ) มากำหนดในเบื้องต้นหรือก่อนที่จะทำแบบเชิงคุณภาพ ต้องเน้นภาวะที่ปลอดภัยจากอคติทั้งสองฝ่าย รวมไปถึงการดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อให้สามารถเข้าถึงความจริงที่บริสุทธิ์อย่างภววิสัยให้มากที่สุด ซึ่งในฐานะผู้เขียนนี้ยังถือว่ามิบทบาทเป็นคนแปลกหน้า ถึงแม้จะเจอสถานะเดียวกันมากก็ตามที ในการเตรียมตัวนั้น ผู้เขียนเตรียมไว้ล่วงหน้าอย่างมีโครงสร้างและเป็นมาตรฐานเดียวกัน เพื่อป้องกันการเกิดอคติในระหว่างการสัมภาษณ์และสามารถจะนำข้อมูลมาจากผู้ที่ถูกสัมภาษณ์มาถ่ายทอดได้อย่างตรงไปตรงมา หรือจะไปสัมภาษณ์พูดคุยให้ดีที่สุดเพราะข้อมูลเหล่านั้นจะมีอยู่แล้วในตัวผู้สูญเสีย

บางสิ่งบางอย่างที่รู้สึกว่ามันไม่สามารถพูดออกมาได้ หากแต่สามารถสังเกตมันได้จากในแง่มุมของการทำในเชิงปริมาณ จะเปรียบเสมือนตอนที่ถ่ายโอนข้อมูลชุดความจริง ชุดประจักษ์เสมือนชุมชนทรัพย์แห่งความรู้และผู้เขียนต้องนำมาวิเคราะห์ต่อไป ซึ่งจะถูกอิงที่กระบวนการที่คณะแห่งความจริงโดย

จะไม่มีอยู่ในรูปแบบอิสระ ในทางตรงกันข้ามมันจะถูกสร้างขึ้นในกระบวนการวิเคราะห์เสียมากกว่า ความเป็นภวิสัยที่แท้จริงจึงอาจจะไม่มีในกระบวนการนี้ ในทางปฏิบัติไม่สามารถบรรลุถึงได้ก็จะต้องใช้กระบวนการที่คนสัมภาษณ์ที่มากพอและเป็นบทสัมภาษณ์ในรูปแบบเดียวกันถึงจะเรียกว่า ได้ความจริงมากที่สุด การจะมีชุดความจริงที่หลากหลายปรากฏตัวหรือแฝงอยู่ก็ได้ขึ้นอยู่กับว่า ชุดความจริงมีใครเป็นเจ้าของและเรามองดูชุดความเป็นจริงนั้นจากจุดใด จุดมุ่งหมายสำคัญของการเก็บข้อมูลในด้านการลงพื้นที่นี้ จากทัศนะการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ จึงไม่ใช่มุ่งความเป็นภวิสัยเท่านั้น แต่มุ่งให้ตรงประเด็นตามทัศนะของผู้ถูกสัมภาษณ์เป็นหลักภายใต้เครื่องมือที่กำหนดไว้ นั่นก็คือ ตัวเราเอง โดยกระบวนการที่สอดคล้องอาจจะมาได้จากนักคิดหลายคนหลายสำนักก็ได้ ต้องมองประเด็นว่าเป็นความจริงที่ถูกสร้างขึ้นในกระบวนการทัศน์แห่งการวิเคราะห์ เป็นเรื่องทีละเล็กละน้อยมากแต่ไม่ได้ซับซ้อนเกินกว่าที่จะทำความเข้าใจ ถ้าเกิดการแยกแยะก็จะสามารถมองเห็นแล้วต่อยอดประเด็นขยายออกไปสู่ข้อเท็จจริงให้เกิดขึ้นในด้านความจริงที่สร้างขึ้นได้นั่นเอง

การกำหนดและออกแบบกระบวนการก่อนที่จะลงมือทำนั้นเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ผู้เขียนได้ออกแบบไว้เมื่อครั้งที่ผู้เขียนอยู่ย่านชุมชนตลาดเก่าในบพที่ผ่านมา มีการตั้งคำถามที่เหมาะสมแล้ว สร้างกรอบแนวคิดซึ่งจะประกอบไปด้วยตัวแปร จะได้เป็นกรอบภาพกว้าง ๆ สำหรับอธิบายหรือนำไปตอบคำถาม ตัวแปรในกรอบแนวคิดนั้นก็ คือ ความจริงของข้อมูลที่ได้มาจากสัมภาษณ์ในพื้นที่ที่กำหนดเอาไว้ การนี้ข้อมูลที่ได้มาจะถือว่าเป็นความจริงที่เราสร้างขึ้นเอง ก่อนที่เราจะไปเก็บมันมาเสียอีก ส่วนอีกด้านหนึ่ง เมื่อกำหนดตัวแปรในกรอบแนวความคิดแล้วถูกแปรออกมาเป็นคำถาม เพื่อนำมาเป็นเครื่องมือวัดให้เป็นระบบหรือมีมาตรฐาน ข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่ไปสัมภาษณ์ จะเป็นผลลัพธ์โดยตรงของการสร้างหรือ Construction ของเราทั้งสิ้น หากกล่าวไปแบบผิวเผิน อันที่จริงสิ่งที่สร้างกรอบไว้ล่วงหน้า มันก็คือส่วนใหญ่ของคำตอบอยู่แล้ว เสมือนเป็นการรู้คำตอบล่วงหน้า เพียงแต่ลงไปตอกย้ำสิ่งนั้นให้มีน้ำหนักของความน่าเชื่อถือเพิ่มมากขึ้นเท่านั้นเอง หรือในบางกรณีก็อาจจะได้สิ่งใหม่กลับมาเช่นกัน ขึ้นอยู่กับประเด็นที่ได้กำหนดไว้

ความหมายของการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพนั้น คือ การสร้างข้อมูล และกระบวนการรูปแบบหนึ่งหรือสร้างเครื่องมือหนึ่งเท่านั้นเอง จากทั้งผู้ให้สัมภาษณ์และผู้ที่ถูกสัมภาษณ์ต่างก็มีบทบาทแตกต่างกันออกไป และบทบาทเหล่านี้ก็มีผลอย่างสูงต่อการได้คำตอบแห่งข้อมูลด้วยในการเรียบเรียงข้อมูลนั้นหลังจากที่ได้คำตอบของการสัมภาษณ์มาจากทั้งสองฝ่าย จะเป็นในรูปแบบถ้อยที่ถ้อยอาศัยซึ่งกันและกันหรือรูปแบบอื่น ๆ ไต ๆ โดยจะเกิดจากฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ที่เล่าถึงประสบการณ์การรับรู้ ทั้งความคิดความรู้ของตนในรูปแบบของการเล่าตามประเด็นที่กำหนดอีกฝ่ายเป็นคนสร้างหัวข้อสนทนา โดยส่วนใหญ่แล้วผู้ที่ไปสัมภาษณ์จะเป็นคนเริ่มประเด็นการพูดคุยก่อน ขณะเดียวกันผู้สัมภาษณ์ก็ฟัง และตอบสนองต่อสิ่งที่อีกฝ่ายได้พรรณนาบรรยายออกมาด้วยความใจจดใจจ่อเช่นกัน ความใจจดใจจ่อนี้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อการเล่าของผู้สัมภาษณ์นั้นมีความน่าสนใจมากน้อยแค่ไหนและเกี่ยวข้องกับใครกับผู้ถูกสัมภาษณ์ด้วย อีกทั้งยังต้องพร้อมที่จะคอยกระตุ้นให้ฝ่ายผู้ให้สัมภาษณ์สามารถเรียกความคิดความจำเกี่ยวกับประสบการณ์ของตนขึ้นมาอย่างเป็นเรื่องเป็นราว และมีความหลากหลายในตัวมัน ซึ่งจะเป็นเรื่องอะไรก็ได้ขึ้นอยู่กับเราเป็นคนกำหนดมันด้วยตนเอง โดยแน่นอนว่าเป็นประเด็นที่สามารถสะท้อนไปถึงมุมมอง ภูมิหลังหรือแนวคิดในด้านทฤษฎีของผู้นั้นไปด้วย ทั้งนี้จะเน้นไปที่ปฏิสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมถือว่าเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เพราะในการสัมภาษณ์นั้นเน้นกระบวนการมีส่วนร่วม จะถือว่าเป็นการร่วมสร้างชุดข้อมูลจึงจะถือว่าเป็นปฏิสัมพันธ์ร่วมกันในลักษณะที่จะช่วยให้เกิดข้อมูลร่วมกันที่ตรงประเด็นและน่าเชื่อถือมากที่สุด การมีส่วนร่วมในการพูดคุยสำหรับผู้สัมภาษณ์ไม่ได้มีหน้าที่เพียงแค่การถามไปฝ่ายเดียว แต่ต้องอาศัยศิลปะแห่งการพูดคุยและความสามารถในการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้ให้สัมภาษณ์อยู่ด้วย จะทำให้เกิดความกระตือรือร้นและอยากที่จะเล่าเรื่องราวออกมาโดยที่ไม่รู้สึกรำคาญอยู่เพราะการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพเป็นรูปแบบของการสื่อสารในลักษณะสองทาง ดังนั้น ดัชนีวัดความสำเร็จจะขึ้นอยู่กับผู้สัมภาษณ์และผู้ถูกสัมภาษณ์เป็นในรูปแบบคู่ขนานกัน

การสัมภาษณ์ คือ รูปแบบหนึ่งของการสนทนาหรือการพูดคุย แต่เป็นการสนทนาที่มีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน นักสัมภาษณ์นั้นจะเป็นส่วนหนึ่งของการสนทนา จะมุ่งความสนใจไปยังเรื่องเฉพาะเจาะจงในช่วงใดช่วงหนึ่ง ขณะเดียวกันก็จะเปิดกว้างสำหรับการรับข้อมูลข่าวสารทุกชนิดที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นด้วย สิ่งที่ได้อินได้รับมาจะถูกนำมาเปรียบเทียบเรียบเรียงใหม่เป็นเรื่องเล่าในเชิงพรรณนาของผู้สัมภาษณ์เอง เพื่อนำไปวิเคราะห์ต่อยอดยังองค์ความรู้จากความหมายที่ได้มา

อาจจะนำไปตีความใหม่เพื่อความเข้าใจในประเด็นที่จะศึกษากระทำต่อไปด้วย ในรูปแบบการสนทนาก็เป็นในเชิงวิชาชีพจะต้องเป็นการสนทนาที่มีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน แต่โครงสร้างอาจจะยืดหยุ่นแตกต่างกันออกไป รูปแบบนี้จะสามารถแบ่งประเภทย่อยได้หลากหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของวิชาชีพนั้น ๆ ยกตัวอย่าง เช่น ในกรณีการสนทนาในชีวิตประจำวัน จะไม่มีโครงสร้างและจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน มีอำนาจในการสนทนาเท่าเทียมกัน คือ ต่างฝ่ายต่างเป็นผู้ตามผู้ตอบของกันและกัน หากในกรณีของผู้เขียนนั้นจะเป็นในรูปแบบชีวิตประจำวัน โดยอยู่บนพื้นฐานของความรู้สึกที่ประสบพบเจอ คือ การสูญเสียในแบบเดียวกันโดยปราศจากความหวาดระแวงต่อกัน ให้น้อยลงที่สุดเท่าที่จะทำได้ ชุติความรู้ที่ได้มาต้องปราศจากอคติด้วย แต่ในฐานะที่เป็นนักวิจัยจึงจะต้องทำสิ่งเหล่านี้เพื่อให้ก้าวข้ามผ่านความเป็นตนในการค้นคว้าตอบที่ได้มาจากผู้ถูกสัมภาษณ์ด้วย

ในการลงพื้นที่ภาคสนาม ณ หมู่บ้านรัตนบาต เป็นการสัมภาษณ์แบบมีส่วนร่วม ประเด็นที่กล่าวถึง เพื่อการสร้างความสัมพันธ์และต้องการให้มีส่วนร่วมของทั้งสองฝ่ายโดยทันที ผู้เขียนจึงหยิบยกประเด็นที่กระทบจิตใจเหมือนกับผู้เขียนเลยในทันที คือการสูญเสียเหมือนกัน จะนำไปสู่การเปิดประเด็นที่สำคัญและเกิดการสร้างความไว้วางใจในทันทีครั้งแรก กล่าวคือ ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นของผู้สัมภาษณ์กับผู้ถูกสัมภาษณ์จะต้องเป็นรูปแบบที่ไม่เป็นทางการด้วย มันจะสามารถเอื้ออำนวยต่อการถ่ายโอนข้อมูลแบบในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้เขียนต้องการอยากจะทำในแง่ของชีวิต หลังจากเกิดความสูญเสียนั้น เพื่อให้สังคมได้เห็นถึงความสำคัญของชีวิตมนุษย์ในด้านความรู้สึกการรับรู้ โดยการกระทำแบบนี้จะเป็นการสัมภาษณ์และสัมผัสชีวิตของผู้ที่เราไปสัมภาษณ์ได้อย่างแท้จริง ซึ่งเกี่ยวข้องกันทั้งสองฝ่ายที่มีการสนทนาร่วมกันในทุกประเด็นเลย

บทบาทหนึ่งของผู้เขียนก็เปรียบเสมือน “นักเดินทาง” ในขณะที่เดียวกันก็จะหมายถึงการมีบทบาทเป็นนักวิจัยท้องถิ่นด้วย ซึ่งไม่ว่าจะเป็นนักเดินทางหรือนักวิจัยก็จะต้องมีการวางแผนเพื่อการตามหาสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเพื่อการตามหาคำตอบ โดยผู้สัมภาษณ์ถามคำถามก็เพื่อที่จะค้นหาคำตอบสำหรับสิ่งที่ตัวเองสงสัยใคร่รู้ อาจจะเป็นคำถามจากส่วนหนึ่งของการสนทนาที่จะเจาะลึกไปในประเด็นแล้วค่อยสอดแทรกแง่มุมก็ได้ การเป็น “นักเดินทาง” ที่ดี คือต้องสำรวจพื้นที่และพูดคุยกับผู้คนที่ได้

พบปะในระหว่างทางด้วย บางครั้งจะต้องพิจารณาไปถึงความเหมาะสม วิธีการอาจจะต้องนำสิ่งที่ได้พบเห็นหรือได้ยินมาผนวกกับคำถามที่ตั้งไว้ในบางที เพราะบางครั้งชาวบ้านอาจจะมองว่าเป็นเรื่องราวใหม่ก็ได้ แต่เรามองว่ามันเก่าไปแล้ว ก็ต้องคอยดูบริบทไปตามสถานการณ์ เพื่อที่จะเอามาพูดคุยกันให้เกิดความถูกต้องหรือถูกใจกันก่อน ซึ่งอาจจะไม่ได้เป็นความจริงก่อนก็ได้ในเรื่องบางเรื่อง ฉะนั้นจึงขึ้นอยู่กับการวางตัว การทำตัวของผู้ที่ลงไปสัมภาษณ์ด้วย ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องระมัดระวังให้ดีในการจะกระทำสิ่งใด ๆ ในพื้นที่ชุมชนหรือพื้นที่ที่ละเอียดอ่อน การเดินทางนั้นจะสมบูรณ์แบบใดจะต้องอาศัยไหวพริบปฏิภาณในการพิจารณาไตร่ตรองก่อนการลงไปในทุก ๆ พื้นที่

สรุปหลักการและแนวปฏิบัติ แนวทางในการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ จะต้องมีความเข้าใจที่ชัดเจน พึงตระหนักในการได้มาของข้อมูล มุ่งทำความเข้าใจโลกในชีวิตประจำวันจริงของผู้ที่ถูกสัมภาษณ์ ฉะนั้นหากสิ่งที่ต้องการ คือ การเข้าใจโลกของผู้ที่สูญเสียจากความคิดของเขาจริงในการสัมภาษณ์นั้นจะเป็นวิธีการเก็บข้อมูลที่เหมาะสมที่สุด ซึ่งจะได้ไปเน้นที่ความหมายของผู้ตอบทั้งในระดับที่เป็นข้อเท็จจริงและที่เป็นความหมายในทัศนะของผู้ตอบเป็นนัยสำคัญ

เราในฐานะเป็นคนที่เข้าไปในพื้นที่ของเขา จะต้องใส่ใจในประเด็นแห่งการสื่อความหมายที่แท้จริง ในบางอย่างก็ไม่สามารถเชื่อได้อย่างตรงไปตรงมา จะต้องอาศัยการพูดในเชิงสัญลักษณ์ และในฐานะของนักวิจัยก็ต้องใส่ใจในประเด็นนี้ให้มาก อีกทั้งต้องให้ความสำคัญในแง่ของข้อมูลซึ่งมุ่งไปที่ข้อมูลเชิงคุณภาพไม่ได้เน้นไปที่ข้อมูลในเชิงปริมาณ

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เป็นการเก็บในรูปแบบเผชิญซึ่ง ๆ หน้า โดยการพูดคุยสนทนากันอย่างมีจุดมุ่งหมายไว้แล้ว จะต้องมีการเตรียมในด้านการไปพบปะ มีการหาข้อมูลในส่วนบุคคลและทำการนัดหมายไว้ ในบางระยะอาจจะต้องมีหนังสือไปก็ต้องทำ หลังจากนั้นต้องเตรียมอุปกรณ์ในการลงพื้นที่ เพื่อช่วยในการจดจำของเราด้วย ในการสัมภาษณ์แต่ละครั้งต่อการจดบันทึก

จะต้องดูบริบทโดยรอบของผู้ไปด้วย หากการจดบันทึกของเราจะทำให้ผู้ให้ข้อมูลไม่สามารถอยู่ได้อย่าง
ธรรมชาติได้ จะต้องชะลอหรืองดสิ่งนั้นไปในทันที

อีกสิ่งหนึ่งที่สำคัญในด้านการลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อไปสัมภาษณ์ คือ การสังเกต โดยจะ
หมายถึงการเฝ้าดูสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างเอาใจใส่และกำหนดไว้อย่างมีระบบระเบียบ เพื่อค้นหา
ความสัมพันธ์ของสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นกับสิ่งอื่น ในการสังเกตจึงเป็นการพิจารณาถึงปรากฏการณ์ต่าง ๆ
โดยอาศัยการฟังด้วยหู การมองด้วยตา การสัมผัสด้วยมือต่อสิ่งที่เกิดขึ้นตรงหน้าและโดยรอบ

ปัจจัยแห่งความสำเร็จไม่ใช่การบรรลุผลในคำตอบ หากมีอคติกับสิ่งที่ระบุไว้ในการตั้งโจทย์
แต่ขณะเดียวกันจะเป็นสิ่งหนึ่งที่สามารถนำมาต่อยอดสิ่งที่เกิดขึ้นในรูปแบบเดียวกันได้ จากกรณี
ของผู้เขียนในประเด็นการสูญเสียนั้น มีการสูญเสียบุคคลที่เรารักและนับถือ จะนับว่าเป็นสิ่งที่ยากของ
มนุษย์ที่จะสามารถขาดความระแวงต่อชีวิตในอนาคต ฉะนั้นจะต้องระวังประเด็นละเอียดอ่อนนี้ให้ดี

ณ หมู่บ้านรอดันบาตู กลิ่นอายบรรยากาศความน่าอยู่ไม่สามารถบดบังความรู้สึกแห่ง
ความเศร้าโศกเสียใจได้ สีแดงแห่งความน่ากลัวของเหตุการณ์หลากหลายเหตุการณ์มาหลอมรวมกัน
อยู่ผ่านบุคคลที่สูญเสียไว้ที่จุด ๆ เดียวกันในหมู่บ้านแห่งนี้ ช่างแตกต่างจากที่ประสบเห็นด้วยสายตา
ว่าเป็นภาพทุ่งหญ้า ต้นไม้สีเขียวขจี กลิ่นโคลนสาบควาย เสียงนกเสียงกา เสียงใบไม้แห้งกระทบ
กระแสดลมที่พัดผ่านรวมแล้วเสมือนเสียงดนตรีบรรเลง สัตว์ปีกบินไปบินมาก็ยังไม่สามารถบดบังสี
เหลืองส้มแห่งความหวาดระแวงสะพรึงกลัวต่อปัจจุบันและอนาคตได้ สิ่งที่ได้จากการประสบพบเจอ
เอง คือ “ประสบการณ์ตรง” ที่สัมผัสและสามารถส่งต่อแรงแห่งความสูญเสียได้อย่างเป็นผลและเห็น
เป็นรูปธรรมและมันก็เป็นเรื่องที่ดีแบบไม่น่าเชื่อ นั่นคือผู้ที่มีประสบการณ์ในรูปแบบเดียวกันจะมี

ความพยายามสร้างขวัญกำลังใจให้แก่กัน มันช่างสวยงาม ต่อให้เป็นสิ่งที่ยากเย็นแสนเข็ญก็ตาม ก็ได้เห็นความพยายามพร้อมคำพูดที่ว่า “ไม่เป็นไรนะ แล้วมันจะมีสิ่งดี ๆ เกิดขึ้นหลังจากนี้แน่นอน”

ความเป็นกันเองของคนที่นี่ โดยใช้หลักยึดแห่งศาสนาหนึ่งเดียวที่สามารถยอมรับได้ต่อความตายแบบไร้เหตุไร้ผล นั่นคือเชื่อในพระเจ้าหนึ่งเดียวของศาสนาอิสลาม ที่เชื่อว่าทุกสิ่งล้วนเกิดขึ้นเพราะเป็นความประสงค์ของพระเจ้าหรืออัลลอฮ์ แต่ก็ไม่ได้ต่างจากศาสนาพุทธหรือศาสนาอื่นใดที่เชื่อว่าทุกสิ่งเป็นบททดสอบของมนุษย์ที่จำต้องเจอ สิ่งที่ต้องทำ คือ การน้อมรับต่อการจากลาเพื่อน้อมนำไปสู่พระเจ้าซึ่งจำต้องพบเจอในทุกศาสนา การปรับทัศนคติจึงเป็นสิ่งสำคัญในการยึดเหนี่ยวจิตใจที่ได้ผลที่ดีที่สุดและเร็วที่สุดในการให้ชีวิตได้ยืนอยู่ต่อไปในโลกใบนี้อย่างสง่างาม

ผู้หญิงวัย 28 ปี ผู้หนึ่งในหมู่บ้านรอดันบาดู ได้พูดถึงความแข็งแกร่งของตนต่อหน้าทุกคน และต่อหน้าบุตร “น้ำตาห้ามให้เห็น” แต่หลังจากปลอดผู้คนจะต้องยอมรับในชะตากรรมทุกครั้งไปจากการเป็นผู้โดนกระทำมาจากการเป็น “ผู้หญิง” ด้วยการจำกัดความหมายของเพศว่า “เป็นเพศที่ไม่สามารถอ่อนแอได้เลย” ช่างตรงกันข้ามกับสิ่งที่โลกระบุมา

“รอดันบาดู” เป็นแหล่งรวมหญิงหม้ายจากทุกสารทิศ “แหล่งรวบรวมน้ำตา” ที่เปลี่ยนไปเป็นพลังแห่งการน้อมรับกับความตายกับชีวิตที่เหลืออยู่เท่าที่พอจะทำได้ “หญิงวัย 34 ปี” (อาซีฟเคยรับจ้างกรีดยาง) กล่าว

จากพื้นที่ป่าดงดิบที่เคยมีสัตว์ร้าย วัชพืชที่มากมายซึ่งมีชื่อว่า “ต้นหวายหิน” เติบโตอยู่ โดยแปลเป็นภาษาชาวบ้านว่า “รอตันบาตู” ได้ถูกเปลี่ยนผืนแผ่นดินนี้ให้กลายเป็นที่พักอาศัยบุคคลที่มากหน้าหลายตาจากทุกสารทิศที่มาพร้อมกับความโศกเศร้า ให้กลายเป็นแหล่งรวมพลสตรีผู้ที่เคยผ่านการสูญเสีย จากที่เคยมีชาวมาเลเซียมาบุกเบิกดินแดนทองคำในประเทศไทยรายแรก แต่ราย (กลุ่ม) สุดท้าย ณ ปัจจุบัน คือ ผู้หญิงแกร่งในจิตใจเพื่อมาสร้างชีวิตที่เหลืออยู่ให้งดงาม

สรุปบท “บอกเล่า 3” จากที่ผู้เขียนได้กล่าวถึงพื้นที่หมู่บ้านรอตันบาตูนี้ เพื่อจะบอกถึงสภาวะจิตใจของผู้เขียนเองด้วย เกี่ยวกับการรับรู้ความหวาดระแวงของคนจำนวนมากที่มีความรู้สึกไปในทิศทางเดียวกันพร้อมกับผู้เขียนเอง มันเป็นกำแพงบางอย่างที่เกิดขึ้นในใจของผู้เขียนด้วย คือ การกังวลกับข้อมูลที่จะได้มาจากการรับรู้ทางอ้อม

ขั้นตอนการลงพื้นที่ภาคสนามสามารถสรุปได้เบื้องต้นว่า วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามสามารถกระทำได้หลายวิธี เริ่มจากการแนะนำตัวเองว่าเป็นใครมาจากไหนแบบตรงไปตรงมา แจ้งวัตถุประสงค์ที่มาที่นี้ว่ามาทำอะไร เพื่ออะไรให้กับคนในพื้นที่ได้ทราบ ซึ่งจะสามารถเปิดใจคนในพื้นที่นี้ได้ด้วยเพราะเราไม่ได้มาเพื่อเหตุว่าจะเอาข้อมูลการสัมภาษณ์ไปทำมิตมิร้าย แต่เพื่อที่จะขยายขอบข่ายความรู้สึกที่มากมาย นอกเหนือจากภาพข่าวที่ปรากฏไปเป็นงานสร้างสรรค์สื่อประเภทวีดิทัศน์ และเป็นแรงสะท้อนหรือเสียงจากภายในของผู้ที่ถูกกระทำมา ซึ่งเริ่มจากการสัมภาษณ์โดยตรงของเราด้วยการใช้โทรศัพท์ หรือสร้างแบบสอบถามด้วยการใช้กระดาษแล้วส่งไปรษณีย์เพื่อโยนวัตถุประสงค์ของเราไปก่อนก็ได้ ทำให้ผู้ที่อยู่ในพื้นที่ที่เราจะไปไม่เกิดภาวะตกใจหรือหวาดระแวง อาจจะไม่ไปก่อนถึงลักษณะของสิ่งที่เป็นศัพท์เฉพาะมาก ๆ เช่น ศิลปะประเภทวิดีโออาร์ต เป็นต้น

การสังเกต เป็นสิ่งสำคัญลำดับถัดมาเมื่อลงพื้นที่ภาคสนามไปหลังจากแนะนำตัวเองไปแล้ว โดยวิธีนี้ใช้ในงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับทางวิทยาศาสตร์ ทางมนุษยศาสตร์และทางสังคมศาสตร์ เช่น การสังเกตพฤติกรรมของบุคคลในชุมชนที่มีต่อเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นต้น ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตอาจจะเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพหรือปริมาณก็ได้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ที่เราต้องการเก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นเราจะต้องกำหนดขั้นตอนให้รัดกุม ตั้งแต่การวางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูล การกำหนดวิธีการให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง การกำหนดวิธีบันทึกข้อมูล ถ้ามีผู้ช่วยในการเก็บข้อมูลต้องอบรมวิธีการเก็บข้อมูลให้ผู้ช่วยมีความรู้ ความเข้าใจและความชำนาญเท่าเทียมกันกับเรา จากนั้นจึงเก็บข้อมูลตามที่วางแผนไว้ เมื่อได้ข้อมูลกลับมาต้องตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้รับก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่อไป โดยการวิเคราะห์ข้อมูลนั้นจำเป็นต้องเข้าใจมาตราที่ใช้วัด ซึ่งแบ่งเป็น 4 ประเภท ดังได้กล่าวไปแล้วสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาคำตอบ สรุปเป็นสองภาพใหญ่ คือ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยมีรายละเอียดการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ แบ่งเป็นการวิเคราะห์โดยใช้สถิติบรรยายและสถิติอ้างอิง ซึ่งสถิติบรรยาย ใช้เพื่ออธิบายข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ การเลือกใช้ขึ้นกับวัตถุประสงค์ ชนิดของตัวแปรเพื่อวิเคราะห์แล้วจะนำเสนอด้วยตารางหรือแผนภูมิตามความเหมาะสม ส่วนสถิติบรรยายที่อธิบายลักษณะตัวแปรเชิงปริมาณ คือ ค่าเฉลี่ย มัชยฐาน, ฐานนิยม, เปอร์เซ็นไทล์, เดไซล์, ควอไทล์, พิสัย, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน, ส่วนสถิติบรรยายที่ใช้อธิบายลักษณะของตัวแปรเชิงคุณภาพ คือ ร้อยละ, อัตรา, สัดส่วน, อัตราส่วน และฐานนิยม สถิติบรรยายที่อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเชิงปริมาณใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงเส้น ส่วนตัวแปรเชิงคุณภาพใช้การสร้างตารางไขว้

สถิติบรรยาย ใช้เพื่อสรุปข้อมูลที่ได้จากการศึกษา เป็นการบรรยายลักษณะข้อมูลของกลุ่มที่ศึกษามาทั้งหมดเท่านั้น ไม่สามารถสรุปประชากรได้ ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีนี้ ไม่ต้องอาศัยทฤษฎีความน่าจะเป็นและไม่ต้องมีการทดสอบสมมุติฐานทางสถิติ สถิติที่ใช้ทั่ว ๆ ไป คือ การแจกแจงความถี่, การหาค่าร้อยละ, สัดส่วน, การวัดค่าตัวกลาง (ฐานนิยม, มัธยฐาน, ค่าเฉลี่ย), การวัดค่าการกระจาย (พิสัย, ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน, ความแปรปรวน, สัมประสิทธิ์ความผันแปร), การอธิบายความสัมพันธ์ (สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงเส้น, การสร้างตารางไขว้ (Crosstabulation table) เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติอ้างอิง (Inferential Statistic) ใช้เพื่อสรุปข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง แล้วอาศัยทฤษฎีความน่าจะเป็นมาใช้ในการวิเคราะห์เพื่อสรุปผลไปยังประชากรเป้าหมาย โดยการเลือกใช้สถิตินั้นจะขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ ชนิดของตัวแปร รูปแบบขั้นตอน และข้อตกลงเบื้องต้นของสถิติแต่ละตัวที่ใช้ในการวิเคราะห์นั้น ๆ สถิติที่ใช้ได้แก่ การใช้สถิติอ้างอิงเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย, การใช้สถิติอ้างอิงเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของสัดส่วน, การใช้สถิติอ้างอิงเพื่อหาความสัมพันธ์และการทำนายและการวิเคราะห์ตัวแปรพหุคูณ เป็นต้น โดยการใช้สถิติอ้างอิงเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยนั้น สิ่งที่เราจะต้องพิจารณา คือ การออกแบบที่พิจารณาจำนวนกลุ่มของกลุ่มที่เราเลือกว่ามีกี่กลุ่มและชนิดของตัวแปรที่ใช้เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของความแตกต่าง อีกทั้งข้อมูลที่ได้ กลุ่มตัวอย่าง ต้องมาจากการสุ่ม (Randomness) รวมถึงข้อตกลงเบื้องต้นของสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ซึ่งสถิติอ้างอิงเป็นสถิติที่ใช้เพื่อนำผลการวิเคราะห์ที่ได้จากตัวอย่างอ้างอิงไปถึงกลุ่มคนที่เราทำการเลือกใช้ ขึ้นกับวัตถุประสงค์ รูปแบบและชนิดของตัวแปรสถิติอ้างอิง แบ่งเป็นสถิติอ้างอิงเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยและเปรียบเทียบความแตกต่างของสัดส่วน กับสถิติอ้างอิงเพื่อหาความสัมพันธ์และการทำนาย ใช้อธิบายความสัมพันธ์และการทำนาย ใช้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นกับตัวแปรตามหรือการสร้างสมการ ทำนายตัวแปรและสถิติที่ใช้วิเคราะห์ตัวแปรพหุคูณ ใช้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นกับตัวแปรตามที่มีหลายตัวพร้อม ๆ กัน

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพได้นำมาใช้ในการดำเนินการทั้งการทำวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อสร้างสรรค์ผลงานศิลปะหรือสื่ออื่น ๆ อย่างแพร่หลายมาก แต่อาจจะมีปัญหาในเรื่องของความน่าเชื่อถือของข้อมูลอยู่บ้าง แต่การใช้ลักษณะนี้ก็มีหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบเพื่อยืนยันความน่าเชื่อถือหรือความเที่ยงตรงได้ โดยการตรวจสอบข้อมูลก่อนวิเคราะห์ ซึ่งการตรวจสอบข้อมูลที่ใช้กันมากในเชิงคุณภาพ คือ การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ซึ่งเป็นวิธีการที่ใช้อย่างได้ผล โดยมีรายละเอียดการตรวจสอบข้อมูลสามเส้า (Data Triangulation) หมายถึงการพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มานั้นถูกต้องหรือไม่ โดยวิธีการตรวจสอบของข้อมูลนั้นจะต้องตรวจสอบแหล่งที่มา 3 แหล่ง ได้แก่ เวลา สถานที่และบุคคล

การตรวจแหล่งเวลา คือ การตรวจสอบว่าตัวแปรอยู่ในช่วงเวลาต่างกันหรือเหมือนกันอย่างไร ถ้าเหมือนกันควรตรวจสอบในช่วงเวลาที่ต่างกันด้วยหรือไม่ หรือไม่จำเป็น

การตรวจสอบสถานที่ คือ การตรวจสอบตัวแปรในสถานที่เดียวกันหรือไม่ หากมาจากสถานที่เดียวกันมีผลออกมาเหมือนกัน ผู้วิจัยควรตรวจสอบในแหล่งสถานที่ ที่แตกต่างกันด้วย

การตรวจสอบบุคคล คือ ถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไป ข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นขั้นตอนที่สำคัญและยากที่สุดในทุกกระบวนการ โดยเฉพาะวิธีการหลักที่ใช้ในการวิเคราะห์ เป็นวิธีการสร้างข้อสรุปจากการศึกษารูปแบบหรือข้อมูลจำนวนหนึ่ง มักไม่ใช้สถิติช่วยในการวิเคราะห์หรือถ้าใช้สถิติก็ไม่ได้ใช้ในการวิเคราะห์เป็นวิธีวิเคราะห์หลักแต่ใช้เป็นข้อมูลเสริม ดังนั้น ผู้ที่วิเคราะห์ข้อมูลจึงต้องมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในขั้นตอนนี้ ผู้วิเคราะห์ข้อมูลควรมีความรู้ในเรื่องแนวคิดทฤษฎี มีความรู้จริงด้วยตัวเอง สามารถสร้างข้อสรุปเป็นกรอบแนวคิด โดยปกติแล้วผู้เขียนจะนำวิธีการวิเคราะห์มาแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ อย่างที่หนึ่ง การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุปในการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งส่วนใหญ่ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์จะเป็น

ข้อความบรรยาย (Descriptive) ซึ่งได้จากการสังเกต สัมภาษณ์ และจดบันทึก อย่างที่สอง การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) คือการกระทำกับข้อมูลที่ได้จากเอกสาร

จากการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุปนั้น มีอยู่ด้วยกัน 3 ชนิด คือ การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) การจำแนกชนิดข้อมูลและการเปรียบเทียบข้อมูล เป็นต้น กล่าวโดยสรุปถึงการวิเคราะห์อาจกล่าวได้ว่า เป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่ง รวมถึงกิจกรรมหลายอย่างที่มุ่งไปสู่การทำความเข้าใจ ข้อมูลที่ได้ผลมาได้แก่ การตีความสร้างข้อสรุป การจำแนกชนิดและการเปรียบเทียบข้อมูลโดยการเชื่อมโยงสิ่งต่าง ๆ เพื่อหาคำอธิบายและข้อสรุปทั้งหมดเพื่อหาคำตอบภายใต้กรอบความคิดหรือทฤษฎี นำไปสู่คำตอบที่น่าเชื่อถือและแม่นยำที่สุดที่ไม่สามารถทำได้โดยง่าย หากไม่ใช้ความอดทนและเพียรพยายาม

บอกเล่า 4 คน ต้นหยงลิ้มอ
.....และการเขียนโครงร่างสร้างโครงเรื่อง

บอกเล่า 4 ณ ต้นหยงลิโม

.....กับวิธีการเขียนโครงร่างและการสร้างโครงเรื่อง

เดินทางมาถึง “ต้นหยงลิโม” กับ “ขั้นตอนที่สี่” นั่นคือ วิธีการเขียนโครงร่างและการสร้างโครงเรื่อง ผู้เขียนจะให้ความสำคัญในขั้นตอนนี้ไม่แพ้ด้านภาคสนามเลย เพราะถ้าหากเรามีการสร้างโครงร่างไว้ดี จะสามารถต่อยอดไปสู่งานสร้างสรรค์ประเภทวิดีโออาร์ตได้เป็นอย่างดีตามไปด้วย เช่นเดียวกันถ้าหากเรามีโครงร่างที่ดี ก็สามารถที่จะกำหนดโครงเรื่องได้ดีด้วย ทุกโครงที่กล่าวมานี้จะเป็นสิ่งที่สนับสนุนให้ชิ้นงานนั้นสำเร็จอย่างสมบูรณ์ โดยในขั้นตอนนี้ผู้เขียนทุ่มเทเวลาเป็นอย่างมากในการสกัดองค์ความรู้และสังเคราะห์ออกมาเป็นงานเขียน ซึ่งจะเป็นการบอกเล่าเรื่องราวในภาพรวมได้เป็นอย่างดี และในขั้นตอนนี้หากทำสำเร็จ เราสามารถที่จะนำไปปรึกษาหารือกับผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ที่ชี้แนะเราได้ง่ายขึ้นอีกด้วย จะนำไปสู่งานสร้างสรรค์ที่มีคุณภาพต่อไป และบทบอกเล่า 4 นี้ ผู้เขียนจะนำผู้อ่านไปรู้จักกับต้นหยงลิโม ชุมชนแห่งพื้นที่สีแดง คลั่งกลืนดาวของคราบเลือด ผู้อ่านจะได้สัมผัสกับพื้นที่ที่ปกคลุมไว้ด้วยบรรยากาศของความอึมครึมจากคนมุสลิมที่ถูกกระทำร้ายทางด้านจิตใจไว้มากมาย

จุดจบของชีวิตในศาสนาอิสลาม ไม่ใช่การตายจากโลกนี้แล้วจบไป หากแต่หมายถึง “การจากลา” ไปจากโลกนี้ (ในอิสลามเรียกว่า “ดุนยา”) หรือ “โลกแห่งบททดสอบ” เท่านั้น ตามทัศนะแห่งหลักการที่ระบุไว้ในคัมภีร์อัลกุรอานของศาสนาอิสลามด้านการจัดการกับศพที่เสียชีวิต จะมีพิธีการจัดการที่แตกต่างไปจากศาสนาอื่น ซึ่งในศาสนาอิสลามนั้นจะจัดการโดยการฝังศพตามศาสนบัญญัติภายใน 24 ชั่วโมงหรือเร็วที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ เพราะหากไว้นานผู้ที่เสียชีวิตอยู่จะเสียใจมากขึ้น โดยจะมีการอาบน้ำทำความสะอาดศพ นอกเสียจากตายในสมรภูมิมิรบจะไม่มี การอาบน้ำผู้ตายและไม่เปลี่ยนเสื้อผ้า จะฝังลงไปยังผืนดินที่ขุดไว้พร้อมสวมใส่เสื้อผ้าหรือชุดเกราะ เพราะถือว่าทุกสิ่งรวมทั้งเลือดเนื้อเสื้อผ้าจะไปเป็นพยานต่อพระผู้เป็นเจ้า นอกเสียจากในกรณีการเสียชีวิตแบบทั่วไปให้อาบน้ำทำความสะอาดร่างกายของศพ จากนั้นจะห่อด้วยผ้าสีขาวที่ราคาไม่แพง

ไม่หรรษาพร้อมห่อด้วยความประณีต บทบาทของญาติพี่น้องและเพื่อนบ้านจะช่วยกันขุดหลุมที่สุสาน (หรือเรียกว่า “กูโบร์” ในภาษายาวี) ก่อนนำลงไปฝังจะมีการละหมาดให้แก่ผู้ตาย หรือเรียกว่า “การละหมาดญะนาซะห์” (ในภาษายาวี) จะเป็นการขอพรต่อพระเจ้าให้แก่ผู้เสียชีวิต จากนั้นจะเคลื่อนศพด้วยการช่วยกันยกศพ โดยใช้ไม้ไผ่สานทำเป็นเตียงไว้วางศพเพื่อให้ง่ายต่อการเคลื่อนย้ายไปยังหลุมฝัง

“นาวะ” หรือ งานศพ

ในวาระสุดท้ายก่อนที่คนคนหนึ่งจะเสียชีวิตไป หากมีอาการเจ็บไข้ได้ป่วยจะสามารถทราบถึงการคาดเดาได้ว่าจะมีสิ่งใดเกิดขึ้น รวมถึงในภาวะสงครามที่อาจคาดการณ์ได้เลยว่าจะเป็นผู้ใดที่จะกลับคืนไปสู่พระผู้เป็นเจ้า

“น้ำตารินไหล หัวใจโศกเศร้าเจ็บปวด แต่เราก็จะไม่เอื้อนเอ่ยกล่าวคำพูดใดนอกจากสิ่งที่ทำให้พระผู้อภิบาลทรงพอใจ”

(บันทึกโดยอัลบูกอเรีย ฮะดีษเลขที่ 1241 และมุสลิม ฮะดีษเลขที่ 2315)

“ต้นหยงยือลีอมอ” ชื่อเดิมของ “ต้นหยงลิโม” ในภาษามลายูแปลว่า ต้นพิกุลห้าต้น ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของพื้นที่อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาสห่างจากตัวเมือง 20 กิโลเมตร พื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นที่ราบต่ำ เหมาะแก่การทำเกษตรกรรม ผู้คนส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่ริมถนนและกระจายไปทั่วตำบล อาชีพหลัก คือ ทำสวนยางพารา ทำสวนผลไม้ ทิศเหนือจะติดกับตำบลบางปอ

อำเภอเมืองนราธิวาส ทิศใต้จะติดกับตำบลบองอ อำเภอระแงะ ทางทิศตะวันออกติดกับตำบลจวบ อำเภอเจาะไอร้อง ส่วนทางทิศตะวันตกจะติดกับตำบลตันหยงมัส อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส

ต้นหยงลิมอในนาม “เหตุการณ์ยิงถล่มร้านน้ำชา”

วันที่ 20 กันยายน 2556 เวลาประมาณ 20:30 น. เกิดเหตุการณ์ถล่มกราดยิงร้านน้ำชา มีผู้เสียชีวิตทันที 2 คน บาดเจ็บสาหัสอีก 4 คน เหตุมาจากที่มีทหารสองนาย ขับรถยนต์ไปแล้วรถเสีย ใกล้บริเวณที่เกิดเหตุ ทำให้ชาวบ้านในละแวกนั้นเข้ามากุมตัว ซึ่งเข้าใจว่าผู้กระทำการ คือ ทหารสองนายนี้ ฉะนั้น จึงเห็นได้ว่าความระแวงเกิดขึ้นทุกทิศทุกทางจากทุกฝ่ายตั้งแต่นั้นมา ซึ่งความจริงใดถูกต้องไม่เป็นที่ทราบได้เลย เจื่อนำหลายประเด็นถูกชุกซ่อนไว้ ไม่เปิดเผยกระจ่างชัดให้โลกรู้ จนเวลาล่วงเลยผ่านไปอีก 1 วัน เกิดการสังหารสองนายทหารนาวิกโยธินนี้ขึ้น โดยเป็นมือที่สามซึ่งไม่ทราบได้อีกเช่นกันว่าการสังหารร้ายแรงโหดเหี้ยมที่เกิดขึ้นจากการกระทำการใดของฝ่ายใด ทำให้สร้างความหวาดระแวงกับทุกฝ่ายมากขึ้นไปอีก หลังจากนั้นก็เกิดเหตุการณ์ประหลาดขึ้นมากมาย ทั้งพบท่อนไม้ขวางถนน มีการประชุม/ชุมนุมกันในทุกฝ่ายเพื่อหาทางออก เพราะสิ่งที่ประสบพบเจอภายใต้เจื่อนำนั้น คือ ความสูญเสียแห่งชีวิตและทรัพย์สิน

ร้านน้ำชาแห่งนั้น ยังคงเป็นตัวฉนวนที่ต่อเนื่องมาจวบจนทุกวันนี้และต่อไปในอนาคต ให้บทเรียนที่ไม่อาจจะลืมเลือนได้แก่บุคคลทุกฝ่ายจาก “19 ชั่วโมงวิกฤตที่ต้นหยงลิมอ”

จากปัญหาการเปลี่ยนผ่านของความสูญเสียไปสู่ปัญหาแห่งการเปลี่ยนความคิดโดย อานันท์ กาญจนพันธ์ (2543) ได้เขียนไว้ในหนังสือ “ทฤษฎีและวิธีวิทยาของการวิจัยวัฒนธรรม” เอาไว้ว่า “การจะบรรลุกรอบและกบฏักของทฤษฎีหรือกบฏักของความคิดแห่งชุดเดิมที่เคยเกิดขึ้นในบริบทสังคมที่เป็นอยู่ หากพูดถึงบริบทจากการโดนกระทำที่ไม่ทราบจากฝ่ายใดทำนั้น ที่ทราบแน่ชัดมีเพียงการเกิดความสูญเสียในทันทีและไม่มีที่ท่าว่าจะสิ้นสุด” จากกรณีต้นหยงลิมอ เมื่อไหร่ถึงจะสิ้นสุด เมื่อไหร่ถึงจะเป็นรายสุดท้าย เมื่อไหร่ถึงจะจบลงและเมื่อไหร่ถึงจะไม่เกิดความตายแบบมนุษย์

มากกระทำย่ำยีกันเอง ฉะนั้น ในการนำชุดข้อมูลเหล่านี้หรือประเภทนี้เพื่อไปสร้างโครงร่างให้ไปสู่โครงเรื่องนั้น จะขยายถ่ายทอดบางสิ่งที่ไม่เพียงแต่เห็นความเปลี่ยนแปลงไปในเบื้องหน้าเท่านั้น หากแต่จะต้องนำมาวิเคราะห์ จากในชุดข้อมูลที่ได้ประสบบรรู้เข้ามาด้วย ซึ่งถือได้ว่าเป็นไปในแนวทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย คือ ปรากฏให้เห็นอยู่ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ การทำวิจัยในวัฒนธรรมนั้น จะชี้ไปถึงความหลากหลายของชีวิตและความคิดของกลุ่มชนต่าง ๆ ที่มีการเคลื่อนไหวอย่างสลับซับซ้อนทั้งในแง่ประวัติศาสตร์ ในแง่การทำความรู้จักกับพลวัตรของชีวิตและชุดความคิด จะต้องอาศัยในเชิงวิธีวิทยาเพื่อจะสามารถทำการเชื่อมโยงความคิดได้ แต่สภาพความเป็นจริง การวิจัยเชิงวัฒนธรรมในสังคมไทยจะติดกับการย่ำอยู่กับที่ ทั้งกับการจذبบันทึก การตีความถึงปรากฏการณ์ต่าง ๆ ทำให้หมดพลังในการจะอธิบายสังคมให้ออกมาตีเท่าที่ควรจะเป็น ยิ่งในด้านของพื้นที่ที่มีปัญหาสลับซับซ้อนอย่างสามจังหวัดชายแดนภาคใต้แล้วด้วย

ปัจจุบันนักวิจัยอาจจะติดกับกรอบคิดแบบตายตัว หรือติดทฤษฎีที่เคยถูกนำมาใช้ในอดีต ถือเป็นหลุมพรางอย่างหนึ่งในการทำความเข้าใจสังคมหนึ่ง ด้วยกระแสโลกาภิวัตน์ที่ทำให้โลกเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ไม่เพียงแต่จะมีผลกระทบมาจากเศรษฐกิจแบบทุนนิยม บางครั้งอาจเรียกได้ว่าเกิดความเป็นสมัยใหม่หรือ modernity ที่แฝงไปด้วยลักษณะสำคัญหลากหลายประการ โดยเฉพาะการครอบงำด้านความคิดในรูปแบบการสร้างมายาคติและสร้างภาพตัวแทนในรูปแบบต่าง ๆ โดยการพยายามที่จะเปลี่ยนความคิดที่เป็นนามธรรม รวมไปถึงคุณค่าและความหมายในชีวิตประจำวันให้ถูกกลบกลายสภาพเป็นเพียงวัตถุเท่านั้น ตัวอย่างเช่น การพยายามสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน โดยทำวัฒนธรรมที่มีคุณค่ามากล้านให้กลายมาเป็นสินค้าการซื้อขายในท้องตลาดจนนำไปสู่การถูกลดทอนความเป็นมนุษย์แบบไม่ทันรู้ตัวหรืออาจจะตั้งใจก็ตามที เลวร้ายที่สุดก็คงจะเป็นการกลายเป็นไร้ซึ่งอัตลักษณ์ที่เป็นอยู่ ซึ่งเกิดเป็นแรงผลักดันให้คนชายขอบถูกจองจำและแช่แข็งไว้ด้วยการตีตราและปิดป้ายตายตัว ปัญหาของการเปลี่ยนผ่านที่สำคัญ คือ การเผชิญกับความขัดแย้งอย่างมากที่สุด นั่นคือความเป็นมายาคติที่สร้างให้เกิดแก่ผู้คนชายขอบดังพื้นที่นี้ได้กล่าวไป

อานันท์ กาญจนพันธ์ (2543) ยังได้พูดถึงวิถีคิดและพลวัตของการสร้างความหมาย โดยมากมักชักนำให้กลับไปติดกับดักทางความคิดในรูปแบบคู่ตรงข้ามอีกด้วย ซึ่งจะไปเกี่ยวข้องกับหน่วยของการวิเคราะห์ โดยเฉพาะในส่วนของคู่ตรงข้ามระหว่างโครงสร้างกับมนุษย์ในฐานะผู้ปฏิบัติการ กล่าวคือ ในด้านหนึ่งจะมองโครงสร้างความคิดและสังคมแบบหยุดนิ่งตายตัว แต่ขณะอีกด้านหนึ่งของมนุษย์เป็นปัจเจกชนและสามารถทำตามอำนาจใจได้ และไม่ไปมองที่ความเคลื่อนไหวของมนุษย์ในวัฒนธรรมที่มีความรู้สึกนึกคิดเลย แจ่มจะตีความวัฒนธรรมพร้อมสร้างความหมายใหม่ ไปจนถึงการช่วงชิงความหมายอยู่ตลอดเวลา ถึงแม้จะมีพื้นที่ให้กับความเป็นอิสระทางความคิดก็ตามจะต้องไม่มีการทำตามอำเภอใจเช่นนี้ เพราะมนุษย์นั้นมีความรู้สึกนึกคิด ทุกชีวิตมีวิถีทางปฏิบัติที่แตกต่างกันไปมาก ต้องปรับใช้ในส่วนของวิถีคิดตามวัฒนธรรมนั้น ๆ ด้วยในขณะที่บริบทสังคมแตกต่างกัน ฉะนั้นจะต้องเริ่มทำความเข้าใจกระบวนการคิดของสังคมในพื้นที่นั้นเสียก่อน มากกว่าที่จะยึดติดกับความหมายที่ตายตัวตามความเข้าใจของผู้ที่จะกระทำการศึกษา หรือทำความเข้าใจในสิ่ง ๆ หนึ่ง เพื่อเปิดช่องทางให้แก่การเห็นคุณค่าของมนุษย์ในแต่ละบริบทวัฒนธรรม เพราะมวลมนุษย์ล้วนมีชีวิตจิตใจที่แตกต่างกัน

การเปิดประตูในบางพื้นที่ (เปิดใจ) หรือการไขกุญแจสู่คำตอบที่แท้จริงของคนท้องถิ่น ต้องเริ่มจากวิถีคิดของเราก่อนหรือของผู้วิจัยก่อนที่มีต่อคนในสังคมนั้น ๆ ว่าเป็นอย่างไร จากนั้นประตูบานที่หนึ่งก็จะค่อย ๆ เปิดออก แล้วค่อยเข้าไปในรูปแบบของการแลกเปลี่ยนความคิดในระหว่างกัน หากพูดถึงในแง่ของวิถีคิดจะไม่เห็นภาพเพราะเป็นนามธรรมมาก ไม่สามารถสัมผัสได้แต่จะรับรู้มันได้ด้วยใจ เพื่อปรับความสัมพันธ์กับผู้คนระหว่างกันให้เกิดขึ้นตลอดเวลา จะช่วยสนับสนุนผู้ที่เข้าไปในพื้นที่นั้นในฐานะผู้มาเยือน ไม่ด่วนสรุปความหมายเอาเองก่อนจะเกิดการวิเคราะห์นำไปเชื่อมโยงความหมายต่อ ๆ ไป ผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนความคิดในระหว่างกันให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ปัญหาของการมองทฤษฎีเป็นคำตอบ อานันท์ กาญจนพันธ์ (2543) ยังกล่าวต่ออีกว่า ในช่วงเวลาที่ผ่านมา ปลายคริสต์ศตวรรษที่ 17 หรือช่วงยุคแห่งการณ้รู้แจ้ง (Age of Enlightenment) จนกระทั่งมาถึงเมืองไทยในสมัยรัชกาลที่ 5 ที่ดำเนินต่อมาจนถึงความคิดหลังสมัยใหม่ที่ท้าทาย

เมื่อช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 20 เกือบทุกทฤษฎีที่นำมาใช้ จะมีลักษณะที่เป็นเสมือนคำตอบสำเร็จรูป โดยไม่ใช้ความหมายว่าเป็นสิ่งที่เราคิดว่ามีคำตอบของมันอยู่แล้ว ไม่สนใจและมองไปที่เนื้อหาข้อมูลจะได้มาอย่างไร ซึ่งจากมุมมองทฤษฎีแบบนี้ จึงทำให้การวิจัยส่วนใหญ่ไปให้ความสำคัญกับเทคนิควิธีแบบจำเพาะของการเก็บข้อมูลและรูปแบบการเก็บข้อมูล หรือแม้กระทั่งความน่าเชื่อถือ เราจะคิดว่าทฤษฎีนั้นได้ให้คำตอบสำเร็จรูปไว้แล้ว จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องไปถกเถียงโต้แย้งบางทฤษฎีสิ่งที่จะกระทำกันคือเป็นเพียงเพื่อการตรวจสอบเท่านั้น

ทฤษฎี ในฐานะที่เป็นวิธีคิดของยุคหลังสมัยใหม่จะมีความแตกต่างมากกับยุคสมัยใหม่ คือในส่วนของทฤษฎีนั้นสามารถโต้เถียงกันเองได้ ความเป็นทฤษฎีหลังสมัยใหม่ คือ การมองทฤษฎีที่ไม่ใช่คำตอบสำเร็จรูปอีกต่อไป และไม่ได้มองความเป็นสากลแบบที่เคยกระทำ คิดกันในยุคสมัยใหม่ที่มองตะวันตกเป็นศูนย์กลางแห่งคำตอบในทุกสรรพสิ่ง ในสมัยใหม่จะใช้ทฤษฎีมาเป็นชุดคำตอบ หากจะแตกต่างในยุคหลังสมัยใหม่อย่างสิ้นเชิง ที่เป็นในด้านการคิดให้เข้ากับบริบทแห่งสังคมแต่ละที่นั้น ๆ ไป ทฤษฎีหลังสมัยใหม่นำมาเพื่อเสริมในกระบวนการวิธีคิดเท่านั้น จะไม่สนใจในคำตอบว่ามีวิธีคิดและมุมมองอย่างไรที่จะสร้างความเข้าใจของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมีความหลากหลายและซับซ้อนบนพื้นที่ประวัติศาสตร์ที่ซับซ้อนด้วย

วิธีคิดในเชิงซ้อนวนเวียนไปของบริบทแห่งพื้นที่ การทับซ้อนแห่งเรื่องราวความรุนแรงที่มีเงื่อนไขหลากหลายรูปแบบ หากใช้ทฤษฎีหลังสมัยใหม่ก็คือวิธีคิดเรื่องความซับซ้อนซึ่ง อานันท์ กาญจนพันธุ์ (2543) ได้ชี้ให้เห็นอีกว่ามุมมองเชิงซ้อน คือ ความจริงทางสังคมและวัฒนธรรม อันเป็นปริศนาทางความคิดที่เกี่ยวข้องกับความเป็นมนุษย์ ซึ่งไม่ได้เป็นความจริงในระดับเดียว แต่มีความจริงหลายระดับที่ปรากฏทับซ้อนกันอยู่ ต่างกับการมองในมุมมองเชิงเดียว เพราะจะเป็นวิธีมองเพื่อสร้างสหสัมพันธ์ในระนาบเดียว โดยไม่สนใจเรื่องความซับซ้อนของความสัมพันธ์ ซึ่งจะไม่เข้าใจปัญหาเหล่านี้ ไม่ว่าจะเรื่องอะไรก็ตามที่ ความสัมพันธ์เชิงซ้อนจึงเป็นเรื่องที่สำคัญมาก เพราะจะไปปรากฏทางด้านสังคมและวัฒนธรรมโดยไม่ได้เกิดในระนาบเดียว และไม่มองเพียงเท่าที่เห็นอย่างแนวคิดสมัยใหม่ที่เคยกระทำการวิเคราะห์กันมา

ความรู้ในฐานะความสัมพันธ์เชิงอำนาจและมายาคติ หากตีความมองด้านเดียว จะถือเป็น ปัญหาของแนวคิดที่เรายึดติดกับยุคความทันสมัย เพราะเราจะนึกว่านักวิจัยหรือผู้ลงไปสัมภาษณ์ จะแปลถึงความเป็นใหญ่ แล้วกระทำการศึกษาเราก่อนแล้ว มองดูก่อนแล้วว่าเราเป็นใคร เช่นเดียวกับ ผู้ถูกสัมภาษณ์หรือผู้ที่อยู่ในพื้นที่ เขากะทำการศึกษาเราก่อนแล้ว มองดูเราก่อนแล้วว่าเราเป็นใคร มาจากไหน วิจัยเราก่อนแล้วโดยสัญชาตญาณ ในบางครั้งอาจจะวิจัยเรามากกว่าเราไปวิจัยเขาเสียอีก ฉะนั้นเป็นเรื่องที่ต้องระมัดระวังในด้านความคิดต่อยุคสมัยใหม่ให้มาก และมองว่ามันเป็นสากล แล้วพยายามไปวิเคราะห์วิจัยเขาฝ่ายเดียวเท่านั้น ซึ่งไม่ได้สร้างความเข้าใจแต่จะทำให้เกิดความขัดแย้ง เข้าไปอีกด้วย ซึ่งแทนที่เราจะไปเข้าใจชาวบ้าน แต่เรากลับไปสร้างภาพแทนชาวบ้านขึ้นมาใหม่อีก ชุดหนึ่ง โดยการสร้างความเป็นมายาคติเข้าไปให้กับพื้นที่นั้น เพราะเราไปมองชาวบ้านแบบมีอุดมคติ จากความเป็นส่วนตัว จากภาพที่เราได้ แทนที่จะเป็นภาพจริงที่มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง เรากลับไปแช่แข็งให้เป็นภาพตัวแทนซึ่งก็หาประโยชน์อะไรไม่ได้ นอกจากเรามาสร้างความเข้าใจให้กับ ตัวเองว่าเราซึ่ง และเข้าใจกับภาพเหล่านั้นโดยเราสร้างขึ้นเอง เมื่อเป็นเช่นนั้นมันคือการสร้างภาพแทน ด้วยมายาคติ หรือ myth เกี่ยวกับสังคมที่เราไม่รู้จักรังถึงแม้จะมีความสูญเสียในรูปแบบเดียวกันก็ตาม แล้วไปสู่การสร้างความหมายซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญมาก เพราะไปเกี่ยวข้องกับภาพแทนนั้น ถือว่าเป็น วาทกรรมในการช่วงชิงความหมาย เพราะไปเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจอย่าง แนบแน่น

ปรากฏการณ์ ณ ปัจจุบันเราจะเรียกความรู้ความเข้าใจที่หลากหลายว่า “วาทกรรม” หรือ discourse มีความหมายว่า การผลิตความรู้และการสร้างความรู้ โดยมุ่งหวังที่จะนิยามหรือ การสถาปนาให้เป็นความจริง เมื่อเราสร้างความรู้ เราก็จะบอกกับสังคมทันทีว่าเป็นความจริงก็ถือว่าเป็นวาทกรรม ผู้นิยามนี้ก็จะอยู่ในฐานะที่ได้เปรียบในความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ซึ่งในการทำวิจัยนั้น ไม่ใช่แค่การไปเก็บข้อมูลมา แต่เป็นเรื่องของกระบวนการเรียนรู้ที่ต้องมีปฏิริยาตอบโต้กัน ในหลากหลายขั้นตอนของทุกด้าน ตั้งแต่ลงภาคสนามมาจนถึงรู้การวิเคราะห์ทบทวนในภายหลัง และอย่าพยายามตั้งตนเป็นใหญ่ เพราะนักวิจัยมักจะไปใส่ใจในเรื่องของโครงสร้างมากเกินไป และคิดว่าโครงสร้างหรือความคิดที่เรายึดติดอยู่แล้วเท่านั้นที่สำคัญ จนกลายเป็นคำอธิบายสำเร็จรูป ไปหมดทุกอย่าง จึงไม่ไปใส่ใจความคิดความเข้าใจต่อผู้อื่นที่เราลงไปศึกษาหาข้อมูล ซึ่งเราจะไม่เข้าใจ

เลยกับความเคลื่อนไหวบนความจริงที่เป็นอยู่ แต่จะได้เพียงตัวแทนหรือมายาคติบางอย่างเท่านั้น กลับมาในรูปแบบชุดความคิดที่เรามีอยู่แล้ว

การลงพื้นที่กระทำการวิจัยเพื่อต่อยอด และเพื่อการสร้างองค์ความรู้ใหม่หรือสร้างความคิดใหม่ จะต้องเกิดจากกระบวนการแลกเปลี่ยนและการถกปัญหาร่วมกัน หรือการที่เราจะสามารถนำ การตระหนักเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องที่สำคัญ ถือว่าเป็นประเด็นสำคัญมากที่จะหลีกเลี่ยงการที่จะถูกครอบงำ เพราะว่าความคิดต่าง ๆ นานา มักจะถูกแฝงไว้ด้วยความสัมพันธ์เชิงอำนาจอยู่เสมอ จึงจะมี ทั้งเราไปครอบงำเขา กับเขาครอบงำเราหรืออาจจะมีทั้งสองด้าน ถ้าใช้วิธีการในลักษณะที่เป็น การเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ก็จะสามารถสกัดกันเอาบางอย่างที่เป็นปัญหาออกไปได้ แต่ถ้าไม่ทำใน ลักษณะที่จะไปเอาเรื่องการแทนความหรือใส่ความเป็นมายาคติลงไปมาก จะถือว่าเป็นการครอบงำ เลยในทันที ซึ่งหมายถึงการใส่วาทกรรมเองเต็มไปหมด ไม่สามารถแยกแยะออกไปได้เพราะวิจัยไม่ใช่ แค่เรื่องที่เราจะสามารถพรรณนาเองไปทุกอย่างตามที่มองเห็นเท่านั้น ขณะเดียวกันก็ไม่ใช่เรื่องไกล เกินไปที่จะเชื่อบางคำตอบจากคนในพื้นที่ว่าเป็นความจริง จะต้องเกิดการพูดคุยกันก่อนและวิเคราะห์ จากทุกประเด็นและทุกภาคส่วน

“การเขียนโครงร่างก่อนเป็นโครงเรื่อง”

ผู้เขียนได้จัดลำดับกำหนดโครงร่างขึ้น เพื่อเป็นกรอบภาพใหญ่ให้มองเห็นถึงสิ่งที่ต้องการ นำเสนอ สะท้อนไปยังสังคมโดยการเลือกหัวข้อไว้ หากพูดถึงในกรณีนี้จากตั้งแต่ที่เกิดเหตุ ณ จุดแรก แล้วรู้สึกในทันทีหลังจากเกิดการไตร่ตรองต่อจากจุดเริ่มต้น นั่นคือ ความหวาดระแวงที่มันยังคง เหลืออยู่ทุกเมื่อเชื่อวัน ฉะนั้น จะนำสิ่งนั้นมาเป็นตัวตั้งต้นก่อน แล้วนำไปต่อยอดกำหนดวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างกรอบของขอบเขตของการค้นคว้าองค์ความรู้ เพราะจะได้นำไปค้นหาข้อมูลเพิ่มเติม ฉะนั้น การลงพื้นที่สัมภาษณ์และเลือกประเภทของงานสร้างสรรค์ที่จะนำไปกำหนดต่อยอดกับสิ่งที่สามารถ พูดได้ในบางอย่างบนพื้นที่ความหวาดระแวงนี้ เป็นสิ่งที่นักวิจัยรวมถึงผู้เขียนด้วยจะต้องพินิจ พิเคราะห์ให้ดีที่สุด เพื่อความสะดวกหรือเป็นเป้าประเด็นที่จะไปต่อได้อย่างใจจดใจจ่อ

โครงเรื่อง คือหลักหมุดหมายภาพใหญ่ของสิ่งที่เราจะทำ มันหมายถึงการวาดแผนที่จินตนาการ เพื่อกำหนดจุดเริ่มต้นไปจนถึงจุดหมายปลายทาง จะทำให้ทราบได้ถึงเรื่องของเรานั้นจะเริ่มยังไง จบลงอย่างไร สามารถเขียนออกมาแบบไร้ระเบียบได้เลย เอาแค่พอรู้จากส่วนเบื้องลึกจิตใจจริง ๆ ที่ต้องการ เช่น จาก 1 ไปถึง 10 จากนั้นค่อยแทรกเรื่องความซับซ้อนซ้อนเงื่อนของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจนกลายเป็น 1.1, 1.2, 1.3, 2.8, 9.10, 10.10, 10.12 เป็นต้น เพื่อไปเพิ่มความสมบูรณ์ของเนื้อเรื่อง ตรงนี้ทำเพื่อไม่ให้เราหลงทางไปในระหว่างทาง สิ่งที่ต้องคำนึงถึงมากที่สุด คือ การดำเนินเรื่องและฉากหรือบรรยากาศของเรื่อง ลักษณะของเรื่องที่ดีจะต้องอยู่ในขอบข่ายของชื่อเรื่องที่เรากำหนด พร้อมทั้งสร้างความเป็นเอกภาพ จะต้องไม่นำประเด็นย่อยมาเป็นประเด็นหลัก โดยต้องยึดประเด็นหลักเอาไว้ให้ได้ แล้วนำสิ่งที่เหลือมาผูกมาโยงใยเข้าด้วยกันจนเกิดความรู้สึกถึงความสัมพันธ์ร่วมกันในเรื่องนี้ มีการลำดับจากการประมวลความจริงผ่านสัญลักษณ์บางอย่าง เพราะบางสิ่งไม่สามารถพูดได้แต่สามารถบอกได้ด้วยภาพ ทำให้เกิดกลิ่นอายของสิ่งเร้นลับได้เล่าหรือสื่อด้วยภาพบนพื้นที่ที่ ทัชชออน ทุกแง่มุมมีความหลากหลายของบริษัท นอกจากนี้สิ่งสำคัญลำดับต่อมา คือการลำดับความคิด การจะนำเสนอให้ผู้อื่นได้รับรู้ร่วมกับเราให้มากที่สุดนั้นต้องอาศัยความเป็นสุนทรียะซึ่งจะต้องเกิดขึ้นในงานนั้นหมายถึงความมากประสพการณ์ของแต่ละคนด้วย ที่จะสามารถสร้างสิ่งนี้ให้เกิดขึ้นร่วมกันได้ จะได้มากได้น้อยขึ้นอยู่กับการทำงานที่มากพอกจากในอดีตด้วย

กลับมาสู่ความหวาดระแวงที่เกิดขึ้น ณ ดันหยงลิโม

การจะทำการเขียนโครงเรื่องหรือโครงร่างที่ถูกกำหนดไว้แล้วนั้น “พื้นที่ตันหยงลิโม” จะถูกกล่าวในนามของพื้นที่แห่งความรุนแรง จากกรณีครุจุหลิง ส่งผลให้ผู้หญิงในพื้นที่กลายเป็นเหยื่อทั้งทางตรงและทางอ้อมจากเหตุการณ์ครั้งนี้ หลังจากกรณีชาวบ้านจับนาวิกโยธินและพวกเขาเสียชีวิตในเวลาต่อมาด้วยน้ำมือของบุคคลที่สามในปี 2548 ต่อมาครุจุหลิงถูกฆ่าโดยชาวบ้านในปี 2549 ซึ่งการกระทำเหล่านี้ทำให้คนทั่วไปรู้จักตันหยงลิโมในภาพนี้ มีผู้ต้องหาเป็นผู้หญิงจำนวน 28 คน สืบเนื่องจากเหตุการณ์ยังชาวบ้านที่ร้านน้ำชาในหมู่บ้านจนเสียชีวิต 2 คน บาดเจ็บอีก 4 คน ทำให้ชาวบ้านเกิดความสงสัยและระแวงเจ้าหน้าที่ 2 นาย จึงจับเป็นตัวประกัน จนกระทั่งรุ่งเช้า มีผู้หญิงจำนวน 100 กว่าคนมาชุมนุมเพื่อห้ามเจ้าหน้าที่ไม่ให้เข้าไปในที่ที่เกิดเหตุซึ่งอยู่ระหว่างการเจรจา

แต่ดันมีเหตุการณ์เกิดขึ้นมาแบบไม่คาดฝัน มีชายบุกเข้าไปทำร้ายตัวประกันจนเสียชีวิต จนทำให้เจ้าหน้าที่เข้าใช้มาตรการตรวจค้นทั้งหมู่บ้านและจับกุมชาวบ้านทั้งหมด 12 คน ชาย 7 คน หญิงอีก 5 คน แต่มีเด็กเล็กติดแม่ไป 2 คนด้วยและฝากขังไว้ 84 วัน จะได้รับการประกันตัว เกิดบรรยากาศอึมครึมไปทั่วทั้งหมู่บ้าน ส่งผลต่อสภาพจิตใจของคนในพื้นที่ทั้งหมดพร้อมเกิดความหวาดระแวงมาก แบบไม่เลือนหาย จนมีคำกล่าวจากผู้ต้องหาหญิงว่า “แผลเก่าไม่ทันหาย แผลใหม่ก็เกิดซ้ำ” เสียง ตูม!! ตាំม!! เกิดขึ้นในระหว่างการกินข้าวของหลายครอบครัวในวันที่ 15 พฤษภาคม 2550 สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลตันหยงลิมอและลูกชาย ถูกยิงบริเวณร้านน้ำชาที่เกิดเหตุ หลังจากนั้นในเดือนรอมฎอน (เดือนแห่งการถือศีลอดของชาวมุสลิม) 15 วันผ่านไปมีชาวบ้านถูกยิงจนเสียชีวิตอีก “ลูกชายนอนไม่หลับเพราะกลัว ระแวง” จากคำกล่าวของผู้หญิงคนดังกล่าว

หลังจากครุจุหลิงเสียชีวิต หมู่บ้านนี้ก็กลายเป็นแหล่งรวมมนุษย์มีมลทินที่สังคมตีตราว่าเป็นผู้กระทำผิดแบบเหมารวมจนทั่วหมู่บ้าน เป็นหมู่บ้านที่อยู่กันอย่างหวาดระแวงในทุกวัน

ย้อนกลับไปถึงเหตุการณ์วันที่ 19 พฤศจิกายน 2549 มีการจับตัวผู้หญิงไปเป็นตัวประกัน หนึ่งในนั้นมีครุจุหลิงด้วย เหตุเกิดจากชาวบ้านเรียกร้องให้เจ้าหน้าที่ปล่อยตัวผู้ต้องหาที่ถูกจับกุมไป เนื่องจากคดีความมั่นคงของชาติเพราะเป็นเดือนรอมฎอนที่ชาวบ้านถือศีลอดกัน ในระหว่างการเจรจากันทั้งสองฝ่าย ผู้ถูกจับตัวไปก็ถูกทำร้ายจากการลอบยิง หลังจากนั้นที่ถูกจับเป็นตัวประกันก็ไปเสียชีวิตที่โรงพยาบาลแล้วข่าวของ “ครุจุหลิง” ก็เป็นที่โด่งดังไปทั่วประเทศในเวลาต่อมา

จากเหตุการณ์ครั้งนั้นมา ถือเป็นการสร้างบาดแผลให้กับคนในหมู่บ้าน แล้วยังเป็นเครื่องเตือนว่าไม่ว่าพื้นที่ใดก็ตาม จะมีอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ในรูปแบบของแต่ละพื้นที่ต่างกันไป การที่ใครคนหนึ่งไม่เข้าใจในหลักปฏิบัติของศาสนานั้นก็ไม่ใช่เรื่องผิด หากแต่ต้องทำความเข้าใจหลักการและเชื่อมั่นในคำพูดและสิ่งที่เห็นของชาวบ้านด้วย ซึ่งครั้งนี้ถือเป็นบาดแผลครั้งใหญ่ที่เกิดขึ้นและฝังลึกเอาไว้อย่างถาวร

สรุปบท “บอกเล่า 4” ผู้เขียนได้ลงพื้นที่ต้นหอยลิมอพร้อมกับการสร้างโครงร่างและโครงเรื่องไปพร้อมกัน โดยผู้เขียนได้สร้างกฎเกณฑ์ขึ้นจากการวางโครงข้อมูล ซึ่งมาจากข้อมูลด้านเอกสารที่สืบค้นและจากการลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อทำการบันทึกข้อมูลและกลั่นกรองผ่านการวิเคราะห์ โดยการลำดับความสำคัญที่ผู้เขียนคำนึงถึงมากที่สุดคือบริบท (Context) หรือสภาพแวดล้อมประกอบกับข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ เช่น ใครเป็นผู้เขียน ใครอ่าน ช่วงเวลาเป็นอย่างไร เพื่อให้การวิเคราะห์เป็นไปอย่างประสิทธิภาพ มีการบรรยายคุณลักษณะเฉพาะของเนื้อหาโดยไม่โยงไปสู่ลักษณะของเนื้อหาให้เข้ากับบริบทของเอกสาร และมีการโยงคุณลักษณะดังกล่าว เข้ากับกรอบแนวคิดทฤษฎีที่เหมาะสม จะทำให้การวิเคราะห์ข้อมูลมีความกว้างขึ้นและนำไปสู่การอ้างอิงเพื่อใช้กับข้อมูลอื่น ๆ ได้ ซึ่งจะสามารถวางโครงร่างได้อย่างมีขั้นมีตอนและจะเกิดขึ้นหลังจากการวิเคราะห์ชุดข้อมูลทั้งหมดแล้ว โดยปกติการวิเคราะห์เนื้อหาจะทำตามเนื้อหาที่ปรากฏ (Manifest Content) ในเอกสารมากกว่ากระทำกับเนื้อหาที่ซ่อนอยู่ (Latent Content) ในการวัดความถี่ของการใช้ หรือใช้การวิเคราะห์เชิงปริมาณ แล้วให้ได้คำตอบที่มีความหมายหรือมีสัญลักษณ์กับสิ่งที่ต้องการค้นหา ซึ่งวิธีการนี้อาจจะได้รับคำตอบที่ชัดเจนแต่ไร้ความหมายก็ได้

ผู้เขียนสามารถสรุปขั้นตอนการวิเคราะห์ว่าเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาแม้กระทั่งในกระบวนการเขียนโครงร่างโครงเรื่องนี้ด้วย หัวใจสำคัญในการวิเคราะห์เนื้อหานั้น คือ การวางระบบข้อมูลโดยการจัดประเภทและข้อความที่จะวิเคราะห์ ซึ่งการจัดประเภท (Categories) ควรมีลักษณะของระบบจำแนกประเภทให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและการจำแนกประเภทต้องครอบคลุม คือ สามารถรองรับคำและข้อความที่จะถูกแจกแจงได้เป็นอย่างดี มีการบรรยายละเอียดแนวคิด ตัวแปรให้ชัดเจนที่สุดเท่าที่จะทำได้โดยต้องมีความเด่นชัดในตัวเอง ไม่ควรมีความซ้ำซ้อนเหลื่อมล้ำกัน มีการใช้หลักการเดียวกันในการจัดระบบตลอดงานพร้อมทำการวิเคราะห์ทุก ๆ ขั้นตอน โดยผู้เขียนมีข้อเสนอแนะที่จะต้องยึดไว้คือ อย่าปล่อยข้อมูลทิ้งไว้โดยมิได้วิเคราะห์ ต้องมีการจัดทำระบบข้อมูล เพื่อให้ทบทวนและตรวจสอบได้ อีกทั้งส่วนปลีกย่อยของการสร้างโครงร่าง โครงเรื่องต้องกำหนดไว้ด้วย (Theme) และแยกประเภท (Categories) ไปพร้อมกับการตรวจสอบ การทำดัชนี (Index) และสร้างรหัส (Code) ให้ละเอียด โดยให้ครอบคลุมทุกแง่มุมและอย่าย่อข้อมูลจนทำให้ขาดสาระสำคัญไป สิ่งที่สำคัญอีกคือเวลาวิเคราะห์ควรหยุดคิดและพิจารณาอย่างละเอียด ทุกครั้งที่ตัดสินใจวิเคราะห์ให้จดลงบันทึกวิธีการด้วยเพื่อฝึกให้มีความเห็นในสิ่งที่คนอื่นไม่เห็น

บทเล่า 5
 จากศรีสาคร สู่มัสยิดกลางปัตตานี
การวิเคราะห์ข้อมูล การสังเคราะห์
 และการถอดสัญญาณสู่งานสร้างสรรค์

บอกเล่า 5 จากศรีสาคร สู่มัสยิดกลางปัตตานี

.....การวิเคราะห์ข้อมูล การสังเคราะห์และการถอดสัญญาณสู่งานสร้างสรรค์

“ขั้นตอนที่ห้า” ผู้เขียนได้มาอยู่ที่ชุมชนศรีสาคร จังหวัดนราธิวาสและได้ย้ายไปมัสยิดกลางจังหวัดปัตตานี ซึ่งเป็นช่วงคาบเกี่ยวที่ผู้เขียนใช้เวลาในการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดจากเอกสารที่ได้ในขั้นตอนที่สองจนถึงขั้นตอนที่สามในการลงพื้นที่ภาคสนาม จนนำมาสู่การสร้างโครงร่างโครงเรื่องในขั้นตอนที่สี่ จากนั้นพอได้โครงภาพรวมแล้วผู้เขียนก็ได้ทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์และถอดสัญญาณเพื่อเตรียมตัวสร้างภาพหรือสร้างสตอรี่บอร์ด (Storyboard) ในขั้นตอนต่อไป โดยสองดินแดนของพื้นที่นี้ มีความแตกต่างทางกายภาพที่ชัดเจนมาก ซึ่งผู้เขียนจะขอเล่าถึงวิธีการขั้นตอน กระบวนการสร้างในรายละเอียดหลังจากนี้ ผสมผสานกับการเล่าพื้นที่ทั้งสองพื้นที่เพื่อให้ผู้อ่านได้รู้จักพื้นที่และเหตุการณ์ความรุนแรงที่เคยเกิดขึ้นสลับไปมาผ่านตัวผู้เขียนด้วย

ผู้เขียนขอเริ่มต้นด้วยคำศัพท์คำว่า “ซากอ” โดยมาจากภาษามลายูท้องถิ่น ใช้เรียกต้นไม้ชนิดหนึ่งที่มีลักษณะเป็นไม้เนื้อแข็ง มีดอกสีแดง ซึ่งมีอยู่จำนวนมากในพื้นที่ ซากอ หรือ อำเภอศรีสาครในปัจจุบัน มีแม่น้ำสายบุรีไหลผ่านตอนกลางของศรีสาคร เป็นน่านน้ำที่มีความอุดมสมบูรณ์ ศรีสาครเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดนราธิวาส ตั้งอยู่ทางตะวันตกเฉียงเหนือของจังหวัด ห่างจากตัวเมืองอยู่ 68 กิโลเมตร ทิศเหนือของศรีสาครจะติดกับอำเภอหรือเสาะ ทางทิศใต้จะติดกับอำเภอระแงะ ทางทิศตะวันออกจะติดกับอำเภอจะแนะ ส่วนทางทิศตะวันตกจะติดกับอำเภอบันนังสตา

อำเภอศรีสาคร มีเนื้อที่ประมาณ 50,287 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าทึบและมีภูเขาสลับซับซ้อนเป็นแนวเขตของป่าบาลาฮาลา ทางทิศตะวันออกของศรีบรรพตเป็นที่ราบสูง และในตำบลเชิงคีรีของอำเภอนี้ จะประกอบไปด้วยพื้นที่ป่า มีแม่น้ำซึ่งเป็นแม่น้ำสายหลักไหลผ่านกลางพื้นที่ของอำเภอตลอดแนว นั่นคือ แม่น้ำสายบุรีไปสุดสายที่อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี

ความสวยงามของอำเภอศรีสาคร อาจถูกบดบังไปด้วยน่ากลัวของความเป็นพื้นที่ที่เหตุการณ์ความรุนแรงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ถือเป็นพื้นที่สีแดงในแง่ของการเกิดสถานการณ์บ่อยครั้งนับจากสถิติจากเมืองสีเขียวข่มที่สมบูรณ์ไปด้วยป่าเขาลำเนาไพร กลัปกลายเป็นหนึ่งในหลายที่ของพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ถูกขนานนามว่า “แหล่งรวมความไม่สงบ” อีกทั้งยังเป็นแหล่งรวมคอมมิวนิสต์ที่ยึดแนวทางของ เหมา เจ๋อ ตุง โดยเคยมีกองกำลังอยู่ประมาณ 850-900 คนที่เคยเคลื่อนไหวปฏิบัติการในพื้นที่และเคยยึดครองพรมแดนไทย-มาเลเซีย ในบริเวณนี้

ตัวตนกับการเคลื่อนไหวและการปฏิบัติการในชีวิตประจำวันนั้น หากมองตามทฤษฎีหลังสมัยใหม่ที่มาจากตะวันตก โดยมองว่าเป็นวิถีคิดที่นำมาเชื่อมโยงกับการสร้างสรรค์งานศิลปะหรือสร้างแนวคิดหรือการสร้างสรรค์กระบวนการงานเป็นสิ่งสำคัญ หากนำมาใช้ก็สามารถที่จะทับซ้อนเรื่องราวได้อย่างเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นในพื้นที่ศรีสาครหรืออย่างภาพข่าวเหตุการณ์ความรุนแรงที่พบเห็นจากสื่อกระแสหลักซึ่งอาจเป็นสิ่งที่สังคมได้ตีตราให้กับศรีสาครไว้แล้ว ซึ่งอาจจะเกิดประเด็นปัญหาขึ้นมาอีกหลากหลายประเด็นจากตัวผลงานนั้น ๆ ที่สามารถพูดถึงและทำให้สัมผัสได้ถึงรากลึกของเนื้อหาที่จะพูดในพื้นที่ ซึ่งในหลักความเป็นจริงการรับรู้ของหน่วยสังคมนอกพื้นที่ก็เกิดการเคลื่อนไหวที่สดใหม่อยู่ตลอดเวลา แต่เป็นข้อมูลเพียงด้านเดียวและถ้าหากเป็นข้อเท็จจริงที่มาจากคนในพื้นที่ด้วยแล้ว จะสามารถนำเสนออีกมุมมองหนึ่งที่ทำให้คนในพื้นที่ไม่ถูกตีความเพียงด้านเดียว ตัวอย่างการขับเคลื่อนของคนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ คือ เมื่อก่อนอาจจะยังไม่เห็นผู้หญิงออกมาเรียกร้องหรือผู้หญิงจะคอยอยู่เบื้องหลังภายในบ้านอย่างสงบ แต่บัดนี้การออกมาต่อสู้ดิ้นรนทั้งด้านการก่อตั้งองค์กรอิสระ หรือการออกมาเรียกร้องสิทธิที่พึงจะกระทำได้และมีความเคลื่อนไหวเช่นนี้อยู่ตลอดเวลาในช่วงหลัง พ.ศ. 2547 สลับไปมาทำให้เกิดการแสดงจุดยืนและสร้างตัวตนขึ้นมาซึ่งหากพูดถึงทฤษฎีหลังสมัยใหม่นั้น สนใจไปที่การให้ความสำคัญแก่อัตลักษณ์และการมีตัวตนหรือ identity อยู่แล้ว ตลอดจนกระบวนการในการสร้างความเป็นตัวตนของผู้คน อัตลักษณ์จะต่างไปจากเอกลักษณ์โดยมีความหมายว่า การนิยามตัวตนด้วยตนเอง ไม่ใช่การถูกนิยามอย่างนักวิจัยในอดีตด้วยรูปแบบสมัยใหม่ที่กระทำกันมา ความคิดเรื่องอัตลักษณ์ จึงช่วยให้เข้าใจมุมมองที่แตกต่างในสังคมได้มากยิ่งขึ้น ในกระแสของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา มีการสร้างความเป็นตัวตนของกลุ่มต่าง ๆ ในพื้นที่มากมายอย่างหลากหลาย ซึ่งในสมัยก่อนผู้คนจะเข้าใจว่าผู้หญิงจะอยู่นิ่ง ๆ เฉย ๆ

แต่ตอนนี้ก็ได้ออกมาเรียกร้องสิทธิของตัวเองมากขึ้น อย่างกรณีของพื้นที่ที่ผ่านมา คือ ต้นหยงลิโม และมาเกิดขึ้นที่ศรีสาครด้วยเช่นกัน

ทุกสังคม ณ ปัจจุบันนี้ กลุ่มคนต่าง ๆ ที่ไม่เพียงแต่ผู้หญิง เด็กเล็กเด็กน้อยก็มีการเรียกร้อง แต่ในขณะที่เดียวกันการศึกษาก็ยังเข้าถึงไม่มากพอในบางพื้นที่อยู่ดี การไม่ได้รับการสนับสนุนด้าน การศึกษาที่มากพอ ผู้ที่ออกมาเรียกร้องเหล่านี้ก็ได้แต่ปล่อยชีวิตให้เป็นไปตามยถากรรมหรือยอมรับ กับสภาพของการครอบงำเพียงอย่างเดียวจากที่เคยเห็นในอดีต แต่อาจเป็นความโชคดีที่ปัจจุบันนี้มีเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามามีบทบาทกับการดำรงชีวิตของมนุษย์ ทำให้ทุกคนสามารถเข้าถึง แหล่งข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างสะดวกรวดเร็ว เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง อีกทั้งภาวะที่เกิดขึ้นจากการถูก กระทำเพียงฝ่ายเดียวมาตลอดจนทนไม่ไหว จนต้องออกมาเรียกร้องบ้างแล้วนั้น ทำให้มี การเคลื่อนไหวตัวเพื่อต่อสู้กับอำนาจทางการเมือง ซึ่งเป็นการแสดงการมีตัวตน สิ่งสำคัญที่จะเข้าใจ ความเคลื่อนไหวในปัจจุบันได้ดีของศรีสาคร คือ แนวคิดหลังสมัยใหม่ สามารถให้เราเข้าใจและจะต้อง ศึกษากันลึกลงไปได้ด้านการปฏิบัติการในชีวิตประจำวันไปพร้อมกันด้วย

เต็ควัย 14

ขณะที่รถจักรยานยนต์ผ่านบริเวณหน้าฐานปฏิบัติการจรยุทธ์ร้อย ฉก.ทพ. 4916 อำเภอศรีสาคร จังหวัดนราธิวาส เมื่อคืนวันที่ 21 สิงหาคม 2557 ในระหว่างนั้นก็ถูกยิงจนทำให้ เสียชีวิตคาที่พร้อมในมือมีอาวุธปืนขนาด 11 มม. นับเป็นเหตุการณ์หนึ่งที่ทำให้เกิดความหวาดระแวง ขึ้นมากเข้าไปอีกต่อการรักษาความมั่นคงในพื้นที่ ชาวบ้านต่างพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า “อะไรคือความ ปลอดภัย” คำถามมากมายเกิดขึ้นหากผลสรุปคดีนี้ว่า “ปืนยัดมือศพ”

คืนเกิดเหตุได้รับแจ้งจากฐานปฏิบัติการ ทพ. 4916 ว่ามีการถูกคนร้ายลอบยิงจนทำให้เกิดการปะทะกันขึ้นระหว่างคนร้ายกับเจ้าหน้าที่ ซึ่งจากการลงพื้นที่ทำให้ทราบว่า ในคืนนั้นมีเสียงปืนดังขึ้น เจ้าหน้าที่ภายในฐานจึงใช้ปืนยิงใส่กลุ่มมรยนต์และจักรยานยนต์ที่มีแสงไฟส่องผ่านมาบริเวณด้านหน้าโดยคิดว่า “เป็นกลุ่มก่อเหตุ” ภายหลังทราบว่า เป็นกลุ่มชาวบ้านที่ขับรถผ่านเท่านั้น หลังจากนั้นก็เข้าไปตรวจสอบ พบเด็กชายวัย 14 ปี นอนจมกองเลือดพร้อมปืนในมือ เกิดจากความกลัวของเจ้าหน้าที่จึงกระทำการยิงนั้น เร่งให้ตนรับความผิดไป พร้อมทั้งสร้างหลักฐานและคำพูดที่เป็นเท็จ

สัญญา กับ ภาวะที่ต้องเป็นไป

หากกล่าวถึง ศิลปะกับสัญลักษณ์ ศิลปะนั้น คือ ผลของการกำหนดมายาคติแวดล้อมแห่งรูปทรงด้วยความคิด เกิดจากการสัมผัส รับรู้ สำนึก นึกคิด รูปทรง ส่วนที่ถ่ายทอดออกมานั้นคือ สัญลักษณ์ที่ทำให้มนุษย์เกิดความเข้าใจตรงกัน สร้างสิ่งที่สื่อความได้ตามสังคมตกลง จะด้วยสิบรรยาศหรือจากบริบทโดยรอบของรูปทรงเอง

สัญญา เกิดจากการสร้างความหมายของมนุษย์ โดยผ่านจากการตีความอาจอยู่ในรูปแบบของ ภาพ เสียง กลิ่น รส การกระทำต่อวัตถุหรือสิ่งมีชีวิตก็ตาม สิ่งเหล่านั้นมันไม่เคยมีความหมายมาก่อน หากแต่มนุษย์ได้กลายสภาพมาเป็นสัญญาและให้ความหมายแก่สิ่งนั้น ๆ เองหรือให้ความหมายต่อมนุษย์เมื่อมนุษย์ไปใส่ความหมายให้แก่มัน ดังเช่นเด็กชายวัย 14 ข้างต้น

Saussure กล่าวว่า สัญญาใด ๆ ก็ตามจะประกอบด้วย 2 ส่วนเสมอ นั่นคือ ตัวหมายและตัวหมายถึง

ตัวหมาย คือ รูปทรงที่ตัวหมายถึงเข้ามาอยู่

ตัวหมายถึง คือ ความคิดที่อยู่ในตัวหมายนั้น เช่น หากนึกถึงปืนที่อยู่ในมือผู้เสียชีวิต เราจะนึกถึงเหตุการณ์เด็กชายวัย 14 ปี ที่ศรีสาคร เป็นต้น จากการถูกตีความโดยมนุษย์ของคนนอกพื้นที่ที่ได้ให้ความหมายแก่เด็กวัย 14 ว่าเป็นโจรก่อการร้ายที่สร้างเหตุการณ์ความรุนแรงให้แก่ผู้พิทักษ์พื้นที่หรือให้แก่ชาวบ้านทั่วไป

การยอมรับของมนุษย์ต่อการสร้างหรือถ่ายทอดสัญลักษณ์ออกไปจะด้วยวิธีใดก็ตาม ในที่นี้ผู้เขียนจะกล่าวไปถึงการถ่ายทอดในรูปแบบศิลปะและการสร้างสรรค์ผลงานทุกประเภทเปรียบเสมือนการถ่ายทอดสัญลักษณ์ออกไปให้แก่สังคมได้ประจักษ์ ตระหนัก รับรู้ ต่อสิ่งที่ศิลปะสร้างขึ้นได้ด้วยมนุษย์สิ่งที่ศิลปิน (หรือผู้สร้างสรรค์งานศิลปะ) สร้างขึ้น ซึ่งก็เพื่อต้องการถ่ายทอดให้โลกได้รู้ต่อภาวะแห่งความคิดของศิลปินที่คิดขึ้นมา จากภาวะที่ศิลปินผู้นั้นได้รับรู้หรือรู้สึกมันอยู่

การถอดความเพื่อสัญลักษณ์จากการลงพื้นที่ เนื่องจากข้อมูลที่ได้รับรู้มาเป็นสิ่งที่มีความสลับซับซ้อนทั้งทางด้านประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต รวมไปถึงด้านการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น นับเป็นสิ่งที่ต้องตระหนักในการที่จะสะท้อนความออกไป ต้องเป็นไปในรูปแบบอารมณ์ความรู้สึกของผู้ที่ถูกกระทำในพื้นที่ด้วยแล้วนั้น สิ่งที่จะสามารถตอบโต้และรับรู้ได้ถึงความรู้สึกของผู้ถูกกระทำ คือ การถูกกระทำในรูปแบบที่เขาโดนกล่าวหาด้วย ซึ่งเป็นสิ่งที่ทุกคนสามารถตีความไปเป็นอื่นได้นอกเหนือจากข้อเท็จจริง แต่การตระหนักถึงสิ่งที่อยู่ในใจที่คนในพื้นที่พบเจอทุกเมื่อเชื่อวัน คนนอกสังคมจะต้องรับผิดชอบร่วมกัน ในฐานะแห่งความเป็นมนุษย์ การรับรู้ถึงสิ่งที่เพื่อนมนุษย์เจอจะทำให้ตนเองมีคุณค่าขึ้นมาเช่นกัน ยิ่งรับรู้ได้มากขึ้น ความเป็นมนุษย์ก็จะมีคุณค่ามากขึ้นไปด้วย

Roland Barthes ได้พูดถึง มายาคติ ซึ่งเป็นทฤษฎีที่ได้รับความนิยมในการศึกษาการวิเคราะห์ หนึ่งความหมายของปรากฏการณ์ต่าง ๆ ในสังคม เป็นการวิเคราะห์ไปถึงอำนาจของความหมายที่ปรากฏออกมาอย่างเด่นชัด การนำทฤษฎีนี้มาใช้ในส่วนของการศึกษามายาคติเพื่อ

วิเคราะห์การประกอบสร้างหรือการรื้อถอนความหมายเดิมให้กับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมของคนในพื้นที่ ทั้งนี้การนำทฤษฎีมาใช้ในทัศนะของ Roland Barthes นักสัญวิทยาชาวฝรั่งเศส ผู้ซึ่งก่อวาทะแห่งมายาคติไว้ว่า “ทุกอย่างกลายเป็นมายาคติได้หมดสิ้น” ซึ่งจะต้องทำความเข้าใจกับมายาคติในแนวคิดนี้ก่อน

Structural Semiology คือ มายาคติในแบบโครงสร้างสัญวิทยา ประกอบไปด้วยการสร้าง ความหมายทางวัฒนธรรม โดยระบุถึงความหมายอย่างกลมกลืนผ่านความคุ้นชินในการดำรงชีวิตประจำวันไปเรื่อย ๆ อาศัยระยะเวลาในการจัดการให้เป็นไปเสมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น ทุกสิ่งดำเนินไปแบบไม่ติดขัดและไม่ตะกุกตะกักใด ๆ โดยได้จัดแนวคิดสำคัญ ๆ ไว้ผูกโยงกับคำจำกัดความไว้ด้วย กล่าวคือ ทั้งวัฒนธรรม ธรรมชาติและการเสกสรรปั้นแต่งที่รวมเข้าไปในความหมายนั้น ฉะนั้นมายาคติจึงหมายถึง การเชื่อมโยงความหมายด้วยคติความเชื่อทางวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นที่ถูกกลบเกลื่อนให้เป็นที่รับรู้ว่าเป็นธรรมชาติมากที่สุด เสมือนว่าเป็นเช่นนั้นมาอยู่แล้ว ซึ่งการสื่อความหมายในแต่ละหน่วยมิได้มีอยู่โดยลำพังแบบโดด ๆ จำต้องอาศัยความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างกัน จึงจะประกอบเป็นโครงสร้างแห่งองค์รวมได้ เลยทำให้แต่ละหน่วยมีความหมายขึ้นมา ฉะนั้น กระบวนการทั้งหมดที่เกิดขึ้นเมื่อลงไปอยู่ในพื้นที่ โดยเฉพาะที่ผู้เขียนได้นำประเด็นเรื่องโจรก่อการร้าย, การแบ่งแยกดินแดน หรือประเด็นใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ ที่นำมาสื่อความหมายและถูกนำเสนอผ่านข่าวสารทางช่องทางต่าง ๆ บุคคลที่บริสุทธิ์มักถูกใส่ความให้เป็นผู้กระทำเหตุอย่างเช่นเด็กชายวัย 14 ปี จึงขอเรียกความสัมพันธ์ทั้งหมดนี้ว่าเป็นไปตามหลักการพื้นฐานของสัญวิทยา

มายาคติ มีลักษณะเหมือนภาษาที่ทำหน้าที่สื่อความหมายนำไปสู่ความเข้าใจของคนตามการสื่อความนั้นเรียกว่า “สัญวิทยา” เมื่อประกอบขึ้นแล้วก็จะสามารถรับรู้มันได้ด้วยประสาทสัมผัส ต่อสิ่งที่เข้าใจได้ว่าเป็นความหมายที่สื่อออกมา หากพูดถึงในกรณีของภาษา สัญวิทยาก็จะหมายถึง ถ้อยคำซึ่งเป็นภาษารูปแบบหนึ่งที่กำกับด้วยตัวอักษรหรือตัวเขียนที่มนุษย์กำหนดขึ้นและความหมายของสัญวิทยา คือแนวคิดที่สะท้อนออกมาจากถ้อยคำนั้นให้คนที่รับรู้ได้ทำความเข้าใจ หากจะกล่าวถึง

การวิเคราะห์มายาคติ จะต้องเข้าใจในแง่ของวัตถุแห่งมายาคติในแนวปรากฏการณ์วิทยาทั้งหลายก่อน เช่น รูปลักษณะ สัญฐาน สี สัน น้ำหนัก ความหนาแน่นต่าง ๆ วัตถุเหล่านี้จะส่งผลต่อทักษะจิตสำนึกและการรับรู้ของผู้คนได้ มายาคติจึงถือเป็นกระบวนการที่สื่อความหมายโดยอาศัยการเข้าไปครอบงำความคิดด้วย ฉะนั้นมายาคติจะทำหน้าที่ในลักษณะการควบคุมความหมายของสิ่งต่าง ๆ ในเบื้องต้น จะเป็นความหมายในเชิงลบหรือบวกก็ได้ขึ้นอยู่กับว่าผู้ให้ความหมายจะสื่อออกไปในทิศทางใดหรือให้ความหมายใหม่อีกระดับหนึ่งหรือเป็นความหมายโดยนัยที่ไม่ได้กล่าวอย่างตรงไปตรงมา ซึ่งจะทำให้ถ้อยคำนั้นมีความหมายในเชิงอุดมการณ์ก็อาจเป็นไปได้เช่นกัน

มายาคติ จึงเป็นการก่อร่างการสื่อความหมายขึ้นในระบบของการสื่อสาร มีลักษณะพิเศษที่เกิดจากการก่อตัวขึ้นบนกระแสการสื่อความหมายอยู่ก่อนแล้ว จึงถือได้ว่ามายาคติเป็นการสื่อความหมายในระดับที่สองเทียบจากความหมายเดิมเนื้อหาของวัตถุนั้น ๆ โดยสิ่งที่เป็นหน่วยของความหมายในระดับที่สองนั้นจะปรากฏในเบื้องต้นหรือไม่ จะมีความหมายแตกต่างไปจากเดิมอย่างไร หากจับมาผูกยึดโดยมายาคติแล้วจะถูกถ่ายทอดให้เหลือเป็นเพียงรูปลักษณะเพื่อสื่อถึงสิ่งอื่นที่ไม่ใช่ภาพลักษณ์ของวัตถุหรือสิ่ง ๆ นั้นก็เป็นได้

อิทธิพลจากแนวคิดโครงสร้างนิยมมีส่วนสำคัญที่ทำให้การวิเคราะห์มีความลุ่มลึกและนิยมนำเสนอวัตถุหรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น โดยนำไปโต้แย้งหรือเทียบเคียงได้กับอีกวัตถุหนึ่งหรือปรากฏการณ์หนึ่ง ซึ่งจะทำหน้าที่เป็นปัจจัยสนับสนุนการสื่อความหมายในสิ่งนั้น ๆ ให้ปรากฏออกมา ถ้าหากไม่เกิดการเปรียบเทียบหรือมีการขัดแย้งอาจจะไม่เห็นสิ่งที่แฝงนัยอยู่ในรูปของวัตถุนั้นได้เลย ดังนั้นความหมายแฝงที่อยู่ในวัตถุหรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ จึงเป็นสิ่งต้องสังเกตให้เห็นตามแนวคิดมายาคติ โดยแก่นสำคัญของ Roland Barthes อยู่ที่เรื่องของอำนาจ หรือ Power โดยอำนาจสามารถขยับขยายความหมายของใครคนใดคนหนึ่งให้กลายเป็นความหมายได้โดยตรง เพราะความหมายโดยตรงจะหมายถึงสิ่งที่ทุกคนยอมรับในรูปแบบสากลได้ และยังคงกล่าวไปถึงการจัดความหมายของความหมายโดยนัย ซึ่งปรากฏอยู่ในรูปแบบของ Code หรือ รหัส ซึ่งความหมายนี้จะหมายถึงการ lock ความหมายไว้ให้กับมันแล้ว ได้แก่ การเล่าเรื่อง หรือ Narrative และการให้

ความหมาย หรือ Definition หรือเทคนิคที่ง่ายที่สุด คือ การบอกกล่าวว่ามันคืออะไรเลยแต่ก็มีเสียงเพราะถ้าคนยอมรับเลยก็จะเป็นผล แต่ถ้าไม่ยอมรับจะเกิดเป็นปัญหาต่อสิ่งนั้นทันที ทั้งนี้จะต้องเกิดการปฏิบัติซ้ำอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการยอมรับในรูปแบบมาายาคติอย่างเป็นทางการเป็นการปฏิบัติการต่อสังคมเพื่อให้ยอมรับมันในรูปแบบตามที่กำหนดไว้ หากกล่าวโดยสรุปรูปแบบของมาายาคติในแนวคิดของ Barthes จะเป็นการวิเคราะห์ความหมายที่เข้าไปผิวพันกับอำนาจของสถาบันต่าง ๆ ในสังคม โดยการมองว่าสถาบันมีอำนาจที่จะสร้างความหมายและอุดมการณ์ได้ เปลี่ยนความหมายโดยตรงให้กลายเป็นความหมายโดยนัยและทำความเข้าใจโดยนัยให้กลายเป็นความหมายโดยตรง อีกทั้งผ่านวาทกรรมซึ่งถูกเพิ่มความหมายให้ต่างไปจากเดิมโดยสถาบันที่มีอำนาจขึ้นไปอีกแต่ละชั้นอย่างไม่ทันได้สังเกตหรือรู้สึกตัว มาายาคติถือว่าการให้ความหมายในรูปแบบที่คุ้นชิน เพราะอำนาจอยู่ที่สถาบัน ซึ่งจะสามารถสร้างความหมายซ่อนเร้นเอาไว้เสมอแต่เป็นการสร้างที่เหมือนไม่ได้สร้าง เสมือนเป็นรูปแบบที่ธรรมชาติกำหนดมา มีแต่ที่ทำตาม ๆ กันมาหรือบอกต่อกันมา โดยจะใช้อำนาจนี้นำเสนอด้วยวิธีการสร้างวาทะต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น การเล่าเรื่อง, การให้นิยาม, การให้คุณค่าหรือการสร้างข้อเท็จจริงใหม่ ๆ เป็นต้น

Post-Structural Semiology หรือ มาายาคติ ในแบบโครงสร้างสัญวิทยา ช่วงหลังที่ศึกษามานุษยธรรมตะวันตกอย่างถึงรากถึงโคน ด้วยการไปศึกษาถึงปัญหาของโครงสร้างนิยมในช่วงทศวรรษที่ 1960 ว่ามีลักษณะการลดทอนหรือ Reduction อย่างไร และพยายามค้นหาโครงสร้างสากลของภาษาซึ่งไม่มีอยู่ในความเป็นจริงและยังโจมตีอีกว่าโครงสร้างนิยมปฏิเสธความสำคัญของเวลาหรือประวัติศาสตร์ในการนำมาเป็นองค์ประกอบการวิเคราะห์สิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยมุ่งสนใจแต่ศูนย์กลางของโครงสร้างทางภาษาที่ปรับแต่งเป็นรูปร่างขึ้นมาเป็นหลัก ซึ่งเป็นปัญหาที่ทำให้เกิดการพัฒนาด้านภาษาศาสตร์ในเวลาต่อมา โดยเกิดความคิดการพัฒนาโครงสร้างนิยมไปอีกระดับ เริ่มจากการวินิจฉัยระบบสัญลักษณ์ก่อน ในความคิดช่วงหลังนี้ก็พยายามเข้ามาแก้จุดบอดของโครงสร้างนิยมในประเด็นที่กล่าวมาข้างต้น โดยจะเป็นการตั้งคำถามว่าระบบสัญลักษณ์ประกอบด้วยสองส่วน คือ รูปสัญลักษณ์และความหมายสัญลักษณ์เท่านั้น ซึ่งไม่ได้ขึ้นอยู่กับรูปสัญลักษณ์ตัวอื่น ๆ ทั้งในความเป็นจริงมันอาจจะมีส่วนเกี่ยวพันในความหมายที่แตกต่างก็ได้ ดังนั้น ความหมายโดยแท้จริงของหลักโครงสร้างนิยม คือกระบวนการพลีไหวระหว่างความแตกต่างของรูปสัญลักษณ์ซึ่งไม่ใช่ความสัมพันธ์แบบหน้าต่อหน้าอีกต่อไป และจะเป็นความหมายของความสัมพันธ์ที่ไม่ตายตัวยังมีการขยายขอบเขตของ

ความหมายได้อีกมากมายไม่รู้จบ โดยตัว Text หรือข้อความจะมีลักษณะเป็นพื้นที่ให้ผู้เขียนและผู้อ่านได้พบเจอกัน โดยเฉพาะพื้นที่ของงานวรรณกรรมจะเห็นได้ชัดมากที่สุด นอกจากนั้นยังสร้างการเปลี่ยนแปลงความหมายเหมือนการไหลไปตามปรากฏการณ์ทางสังคม ช่วงเวลาและยุคสมัยที่เปลี่ยนไป อีกทั้งยังปิดโอกาสให้ผู้อ่านเป็นผู้สร้างความหมายจากการอ่านงานเขียนนั้น ๆ ด้วยตัวเอง

Text หรือข้อความที่ปรากฏในงานเขียน จึงถือเป็นการละลายความสำคัญของผู้เขียนหรือเป็นการตอบโต้ของมนุษย์ในฐานะผู้สร้างกับผู้เสพ ดังนั้นการโจมตีแนวคิดของโครงสร้างนิยมที่เชื่อว่าภาษานั้นเป็นโครงสร้างสากลอยู่เบื้องหลังสามารถอธิบายทุกสิ่งอย่างได้ ซึ่งในภายหลังของมนุษย์หลังโครงสร้างนิยมกลับเชื่อว่า ภาษาเป็นสิ่งที่ไร้ระเบียบและไม่มีความเป็นเสถียรภาพ และอีกความหมายหนึ่ง คือ เป็นการชะลอการผันแปรของภาษาไปตามบริบทที่มีการเคลื่อนที่อยู่ตลอดเวลา โดยจะเรียกสิ่งนี้ว่า “สัญญาที่ล่องลอย” หมายถึงไม่สามารถจับคู่กับความหมายสัญญาแบบหนึ่งต่อหนึ่งเพื่อการสร้างความหมายตามกรอบแบบเดิม ๆ ได้ การล่องลอยนี้จะหมายถึงรูปสัญญะของมันที่ควรจะเป็นตามกระแสคลื่นการเปลี่ยนแปลง โดยวิธีการมองความสัมพันธ์ในรูปแบบนี้ จะทำให้เกิดความสัมพันธ์ในรูปแบบใหม่ระหว่างตัวบทหนึ่งไปสู่อีกตัวบทอื่น ๆ ที่เรียกว่า “สัมพันธ์บท”

หากจะกล่าวถึงสัญญาที่ปรากฏให้เห็นนั้น ความหวาดระแวงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีตัวบทที่ถูกสร้างด้วยอำนาจแห่งวาทะที่ได้กระทำกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นการ Lock สภาวะแห่งการเลื่อนไหลของกระแสความเป็นปัจจุบันและข้อเท็จจริง ทำให้เกิดความหมายในรูปแบบเดิม ๆ และไม่อาจจะพัฒนาได้อีกหากปราศจากรู้แจ้งหรือรู้จริง ฉะนั้น การศึกษาจากบทความและการค้นหาสิ่งที่เกิดขึ้นในพื้นที่จึงเป็นสิ่งที่สมควรทำ โดยการรื้อถอนโครงสร้างความเข้าใจในรูปแบบเดิมเสียก่อนที่จะไปแก้ไขปัญหาแบบผักชีโรยหน้า ในช่วงหลังโครงสร้างนิยมนี้ให้นำแนวคิดมาเป็นตัวปรับเปลี่ยนคลื่นความเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นดังกล่าว ซึ่งจะเป็นการไม่พยายามแข่งแข่งของวัฒนธรรมใดวัฒนธรรมหนึ่งได้อีก นอกไปจากการสร้างปัญหาเพิ่มไว้เพื่อสิ่งอื่นใดก็เท่านั้นเอง

จากศรีสาคร ขับเคลื่อนย้ายตัวมาสู่การเข้าทำพิธีละหมาดในมัสยิดกลางปัตตานี

ณ มัสยิดกลางปัตตานี

จากปรากฏการณ์ของเด็กชายวัย 14 ทำให้เกิดสิ่งที่เหนือความคาดหมายต่อจิตใจ ซึ่งคือการน้อมรับต่อสิ่งที่เกิดขึ้นตามหลักศาสนา ในศาสนาอิสลามนั้นจะสื่อสารกับพระเจ้าที่ เป็นผู้สร้างด้วยการละหมาดตามสถานที่ต่าง ๆ ตามสะดวก นอกเสียจากวันสำคัญตามแบบฉบับของพื้นที่นั้น

จากความรู้สึกต่อพื้นที่ศรีสาคร ทำให้หวนคิดถึงสถานที่อันศักดิ์สิทธิ์แห่งหนึ่งที่มีความน่าสนใจไม่แพ้ที่ใด นั่นคือ มัสยิดกลางจังหวัดปัตตานี ตั้งอยู่บนถนนยะรัง ตำบลอานาเนาะรู อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

พ.ศ.2497 รัฐบาลมีความตระหนักถึงความสำคัญของศาสนาอิสลามว่า เป็นศาสนาที่ชาวปัตตานีส่วนใหญ่นับถืออย่างเคร่งครัดและเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจอันจะนำมาซึ่งความสันติสุข จึงเห็นสมควรในการสร้างมัสยิดที่มีขนาดใหญ่ อยู่บริเวณริมทางหลวงปัตตานี-ยะลา ตำบลอานาเนาะรู มีพื้นที่กว่า 3 ไร่ 55 ตารางวา คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติงบประมาณสำหรับการก่อสร้างมัสยิดกลางปัตตานีขึ้นโดย ฯพณฯ พลตำรวจเอก เผ่า ศรียานนท์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม พ.ศ. 2500 เวลา 10.00 น. มัสยิดกลางแห่งนี้ใช้เวลาประมาณ 9 ปี กว่าจะเสร็จสิ้น และเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2506 ฯพณฯ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น เดินทางมาประกอบพิธีเปิดอย่างเป็นทางการและมอบมัสยิดนี้ให้แก่ชาวปัตตานีเพื่อเป็นสถานที่ประกอบศาสนกิจ เป็นตึกสองชั้นสร้างโดยคอนกรีต ตรงกลางอาคารจะมีโดมขนาดใหญ่ และมีโดมบริวารอีกสี่ทิศ มีหอคอยสองข้างสูงเด่นเป็นสง่า และไม่ได้มีไว้เพียงเป็นสถานที่สำหรับปฏิบัติศาสนกิจเท่านั้น แต่ยังเป็นสัญลักษณ์ของพื้นที่แห่งนี้อีกด้วย ซึ่งในเวลาต่อมาได้ใช้เป็น

ทำการศูนย์กระจายเสียง เพื่อประกาศเรียกชาวมุสลิมด้วยข้อความในคัมภีร์อัลกุรอาน ด้วยลำโพงทรงสี่เหลี่ยมขนาดใหญ่ วางกั้นอยู่ตรงโถงใหญ่ภายในมัสยิดและมีไว้สำหรับเป็นเครื่องมือในการประกอบพิธีทางศาสนา ภายในห้องยังมีบัลลังก์ทรงสูงและแคบเป็นที่สำหรับ “คอเฎ็บ” ยืนอ่าน คุฏบะฮ์ สำหรับการละหมาดในวันศุกร์และใช้สำหรับทำการละหมาดที่ต้องกระทำในทุกวัน วันละ 5 เวลา

คอเฎ็บ คือ ตำแหน่งในศาสนาอิสลามรองจากอิหม่าม มีหน้าที่แสดงคำสอนของศาสดาแห่งศาสนาคือพระอัลลอฮ์, หัวหน้าสัปบุรุษประจำสุเหร่าของศาสนาอิสลาม

คุฏบะฮ์ คือ การสาธยายถึงความหมายของคำว่า “ตักวา” ตามที่บรรดาอะลิมได้อธิบายไว้ รวมทั้งอธิบายบทบาทและความสำคัญของตักวาในวิถีชีวิตของมุสลิม ซึ่งได้นั้นและสั่งเสียโดยอัลลอฮ์และท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลิม ในหลายบริบทและวาระต่าง ๆ ที่มากมายครอบคลุมทุกอิริยาบถของมุสลิม

หากพูดถึงหลักปฏิบัติของคนที่นับถือศาสนาอิสลามจำเป็นต้องทำหนึ่งในนั้น คือ การละหมาด เพื่อเป็นการติดต่อสื่อสาร ทำสมาธิ ทบทวนจิตใจ ชำระล้างร่างกายและทุกสิ่งในโลกมนุษย์ไปสู่โลกแห่งความจริงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตข้างหน้าของมนุษย์ “การละหมาด” ในกิจวัตรประจำวันมีด้วยกัน 5 เวลา อธิบายได้ด้วยสภาพการว่าเป็นสิ่งที่พึงกระทำถือเป็นการปฏิญาณตนและประกาศตนว่ายอมรับด้วยความศรัทธาและความบริสุทธิ์ใจต่อ “พระอัลลอฮ์” เป็นพระเจ้าสูงสุดเพียงพระองค์เดียวเท่านั้น และยอมรับในศาสนาทูตของพระเจ้าว่าเป็น “นบีมุฮัมมัด”

การละหมาด 5 เวลา กำหนดระยะเวลาได้ ดังนี้

- เริ่มต้นละหมาดครั้งแรก ณ เวลาตื่นนอน คือ ตั้งแต่ฟ้าสว่างไปถึงก่อนดวงอาทิตย์แห่งวันจะขึ้น
- ต่อมา คือ การละหมาดในช่วงพระอาทิตย์ส่องกลางหัว คือ ตั้งแต่เวลาตะวันขึ้นจนเงาของสิ่งหนึ่งสิ่งใดยาวออกไปเท่าตัว
- ละหมาดครั้งต่อมา คือ เริ่มตั้งแต่เงาของสิ่งหนึ่งสิ่งใดยาวกว่าเท่าตัวของมันเองจนพระอาทิตย์ตกดิน
- ละหมาดในช่วงพระอาทิตย์ตกดิน คือ เริ่มตั้งแต่พระอาทิตย์ตกดินไปจนสิ้นแสงอาทิตย์หรือเวลาพลบค่ำ ในศาสนาอิสลามจะถือเวลานี้ว่าเป็นเวลาแห่งความอันตราย มีสิ่งล่อแหลมล่อใจให้กระทำความผิดได้และเป็นเวลาที่ถ้าอยู่บ้านได้ก็ต้องอยู่บ้าน หากอยู่ข้างนอกก็จะต้องมีสติมากขึ้น
- ละหมาดปิดท้ายแห่งวัน คือ ตั้งแต่ค่ำไปจนถึงฟ้าสว่าง

ความสำคัญของการละหมาดเป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัดเพราะการละหมาดจะเป็นศาสนกิจเพื่อเข้าเฝ้าต่อเบื้องพระพักตร์ของพระผู้เป็นเจ้าด้วยความสวยงาม สำรวม นอบน้อม น้อมรับกับสิ่งที่ปรากฏให้เห็นในเหตุการณ์ศรีสาคร ทำให้ผู้เขียนรู้สึกถึงความน่ากลัวของสังคมต่อการแก้ไข้ปัญหา อีกทั้งยังมีความเป็นมายาคติในรูปแบบสัญลักษณ์มากมายที่ให้ความหมายต่อสิ่งที่ทำให้เกิดขึ้นแบบไม่รู้ตัว ทำให้ผู้เขียนต้องเดินทางมามัสยิดกลางในทันทีที่รู้สึกได้ว่า เป็นสิ่งหนึ่งทีอาจเป็นจุดเริ่มต้นแห่งชนวนเหตุ อีกทั้งผู้เขียนยังต้องการเข้าหาพระผู้เป็นเจ้าในแบบฉบับของศาสนาอิสลาม ซึ่งแม้จะอยู่ที่ใดก็สามารถทำได้ หากแต่ได้กำหนดไว้ด้วยบริบทแห่งเวลาทุกที่ล้วนสวยงามทุกที่ล้วนสะอาดได้ด้วยวัฒนธรรมที่ปรากฏให้เห็นอยู่ หากเข้าถึง เข้าใจ ไม่มีความเป็นอคติต่อสิ่งที่คิด การนำใจเขาใจเรา มาเป็นสิ่งที่ควรจะทำยิ่งต่อการอยู่ร่วมโลกเดียวกัน สิ่งที่ไม่เหนือบ่ากว่าแรงนั้นคือ “ความเข้าใจ” โดยการคิดวิเคราะห์ที่ไตร่ตรองต่อประวัติศาสตร์ที่ถูกระบุไว้หรือจากประวัติศาสตร์ที่เล่ามาก็ตามที

ความเป็นกลางของชื่อมัสยิดแห่งนี้ทำให้เวลาที่มีพิธีการสำคัญทางศาสนา ชาวมุสลิมจากทั่วทุกสารทิศก็จะมาปฏิบัติกิจที่นี้กันทั้งนั้น ไม่ใช่เพียงเพราะเชื่อว่าเป็นศูนย์กลางของการละหมาด แต่ยังเป็นเวทีแห่งการเรียนรู้ในแบบฉบับศาสนาอิสลามตามกำหนดการต่าง ๆ ที่คณะกรรมการในมัสยิดแห่งนี้ได้จัดไว้

ความตระหนักต่อเหตุการณ์ศรีสาครมาสู่มัสยิดกลางปัตตานี ทำให้หวนคิดถึงการทำของความผิดพลาดของคนผู้หนึ่งที่นำไปแลกกับการโยนความผิดให้แก่ผู้ที่ไม่สามารถสื่อสารบนโลกใบนี้ได้ อีกแล้ว แสดงถึงความไม่เป็นธรรมแก่ผู้เป็นเสียงเงียบตลอดกาล ณ “ศรีสาคร มาสู่ มัสยิดกลางปัตตานี”

สรุปบท “บอกเล่า 5” จากที่ผู้เขียนได้อธิบายบริบทพื้นที่สองที่ด้วยการย้ายที่ของผู้เขียนเอง จากที่ชุมชนศรีสาครมาสู่สถานที่ปฏิบัติศาสนกิจของศาสนาอิสลาม นั่นคือ มัสยิดกลางจังหวัดปัตตานี ด้วยหัวข้อการถอดสัญญาณสู่การสร้างสรรคผลงาน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เห็นถึงความหมายที่แปรเปลี่ยนไม่เพียงแต่สถานที่ ความรู้สึก กลิ่นอายบรรยากาศ แต่ยังหมายรวมไปถึงการสร้างสรรคผลงานการถอดสัญญาณต่าง ๆ ในแต่ละวัน ก็ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาด้วย เนื่องจากการรับรู้ในแต่ละวันที่ผ่านกลิ่นอายความรู้สึกที่ไม่คงที่ พร้อมเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ขึ้นอยู่กับการรับรู้ของมนุษย์ ผู้เขียนจึงอยากเปรียบเทียบด้วยการใช้สถานที่จากที่หนึ่งไปสู่อีกที่หนึ่ง

วิธีการถอดสัญญาณเพื่องานสร้างสรรค์ หากกล่าวโดยสรุปก็คือ การถอดความไม่ว่าจะเป็นการข้อความหรือข้อมูลประเภทใด ๆ ที่ผ่านกระบวนการวิเคราะห์ นำไปสู่การสร้างภาพแห่งความหมายที่สามารถแผงนัยยะปรากฏในสิ่งนั้นได้ด้วยการใช้สุนทรียะ ประสพการณ์หรือรสนิยมได้ ซึ่งอาจกระทำได้โดยการสร้างเป็นกราฟ, การสร้างเป็น Mind map, การโยงข้อความไปเป็นภาพ, เป็นตาราง, เป็นพล็อต

เรื่องหรืออื่น ๆ ที่ทำให้สามารถเข้าใจการใช้สัญญาณนั้น ๆ ได้จากข้อมูลมาสู่ตัวแสดงในลำดับต่อไปที่
จะต้องดำเนินในบท “บอกเล่า 6”

การตีความจากชุดข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ด้วยรูปธรรมหรือปรากฏการณ์ที่มองเห็น เช่น
พิธีกรรม การดำเนินชีวิต ความเป็นอยู่ การทำงาน เป็นต้น เมื่อเราได้เห็นหรือสังเกตเหตุการณ์ต่าง ๆ
แล้วก็ลงมือสรุป จะเรียกว่าเป็นการสรุปข้อมูลมาสู่การสร้างภาพก็ได้ แต่หากข้อสรุปนั้นยังไม่ได้รับ
การตรวจสอบอื่น ๆ ก็ถือว่าผลที่ได้เป็นสมมุติฐาน หากได้รับการยืนยันก็จะถือว่าเป็นข้อสรุปได้
โดยจะต้องมีการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับสายนั้นด้วยเพื่อยืนยันการถอดสัญญาณของเรา

การที่ข้อสรุปไม่ได้รับการยืนยันนี้อาจเรียกว่า สมมุติฐานชั่วคราว (Working Hypothesis)
เช่น สมมุติฐานที่อาจตั้งขึ้นจากการพิจารณาข้อมูลเบื้องต้น จากนั้นจึงศึกษารวบรวมข้อมูลเพิ่มเติม
ดังนั้น ตลอดเวลาที่เราทำและลงมือวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ต้องมีการบันทึกโดยจำแนกออกเป็น
6 ขั้นตอนต่อหนึ่งเหตุการณ์ ได้แก่ ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไร มีความหมายอย่างไร
ในการทำสิ่งเหล่านี้ จึงจะต้องหัดสนใจและมีวุฒิภาวะในการวิเคราะห์ข้อมูลและการอ่านตัวแปรที่เรา
จะนำไปสู่การสร้างงานสร้างสรรค์ด้วย

บอกเล่า 6 ณ เมืองท่าแห่งสายบุรี
กับกระบวนการสร้างสตอรี่บอร์ด
 และการลำดับภาพในงานวิดีโออาร์ต

บอกเล่า 6 ณ เมืองท่าแห่งสายบุรี

.....กับกระบวนการสร้างสตอรี่บอร์ดและการลำดับภาพในงาน
วิดีโออาร์ต

เสน่ห์ของเมืองท่าแห่งสายบุรีจะช่วยให้การบอกเล่าใน “ขั้นตอนที่หก” ของการสร้างงานศิลปะประเภทวิดีโออาร์ตนี้มีความน่าหลงใหลมากยิ่งขึ้น ซึ่งผู้เขียนจะวิเคราะห์เนื้อหาทั้งหมดก่อนการสร้างสตอรี่บอร์ด (Storyboard) หรือจะเรียกว่าการลำดับภาพก็ได้ โดยในขั้นตอนนี้จะเป็นการกำหนดภาพรวมของงานวิดีโออาร์ตที่เสมือนสำเร็จแล้ว เพราะผู้สร้างงานประเภทนี้จะต้องสร้างตรวจทานและแก้ไขให้แล้วเสร็จก่อนการลงพื้นที่เพื่อการถ่ายทำและตัดต่อในขั้นต่อ ๆ ไป และจะขอเล่าถึงพื้นที่หนึ่งที่มีกลิ่นอายวัฒนธรรมและความหลากหลายของเชื้อชาติที่เด่นชัดมากที่อยู่ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ขอเกริ่นด้วยเรื่องราวของอำเภอสายบุรี ที่เป็นอำเภอเก่าแก่ของจังหวัดปัตตานี ในอดีตเมื่อปี พ.ศ. 2428 อำเภอแห่งนี้มีฐานะเป็นหัวเมืองหนึ่งในจำนวน 7 หัวเมือง เรียกว่า เมืองสายบุรี ต่อมาในปี พ.ศ. 2444 ถูกยกฐานะเป็นจังหวัดขึ้นกับมณฑลปัตตานี เรียกว่า จังหวัดสายบุรี ภายหลังในปี พ.ศ. 2473 ได้มีการลดสถานะจากจังหวัดสายบุรีเป็นอำเภอขึ้นกับจังหวัดปัตตานี เรียกว่า อำเภอสายบุรี

อำเภอสายบุรี เป็นเมืองที่มีความเจริญรุ่งเรืองมากมาตั้งแต่อดีต ซึ่งเป็นเมืองท่าสำคัญของจังหวัดปัตตานี ประชากรส่วนใหญ่ในพื้นที่นับถือศาสนาอิสลามและประกอบอาชีพทำประมง มีทั้งประมงชายฝั่งและประมงขนาดใหญ่เพราะสภาพพื้นที่มีทั้งพื้นที่ติดชายฝั่งทะเล ที่ราบชายฝั่งและที่ราบเชิงเขา

อำเภอสายบุรีห่างจากตัวเมืองปัตตานีอยู่ประมาณ 50 กิโลเมตร ห่างจากจังหวัดยะลา ประมาณ 80 กิโลเมตร ห่างจากจังหวัดนราธิวาส 50 กิโลเมตร จึงทำให้เป็นจุดศูนย์กลางที่สำคัญ ต่อการนำเข้าและส่งออกสินค้า ทางทิศเหนือจะติดกับอำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี ทิศใต้ติดกับ อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส ส่วนทิศตะวันออกติดกับอำเภอไทยและทิศตะวันตกจะติดกับ อำเภอมายอ อำเภอกะพ้อ จังหวัดปัตตานี ยังมีแม่น้ำสายบุรีไหลผ่านลงสู่อ่าวไทย

บรรยากาศของอำเภอสายบุรี ทำให้ผู้เขียนคิดว่าเป็นสถานที่ที่สามารถนำข้อมูลทั้งหมดที่จะ ใช้ในการเริ่มเขียนสตอรี่บอร์ดเพื่อเล่าเรื่องราวที่อยากจะสะท้อนคิดออกไปได้เป็นอย่างดี เพราะยังคง มีกลิ่นอายของความเป็นพื้นที่ที่มีสายลมเย็นสบาย มีความร่มรื่นสบายตา อีกทั้งยังอยู่ติดทะเล พลอย ทำให้ผู้เรียนรู้สึกผ่อนคลายและอารมณ์ดี ซึ่งการเลือกสถานที่เป็นสิ่งสำคัญต่อวาระอารมณ์ของผู้ประสพตั้งทางตรงและทางอ้อม จึงเลือก “ความเป็นพื้นที่” ในการนำผู้วิจัยออกไปค้นหาคำตอบเพื่อนำมาวิเคราะห์ก่อนนำไปสร้างสตอรี่บอร์ด

หากกล่าวถึงสถานการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้แล้วนั้น เกิดขึ้นมาเป็น ระยะเวลาานกว่า 30 ปี สื่อต่าง ๆ มักนำเสนอออกไปในรูปแบบของความรุนแรงเพียงด้านเดียวซึ่งเป็นเสียงที่มาจากภายนอกเท่านั้น น้อยครั้งที่มีเรื่องของคนภายในออกมาพูดถึงเกี่ยวกับการขับเคลื่อนชีวิตของพวกเขาในพื้นที่เหล่านั้น ซึ่งสิ่งที่คนภายนอกพูดเป็นสิ่งที่คนภายนอกได้สร้างความเป็นมาคาดคิดว่าวาทกรรมบางอย่างต่อสิ่งที่ตนรู้สึกอยู่ภายนอก แต่ในบางครั้งเองก็ขัดต่อสิ่งที่ป็นอยู่ในความจริง ฉะนั้น จึงนำมาซึ่งการสร้างกลุ่มและพวกพ้อง เพื่อจะอธิบายภาวะที่มีอยู่จากคนวัยหนุ่มสาวในพื้นที่นี้ ด้วยบริบทที่อยู่กับความอัดอั้นกดดันต่อสิ่งที่ได้ยินมาจากเสียงคนภายนอก จึงทำให้เกิดกลุ่มที่ชื่อว่า SAIBURI LOOKER ในช่วงหนึ่งราว ๆ พ.ศ. 2558 กลุ่มนี้ใช้วิธีการนำเสนอเรื่องราวในพื้นที่ด้วยสื่อสังคมออนไลน์ซึ่งนับเป็นช่องทางสื่อที่ทรงพลังมากในยุคโลกาภิวัตน์นี้ เนื่องจากเป็นยุคแห่งความรวดเร็ว จนในบางครั้งก็รวดเร็วไปจนผู้เสพข่าวสารขาดการวิเคราะห์ข้อมูล หากแต่กลุ่มนี้ได้มีการลงพื้นที่ของตนมีการพูดคุยกับชาวบ้านเก่าแก่ในทุกชาติพันธุ์ ทุกศาสนา ทุกภาษาที่สามารถสื่อสารกันได้ เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกันบนความขัดแย้งในพื้นที่ให้กลับ

มีกลิ่นอายของความสวยงามมากกว่าเดิมอีกสักครั้ง มีการนำภาพถ่ายมาประกอบการเล่าเรื่องราวของท้องถิ่นและนำเสนอผ่านเพจใน facebook ให้ผู้คนทั้งในและนอกพื้นที่ได้สัมผัส พบปะพูดคุยกันผ่านโลกโซเชียลที่มีการติดต่อสื่อสารอย่างไร้พรมแดน ความน่าอยู่ สายสัมพันธ์ในอดีตที่ดิ่งงามเริ่มกลับคืนมาท่ามกลางความรู้สึกใหม่ของคนในพื้นที่ ซึ่งอาจจะเป็นมายาคติในรูปแบบใหม่ด้วยวาจาบางอย่างของกลุ่ม SAIBURI LOOKER แต่จะเป็นไปในทิศทางแรงบวกที่ผู้เขียนยังอยากจะมีส่วนร่วมกับความสัมพันธ์นี้ไปอีกนานเท่านั้น

SAIBURI LOOKER อนัส พงศ์ประเสริฐ ประธานกลุ่มผู้ร่วมมือกับอับฮาร์ เบญจมนัสกุล รองประธานกลุ่ม ได้รวบรวมเรื่องราวการบอกเล่าชีวิตของตนเอง บ้านเมือง สภาพแวดล้อมรอบ ๆ ด้วยความรู้สึก ความรัก ความใฝ่ฝัน การเดินทางและความทรงจำที่มีผ่านภาพถ่าย ภาพเคลื่อนไหว ในสื่อทุกรูปแบบที่มีการเผยแพร่สู่สาธารณชนอย่างชัดเจน เท่าที่อยากจะถ่ายทอดและสามารถถ่ายทอดได้ในบ้านเกิดเมืองนอน โดยนำเสนอวัฒนธรรม ประเพณีและความเชื่อที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและเล่าย้อนกลับไปในอดีตผ่านคำบอกเล่าของคนอาวุโสในพื้นที่ กลุ่มนี้ได้ให้ความหมายกับตนไว้ว่า มุมมองของผู้คนในพื้นที่ในการมองความเป็นสายบุรี

จุดสูงสุดของกลุ่มที่ก่อตั้งความเป็นมา ไม่ใช่เพียงการบอกเล่าวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม การทำมาหากินด้วยภาพเท่านั้น แต่ยังเป็นการบอกกล่าวกับสังคมที่เป็นรูปแบบพหุวัฒนธรรมด้วยโดยการละทิ้งเรื่องราวแห่งความต่างในอุดมการณ์และศาสนาออกไป ซึ่งคนในสายบุรีไม่เคยมีความรู้สึกแตกแยกระหว่างกัน ชาวพุทธ ชาวมุสลิมและชาวจีนอย่างที่หลากหลาย ๆ พื้นที่ที่เป็น ซึ่งจากมุมมองคนภายนอกอาจเหมารวมพื้นที่สายบุรีไปด้วยจากอคติ นี้คือ เสียงจากคนภายในที่ต้องการจะนำเสนอทุกแง่มุม ทุกเรื่องราวและทุก ๆ ความเชื่อของคนสายบุรี ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญประการแรกในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ของคนในพื้นที่นั่นเอง ดังนั้น อาจถือได้ว่าจุดสูงสุดของการทำเช่นนี้ คือ การได้มีส่วนร่วมกันเองของคนในพื้นที่ที่จะช่วยลดช่องว่างของความแตกต่าง เพราะในบางครั้งเสียงจากคนภายนอกบอกเล่ากล่าวขานถึงอาจกระทบถึงความสัมพันธ์ ส่งผลให้คนภายในมีความขัดแย้งกันเอง แต่ ณ เวลานี้เสียงจากคนภายนอกคงไม่ดังพออีกต่อไป จากการเริ่มต้นของคนกลุ่มเล็ก ๆ ในพื้นที่ที่มี

แรงขับเคลื่อนมหาศาลในการเชื่อมโยง ร้อยเรื่องราวจากคนภายในด้วยกันเองไปสู่คนภายนอก ไม่เพียงแต่ทำให้คนภายนอกได้รับรู้ถึงข่าวสารต่าง ๆ แต่จุดประสงค์หลัก คือ คนภายในได้ละลายอคติ จากสิ่งที่ถูกสร้างด้วยวาหะของคนภายนอก คนภายนอกรับรู้ว่ายายบุรีคือพื้นที่หนึ่งที่มีความรุนแรงใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่อาจไม่ได้รับรู้ว่าเมืองชายทะเลแห่งนี้มีรากเหง้าความเป็นมาที่ยาวนาน และเต็มไปด้วยร่องรอยของความทรงจำอันมีค่า มีสภาพสภาพแวดล้อมที่ร่มรื่น ผู้คนมีความหลากหลาย ทางวัฒนธรรม ในการมองท้องถิ่นหรือสังคมที่ใดที่หนึ่งในมิติเดียว คือ ปัญหาอันยิ่งใหญ่ของประเทศ ไทย การไม่คิดที่จะรู้จักซึ่งกันและกัน ยิ่งตอกย้ำความแตกต่าง การลุกขึ้นมาพูดของคนกลุ่มเล็ก ๆ เป็น การสร้างพื้นที่ให้ทั้งภายในและคนนอกได้เข้าใจสังคมท้องถิ่นในความหมายชีวิตของผู้คนที่เคย ไร้เสียงให้ออกไปสู่โลกภายนอก ทั้งหมด คือ สิ่งที่ได้จากการเข้าไปคลุกคลีกับกลุ่ม SAIBURI LOOKER เป็นเวลาเกือบปี จึงได้ทราบและสัมผัสกับความรู้สึกจากแววตา น้ำเสียงและจากบรรยากาศ ของสถานที่ด้วย

ความรุนแรงจะเป็นภาพลักษณ์ที่ถูกสร้างด้วยวาหะของคนภายนอกที่กำหนดเป็นชุด ความคิดนำมาสู่แรงขับให้คนในสังคมได้เข้าใจกันบริบทของบ้านเมืองในพื้นที่สามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ แต่กลุ่ม SAIBURI LOOKER ขับเคลื่อนไปด้วยแรงใจที่มุ่งจะพัฒนาท้องถิ่น เป็นกลไกหนึ่งในการพยายามลบภาพแห่งความเชื่อในความรุนแรงไปให้หมดสิ้น

กล่าวถึงพื้นที่ในอำเภอสายบุรี มีพื้นที่ที่น่าสนใจทางประวัติศาสตร์ มีการเปลี่ยนผ่านที่สำคัญ ผู้เขียนอยากจะหยิบยกมาเล่า ดังนี้.....

คฤหาสน์พิพิธภัณฑสถาน หนึ่งในพื้นที่สำคัญที่มีช่วงเวลาคาบเกี่ยวความเป็นเจ้าของอยู่หลาย เชื้อชาติ ปัจจุบันครอบครองโดย 27 มุสลิมะห์ (มุสลิมหญิง) และ 1 โตะอะฮ์มาหม (หัวหน้านักบวชใน ศาสนาอิสลาม) ความน่าสนใจอยู่ที่การหาเงินซื้อคฤหาสน์หลังนี้ ซึ่งเป็นอาคารที่เก่าแก่ใจกลางเมือง

สายบุรีที่มีมูลค่ากว่า 10 ล้านบาท ซึ่งพวกเขาสามารถหาเงินสมทบทุนมาได้ในเวลาเพียงแค่ 10 วัน กลุ่มสตรีต่างตกลงร่วมกันว่าพื้นที่แห่งนี้จะเป็นพื้นที่สาธารณะ ใช้ประโยชน์เป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้ร่วมกัน อาคารเก่าแก่แห่งนี้มีสถาปัตยกรรมที่สวยงาม โดดเด่น แข็งแรง เดิมเคยเป็นคฤหาสน์ของเชื้อสายเจ้าเมืองเก่าจนมีการเปลี่ยนแปลงในหลายรุ่น ส่งทอดด้วยการซื้อขาย จนกระทั่งส่งต่อมายังชาวจีน ภายหลังจากกลุ่มสตรีได้ทราบว่าจะมีการรื้อถอน ซึ่งจากที่สังเกตเห็นว่าอาคารนี้มีความสำคัญ จึงหาทางระดมทรัพย์เพื่อรักษาไว้ซึ่งสัญลักษณ์ให้คงอยู่กับคนเมืองสายบุรี

ชุมชนชาวจีน อยู่บริเวณถนนสายช่าง ซึ่งเป็นชุมชนเก่าแก่ที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานนรกากรากในเมืองสายบุรีนานหลายศตวรรษ อาคารสองฟากถนนมีอายุ 10 กว่าปี มีรูปทรงดั้งเดิมได้มีการอนุรักษ์ไว้ จวบจนปัจจุบัน อาคารเป็นตึกกึ่งไม้กึ่งปูนแบบฉบับชาวจีน ถนนเส้นนี้เป็นถนนเส้นยาวที่มุ่งไปสู่ปากน้ำสุดทางตรงสถานีเทียบเรือ ซึ่งเป็นท่าเรือเก่าและเป็นด้านศุลกากรในอดีต ริมทางสองข้างถนนจะเป็นการค้าขายของชาวจีน อาคารต่าง ๆ มีการฉลุลายไม้แบบท้องถิ่น ทั้งร้านค้า โรงแรม บ้านเรือน ตลาด โรงหนังมีมากถึง 3 โรง ส่วนสินค้าต่าง ๆ นั้นจะมีพ่อค้าจากนราธิวาสและยะลามาทำการซื้อขายสินค้ากันที่นี่เป็นจำนวนมาก ถือได้ว่าเป็นเขตพื้นที่สำคัญของการค้าในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และยังมีเรือนแถวสำหรับคหบดีที่เป็นต้นตระกูลเก่าแก่ได้แก่ ตระกูลวิเศษสมรภูมิและบุญอิสระพิธาน ในช่วงหลังการคมนาคมมีการเปลี่ยนแปลงการค้าขายได้ถูกย้ายไปยังเส้นทางรถไฟที่ถูกสร้างขึ้นรวมทั้งทางหลวงสายปัตตานี นราธิวาส ในแถบนี้จะมีรู้จักกันในนามถนนเกาหลี ผู้คนหันมาใช้ทนบกแทนเพราะสะดวกและประหยัด ทางนี้จึงหายไปเป็นที่สุด

บริเวณปากน้ำสายบุรี ในอดีตคือจุดแวะพักของเรือสินค้า ขนถ่ายและกระจายสินค้าทั้งจากในและนอกประเทศ จึงเคยมีด่านตมตั้งอยู่ในอดีต สมัยนั้นมีเรือบรรทุกสินค้าขนาดใหญ่จอดเต็มไปหมด มีเรือจากรัฐบาล เรือต่างชาติ เรือสายบุรี เรือนราธิวาส เรือภาณุรังศรี จะบรรทุกสินค้าจากกรุงเทพฯ มาแวะสายบุรีเพื่อไปต่อที่สิงคโปร์และจะมีเรือเล็ก ๆ ของชาวบ้านด้วย

โรงพยาบาลคริสเตียน อีกหนึ่งพื้นที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ก่อตั้งโดยกลุ่มมิชชันนารี จะเป็นโรงพยาบาลที่มีเครื่องมือที่ทันสมัยที่สุดของชายแดนในอดีต ปิดตัวลงในภายหลังด้วยเหตุผลหลายประการ ส่งผลให้สถานที่ในบริเวณตกอยู่ในสภาวะขาลงตามไปด้วยทั้งร้านค้า ตลาดรวมถึงโรงแรมต่าง ๆ ในปัจจุบันเป็นพื้นที่ร้าง สึกกร่อนไปตามกาลเวลาไม่ได้รับการดูแลใด ๆ

วังพิพิธภักดี เป็นวังเจ้าเมืองสายบุรีในอดีต ปัจจุบันยังมีลูกหลานของเจ้าเมืองเก่าอาศัยอยู่ และได้เล่าว่าวังแห่งนี้สร้างขึ้นโดยช่างที่มีฝีมือ สังกัดได้จากสถาปัตยกรรมที่รับอิทธิพลมาจากชาวจีนและมลายู แต่ปัจจุบันอาคารค่อนข้างทรุดโทรมไปมาก

สิ่งที่ได้จากการคลุกคลีเป็นระยะเวลาร่วมปี ตั้งแต่ช่วงต้นปี 2558 มาจวบจนเกือบสุดปลายปี ทำให้ตกผลึกได้ว่าเมืองสายบุรีในอดีตมีความเป็น multicultural metropolis คือ เป็นเมืองที่ได้รวบรวมไว้ซึ่งความหมายของทุก ๆ มิติ ด้วยความเป็นเมืองท่าที่สำคัญเสมือนจุดศูนย์กลางของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีการดึงดูดคนหลายชนชาติ หลากชาติพันธุ์มาไว้ด้วยการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม และได้สืบทอดมายังปัจจุบันด้วยกลิ่นอายของสถานที่และผู้คน ที่สำคัญการอยู่ที่นี้ ผู้เขียนมองเห็นได้ถึงความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นทั้งที่ยังอยู่บนเหตุการณ์ความไม่สงบ แต่สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างราบรื่น เทียบไม่ได้กับการที่สังคมได้สร้างวาทะกตเอาไว้ เมื่อผู้เขียนได้มาสัมผัสจึงคิดว่าพื้นที่นี้คือ พื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม กล่าวคือ เป็นพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จมากกว่าสังคมแบบพหุวัฒนธรรมทั่วไป

การสร้างสตอรี่บอร์ด เพื่องานสร้างสรรค์วีดิโออาร์ต บนพื้นที่พหุวัฒนธรรมที่อยู่ในสามจังหวัดชายแดนใต้ เป็นสิ่งที่ทำให้ผู้เขียนนึกถึงความหมายที่อยากให้ปรากฏเห็นในตัวงานวีดิโออาร์ต หากเรายอมรับความหลากหลายซึ่งกันและกันได้ ปัญหาความขัดแย้งย่อมไม่เกิดขึ้น วีดิโออาร์ตสามารถถ่ายทอดได้ด้วยภาพนิ่งหรือภาพวาด หากแต่มันมีกลิ่นอายแห่งเสียงภาษา ทำนองคลองธรรม

แห่งชีวิตและทรัพย์สินที่เหลืออยู่ ในบางครั้งมันไร้ซึ่งอารมณ์ ในบางครั้งก็มีอารมณ์ที่ทับซ้อนด้วย อารมณ์อีกชุดความคิดหนึ่งซึ่งมาจากอีกชุดความคิดที่กดทับไว้ การจะสร้างสตอรี่บอร์ด เราต้องพินิจ ถึงกระบวนการที่มาจากกำเนิดของวิดีโออาร์ตให้ได้เสียก่อน

มากล่าวและทำความเข้าใจกับวิดีโออาร์ตก่อน.....

ทศวรรษที่ 1970 เป็นจุดกำเนิดของวิดีโออาร์ต ท่ามกลางการต่อต้านสงคราม ขบวนการ เคลื่อนไหวของนักศึกษาด้านสิทธิสตรีนิยมและขบวนการปลดปล่อยคนผิวดำ วิดีโออาร์ตเกิดขึ้นในช่วง ปรับปรุงทางสังคมและการเมือง ซึ่งเป็นแรงผลักดันที่เป็นอุดมคติเชิงทดลองที่มีอยู่ ผู้สร้างงานได้แสดง ความรู้สึกนึกคิดในด้านภาษาทางศิลปะที่หลากหลายด้วย ไม่ว่าจะเป็นข้อเขียน คำพูดภาพ หรือแม้แต่ ความว่างเปล่าที่ปรากฏให้เห็นก็ตาม โดยใช้เทคโนโลยีภายใต้สมมติฐานของปัจเจก ซึ่งวิดีโอยังเป็นสิ่ง ที่เกี่ยวข้องกับหลายศาสตร์โดยไปปรากฏให้เห็นในด้านทัศนศิลป์ วิจารณ์ศิลป์เป็นอย่างมากในด้าน คอนเซ็ปต์ซวลอาร์ต ที่มีการแสดงด้วยการถ่ายทอดด้านร่างกาย ธรรมชาติ อารมณ์ และได้เข้าสู่การ สื่อสารผ่านสื่อมวลชนเพิ่มมากขึ้น เช่น โทรทัศน์ วิทยุ และภาพยนตร์ มีการพัฒนารูปแบบในเชิง ความคิดและพื้นที่ ไปจนกระทั่งการมองเห็นร่างกายมนุษย์เป็นเพียงวัสดุ เสมือนกลายเป็นแก่นสำคัญ ที่ถูกหยิบยกมาพูดในฐานะระยะทางเทคนิค วิดีโอจึงมีบทบาทพร้อมด้วยในรูปแบบการใช้เทคโนโลยี และการให้ข้อมูลย้อนกลับแก่สังคม

หากกล่าวในบริบทของศิลปะก็คือ การจัดวางในรูปแบบวงจรปิด กลายเป็นระบบสำคัญที่ ผู้สร้างนำมาสะท้อนตำแหน่งของผู้ที่มาชม ภาพสดที่ส่งผ่านระบบป้อนทางวิดีโอโดยตรง ชับพรางไป เป็นระบบเชิงโครงสร้าง การส่งภาพลงตาของภาพยนตร์โทรทัศน์มีความต่างกัน การบันทึกต่าง ๆ ถูกนำมาบันทึกเป็นเทปและเผยแพร่ในรูปแบบจอมอนิเตอร์แบบช่องเดี่ยว ซึ่งได้สร้างด้วย ปรากฏการณ์ของตัวมันแล้วในพื้นที่ว่าง แสดงให้เห็นคุณภาพของสุนทรีย์ภาพ กำหนดความเป็นไปได้

ด้านเทคนิค ณ เวลานั้น เทปที่พับทบจนหยาบและมีความยาว หากเกิดการกระตุก มีภาพขาวดำ ตัววิดีโอก็จะบอกได้ถึงสีที่ไม่เป็นธรรมชาติ ความเลือนรางที่ตอบสนองมา ผู้สร้างจะได้แสวงหาภาพที่ เลื่อนกลางจากปรากฏการณ์ในรูปแบบที่ไม่ตั้งใจ ซึ่งในบางครั้งทำให้การรายงานทางภาพมีความเป็น จริงในเทป มีความเป็นสุนทรีย์แง่ของความสด ความไม่มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบด้วยเอฟเฟกต์ใด ๆ รวมไปถึงการตัดต่อที่ค่อนข้างหยาบ ทำให้เกิดภาพรวมความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะที่แท้จริง เหมาะกับ บริบทแห่งพื้นที่การทับซ้อนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ส่วนภาพกับการแสดง นับตั้งแต่ทศวรรษ 1950 เป็นต้นมา แนวคิดด้านศิลปะได้ขยาย พรมแดนด้านการแสดงออกมาทุกทิศทาง การเล่นกับร่างกายมนุษย์ได้เชื่อมศิลปะกับชีวิตให้เป็น หน่วยเดียวกัน ทำให้ศิลปะและชีวิตรวมเข้าด้วยกันได้อย่างแท้จริง ราวปี 1970 เป็นแรงบันดาลใจที่ ค่อนข้างอัดแน่นในด้านการกระทำ มีคำกล่าวที่ว่า “บริบททางศิลปะไม่มีกฎเกณฑ์อย่างมีชีวิตมี” กล่าวโดย วิโต อักกอนซีตี เป็นกลุ่มศิลปินแอกชัน ซึ่งได้พัฒนารูปแบบในเชิงความคิดของการแสดง ให้มีอิสระ พวกเขามุ่งเน้นที่ร่างกายในฐานะวัสดุเชิงสุนทรีย์ในฐานะของการนำเสนอ ซึ่งจะบ่งชี้สภาวะทางจิต จุดนี้สื่อทางเทคนิคของวิดีโอได้กลายเป็นองค์ประกอบและโครงสร้างในการบันทึกภาพและ ถ่ายทอดสดสู่ภาพ ล้วนเป็นการกระทำในร่างกายมนุษย์จริง สูญเสียความเป็นวัตถุ และทำมันให้ ปรากฏออกมาในภาพพร้อมคำถามที่ว่า “ฉันเป็นมนุษย์หรือเป็นเครื่องจักรกันแน่” โดยเป็นคำถาม ของ ฌอน โบครัลลาร์ด ในปี 1988 ผู้เขียนเห็นว่าภาพที่ไร้ซึ่งการวางแผน ดำเนินชีวิตได้ด้วยตนเองใน ชีวิตของมนุษย์ที่อาศัยในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ก็จะถูกกระทำให้เสมือนเป็นเพียงวัตถุใน เกมเกมหนึ่งเท่านั้น การกระทำในชีวิตของคนในพื้นที่จึงง่ายต่อการสังหาร เพราะชีวิตมันถูกจุดตัว ลงไปด้วยวาทะแห่งการลดคุณค่าลงไปเสมอเสมือนกับการเคลื่อนไหวที่เรียกได้ว่าสูญสิ้น ไม่เหลือแม้ การคิดถึงทั้งปัจจุบันและอนาคต ยังไม่ทราบได้ว่าจะอยู่หรือตายเมื่อไหร่ การสังหารเริ่มมีมากขึ้นและ ไม่ได้มีการบอกกล่าวล่วงหน้าต่อฟ้าดิน ทุกอย่างช่างเคลื่อนไหวและเปลี่ยนแปลงเร็วในทุก ๆ วินาที

ช่วงแรกของทศวรรษ 1970 กลุ่มศิลปินแอกชันได้ทำการแสดงในสตูดิโอ โดยไม่มีผู้เข้าชม มี เพียงแค่กล้องถ่ายรูปเท่านั้น เป็นการนำเสนอภาพเชิงซ้อนซึ่งมีหน้าที่เป็นกระจกเงา นาซี สุซัสทัปเป็น

วัสดุที่ออกแบบทางอิเล็กทรอนิกส์ ในขณะเดียวกันก็เป็นการตัดหน้าต่างให้กับผู้ชมได้สวมบทบาทบันทึกภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้ว โดยถือว่าร่างกายเป็นเหมือนกล้องถ่ายภาพและสามารถมองเห็นสีแดงล้อมรอบตัวจากมุมมองของร่างกายในแต่ละคน โดยวิดีโอจะไปช่วยเติมเต็มให้กับบทบาทที่มีการเชื่อมโยงกับมีเดียในการแสดงต่อหน้าผู้ที่มาชมหรือต่อหน้าพื้นที่สาธารณะ โดยถือว่ยังเป็นการบันทึกหลักฐานทั้งในแง่ตัวอย่างจากโครงสร้างทางสังคม วัฒนธรรม รวมไปถึงพฤติกรรมของมนุษย์ที่มีต่อโลก ตลอดจนกฎเกณฑ์ต่าง ๆ จากสื่อที่เฝ้าดูและมกมายอย่างไร้สาระ ซึ่งถือเป็นอีกแง่หนึ่งที่มองสังคม โดยเคลื่อนไหวด้วยบริบทที่ไร้สาระแห่งการมีอยู่ของชีวิต

กระบวนการการสร้างสตอรี่บอร์ด หรือ การลำดับวิดีโออาร์ต

การกำหนดสร้างภาพก่อนและหลังการลงพื้นที่ ให้เก็บบันทึกภาพ โดยผ่านการคิดไตร่ตรองด้วยบริบทแห่งความเป็นจริงและอารมณ์ที่เกิดขึ้นในระหว่างทาง เพื่อสร้างกรอบแสดงเรื่องราวที่สมบูรณ์ของคนทำวิดีโออาร์ตในแต่ละฉาก แต่ละจอ ไม่ว่าจะเป็นภาพ ข้อความหรือเสียงที่ปรากฏ ไม่ว่าจะอะไรจะเกิดขึ้นก่อนและหลังหรืออะไรที่จะต้องปรากฏพร้อม ๆ กัน เป็นการออกแบบอย่างละเอียดเพื่อบริบทแต่ละอารมณ์ที่ต้องการใส่ลงไป ด้วยลำดับขั้นตอนตามท้องเรื่องที่ต้องการ โดยเฉพาะภาพเคลื่อนไหวซึ่งจะต้องใส่รายละเอียดเพื่ออธิบายแต่ละสื่อที่จะใช้ โดยหลักการจะประกอบไปด้วยภาพกับเสียง ซึ่งปกติจะถูกวาดเป็นกรอบสี่เหลี่ยมต่อการเขียนบทบรรยายภาพหรือการเคลื่อนไหวใด ๆ อีกสิ่งสำคัญคือเรื่องของมุมกล้อง ทั้งในเชิงขนาดของภาพ มุมภาพและการเคลื่อนกล้อง ในส่วนของการเขียนสตอรี่บอร์ด คือ จะช่วยให้เนื้อเรื่องลื่นไหล เพราะได้อ่านทวนตั้งแต่ต้นจนจบ ยังช่วยให้ไม่ออกนอกประเด็นอารมณ์ที่เรากำหนดขึ้นตั้งแต่เริ่มต้น การเขียนจากจุดสำคัญ คือ เราจะต้องรู้ในสิ่งที่เราต้องการ เช่น มีจุดสำคัญที่เรียกว่า จุด Climax ของวิดีโอ ซึ่งจะเป็นจุดที่ถึงความสุขใจหรือจะไม่มีเลยก็ได้ ตามแต่วัตถุประสงค์หลักของเรา ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบริบทของคนน่าจะเป็นจากประเด็นสำคัญที่อาจสร้างมายาคติอีกจุดที่ซ่อนภาวะความเป็นมายาคติกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในโลกที่เป็นอยู่

ก่อนและหลังการลงพื้นที่ ให้นำข้อมูลกลับมาวิเคราะห์ในแง่ของข้อเท็จจริง เช่นเดียวกับที่ผู้เขียนต้องการจะสื่อถึงความหวาดระแวงของตนเองผ่านมานตาของผู้เขียน โดยได้อธิบายภาวะของข้อเท็จจริงในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ทางการใช้ชีวิตอย่างเป็นเป้าหมายและทางผู้ที่สูญเสียด้วยเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในรูปแบบภาวะจำยอม การแบ่งมุมมองจากผู้เขียน ได้แบ่งออกเป็น 3 ช่วงด้วยแรงต้านมายาคติได้ ดังนี้

จากข้อเท็จจริงข้อที่ 1 หรือการกำหนดรูปแบบฉากที่ 1

เป็นเหตุการณ์ตามภาพข่าวหรือเหตุการณ์ที่ได้ถูกบันทึกให้เห็นโดยทั่วกัน ซึ่งสิ่งที่ผู้เขียนอยากนำเสนอ ณ จุดนี้ คือ คนไม่สามารถคาดการณ์กับสิ่งที่เกิดขึ้น แฝงด้วยมายาคติซ่อนภาวะอารมณ์ความรู้สึกอีกชั้นหนึ่ง ยิ่งตอกย้ำตรงจุดของผู้รับฟังรับชม ซึ่งในบางครั้งภาวะอารมณ์ทับซ้อนที่กระทำการถ่ายทอดออกไป ส่งผลย้อนกลับไปยังผู้ที่อยู่ในพื้นที่เสมือนหีบความรู้สึกให้แก่ผู้ที่อยู่ในพื้นที่ ต่อให้ไม่เกิดขึ้นกับตนแต่ด้วยสภาพย้อนกลับทำให้รับรู้ได้ถึงภาวะกดดันที่มากขึ้น ซึ่งถือว่าสำเร็จต่อการสร้างภาวะแห่งมายาคติให้ทั้งแก่คนในพื้นที่และคนนอกพื้นที่ด้วย

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น คือ สถานการณ์ความไม่สงบที่ทั่วไปหรือที่เรียกกันว่า “ไฟใต้” เกิดทั้งจากความขัดแย้งด้านศาสนา ด้านวิถีชีวิต ด้านการปกครอง จากวาทกรรมของผู้เผยแพร่ข่าวหรือผู้ปกครองในชั้นสูง ซึ่งสามจังหวัดนั้นได้แก่ จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ตลอดไปจนบางส่วนของพื้นที่จังหวัดสงขลาที่อยู่ใกล้เคียง มีเหตุการณ์ทั้งเล็กและใหญ่ไม่ว่าจะเป็น การจับครุเป็นตัวประกัน การกรรโชกข่มขู่ ปาดคอ ยิงฟัน คาร์บอม ต่าง ๆ นานา ที่มีเคลื่อนไหวในพื้นที่อย่างไม่ขาดสาย โดยการเล็งเป้าหมายที่กำหนดไว้อยู่แล้วอย่างไม่อาจทราบได้ นอกเสียจากเป็นการสร้างสถานการณ์เพื่อปากท้องของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเท่านั้น ที่จะกระทำการกระจายความเจ็บปวดไปแล้วแต่ตามต้องการ

เหตุผลที่สำคัญในการเปิดเหตุการณ์ตามภาพข่าว สิ่งต่าง ๆ เหมือนการเล่นกล้องวงจรปิด แบบวนซ้ำ เหมือนเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริงซ้ำไปซ้ำมา เปิดวนเล่นส่วนไหนก็ปรากฏภาพให้เห็นเหมือนเห็น โครงสร้างที่เคยใช้มาแล้ว เป็นเหมือนภาวะจำยอมอีกขั้นหนึ่งที่จะถูกใช้ที่สถานที่ใดก็ได้บนพื้นที่ ความต้องการที่จะให้ขัดแย้งกัน เพื่อลบล้างภาพแห่งวัฒนธรรมดั้งเดิมให้ค่อย ๆ สูญหายไปจาก ชีวิตประจำวันแบบไม่รู้ตัว สิ่งนี้ผู้เขียนนำมากระตุ้นให้เห็นกันในรูปแบบภาพสะท้อนทั้งหมดต่อ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นรายวันในทุกรูปแบบ

จากข้อเท็จจริงขั้นที่ 2 หรือการกำหนดรูปแบบฉากที่ 2

กล่าวถึงวิถีชีวิตโดยทั่วไปทั้งก่อนและหลังเหตุการณ์ไม่สงบทั้งรุนแรงและไม่รุนแรง จะเป็น ชนชั้นสูงหรือต่ำก็จะต้องมีการดำเนินชีวิตในรูปแบบนี้ กลิ่นจากสวนในยามเช้าตรู่ยังคงมีอยู่ให้ได้ สัมผัส เพราะนั่นคือชีวิตที่ต้องดำเนินอยู่ต่อไปจะเจอกับอะไรก็ตาม ก็ยังคงต้องยืนหยัดใน การทำมาหากิน กลิ่นน้ำยาก็ค่อย ๆ ไหลลงสู่ทะเลที่ใช้สำหรับรองน้ำยางในแต่ละหยด หมายถึง หยาดเหงื่อของการทำมาหากิน บรรยากาศในยามเช้ามาพร้อมกับเสียงเรียกให้ละหมาดหรือการอา ชานในเวลาประมาณเกือบตีห้าของทุก ๆ วัน เสียงรบกวนที่เดินย่ำพื้นหญ้าแห้งและเปียกจากต้นสู่ต้น เป็นสิ่งที่ต้องดำเนินต่อไปของคนในพื้นที่นี้

วัฒนธรรมอีกอย่างหนึ่งของผู้ชายในพื้นที่ คือ การออกไปพบปะพูดคุยกับเพื่อนฝูง ญาติพี่น้อง ณ ร้านน้ำชาที่ต่าง ๆ กระทำในรูปแบบเดิมทุกวัน การเดินทางที่ใช้เส้นทางเดิม วิธีแบบเดิม ๆ เสมือน เป็นเป้าหนึ่งให้เขาสังหารได้ง่าย ๆ แบบบังคับไว้เบ็ดเสร็จ ซึ่งเหตุการณ์ไม่ได้เป็นปกติ เพียงแต่พอมัน เกิดขึ้นซ้ำผู้คนที่ย้ายอยู่ในพื้นที่เริ่มใช้ความเคยชินเข้ามาแทรกแซงกับภาวะที่เกิดขึ้น ซึ่งสิ่งนี้เป็น มหันตภัยร้ายแรงของมนุษย์ที่มีความเคยชินกับความสูญเสีย มันจะเป็นสิ่งที่ขัดต่อความเป็นไปของ

โลก สิ่งที่ปรากฏให้เห็นบนถนนเป็นสิ่งที่ผู้เขียนอยากจะแจ้งให้ทราบโดยทั่วกันว่า “ความเคยชินในรูปแบบนี้ ไม่ใช่สิ่งที่ควรจะเป็น”

เสียงรถจักรยานยนต์ เป็นการบ่งบอกถึงยานพาหนะที่ใช้ขับเคลื่อนชีวิตในแต่ละวัน ผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เป็นหลัก เสียงสตาร์ทดังขึ้นในทุกวัน บอกถึงการมีชีวิตอยู่ของมนุษย์ ณ บ้านหลังนั้นและบ่งบอกถึงการขับเคลื่อนชีวิตไปแต่ละที่อย่างปกติในรูปแบบที่ควรจะเป็นได้ ส่วนหนึ่งที่ผู้เขียนเน้นย้ำและอยากให้ปรากฏต่อสายตาผู้อ่านผ่านม่านตาและมุมมองจากตัวผู้เขียน คือ วิถีชีวิตเป็นสิ่งสำคัญของการเป็นไปของมนุษย์ทุก ๆ ชีวิต

เสื้อผ้าที่สวมใส่ เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่มีให้เห็นเป็นรูปแบบเฉพาะ ผ้าโสร่ง เสื้อใสนุ่งหลวม ๆ แบบสบาย ๆ พร้อมหมวกกาปิเยาะหรือหมวกที่สวมไว้ละหมาด เป็นสิ่งที่บ่งชี้ถึงวัฒนธรรมและแสดงอัตลักษณ์ของคนในพื้นที่ เมื่อมีการสวมใส่จะมีภาพของความไม่นิ่งเฉย แต่หากมันถูกแขวนนิ่งไว้กับฝาผนังบ้านไม่เป็นที่ทราบได้เลยว่า ชุด ๆ นั้นมันจะถูกแขวนไว้หรือถูกสวมใส่ไป เสมือนกับชีวิตที่ไม่รู้ว่าจะดับสูญไปเมื่อไหร่เช่นกัน

จากข้อเท็จจริงข้อที่ 3 หรือการกำหนดรูปแบบฉากสุดท้าย

ผู้หญิง คือ เพศที่ยังอยู่ เป็นเพศที่ได้รับผลกระทบโดยตรงทางจิตใจ ไม่นับรวมการกระทำซ้ำเราจากเหตุการณ์ในพื้นที่ บนความหวาดระแวงสะพรึงกลัว บริบทของผู้หญิงที่นับถือศาสนาอิสลาม จะเป็นเพศที่คอยดูแลครอบครัวอยู่กับบ้าน ทำกับข้าว เลี้ยงดูลูก กรีดยางบ้างหากจำเป็น แต่หน้าที่หลักสำคัญ คือ ประณินบัตินามิ เป็นช่างเท้าหลังที่คอยดูแลทุกข์สุขอยู่ภายในบ้าน ผู้หญิงถูกสร้างมา

เปรียบเสมือนไขในหิน มีการปกปิดร่างกายด้วยชุดเสื้อผ้าที่สวมใส่ ไปจนถึงการมีผ้าคลุมศีรษะยาว จนถึงปลายเท้า จะเปิดเผยได้ก็ต่อเมื่ออยู่กับสามีที่บ้านเท่านั้น เป็นสิ่งที่ทำให้ผู้หญิงไม่ได้ออกไปข้างนอกพบปะผู้คนได้บ่อย ๆ เพราะบริบทตามหลังการปฏิบัติเป็นสิ่งสำคัญต่อการดำรงชีวิตให้ถูกต้องตามหลักศาสนา อีกทั้งเป็นพื้นที่ชนบทยังไม่ได้ออกไปไหนมากเท่าที่ควร แต่เมื่อเจอภาวะที่ต้องสูญเสียสามี ผู้นำครอบครัวไป จากข้างเท้าหลังคอยดูแลและอยู่กับบ้าน ต้องออกมาต่อว่าแบบไม่เคยกระทำมาก่อน ยิ่งต้องต่อสู้กับภาวะจิตใจที่ประสบพบเจอ ผวนวกกับการต้องหาเลี้ยงครอบครัวด้วยเงินตราตามที่ได้ จากผู้ที่อยู่กับบ้านตามแบบฉบับ จะต้องออกมากริดยาง หาข้าวหาอาหารให้ลูก ส่งลูกไปโรงเรียน เป็นสิ่งที่ยากมาก หากแต่ชีวิตสามารถดำเนินไปได้ด้วยกำลังใจ สิ่งหนึ่งที่สามารถทำให้ยืนหยัดได้เร็วที่สุดนั่นคือ เชื่อในพระเจ้าเป็นผู้เป็นเจ้าของ เป็นสิ่งที่ถูกกำหนดมาเช่นนั้นเรียกมันว่า บททดสอบของชีวิต พระเจ้าจะไม่ให้บททดสอบแก่บุคคลนั้นเกินความสามารถของผู้นั้น เป็นสิ่งที่คนในพื้นที่หรือคนที่นับถือศาสนาอิสลาม อันมีพระอัลลอฮ์เป็นพระเจ้าผู้เดียวที่นับถือ ได้น้อมรับและยอมรับกับเงื่อนไขในโลกนี้หรือโลกแห่งบททดสอบที่แตกต่างกันไปตามแต่ละคนจะต้องพบเจอ การวิงวอนหรือการละหมาดเพื่อพบเจอพูดคุยสื่อสารกับพระเจ้า เป็นสิ่งที่กระทำกันมาต่อเนื่องตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย เป็นสิ่งที่ยิ่งกระทำกันมากขึ้น ไม่เพียงแต่พบเจอกับตัวหากแต่เพื่อนพ้องที่พบเจอ ก็จะมีการช่วยเหลือขอพรให้ทุกอย่างในชีวิตผู้นั้นผ่านพ้นไปได้ เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้หญิงที่ประสบกับปัญหาอันร้ายแรง

การสร้างภาพแทนผู้หญิงด้วยการจัดการทั้งชุดและนักแสดง เป็นสิ่งที่ผู้เขียนกำลังบ่งบอกถึงข้อเท็จจริงที่ไม่สามารถกระทำได้ จากที่ได้กล่าวมา คือ ผู้หญิงเสมือนไขในหินที่ต้องคอยดูแลประคบประหงมในทุกสภาวะ การแสดง คือ สิ่งที่บ่งบอกถึงความรู้สึกซับซ้อนของเงื่อนไขบางอย่างที่ถูกกำหนดตามบทบัญญัติทางศาสนาอิสลาม ท่วงท่าในการเคลื่อนไหวเป็นเสมือนหนึ่งการวิงวอนต่อพระเจ้าในด้านภาวะอารมณ์ขั้นจิตใต้สำนึก บนพื้นที่สวนยางแห้งแล้งที่แผงอยู่ในทุก ๆ ซิดชั่นของความรู้สึก เป็นเสมือนพื้นที่ไว้คอยหวนระลึกถึงผู้จากไปแบบไม่มีวันหวนกลับมาได้อีกในโลกนี้

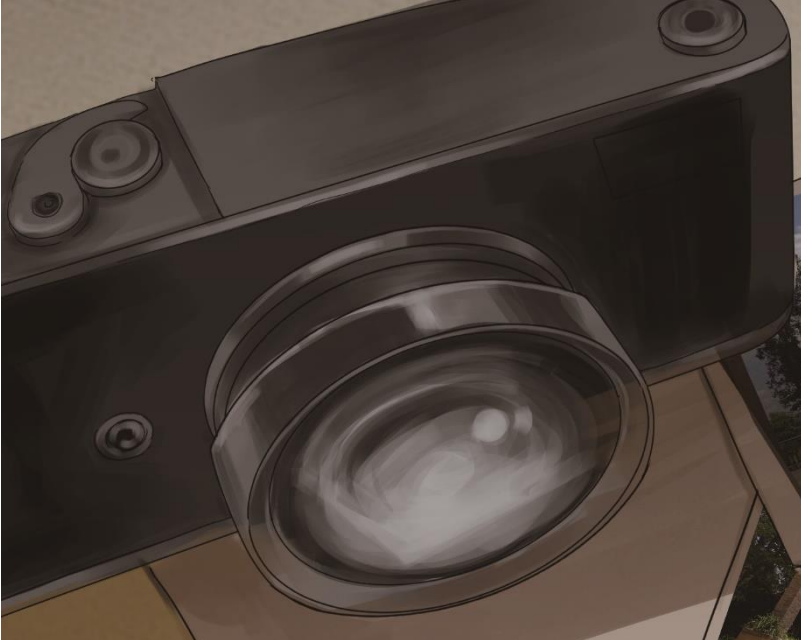
ด้วยศาสนาอิสลาม จะเชื่อมั่นว่าทุกสิ่ง คือ “บททดสอบ” ที่พบเจอ หากแต่มีคนเข้าใจ พื้นที่ เป็นสิ่งหนึ่งที่จะเป็นพลังในการขับเคลื่อนชีวิตของผู้ที่สูญเสีย จะมีบทสะท้อนว่ามนุษย์ทุกคนต่างได้รับการทดสอบจากพระผู้เป็นเจ้า จะได้รับการทดสอบด้วยวิธีต่าง ๆ ซึ่งไม่สามารถที่จะคิดเองได้ว่า ความยากลำบากต่าง ๆ ในชีวิตเกิดขึ้น เป็นเพราะโทษจากพระผู้เป็นเจ้าหรือเป็นสัญญาที่สัญญาว่าพระผู้เป็นเจ้าโกรธเรา อีกทั้งไม่สามารถที่จะตีความไปเองว่าความสำเร็จและความสุขสบายที่ผู้อื่นได้รับนั้น เป็นสัญญาว่าพระผู้เป็นเจ้าทรงพอใจในพวกเขา หรือว่าพวกเขาผู้นั้นเป็นผู้ที่ได้รับสิทธิพิเศษจากพระผู้เป็นเจ้า เพราะในบางครั้งความจริงคือตรงกันข้าม พระผู้เป็นเจ้าจะทรงให้ความชัดเจนแก่เราทุกคน ในชีวิตของเรานั้นไม่ว่าจะเป็นความดีหรือความชั่วต่างเป็นบททดสอบแก่เรา เช่นนั้นแล้วเราจะรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่พระผู้เป็นเจ้าทรงประทานให้แก่เราในรูปแบบใด เราก็จะขอบคุณแก่พระผู้เป็นเจ้าในความสำเร็จและความอดทนต่อความยากลำบาก หรือเราจะโยสโทษตนเองและฝ่าฝืนพระผู้เป็นเจ้า นี่คือนิสัยที่ผู้หญิงที่นับถือศาสนาอิสลามยึดได้ไม่ว่าสถานการณ์จะเป็นมาอย่างไรก็ตาม เพราะทั้งหมด คือ บททดสอบ

ทุกสิ่งอย่างอยู่บนเงื่อนไขของ ภาวะจำยอม ต่อการกระทำจากมนุษย์ ผู้ที่มีความไม่พอผู้ที่คอยทะนงตนในการต่อต้านกฎของโลก สิ่งที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงในพื้นที่ เป็นสิ่งที่เกิดจากน้ำมือมนุษย์ หากแต่ผู้นั้นก็ถูกทดสอบเช่นกัน

สรุปบท “บอกเล่า 6” เป็นการเล่ามุมมองจากสถานที่ ณ เมืองสายบุรีไปกับกระบวนการสร้างสตอรี่บอร์ดหรือการสร้างภาพด้วยการลำดับ การเล่าข้อมูลที่ได้สืบค้นและวิเคราะห์มาสู่การถอดสัญญา แล้วจึงนำสัญญานั้นมาเป็นตัวกำหนดภาพที่จะเล่าเรื่องด้วยสตอรี่บอร์ดต่อไป สิ่งสำคัญ คือ การกำหนดมุมมองที่ว่าด้วยเรื่อง “การให้เกียรติ” ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องใช้ประสบการณ์โดยผู้เขียนก็ไม่ได้มีประสบการณ์ตรงนี้ที่มากพอ จึงไม่สามารถที่จะมาบอกเล่าได้ร้อยเปอร์เซ็นต์ มีเพียงแต่มาบอกเล่าแบบผิวเผินในขั้นตอนที่สำคัญเท่านั้น ซึ่งสตอรี่บอร์ดจะใช้เวลาในการสร้างค่อนข้างนาน เนื่องจากต้องมีการแก้ไขและตรวจสอบก่อน จึงจะสามารถลงไปเริ่มทำการถ่ายทำได้

บอกเล่า 7 ระยะเวลา ศาลาดูดวงจันทร์
.....กับวิธีการการถ่ายภาพ
และการเก็บบันทึกภาพ

บอกเล่า 7 ยะหา ศาสดูดวงจันทร์

.....กับวิธีการการถ่ายทำและการเก็บบันทึกภาพ

การเก็บบันทึกภาพหลังจากที่เราได้สตอรี่บอร์ด (Storyboard) หรือใน “ขั้นตอนที่ 7” นั้น เป็นสิ่งที่ท้าทายสำหรับผู้ลงพื้นที่เพื่อเก็บภาพให้ตรงตามสตอรี่บอร์ด เพราะสถานการณ์ในพื้นที่เป็นที่ทราบว่ามีอะไรแน่นอนเลย อาจเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบวันหนึ่งวันที่เราลงไปในพื้นที่ก็ได้ ฉะนั้น ในการเก็บบันทึกภาพในพื้นที่แบบนี้จะต้องเตรียมแผนสองไว้เสมอ เพื่อไว้ว่าจะได้ไม่เสียเวลา โดยในขั้นตอนนี้หรือบท บอกเล่า 7 นี้ ผู้เขียนจะขอนำพาไปรู้จักกับสถานที่สำคัญในการกำหนด ชำชั่น ชำแรมของดวงจันทร์ และเป็นที่ส่องมองดูดวงจันทร์ในช่วงเดือนรอมฎอน ซึ่งเดือนนี้เองที่ ชาวมุสลิมที่นับถือศาสนาอิสลามจะทำการถือศีลอด พร้อมไปกับเล่าที่มาที่ไปของอำเภอยะหาที่อยู่ใน เขตจังหวัดยะลา อีกทั้งเรื่องราวความสูญเสียที่เคยเกิดขึ้นในพื้นที่นี้ด้วย

พื้นที่อำเภอยะหา แยกมาจากตัวเมืองยะลาเมื่อปี พ.ศ. 2481 สมัยหลวงรัชกาลประดิษฐ์ เป็นเจ้าเมืองยะลาและหมื่นเสนากรินทร์ ปลัดเมืองยะลาในขณะนั้น แต่ไม่มีการปรับปรุงการปกครอง ใหม่ขึ้น อำเภอยะหา มีอาณาเขตทางทิศเหนือติดกับอำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลาและอำเภอ เมืองยะลา ทิศตะวันออกติดกับอำเภอเมืองยะลาและอำเภอกรงปินัง ทางทิศใต้ติดกับอำเภอบันนังสตาและรัฐเคดาห์ ของประเทศมาเลเซีย ส่วนทางทิศตะวันตกติดกับอำเภอกาบัง ระยะเวลาห่างจาก ตัวเมืองยะลาโดยรถยนต์ประมาณ 20 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 499.9 ตารางกิโลเมตร สภาพพื้นที่ ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูงชันสลับซับซ้อน และเป็นป่าดิบประมาณ 50 เปอร์เซ็นต์ ของพื้นที่ทั้งหมด มีพื้นที่ราบลุ่มเล็กน้อย ภูเขาจะเป็นแนวยาวต่อกับอำเภอบันนังสตา อำเภอเมือง อำเภอกาบังของ จังหวัดยะลาในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าบาลู-ถ้ำทะเล ป่าสงวนแห่งชาติเขาใหญ่ และป่าสงวนแห่งชาติ ป่าสกายอากูวิง ป่าต้นหยงกาลอ

ศาลาดูดวงจันทร์

มีการกำหนดจุดไว้ดูดวงจันทร์ที่เขาปาละ ตำบลยะหา อำเภอยะหา จังหวัดยะลา ซึ่งเป็นการดูดวงจันทร์เพื่อกำหนดการถือศีลอดและการละศีลอดในศาสนาอิสลาม เป็นจุดศูนย์กลางการกระจายข่าวการปรากฏของดวงจันทร์ที่เป็นที่ยอมรับของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ขึ้นชื่อลือชาเรื่องการมาชุมนุมร่วมดูของพี่น้องชาวมุสลิม ซึ่งเป็นการได้พบปะกันปีละ 2 ครั้งของคนในพื้นที่และคนนอกพื้นที่ที่มาร่วมดูด้วย การถือศีลอดในช่วงรอมฎอนเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งของผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม จะเป็นการให้โอกาสแก่มนุษย์จากพระผู้เป็นเจ้าในการจะตอบแทนบุญและละทิ้งสิ่งชั่วร้ายให้ออกไปจากตัวมากที่สุด และในเดือนรอมฎอนนี้เองสิ่งชั่วร้ายที่ปรากฏจะถูกกักขังให้อยู่ในบริเวณที่กำหนด ทำให้เห็นเดือนแห่งความบริสุทธิ์ ชาวมุสลิมจะไม่รีรอในการถือศีลอดเพราะถือได้ว่าเป็นการประทวนพรจากพระผู้เป็นเจ้าที่ยิ่งใหญ่อีกสิ่งหนึ่งในชีวิต

หากแต่สถานการณ์ความไม่สงบทั้งหมด ได้มาบดบังความเป็นมาของอำเภอยะหาในมุมมองกล้องส่องทางไกลสมมุติไปยังดวงจันทร์ เพื่อส่องเตือนกลับมายังโลกมนุษย์ถึงความต้องการปฏิบัติต่อการเห็นดวงจันทร์ในแต่ละปี เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นไม่ทราบจุดเริ่มต้นและไม่ทราบจุดจบ ไม่ทราบที่มา ไม่ทราบว่าจะเกิดที่ใด ไม่ทราบแม้กระทั่งว่ารายต่อไปเป็นใคร เป็นเสียงที่คอยคำถามอยู่ในใจและพูดคุยกันในวงน้ำชาอยู่ไม่ขาดสายของชาวบ้าน

การชุมนุมครั้งแรกเกิดขึ้นในวันที่ 5 พฤศจิกายน 2549 กลุ่มผู้หญิงและเด็กกรวม 300 คน ออกมารวมตัวกันที่บริเวณฐานปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่ตำรวจตระเวนชายแดนที่ 3201 อยู่ภายในโรงเรียนบ้านบาเจาะ หมู่ที่ 2 ตำบลบาเจาะ อำเภอบันนังสตา จังหวัดยะลา โดยยื่นข้อเสนอเรียกร้องกดดันให้ตำรวจตระเวนชายแดนชุดนี้ถอนกำลังออกจากพื้นที่ เนื่องจากกลุ่มชาวบ้านเชื่อว่าเจ้าหน้าที่ได้ยิงนายอิสมาัย สามะ จนเสียชีวิต ในวันที่ 3 พฤศจิกายน 2549 เวลา 18:00 น. ก่อนจะยุติกันด้วย

การเจรจาจะถอนกำลังออกไปจากโรงเรียน แต่จะกลับมาอีกครั้งหากมีเหตุการณ์เกิดขึ้นอีก ก่อนจะสลายตัวแยกย้ายกันไป หลังจากเหตุการณ์นี้ผ่านไป ณ วันรุ่งขึ้น อำเภอยะหาถูกรู้จักกันในนาม “ผู้ก่อมือบ” ชาวทุกสำนักพิมพ์เผยแพร่ภาพผู้หญิงและเด็กปิดหน้าปิดตาออกมาเรียกร้องการชุมนุมที่ไม่เผยแพร่ข้อมูลที่ชัดเจน ทำให้หลายคนนึกถึงเหตุการณ์กรณีต้นหยงลิโม

2 สัปดาห์ผ่านไป ในวันที่ 20 พฤศจิกายน เกิดชุมนุมในลักษณะเดิมอีกครั้ง แต่ในครั้งนี้อยู่ชายเข้าร่วมด้วยราว 60 คน รวมตัวหน้ามัสยิดบ้านสะปอง หมู่ที่ 3 ตำบลปะแต อำเภอยะหา โดยยื่นข้อเรียกร้องเดียวกัน คือ การให้ถอนกำลังเจ้าหน้าที่ที่อยู่ภายในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนยาสูบให้ออกจากพื้นที่ซึ่งเหตุการณ์นี้เกิดขึ้นหลังจากเหตุการณ์กราดยิงบ้านนายสีอแม อาแว ตำบลปะแต แม้จะไม่ได้รับบาดเจ็บ แต่เป็นหนึ่งในเงื่อนไขในการออกมาชุมนุมเรียกร้องในครั้งนี้ สถานการณ์ได้คลี่คลายด้วยนายอำเภอยะหา ได้เข้าเจรจาทันทีขอสรุปด้วยการจ่ายค่าชดเชยให้กับเจ้าของบ้านผู้เสียหายและได้สลายตัวไปก่อนเวลา 15:00 น.

21 พฤศจิกายน พื้นที่ตำบลปะแต ก็เกิดการชุมนุมขึ้นอีกครั้ง โดยเกิดความไม่พอใจทหารพรานที่เข้ามาทำงานจรยุทธ์ในพื้นที่ซึ่งตั้งฐานอยู่ที่โรงเรียนบ้านละมัย โดยก่อมือบที่บ้านฆอรอรามาหมู่ 4 ถัดไปจากเดิม 3 กิโลเมตร โดยในพื้นที่นี้ทางประวัติศาสตร์เคยมีคดีอันขมขื่นเกี่ยวกับทหารพราน จากกรณีที่ทหารพรานเคยกระทำการฆ่าชิงทรัพย์ชาวบ้าน 2 แม่ลูก เมื่อปีพ.ศ. 2553 จนเป็นเหตุให้มีการชุมนุมใหญ่ที่หน้าว่าที่อำเภอยะหา จนทางการต้องถอนฐานทัพกองพลทหารพรานที่ 43 ออกจากพื้นที่ โดยเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นครั้งนี้แยกเป็นจุดชุมนุม 2 จุด รวมแล้วเกือบ 130 คน โดยจุดแรกมีการตั้งเต็นท์สามแยกทะเลผ่าน 3 อำเภอ คือ อำเภอยะหา บันนังสตาและกรงปินัง และจุดที่ 2 ห่างจากจุดฐานประจำการ 300 เมตร โดยใช้เต็นท์และรถจักรยานยนต์จอดเรียงรายปิดถนน และได้สลายการชุมนุมก่อนเวลา 13:00 น. ด้วยการที่ทหารพรานยอมเปลี่ยนจุดประจำการใหม่

เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน มีการเคลื่อนไหวการชุมนุมเกิดขึ้นซ้ำอีกครั้ง กระจายไป 2 จุด คือ จุดที่หนึ่งที่กลางอำเภอธารโตและกลางอำเภอบันนังสตา มีการรวมตัวเกือบ 400 คน โดยมีการนำศพของผู้เสียชีวิตในคืนที่ผ่านมาเดินขบวนแห่ไปยังมัสยิดสามัคคีธารโต คือ นายชุกรี บางานี และอีกจุดหนึ่งคือกลุ่มผู้หญิงและเด็กประมาณ 150 คน ชุมนุมกันที่ว่าการอำเภอธารโตเพื่อเรียกร้องให้ตำรวจตระเวนชายแดนรับผิดชอบต่อสูญเสียและความเสียหายที่เกิดจากการปะทะที่มีกระสุนสาตเข้าไปถูกบ้านเรือน

เหตุร้าย ณ บ้านบาชาลาแป อำเภอยะหา

พลบค่ำในวันที่ 22 พฤศจิกายน 2550 คนร้ายในชุดไอ้โม่งสวมหมวกปิดหน้า ใช้อาวุธสงครามบุกเข้ายิงชาวบ้านจนเสียชีวิตรวม 4 ราย เป็นอีกเหตุที่ชาวบ้านตั้งแง่กับอาสาสมัครทหารพรานที่ตั้งฐานปฏิบัติงานในพื้นที่ใกล้เคียงว่ามีส่วนรู้เห็นในครั้งนี้อย่างไร ซึ่งก่อนจะเกิดเหตุยิงจนเสียชีวิตขึ้น ได้มีการกระทำซ้ำเราทำร้ายร่างกายและจิตใจด้วยการข่มขืนแล้วฆ่าทิ้ง จนกลายเป็นประเด็นร้อนทำให้เกิดการชุมนุมใหญ่ประท้วงไปยังพื้นที่มัสยิดกลางปัตตานี โดยชาวบ้านที่เสียชีวิตมีอายุ 56 ปี เป็นบิดา , 21 ปี เป็นลูกสาว, 19 ปี ลูกชาย, 14 ปี น้องชายถัดลงมา ซึ่งสภาพผู้เสียชีวิต คือ ถูกยิงเข้าที่ศีรษะและลำตัว

ชาวบ้านกว่า 200 คน ประท้วงชุมนุมต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยการนำเต็นท์มาปิดถนนสายยะหา-บันนังสตา โดยแกนนำเป็นมารดาของผู้ที่ถูกข่มขืนแล้วฆ่า เผยใบเรียกร้องให้ทหารถอนกำลังออกไปจากพื้นที่ พร้อมให้จับผู้กระทำความผิดในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างไ้มีมนุษยธรรม พร้อมทั้งดูแลผู้ชุมนุมให้มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และในระหว่างการชุมนุมในมัสยิดกลางปัตตานี ก็เกิดเหตุยิงเยาวชนเสียชีวิต 3 ราย เมื่อกลางเดือนเมษายนในปีเดียวกัน ซึ่งเป็นประเด็น

สำคัญที่เครือข่ายนักศึกษาและประชาชนได้หยิบยกขึ้นมาเป็นประเด็นเพื่อกล่าวโจมตีการทำงานของเจ้าหน้าที่ผ่านความมั่นคงในพื้นที่โดยเฉพาะทางทหารพราน

เหตุการณ์ที่ดูเลวร้ายขึ้นทุกวัน ยิ่งนับวันผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์หรือผู้ที่เกี่ยวข้องในคดีต่าง ๆ ทั้งผู้ที่ได้รับผลกระทบต่างหายหน้าหายตาไปแบบไม่มีการเรียกร้องในภายหลังอีก ละทิ้งแม้มารดาของผู้เสียชีวิตที่ถูกสาวโดนข่มขืนก่อนจะถูกฆ่า ก็หายไปแบบไม่คิดกลับมาพูดถึงเรื่องนี้อีก สิ่งหนึ่งที่น่าจะเป็นประเด็นสำคัญ คือ การที่ผู้เสียหายไม่ออกมาเรียกร้องใด ๆ อาจเกิดจากการประทุ้งสำคัญครั้งนี้

ตัวตนคนมลายู-มุสลิม

หากกล่าวถึงโครงสร้างของคนมลายูมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นชุดรูปแบบความรู้หนึ่งที่ได้หายไปในการอธิบายของความเป็นสังคมไทยและประชาธิปไตย ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลด้านอิทธิพลการปกครอง การให้สิทธิเข้าถึงด้านการศึกษา รวมไปถึงวิถีชีวิตในแต่ละบริบทสังคมที่ควรจะเป็น การเน้นไปที่ตัวโครงสร้างหลักจนละเลยความเป็นกลุ่มเล็กกลุ่มน้อยน้อยด้านรายละเอียดของรูปแบบตัวตนในกลุ่มมลายูมุสลิมนั้น เมื่อมีปัญหาใดเกิดขึ้นจะมีชุดข้อมูลมาโน้มเอียงให้ไม่ฟังความข้างดังกล่าวมากพอ และมีชุดความคิดรองรับให้อยู่แล้วจากส่วนกลางหลักของความเป็นชาติ จนหลายครั้งคราปัญหาที่เกิดขึ้นจากจุดเล็กน้อยนำไปสู่ขั้นวิกฤติจนเริ่มบานปลาย จากไวใจเป็นหวาดระแวงและหวาดกลัว กลัวแม้กระทั่งผู้คนที่เคยรู้จักกันมาก่อน หลายครั้งที่มีการตัดสินใจจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างการขาดจิตใต้สำนึกในความเป็นมนุษย์ ขาดความห่วงใย ใช้ความอาทรต่อกันและกันด้วยการครอบงำภายใต้อำนาจของแต่ละฝ่ายจนถึงขั้นห้าหน้ากำลังกัน จนกลายเป็นไม่ใส่ใจในจุดเริ่มต้นที่ทำให้เกิดปัญหาขึ้น ซึ่งหากยังไม่ยอมรับในจุดนี้ยิ่งจะหาทางออกไม่เจอมากขึ้นไปในอนาคต

ตัวตนคนมลายูมุสลิมในพื้นที่ที่มีความแตกต่างอย่างสิ้นเชิงในด้านวิถีชีวิตเฉพาะ ที่มาจากทุกสิ่ง ที่พึงกระทำได้จะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขของ คัมภีร์อัลกุรอาน ทุกสิ่งอย่างได้บัญญัติไว้ในนี้ ตั้งแต่เกิดไป จนถึงวันตายไปจากโลกนี้และต่อไปยังโลกหน้า ซึ่งมีความแตกต่างจากกลุ่มคนอื่น ๆ ในประเทศ วิถีชีวิตของคนมลายูมุสลิมจะถูกกำหนดไว้บนพื้นฐานแห่งความเชื่อในด้านศาสนาซึ่งสำคัญมาก พื้นฐานทางสังคม คือ ธรรม ฉะนั้น ก่อนจะทำความเข้าใจสังคมใดสังคมหนึ่งจึงจำเป็นต้องเข้าใจตัวตน ไปจนถึงแก่นแท้ของธรรมของแต่ละพื้นที่ด้วย คือ จะเป็นสังคมที่ใช้ศาสนามาเป็นกรอบกำหนดการ เคลื่อนไหว ซึ่งทุกคนที่นับถือศาสนาอิสลามจะต้องมีความเชื่อมั่นและศรัทธาในคำสั่งของพระเจ้า และต้องปฏิบัติตามแนวทางที่ศาสดา คือ นบีมูฮัมหมัดรอซูลุลลอฮ์ ที่ได้เคยปฏิบัติใช้แล้ว

หลักศรัทธาจะประกอบไปด้วย 6 ประการและหลักปฏิบัติ 5 ประการ เป็นกรอบในการดำเนินชีวิต โดยกรอบของหลักศรัทธา จะต้องมีความเชื่อมั่นและศรัทธาว่าพระเจ้านั้นจริง ศรัทธาใน เทวทูต ศรัทธาในคัมภีร์อัลกุรอาน ศรัทธาในศาสดา ศรัทธาในวันสิ้นโลกและศรัทธาในกฎกำหนด สภาวะการณ์ที่พระเจ้าได้ประทานลงมายังโลกมนุษย์ ส่วนของกรอบหลักปฏิบัติจะประกอบไปด้วย 5 ประการ คือ จะต้องมีการตั้งจิตอธิษฐานพร้อมคำกล่าวที่ว่า ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์องค์ เดียวและศาสนทูตของพระองค์ คือ นบีมูฮัมหมัด พร้อมทั้งจะต้องทำการละหมาดในทุกวัน วันละ 5 เวลา จึงจะมีการถือศีลอดในเดือนรอมฎอนโดยกำหนดไว้ปีละ 1 ครั้ง ทั้งยังต้องช่วยเหลือผู้อื่นด้วย การบริจาคทานและสุดท้ายไปประกอบพิธีฮัจญ์แห่งนครมักกะฮ์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย

สถาบันที่เรียกว่าเป็นศูนย์กลางของการบริหารจัดการชุมชน จะมีมัสยิดเป็นสถานที่ไว้ปฏิบัติ กิจต่าง ๆ ดังกล่าว เช่น การทำการละหมาด การให้ความรู้ การอบรมสั่งสอน การเสวนาการประชุมที่ อยู่ในแนวทางของศาสนาอิสลาม เรียกได้ว่าเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาและการส่งเสริมของชุมชน จะเป็นศาลยุติธรรมด้วยเพื่อทำการพิจารณาไกล่เกลี่ยคดีความในชั้นต้นของชุมชนนั้น ๆ ยังรวมไปถึง จัดกิจกรรมงานกุศล งานบุญ ทั้งการจะเริ่มมีครอบครัว แต่งงาน ตลอดไปจนการสูญเสียชีวิต ก็จะใช้ สถานที่แห่งนี้ไว้เป็นหลุมฝังผู้เสียชีวิต จะถือว่าเป็นสถานที่แรกและสถานที่สุดท้ายของชีวิตในโลกนี้ เลย บทบาทที่สำคัญของมัสยิด คือ การบริการการศึกษาให้แก่สมาชิกในชุมชน ทั้งในระดับพื้นฐาน

และวิทยาการอิสลามขั้นสูง จะเป็นการจัดการเผยแพร่องค์ความรู้ต่าง ๆ ในทัศนะของอิสลามตาม บทบัญญัติทั้งรายบุคคล ครอบครัวและวิถีชีวิตที่จะต้องดำเนินไปให้ถูกหลักธรรมต่าง ๆ ซึ่งเป็น สิ่งจำเป็นอย่างมากที่จะต้องเกิดการศึกษาค้นคว้าและเรียนรู้ด้วยตนเอง และในทุก ๆ วันศุกร์จะมีการ ละหมาดเพื่อให้ผู้ชายได้ปฏิบัติตามศาสนานบีมุฮัมมัด จะมีผู้นำละหมาดและจะมีการสอนให้ความรู้ ทางด้านศาสนา พร้อมทั้งมีการแจ้งข่าวสารความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ในชุมชนของทุก ๆ สัปดาห์ที่ นอกเหนือจากการละหมาด 5 เวลาของทุก ๆ วัน อีกทั้งในมัสยิดยังมีการสอนท่องจำอัลกุรอานให้แก่ สมาชิกทุกคนทั้งในและนอกพื้นที่ ให้มาฝึกฝนจนการอ่านออก เขียนได้ถูกต้องตามหลักการที่พึง จะต้องเป็น โดยจะต้องเป็นทั้งเล่มต่อชีวิตของทุกคน

ปอเนาะ หรือ สถาบันสอนศาสนาขั้นสูง

กระทรวงศึกษาธิการได้ออกระเบียบจดทะเบียน “ปอเนาะ” ให้เป็นสถานที่สอนวิชาที่ เกี่ยวข้องกับศาสนา ความเชื่อ ความศรัทธา และแนวทางที่ต้องปฏิบัติตามหลักศาสนาอิสลาม ด้านต่าง ๆ ตั้งแต่ 25 เมษายน พ.ศ. 2547 เป็นต้นมา จากเดิมในอดีตได้มีการแปรสภาพปอเนาะให้ เป็นโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม แต่ในเวลาต่อมาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนามีเพิ่มขึ้น บทบาท ปอเนาะเลยถูกลดลง จึงจัดการโดยการให้โรงเรียนปอเนาะเป็นโรงเรียนสอนศาสนาเชิงกีตาบ และให้มี วิชาสามัญศึกษาทั่วไปเข้าไปด้วย เหมือนกับโรงเรียนรัฐบาลด้วยเหตุผลของความมั่นคงของประเทศ เป็นหลัก แต่ก็ยังมีบางปอเนาะยึดหลักปรัชญาการสอนในรูปแบบเดิมไม่เปลี่ยนแปลง แต่ปอเนาะที่ถูก เปลี่ยนแปลงหรือมีการแปรสภาพไปก็จะถูกกลืนกลายเป็นคำสอนให้คาบเกี่ยวศาสนาที่ควรจะเป็นไปด้วย

ด้านวิวัฒนาการ

การแต่งกายจะเป็นตัวบ่งบอกถึงความเป็นมลายูมุสลิมทั่วโลก ตามทัศนะของอิสลามได้วางรากฐานในความสะอาด การปกปิดส่วนเว้าส่วนโค้งของร่างกาย ที่เป็นบ่อเกิดของความรู้สึกทางเพศ ทั้งเพศเดียวกันและต่างเพศ ผู้หญิงจะมีการสวมคลุมฮิญาบและปกปิดร่างกายอย่างมิดชิด สามารถเปิดฝ่ามือและใบหน้าเท่านั้น ส่วนทางด้านภาษาจะใช้ภาษามลายู ซึ่งเป็นการใช้สืบทอดกันมาเป็นเวลายาวนานกว่า 2,500 ปี มลายูเป็นภาษาศาสนาภาษาหนึ่ง คือ มีการใช้สำหรับการพูดเพื่อสื่อสารกันและมีการเขียนไว้เพื่ออธิบายถึงความหมายและแนวทางในการปฏิบัติตามหลักศาสนา โดยจะมีการใช้อักษรภาษาอาหรับเป็นภาษาอ่านในชุมชนหรือในพื้นที่จะเรียกว่า **มลายูยาวิ** แต่ที่ถูกต้องคือ **ภาษามลายู**

ความรู้ความเข้าใจที่ขาดหายไป หรือ การไม่พยายาม

เป็นประเด็นที่พูดถึงและกล่าวขานกันมากที่สุดในแง่ของการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ความหวาดระแวงแห่งสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นความไม่เข้าใจในแง่การประกันของหลักการปฏิบัติในหลากหลายเรื่องที่สำคัญมาเป็นระยะเวลายาวนาน การปกครองประชาชนชาวมุสลิมในพื้นที่นี้จะขาดความรู้ด้านอัตลักษณ์และวัฒนธรรมของประชาชนไม่ได้ โดยเฉพาะในแง่ของชาติพันธุ์มาเลย์หรือที่เรียกกันว่ามลายู การนับถือศาสนาอิสลามจะมีความเกี่ยวโยงไปยังกระบวนการและวิถีคิด ค่านิยม โลกทัศน์ พื้นฐานแห่งการสื่อสารเป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อการทำความเข้าใจในหลักประเด็นของศาสนา ต้องลงลึกในแง่ของประวัติศาสตร์ ตั้งแต่สมัยยุครุ่งเรืองแห่งรัฐปัตตานีและต่อมากลายเป็นสยามในท้ายที่สุด จุดเปลี่ยนที่สำคัญในด้านนี้ได้เปลี่ยนแปลงระบอบวิถีชีวิตไปอย่างมากซึ่งส่งผลกระทบต่อมาจวบจนปัจจุบัน ฉะนั้น ในการแปรสภาพดังกล่าวจะต้องนำบทวิเคราะห์ในด้านหลักการปฏิบัติอย่างลงลึกมาทำความเข้าใจเบื้องต้นตามเอกสารในหลากหลายฉบับ

หลากหลายเล่มที่มีบันทึกมายาวนานถึงประวัติศาสตร์แห่งพื้นที่นี้ ซึ่งได้บันทึกโดยทั้งนักวิชาการ ปัญญาชน ผู้นำชุมชน ประชาชนทั่วไปทั้งมุสลิมและไม่ใช่ทั้งในและนอกประเทศ ซึ่งได้มีส่วนนำมา ถกขึ้นในแง่ของประวัติศาสตร์ที่เป็นส่วนหนึ่งในการจุดชนวนสำคัญของปัญหาที่เรียกว่า **ไฟใต้** ตั้งแต่ อดีตจวบจนปัจจุบัน โดยในครั้งที่ได้หยิบยกขึ้นมาพูดได้เปิดโปงการอำพรางในบางส่วนของ ประวัติศาสตร์ เพียงเพื่อให้บรรล่วัตถุประสงค์ของแต่ละฝ่าย และเพื่อสนับสนุนความเห็นต่างใน ประเด็นต่าง ๆ ที่ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องไปถึงการปกครอง ความเข้าใจในเรื่องที่ซับซ้อนละเอียดอ่อน เพราะมันไปเกี่ยวพันกับหลักความเชื่อแห่งความศรัทธาของศาสนาด้วย

การสร้างควมไว้นือเชื่อใจในทุก ๆ ฝ่ายที่มีความแตกต่างกันไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรม วิธีคิด รวมถึงไปถึงปมแห่งความขัดแย้งในอดีตมา มันถูกสั่งสมมาเป็นเวลายาวนาน ผ่าความสัมพันธ์อันดีมา ก่อนจะกลายเป็นความสัมพันธ์ที่เริ่มถดถอยและเสื่อมคลาย ไปจนกระทั่งมีการลักลอบทำร้ายร่างกาย และจิตใจ เป็นชนวนสำคัญในการมีชีวิตของผู้ที่อาศัยในพื้นที่ การขาดความรู้ความเข้าใจเป็นสิ่งสำคัญ ที่พึงจะรำลึกมีในทุกบริบทของมนุษย์ ผู้อาศัยในผืนโลกนี้ เพียงเพื่ออคติบางอย่าง แต่กลับทำลายล้าง ด้วยชุดความคิดแห่งมหันตภัยร้ายลงลึกไปยังชั้นรากของจิตใจ ปัจจุบันและอนาคตไม่สามารถคาดเดา ได้ในการแก้ไขปมประเด็นปัญหา**ไฟใต้** หากปล่อยให้ลุกลามโดยไม่พยายามอย่างที่ควรจะเป็น

การถ่ายทำและการเก็บบันทึกภาพวิดีโอ...จาก Story board

ก่อนที่จะลงถ่ายบันทึกเก็บภาพวิดีโอในเหตุการณ์ จะต้องมีการคิดและวางแผนว่าเราต้องการ ที่จะนำเสนอมุมมองผ่านตัวตนของเราอย่างไร ซึ่งในการถ่ายทำนี้จะต้องมีการสร้างและออกแบบ Story board ของทุก ๆ ขั้นตอนไว้แล้ว รวมทั้งบรรยากาศทั้งหมดที่จะให้งานวิดีโอออกมาสื่อในชุด รูปแบบไหนหรือแม้กระทั่งถ่ายเก็บแบบไม่ได้กำหนดไว้ใน Story board ด้วย ซึ่งเป็นการบันทึก

เรื่องราวให้ผู้เขียนไว้อีกชุดในรูปแบบภาษาเคลื่อนไหวและเพียงในบางครั้งสิ่งที่ได้มาอาจไม่ได้วางแผน
มันไว้เสมอและในทางกลับกันสิ่งที่วางแผนไว้มันอาจจะเป็นสิ่งที่ไม่ได้มาเช่นกัน

การเก็บรายละเอียดปลีกย่อยของบรรยากาศเป็นสิ่งที่มีสำคัญ เช่น บ้าน สถานที่ต่าง ๆ
สภาพแวดล้อม เพื่อเป็นตัวบอกทิศทาง ในบางครั้งจะถ่ายวิดีโอในกิจกรรมที่ดำเนินไปด้วยตนเอง เช่น
แวะซื้อของ พูดคุยกับชาวบ้าน เดินริมถนน ริมป่า ริมสวนยาง ไปจนถึงการเล่นน้ำตก โดยทั้งหมด
ทั้งหมดเราจะมีการแยกย่อยการจัดวางองค์ประกอบของภาพไว้อยู่แล้วใน Story board ซึ่งเป็นกรอบ
ให้เราไม่หลงทิศทาง เป็นการแสดงจุดโฟกัสของเราไม่ให้หลงทิศออกนอกประเด็น อีกสิ่งสำคัญ คือ
การกำหนดสมาธิในการย่างก้าวเข้าไปในพื้นที่แห่งความหวาดระแวง ความแน่นอนของภาพที่อยากจะ
ถ่ายจะมีความไม่แน่นอนเกิดขึ้นมาทันที กล้องที่ถ่ายไปอาจมีความสั่นสะเทือนขณะบันทึก และนี่ก็เป็น
สิ่งสำคัญที่บ่งบอกถึงความเป็นจริงที่อยู่ในพื้นที่นี้ เป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งที่บอกกล่าวถึงความเป็น
พื้นที่ด้วยภาพที่สั่นไหว

ส่วนความยาวของวิดีโอแต่ละคัต ธรรมชาติของคนเราเมื่อดูหนังสือ นัยน์ตาของเราจะจดจ่อ
ไปกับสิ่งนั้นได้ไม่นานมาก ขึ้นอยู่กับภาวะของอารมณ์และบริบทแห่งเรื่องราวที่สะท้อนออกไปด้วย
การพยายามเล่าเรื่องราวเข้าไปให้มากที่สุดด้วยความยาวของวิดีโอในแต่ละช็อต อาจจะไม่ใช้คำตอบ
ในบางครั้งของการดำเนินชีวิตในโลกนี้ ไม่ใช่ความเบื่อหน่าย ไม่ใช่ความง่วงนอน ต่อการดูวิดีโอที่
ยาวนาน แต่เป็นเรื่องความละเอียดอ่อนของพื้นที่ในการเก็บบันทึกภาพ การพยายามถ่ายในช็อตที่ไม่
ยาวมาก ผู้เขียนอยากจะบอกถึงความซับซ้อนของเรื่องราวแห่งประวัติศาสตร์ ช็อตที่จะต้องถ่ายต่อ
บรรยากาศในพื้นที่จึงมีความไม่ยาวมาก แต่มีหลากหลายแง่มุม ให้เทียบเคียงไปกับบริบทแห่งปม
ปัญหา ซึ่งในท้ายที่สุดแล้วการถ่ายช็อตไว้มากมายมันเป็นตัวเลือกให้แก่เราได้ดีหลังจากลงพื้นที่

การถ่ายวิดีโอให้หลากหลายมุม เช่น normal view, bird eyes view, worm view และให้มีการถ่ายหลากหลายรูปแบบ เช่น wide shot, medium shot รวมไปถึงการ close up ผสมผสานการถ่ายให้ได้มากที่สุด เพื่อเวลานำไปตัดต่อจะได้มีการนำหยิบออกมาใช้ได้ หรืออาจจะไม่ได้ใช้มันเลยทั้งหมดก็ได้ ขึ้นอยู่กับเวลานั้น ๆ ด้วยประสบการณ์การรับรู้ที่เพิ่มมากขึ้น เมื่อเรามีมุมมองการรับรู้ที่เพิ่มมากขึ้นทุกวันจะมีประสบการณ์ที่เพิ่มขึ้นทุกวินาทีและประสบการณ์จะนำไปเปลี่ยนกระบวนการคิด ประมวลผลให้ท้ายที่สุด

สิ่งที่ถ่ายทอดอารมณ์ได้ดีที่สุดในด้านภาวะอารมณ์ คือ ใบหน้า สิ่งสำคัญ คือ ดวงตา เพราะจากที่หลาย ๆ คนมักพูดเสมอว่า ดวงตาเป็นหน้าต่างของหัวใจ ในปกติถ้าถ่าย wide shot เพื่อให้เห็นบรรยากาศภาพรวมจะไม่สามารถถ่ายทอดอารมณ์ในลักษณะที่ได้ จะต้องเป็นการ close up เพราะจะเป็นการเจาะในอารมณ์สุข เศร้า ทุกข์ และจะเป็นมุมที่เห็นดวงตามากที่สุด และในมุม medium shot จะเป็นการเก็บบรรยากาศที่มีการพูดคุยของคน 2 คนขึ้นไป จะเห็นจังหวะอารมณ์ของการสื่อสารในฉากนั้นได้ดีมากกว่าการ zoom หากพูดถึงการ zoom ทำให้มีการหยุดโฟกัสสูง หากแต่มันเป็นความประสงค์ของการเก็บบันทึกภาพของเราด้วยการอธิบายเนื้อหาในประเด็นต่าง ๆ

ในการเลือกใช้มุมภาพ มีผลต่อการสร้างภาวะอารมณ์ของผู้ชม

งานวิดีโอของเราเป็นอย่างมาก ถึงแม้ว่าวัตถุหรือสิ่งของอย่างเดียวกัน แต่จะมีผลต่อการสื่อสารความหมาย อารมณ์ และความรู้สึกที่แตกต่างกันออกไปตามมุมกล้อง โดยมุมกล้องจะแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ภาพระดับสายตาจะให้ความรู้สึกเป็นปกติธรรมดาทั่วไป ส่วนภาพมุมต่ำจะให้ความรู้สึกถึงความสูงใหญ่ สง่างามมีอำนาจ มั่นใจ ทรงพลัง และภาพมุมสูงจะให้ความรู้สึขนาดที่เล็ก ความต่ำต้อย ความไม่สำคัญ หดหู่ หมดอำนาจาสนา

ในบริบทของการถ่ายทำในพื้นที่ บางครั้งสถานการณ์ได้เอื้ออำนวย แต่ในบางครั้งเกิดเหตุสุดวิสัยที่ไม่อาจกระทำการใด ๆ ได้เลย แม้กระทั่งจะขยับตัว จะต้องมีการเตรียมตัวในการถ่ายอย่างไรให้กระชับ ก็คือการถ่ายวิดีโอที่พยายามให้ภาพนั้นสื่อความหมายในตัวเองให้มากที่สุด โดยสามารถเล่าเรื่องราวได้ว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไร สิ่งนี้จะสามารถทำให้เราเก็บภาพในวินาทีสุดท้ายได้โดยไม่ต้องอาศัยความยืดเยื้อ และสามารถทำให้เราเข้าใจมุมมองภาพนั้นจากเหตุการณ์นั้น ๆ ได้ว่าเกิดขึ้นอะไรบางอย่างครอบคลุม

กลับมาสู่ในพื้นที่ “ตูแวนานียา ตูแวนแมง”

จากเหตุการณ์อำเภอยะหาทั้งหมด ความเป็นสถานที่ศาลาตูดวงจันทร์ ได้ถูกเปลี่ยนแปลงภายใต้เงื่อนไขของความรุนแรงที่เกิดขึ้น กลับกลายเป็นพื้นที่แรกแห่งการเกิดม็อบในครั้งแรก เพราะครั้งต่อ ๆ มา ได้มาถึงมัสยิดกลางปัตตานีโดยผู้ขับเคลื่อนหลักเป็นนักศึกษามุสลิมคนหนึ่ง มีนามว่า ตูแวนานียา ตูแวนแมง เป็นการชุมนุมของกลุ่มนักศึกษาและประชาชน “เครือข่ายนักศึกษาเพื่อพิทักษ์ประชาชน” เมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม จนถึง 4 มิถุนายน ณ มัสยิดกลางปัตตานีในปีพ.ศ. 2553

ต่อไปนี่จะเป็นบทสรุปจากผู้ดำรงตำแหน่งประธานเครือข่ายนี้ ในฐานะแกนนำผู้ชุมนุม ด้วยความตั้งใจแรกเริ่มของเขาจะจัดให้อยู่ในรูปแบบการเสวนา โดยเชิญตัวแทนจากองค์กรต่าง ๆ ที่รับรู้ถึงปัญหาเพื่อจัดหรือช่วยบรรเทาไม่ว่าจะเป็นด้านสิทธิมนุษยชน นักเยียวยา นักกฎหมาย นักสันติวิธี หรือผู้ที่ได้รับผลกระทบให้มาหารือกันจากที่ประสบกันมา แต่เมื่อถึงเวลาจริงการลงพื้นที่ฟังกระทำการบางอย่างให้เกิดขึ้นตามแรงคิดได้ยาก อันไม่ใช่คำตอบที่ทุกฝ่ายจะให้ความร่วมมือกันในแง่การสร้างความสำเร็จกับผู้ที่ได้รับผลกระทบจริง ซึ่งมีการบล็อกตัวจากทั้งภาครัฐเอง เพื่อไม่ให้มีการประชุมหารือกันเกิดขึ้นได้ ณ ที่มัสยิดกลางปัตตานี มีการกีดกันไม่ให้เข้ามาในการเสวนาและลดทอนความเป็นประชาธิปไตยอย่างที่ไต่กล่าวกันมามากมาย ทำให้ข้อประสงค์เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้

ตัวแปรสำคัญที่เป็นกระบอกเสียงแทนชาวบ้านที่เดือดร้อน ซึ่งประสงค์อยากให้รัฐรู้ว่าชาวบ้านเดือดร้อนอย่างไร ชาวบ้านต้องการอะไร ขณะหมดเรี่ยวแรงกำลัง ตูแวนดาเนีย มานั่งคิดวิเคราะห์ถึงสถานการณ์บ้านเมืองที่เป็นไปในลักษณะนี้ หากไม่มีการเคลื่อนไหวใด ๆ ชาวบ้านจะกลายเป็นฝ่ายเสียเปรียบอยู่เสมอและในช่วงหลังมาไม่มีการสนับสนุนใด ๆ จากฝ่ายรัฐในแง่ของบทบาทเพื่อสังคม อีกทั้งยังไม่สนับสนุนในด้านแนวคิดที่เป็นอิสระของนักศึกษาในการขับเคลื่อนเรียกร้องประกอบกับระบบทุนนิยมที่เข้ามา โดยต้องให้ความสำคัญกับความเป็นส่วนรวมมากกว่าความเห็นส่วนตัว ซึ่ง ตูแวนดาเนีย เป็นแกนนำหลักของม็อบในครั้งนี้ที่มาจากเจตนาที่เห็นว่าถ้าปล่อยปละละเลย ไม่เห็นความสำคัญของพื้นที่บ้านเกิดเมืองนอน แน่แน่นอนว่ามันจะกลายเป็นปัญหาที่มากขึ้นทุกวัน เพราะนี่คือเหตุการณ์ที่เลวร้ายที่สุดของสังคม ที่เกิดขึ้นกับครอบครัวของชาวบ้าน 4 รายที่เสียชีวิตลงไป

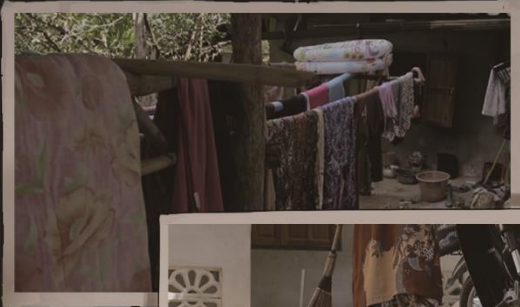
ตูแวนดาเนีย เผยให้บททวนในแง่ของการปกครองภายในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ถึงสาเหตุที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมที่มาจากฝีมือทหารหรือผู้ที่มาสร้างสถานการณ์ ชาวบ้านจะเห็นสัญลักษณ์ของทหารในแง่ของความรุนแรง กลัว ระแวง ไม่กล้าเข้าใกล้ ทั้งที่ตรงกันข้ามกับความน่าจะเป็นของทั้งโลกที่ได้ระบุไว้ในคำว่าทหาร ถึงการเป็นผู้พิทักษ์รักษาความปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ซึ่งหากจะแก้ปัญหาต้องแก้กันในระดับนโยบาย คือ แก้ตรงผู้มีอำนาจในการปรับเปลี่ยนโครงสร้างด้านนโยบายซึ่งจะผูกโยงเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นด้วย

การออกมาเรียกร้องในแง่ของสิทธิมนุษยชน เป็นเพียงคลื่นเล็ก ๆ ในการบอกกล่าวความไม่ชอบธรรมหรือความหวาดระแวงของคนที่อาศัยการทำมาหากินในพื้นที่เท่านั้น ในแง่การสร้าง ความเข้าใจด้วยแววตาขอ

ผู้ถูกกระทำ อาจจะช่วยให้ความเป็นมนุษย์เบาบางลงในแง่การใช้ความรุนแรง สังคมที่เปลี่ยนแปลงไปมากขึ้นทุกขณะ ส่งผลต่อสภาพจิตใจที่อาจจะแข็งกระด้างของคนในพื้นที่ทั้งในส่วนของผู้ปกครองหรือผู้อยู่อาศัยเอง ความตายถูกหยิบมาใช้ให้เป็นคำตอบได้อย่างง่ายดาย จนเกิดความเคยชิน แรงขับเคลื่อนสำคัญในการเกิดมีอบของ **ตูแวนดานียา** เป็นแรงขับที่เล็กแต่มีสำคัญไปจนถึงระดับชาติต่อการเปลี่ยนแปลงเหตุการณ์ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีแต่ความรุนแรง การกลับกลายจากศาลาดูดวงจันทร์มาสู่พื้นที่กบฏ เป็นเรื่องสำคัญของบริบทแห่งความเป็นพื้นที่ที่ลบลือนหายไป กลิ่นอายความสำเร็จของธรรมชาติถูกลดทอนด้วยบทบาทของการสร้างมายาคติในทุกรูปแบบให้แก่พื้นที่ ผ่านการใช้ชีวิตในแต่ละวันอย่างแยกย่อย จนกระทั่งในครั้งหนึ่งหลงลืมมันไปแบบไม่รู้ตัว

เมื่อเกิดความหวาดระแวง การหือกรัน การแสวงหาจุดร่วมกันก็ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ เพราะหากมีใครกล้าเผยพูดอะไรออกไป กลัวว่าจะไม่มีความปลอดภัยในชีวิตอีก ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายไหน ความหวาดระแวงได้ก่อตั้งขึ้นอย่างหนาแน่น เป็นปมปัญหาแห่งความหวาดระแวงในพื้นที่จาก **ตูแวนดานียา**

กล่าวสรุปในบท **“บอกเล่า 7”** ความหวาดระแวงที่เกิดขึ้นในวงกว้างก่อเกิดความไม่มั่นคงในชีวิตและทรัพย์สินกับผู้ที่อยู่ในพื้นที่ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ยังกระทบต่อผู้ที่อยู่นอกพื้นที่ด้วย จากภาพข่าวที่ปรากฏบนหน้าข่าวที่นำเสนอด้วยสื่อดิจิทัลหรือหน้าเว็บไซต์มากมายที่พูดถึงในพื้นที่ แต่ในความเป็นจริงแล้ว สำหรับผู้ที่ได้เข้าไปในพื้นที่นี้พบว่าต่างจากที่สื่อกระแสหลักกล่าวเป็นอย่างมาก ด้วยกระบวนการขั้นตอนนี้ผู้เขียนจึงได้พูดถึงการลงพื้นที่ถ่ายทำ เพื่อการบันทึกภาพผสมผสานไปกับพื้นที่ศาลาดูดวงจันทร์ ในอำเภอยะหาและบอกเล่าเรื่องราวมากมายกับความน่าสะพรึงกลัวที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ในพื้นที่นี้

บอกเล่า 8 แดนเขabinันงस्ता
กับวิธีการตัดต่อ
 และการเรียบเรียงภาพ, เสียง

บอกเล่า 8 แดนเขาน้ำค้าง

.....กับวิธีการตัดต่อและการเรียบเรียงภาพ, เสียง (Post-Production)

ผู้เขียนจะกล่าวถึงขั้นตอนที่ 8 ในพื้นที่สีแดงที่ครั้งหนึ่งเคยมีเหตุการณ์น่าสลดใจ ผนวกกับการบอกวิธีการตัดต่อ ความหมายแห่งภาพและเสียงที่เป็นส่วนสำคัญในการผัสสะถึงอารมณ์ความรู้สึกของมนุษย์ โดยก่อนอื่นจะนำผู้อ่านให้รู้จักกับตำแหน่งของชุมชนบ้านน้ำค้างที่อยู่ในเขตจังหวัดยะลา นี้ จากนั้นจะเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในประเด็นความรุนแรงที่ประชาชนในพื้นที่พบเจออย่างหวงหนัก สลับไปกับความสำคัญของการตัดต่อภาพและเสียง โดยผู้เขียนจะเล่าถึงชนิดของวิดีโอ การทำงานต่าง ๆ ของวิดีโอทุกรูปเท่าที่นิยมใช้ให้รู้จักกันด้วย

เริ่มที่ ชุมชนบ้านน้ำค้าง อำเภอบ้านน้ำค้างตั้งอยู่ทางตอนกลางของจังหวัด ห่างจากอำเภอเมืองยะลา 39 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับเขตการปกครองข้างเคียงดังในทางทิศเหนือติดต่อกับอำเภอยะหา อำเภอกงหราและอำเภอรามัน ส่วนทิศตะวันออกติดต่อกับอำเภอหรือเสาะและอำเภอสรีสาคร จังหวัดนราธิวาส ทางทิศใต้ติดต่อกับอำเภอธารโต และทิศตะวันตกติดต่อกับรัฐเกอดะฮ์ ประเทศมาเลเซีย อำเภอบ้านน้ำค้างเดิมชื่อว่า อำเภอบาเจาะ ขึ้นกับเมืองรามัน ตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2450 ต่อมีการยกเลิกหัวเมืองต่าง ๆ จึงได้ย้ายอำเภอมาตั้งที่แห่งใหม่แล้วตั้งชื่อว่า **บ้านน้ำค้าง** เป็นภาษามลายู ปัตตานี มาจากคำว่า บ้านน้ำ หรือ เบินตัง มีความหมายว่า "ที่น้ำ" กับคำว่า **स्ता** ที่หมายถึง ต้นมะพร้าว รวมกันจึงมีความหมายว่า "นามะพร้าว" หรือ "ที่น้ำที่มองเห็นต้นมะพร้าวได้แต่ไกล"

“บ้านน้ำค้าง” แวดล้อมไปด้วยภูเขาและป่าไม้ โดยเฉพาะบริเวณภูเขาจะมีความอุดมสมบูรณ์มากจึงทำให้มีแหล่งแร่ธาตุ และเกิดการทำเหมืองดีบุก วุลแฟรม แมงกานีส ตะกั่ว มากกว่า 30 เหมือง ซึ่งเป็นที่มาของตราประจำจังหวัดยะลา ส่วนประชากรในพื้นที่อื่น ๆ ของอำเภอบ้านน้ำค้างส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพทำสวนยางพารา ทำสวนผลไม้และค้าขาย

พื้นที่บ้านนังस्ता: กลิ่นอายธรรมชาติที่หอมล้อมด้วยขุนเขา

จากข้อมูลจากสำนักข่าวอิศรา

เป็นเหตุร้ายรับปีใหม่ บ้านนังस्ताมีอิงชาวบ้าน - ทหารพรานดับปริศนาที่เรือเสาะ

เขียนวันพุธ ที่ 01 มกราคม พ.ศ. 2563 เวลา 22:32 น.

เขียนโดย ศูนย์ข่าวภาคใต้ ในหมวดหมู่เรื่องเด่น-ภาคใต้, ข่าวทั่วไปศูนย์ข่าวภาคใต้, ข่าว

“พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีเหตุรุนแรงรับวันปีใหม่ ทั้งยังชาวบ้านและอิงทหารพราน แต่เจ้าหน้าที่ยังไม่สรุปว่าเป็นการสร้างสถานการณ์ของกลุ่มก่อความไม่สงบหรือไม่

เวลา 17.12 น. วันพุธที่ 1 ม.ค. 63 เกิดเหตุรุนแรงที่สร้างความปั่นป่วนในพื้นที่ อ.บ้านนังस्ता จ.ยะลา โดย ร.ต.อ.วีระศักดิ์ สุวรรณเดชา รองสารวัตรสอบสวน สภ.บ้านนังस्ता รับแจ้งเหตุคนร้ายไม่ทราบจำนวน ใช้อาวุธปืนยิงชาวบ้านเสียชีวิต 1 ราย เหตุเกิดในท้องที่หมู่ 8 บ้านตือระ ต.บ้านนังस्ता อ.บ้านนังस्ता หลังรับแจ้งจึงนำกำลังชุดไปตรวจสอบในที่เกิดเหตุพบร่าง นายชัยรัตน์ ปูเตะ อายุ 27 ปี อยู่บ้านเลขที่ 65 หมู่ 4 ต.กะลุวอ อ.เมือง จ.นราธิวาส นอนอยู่ริมถนน สภาพถูกยิงบริเวณลำตัวหลายนัด เสียชีวิตคาที่ ไม่ห่างกันนักมีรถจักรยานยนต์ล้มคว่ำ คาดว่าเป็นของผู้ตาย

สอบสวนพยานที่เห็นเหตุการณ์ทราบว่า นายชัยรัตน์กำลังเดินทางกลับบ้าน โดยมีรถจักรยานยนต์เป็นพาหนะ มีเด็กหญิงวัย 14 ปีนั่งซ้อนท้ายมาด้วย ระหว่างทางมีคนร้ายไม่ทราบกลุ่มและจำนวนขับรถกระบะสีบรอนซ์เงินตามประกบ จากนั้นใช้อาวุธปืนไม่ทราบชนิดและขนาดยิงใส่ ก่อนจะเร่งเครื่องรถหลบหนีไป โดยนายชัยรัตน์เสียชีวิต ขณะที่เด็กหญิงไม่ได้รับบาดเจ็บ

จากนั้นเจ้าหน้าที่ได้มีการแจ้งผ่านวิทยุสื่อสารให้ช่วยกันสกัดจับรถกระบะต้องสงสัย แต่แจ้งลักษณะของรถและยี่ห้อรถผิดพลาดถึง 2 ครั้ง ทำให้เกิดความสับสน

ในการติดตามรถยนต์ที่คนร้ายใช้ก่อเหตุ แต่สุดท้ายก็ตามจนพบและจับกุมผู้ต้องสงสัยภายในรถได้ ขณะนี้ยังไม่สรุปว่าผู้ต้องสงสัยเป็นใครและยิงนายชัยรัตน์ด้วยเหตุอะไร

ก่อนหน้านั้น เมื่อเวลา 06.00 น.วันเดียวกัน ร.ต.ท.दनัย ย้งอภัย รองสารวัตรสอบสวน สภ.ร้อยเอาะ จ.นราธิวาส รับแจ้งเหตุยิงปืนภายในฐานปฏิบัติการหน่วยเฉพาะกิจกองร้อยทหารพรานที่ 4606 ตั้งอยู่ภายในวัดชนาราม หมู่ 8 ต.ลาโละ อ.ร้อยเอาะ จ.นราธิวาส จึงรีบนำกำลังชุดไปตรวจสอบ

ในที่เกิดเหตุพบศพ อาสาสมัครทหารพราน (อส.ทพ.) อนุชา ไขแก้ว ถูกยิงด้วยอาวุธปืนสงครามขนาด 5.56 มม. บริเวณราวมมด้านซ้าย จึงนำศพส่งโรงพยาบาลเพื่อชันสูตรสาเหตุการเสียชีวิตอย่างละเอียด แต่เบื้องต้นคาดว่า อส.ทพ.อนุชา น่าจะเสียชีวิตมาหลายชั่วโมงแล้ว โดยอาสาสมัครทหารพรานรายนี้มีบ้านอยู่ที่ ต.โคกเคียน อ.เมือง จ.นราธิวาส

จากนั้นเจ้าหน้าที่ได้เก็บหลักฐานคราบเขม่าปืนที่ตัวผู้ตาย และตามร่างกายของเพื่อนทหารพรานภายในฐาน เพราะสอบสวนทราบว่า ก่อนเกิดเหตุ อส.ทพ.อนุชา นอนอยู่ในเพิงพักกับเพื่อนทหารพรานอีกคนหนึ่ง อายุ 23 ปี จากนั้นมีเสียงปืนดังขึ้น 1 นัดช่วงกลางดึก กระทั่งเช้าพบว่า อส.ทพ.อนุชา เสียชีวิต

เป็นที่น่าสังเกตว่า ช่วงกลางดึกของวันอังคารที่ 31 ธ.ค. ได้มีการรายงานแจ้งเหตุทหารพรานเสียชีวิต โดยแจ้งว่าเป็นการกระทำอัตวินิบาตกรรมหรือฆ่าตัวตายเอง เบื้องต้นตำรวจ สภ.ร้อยเอาะ ยังไม่สรุปสาเหตุ โดยจะเร่งเก็บรวบรวมพยานหลักฐานให้ชัดเจนก่อน”

จากข้อมูลของสำนักข่าวอิศราข้างต้น เป็นข้อมูลในช่วงปีพ.ศ. 2563 ทำให้ผู้เขียนรู้สึกถึงความสูญเสียที่ไม่มีวันสิ้นสุดและไม่ได้ลดน้อยลงไปแต่อย่างใด ในขณะที่ผู้เขียนอยู่บ้านนั่งสมาธิ ทำให้ผู้เขียนอยากจะย้อนมองการกระทำการดังกล่าว แต่สื่อข่าวกลับนำภาพมาลำดับเหตุการณ์ต่าง ๆ

ที่เกิดขึ้นจากที่เห็น จากที่ได้บันทึกไว้ด้วยกล้องบันทึกภาพนิ่งหรือภาพเคลื่อนไหววิดีโอก็ตาม ผู้เขียนจึงอยากยกตัวอย่างเหตุการณ์ผ่านข้อความจริงของข่าว ซึ่งเป็นสิ่งที่รับรู้ได้ทันทีไม่ซับซ้อน และอยากจะตัดต่อคุณานไปกับการเรียบเรียงภาพในบทนี้เช่นกัน

ตัดมาหนึ่งขั้นตอนที่สำคัญของการสร้างงานวิดีโออาร์ต

ด้านการวางแผนและการออกแบบงานในการตัดต่อภาพและเสียง

การสร้างวิดีโออาร์ต คือ การสร้างแผนงานที่ชัดเจน ซึ่งวิดีโอนั้นได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตของเรามากขึ้น ด้วยความสามารถของงานทางด้านมัลติมีเดีย ที่ทำให้การนำเสนอของเราน่าสนใจแล้ว การใช้กล้องวิดีโอที่ราคาไม่แพงมากก็เชื่อว่าไม่สามารถสร้างงานที่มีคุณภาพได้ อีกทั้งโปรแกรมที่ใช้ในการตัดต่อวิดีโอก็มีให้เลือกใช้มากมายและไม่ยากจนเกินไปที่จะเรียนรู้อีกด้วย ด้วยวิวัฒนาการทางเทคโนโลยีที่ไร้ขีดจำกัดแบบนี้ทำให้เกิดการแข่งขันด้านโปรแกรมที่ให้ผู้คนเข้าถึงและใช้งานง่าย จึงไม่จำเป็นต้องกังวลอีกต่อไปกับการตัดต่อภาพเคลื่อนไหว โดยประโยชน์ของงานวิดีโอ คือ การบันทึกภาพความทรงจำ และเหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ เช่น การเดินทางไปท่องเที่ยวในสถานที่ที่สวยงาม งานวันเกิด งานแต่งงาน งานรับปริญญาหรืองานเลี้ยงของหน่วยงานหรือองค์กร ซึ่งเดิมเราจะเก็บไว้ในรูปแบบภาพนิ่ง อีกทั้งยังช่วยในการทำสื่อการเรียนการสอน คุณครูสามารถสร้างสื่อการสอนในรูปแบบวิดีโอไว้นำเสนอได้หลายรูปแบบ เช่น เป็นวิดีโอโดยตรง เป็นภาพวิดีโอประกอบในโปรแกรม MICROSOFT POWER POINT เป็นภาพวิดีโอประกอบใน Homepage และอื่น ๆ หรืออาจใช้บันทึกความทรงจำกับบุคคลพิเศษ บุคคลสำคัญในโอกาสพิเศษ เป็นต้น จากที่กล่าวมานี้คือส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้เรามองเห็นความสำคัญของงานวิดีโอมากขึ้น และได้รู้ว่าการทำวิดีโอไม่ได้ลงทุนมากและยุ่งยากอย่างที่คิดอีกต่อไป จากประสบการณ์ในการทำงานวิดีโอ สรุปได้ว่าวิดีโอที่ดี ไม่ได้ขึ้นอยู่กับจำนวนเงินลงทุนที่ใช้ แต่ขึ้นอยู่กับความประณีต ความคิดสร้างสรรค์และการลำดับภาพการเล่าเรื่อง

โดยขั้นตอนในการสร้างวิดีโอ

ก่อนที่ลงมือสร้างผลงานวิดีโอสักเรื่อง จะต้องผ่านกระบวนการคิด วางแผนมาอย่างรอบคอบ ไม่ใช่ถ่ายวิดีโอแล้วก็นำมาตัดต่อเลย โดยไม่มีการคิดให้ดีก่อนที่จะถ่ายทำ เพราะปัญหาที่มักเกิดขึ้นเสมอก็คือการที่ไม่ได้ภาพตามที่ต้องการ เนื้อหาที่ถ่ายมาไม่สอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการนำเสนอ ในที่นี้ขอแนะนำแนวคิดในการทำงานวิดีโออย่างมีประสิทธิภาพ ตรงตามความต้องการ จะได้ไม่ต้องมาเสียเวลาแก้ไขภายหลัง โดยมีลำดับแนวคิดของงานสร้างวิดีโอเบื้องต้น เริ่มจากการเขียน Storyboard (ดังที่กล่าวมาในบอกลำที่ 7) ดังนั้นสิ่งแรกที่เรควรเรียนรู้ก่อนสร้างงานวิดีโอ ก็คือ การเขียน Storyboard และ การจินตนาการฉากต่าง ๆ ก่อนที่จะถ่ายทำจริง ในการเขียน Storyboard อาจใช้วิธีง่าย ๆ ไม่ถึงขนาดวาดภาพประกอบก็ได้ เพียงเขียนวัตถุประสงค์ของงานให้ชัดเจนว่าต้องการสื่ออะไรหรือจะทำงานประเภทไหนออกมา แล้วดูว่าเราต้องการภาพอะไรบ้าง เขียนออกมาเป็นฉากแบบเรียงลำดับ

หลังจากนั้นทำการเตรียมองค์ประกอบต่าง ๆ ที่จะต้องใช้ในการทำงานวิดีโอให้ครบถ้วน ไม่ว่าจะเป็นไฟล์วิดีโอ ไฟล์ภาพนิ่ง ไฟล์เสียงหรือไฟล์ดนตรี แล้วจึงทำการตัดต่องานวิดีโอ การตัดต่อคือการนำองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เตรียมไว้มาตัดต่อเป็นงานวิดีโอ งานวิดีโอจะออกมาดีและน่าสนใจเพียงใด ขึ้นอยู่กับการตัดต่อเป็นสำคัญ ซึ่งเราจะต้องเรียนรู้การตัดต่อในบทต่อไปก่อน พร้อมทั้งใส่เอฟเฟกต์หรือการตัดต่อใส่เสียง ในขั้นตอนการตัดต่อ เราจะต้องตกแต่งงานวิดีโอด้วยเทคนิคพิเศษต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการเล่นสี การใส่ข้อความหรือเสียงดนตรี ซึ่งจะช่วยให้งานของเรามีสีสันและน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

ในการแปลงวิดีโอเพื่อนำไปใช้งานจริงนั้น โดยขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนสุดท้ายในการทำงานวิดีโอที่เราได้ทำเรียบร้อยแล้วไปใช้งาน

มารู้จักกับรูปแบบของไฟล์เสียง

ในการบันทึกเสียงในระบบ Hard disk Recording จะมีรูปแบบของการเก็บข้อมูลเสียงมากมาย และแต่ละรูปแบบก็สามารถเปลี่ยนไปมาระหว่างกันได้ บางรูปแบบที่มีการบีบอัดเมื่อเปลี่ยนมาเป็นรูปแบบที่ไม่มีการบีบอัดก็จะได้คุณภาพเสียงเหมือนที่บีบอัดไปแล้วเพราะมีการสูญเสียคุณภาพสัญญาณไปในขั้นตอนของการบีบอัดไปแล้วไม่สามารถเรียกกลับคืนมาได้ โปรแกรมดนตรีมักจะเก็บข้อมูลเสียงดังนี้

AIFF ย่อมาจาก Audio Interchange File Format เป็นรูปแบบที่ใช้กันมากกับโปรแกรมบน Mac เพราะ Apple เป็นผู้ริเริ่ม เป็นได้ทั้ง Mono และ Stereo ความละเอียดเริ่มต้นที่ 8 Bit/22 kHz ไปจนถึง 24 bit/ 96 kHz และมากกว่านั้น

MP3 เป็นรูปแบบที่รู้จักกันดีในปัจจุบัน ในฐานะที่มีคุณภาพเสียงที่ดีในขณะที่บรรจุข้อมูลน้อยมาก ประมาณ 1 MB ต่อ เพลงความยาว 1 นาทีแบบ Stereo ซึ่งเป็นการบีบอัดโดยลดความซับซ้อนของข้อมูลเสียงและตัดเสียงที่หูของมนุษย์ไม่สามารถได้ยิน โดยอ้างอิงจากงานวิจัย Psychoacoustic แต่ถึงอย่างนั้นจะไม่สามารถให้คุณภาพเสียงที่ดีกว่าเสียงแบบ Full Bandwidth หรือ Hi-fi ได้ เพราะมันเป็นการบีบอัดที่สูญเสียหรือเรียกว่า “Lossy Technology” ถึงแม้ว่าเจ้าของค่ายเพลงในเมืองไทยหรือทั่วโลกไม่ชอบใจสักเท่าไร แต่มันก็มีความคุ้มค่ามากพอสำหรับเก็บไว้ฟังหรือส่งต่องานให้เพื่อน และโปรแกรมดนตรีส่วนใหญ่ก็อนุญาตให้เราสามารถ import /export งานเป็น MP3 ได้

QuickTime แม้ไม่ได้เป็นรูปแบบของการเก็บข้อมูลเสียง แต่เป็นโปรแกรมเล่น media ที่ถูกพัฒนาโดย Apple แต่โปรแกรมดนตรีบางตัวก็สามารถ Save หรือ Load ข้อมูลเสียง, Video, MIDI เป็น File ของ QuickTime ได้ สิ่งสำคัญที่ควรรู้อีกอย่างก็คือข้อมูลเสียงที่ save มาจาก QuickTime หรือโปรแกรมที่ Compatible กับ QT อย่าง TC Works Spark อาจจะเป็นไฟล์ Extension อย่าง .mov, .aif หรือ .WAV ก็ได้ แต่ไม่ต้องเป็นห่วงเรื่องนี้ เนื่องจากโปรแกรมดนตรีส่วนใหญ่จะสามารถเล่นไฟล์ QT โดยไม่สนใจว่าจะเป็นไฟล์ Extension แบบไหนก็ตาม

RealAudio คนชอบฟังเพลงบนอินเทอร์เน็ตคงรู้จักกันดี ไฟล์ RealAudio จะแสดง Extension เป็น .ra หรือ .rm ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของระบบ Real System G2 ไว้สำหรับการเล่น multimedia จาก RealNetworks ซึ่งจะมี Tools ในการเล่น encode รวมไปถึง tools ในการทำ server ให้ใช้ฟรี ๆ ในการส่ง Audio, Video, Animation ผ่านเว็บ แต่แม้ว่าโปรแกรมดนตรีส่วนใหญ่จะไม่ใช้ RealAudio ในการบันทึก แต่กับบางโปรแกรมเราสามารถเก็บงานของเราเป็น RealAudio เพื่อใช้บนเว็บได้ ซึ่งแน่นอนว่า RealAudio ก็เป็น Lossy Format เหมือนกับ MP3

REX เป็นไฟล์เสียงของโปรแกรม Propeller head Recycle ซึ่งเป็นโปรแกรมที่แบ่งไฟล์เสียงประเภท Loop (เป็นวลีดนตรีหรือจังหวะที่สามารถเล่นซ้ำไปเรื่อย ๆ ต่อเนื่องกันได้) ออกเป็นชิ้น ๆ เช่น เสียงกระดิ่ง กลองสแนร์ หรือ ไฮ-แฮท ซึ่งไฟล์ที่ถูกแบ่งเหล่านี้สามารถนำไปใช้กับ Sampler แล้ว Trigger โดย MIDI Sequence ที่สร้างขึ้นมาโดย Recycle เช่นกัน ทำให้เราสามารถที่จะเร่งหรือลดความเร็ว โดยที่ pitch ของเสียงไม่มีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นหลักการเดียวกันกับ Technology Groove Control จาก Spectra sonics และ ILIO แต่ต่างกันตรงที่ Groove Control นั้นมีการเตรียมไฟล์ที่หั่นไว้แล้วกับ MIDI โดยทาง Spectra sonics เองไม่รู้ว่า ทาง Spectra sonics จะใช้ Recycle ทำหรือไม่ ไฟล์ REX เองมี Extension อยู่หลายอันอย่าง .rx2 (Recycle 2.0 หรือสูงกว่า) .ryc และ .rex ซึ่งสร้างมาจากเวอร์ชันแรก

Sound Designer II โด่งดังมาจาก โปรแกรม Sound Designer Stereo Editing จาก Digi design และใช้กับ Pro Tools ด้วย Sound Designer II หรือ SD II สนับสนุนไฟล์เสียงที่ความละเอียดต่าง ๆ เหมือนกับ WAV และ AIFF โปรแกรมดนตรีส่วนใหญ่ก็จะมีคุณสมบัติในการแปลงไฟล์ WAV หรือ AIFF มาเป็น SD II

WAV ได้สร้างขึ้นจากการรวมตัวกันของ Microsoft กับ IBM WAV format สามารถใช้ได้กับ bit depths และ sample rate ในระดับต่างกัน ในขณะที่ AIFF เป็นที่นิยมในหมู่ผู้ใช้ PC ด้วย ในเร็ว ๆ นี้ Acidized WAV files ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นอีก เพราะเป็นชนิดของ WAV files ที่รวมข้อมูลของ pitch กับ tempo เข้าไว้ด้วยกัน Acidized WAV สามารถอ่านได้โดย Sonic Foundry Acid และ โปรแกรมอื่น ๆ ที่สามารถให้ samples ที่จัด pitch and tempo ได้โดยอัตโนมัติ

วิธีการตัดต่อวิดีโอ

Post-Production เป็นขั้นตอนหลังจากการเขียนบท ซึ่งจะเป็ขั้นตอนสุดท้ายที่สำคัญ ตั้งแต่ Pre-production และ Production ตามลำดับ โดยขั้นตอน Post-production เป็นขั้นตอนหลังการผลิตภาพยนตร์ที่ได้ถ่ายทำมาแล้ว ขั้นตอนนี้จะทำเกี่ยวกับการตัดต่อวิดีโอ (editing) การใส่เอฟเฟกต์ต่าง ๆ ที่ต้องการ รวมไปถึงการแปลงไฟล์ต่าง ๆ เพื่อนำลงในสื่อที่เหมาะสมหรือที่ต้องการ

1. การตัดต่อวิดีโอ ต้องใช้โปรแกรมที่ใช้ในงานด้านการตัดต่อวิดีโอ เช่น Sony Vegas, Adobe Premier Pro, Edius, Avid และอื่น ๆ ตามยุคสมัย เป็นต้น
2. การใส่วิดีโอเอฟเฟกต์ การใช้โปรแกรมที่ใช้ในการสร้างเอฟเฟกต์ในงานวิดีโอ เช่น Adobe After Effect และอื่นๆตามยุคสมัย เป็นต้น

3. การตัดต่อเสียง การใช้โปรแกรมที่ใช้ในงานด้านการตัดต่อเสียง ในการตัดต่อเสียงที่จะใช้ในการตัดต่อวิดีโอ เช่น โปรแกรม Adobe Audition เป็นต้น

.....เรามาดูความหมายของการตัดต่อ.....

การตัดต่อ หมายถึง การเปลี่ยนภาพและเสียงจากหนึ่งช็อต (Shot) ไปยังช็อตต่อไปโดยให้ความต่อเนื่องและเรียงลำดับเรื่องราว ไม่มีการกระโดดหรืออริยาบถซ้ำซ้อนกัน ต้องรักษาคุณภาพของภาพและเสียงให้กลมกลืนกันโดยตลอด

การตัดต่อภาพยนตร์ คือ การลำดับภาพจากภาพยนตร์ที่ถ่ายทำไว้ โดยนำแต่ละฉากมาเรียงกันตามโครงเรื่อง จากนั้นใช้เทคนิคการตัดต่อให้ภาพและเสียงมีความสัมพันธ์ที่ต่อเนื่องกัน เพื่อให้ได้ภาพยนตร์ที่เต็มรูปแบบ ถือได้ว่าการตัดต่อภาพยนตร์เป็นขั้นตอนสำคัญอีกอย่างหนึ่งของการสร้างภาพยนตร์ก่อนการนำไปเผยแพร่

การตัดต่อหรือว่าการลำดับภาพเป็นขั้นตอนที่ 3 ในกระบวนการโปรดักชัน คือ โพสต์โปรดักชัน ซึ่งเป็นขั้นตอนสุดท้ายสำหรับการปรุงแต่งงานให้ชวนลิ้มรสต่อคนดู

ความสำคัญของการตัดต่อวิดีโอ

1. เป็นตัวช่วยในการเชื่อมต่อภาพ ในการถ่ายวิดีโอนั้นไม่นิยมแช่กล้องจับภาพหรือฉากใด นิ่งนาน ๆ เพราะจะทำให้ผู้ชมเบื่อหน่าย ดังนั้น จึงมีการถ่ายเป็นช็อตสั้น ๆ จับภาพในมุมต่างกัน ถ้าเป็นการถ่ายทำด้วยกล้องเดี่ยวก็ต้องนำภาพทั้งหมดเหล่านั้นมาเรียงลำดับเข้าด้วยกันให้ถูกต้องตาม เรื่องราวหรือตามบทวิดีโอ

2. เป็นตัวช่วยในการแก้ไขส่วนบกพร่อง ในการถ่ายวิดีโอบางครั้งมีการระมัดระวังและ พิจารณากันอย่างรอบคอบแล้วก็ตาม ยังมักจะพบข้อบกพร่องอยู่เสมอ การตัดต่อสามารถช่วยได้โดย การตัดภาพที่ไม่ต้องการออกไปหรือแทรกภาพที่ดีเข้าไปแทนที่ หรือต้องการแต่ภาพไม่ต้องการเสียง ที่มากับภาพนั้นก็สามารเอาออกไปได้

3. เป็นตัวช่วยในการกำหนดเวลา ในการถ่ายวิดีโอรายการต่าง ๆ โดยเฉพาะที่เป็นรายการ สำหรับออกอากาศนั้น เวลาเป็นเรื่องสำคัญมาก จำเป็นที่จะต้องถ่ายให้ได้ตามเวลาที่กำหนด แม้ว่าจะ ถ่ายภาพที่ดี ๆ สวย ๆ และมีประโยชน์กับเรื่องที่จะเสนอมากเพียงไร ก็จำเป็นจะต้องเลือกภาพนั้นมา ตัดต่อให้ได้ความยาวพอเหมาะกับความที่กำหนดเท่านั้น ดังนั้น เจ้าหน้าที่ตัดต่อลำดับภาพก็ต้องใช้ กระบวนการตัดต่อนี้ปรับแต่งตัดภาพส่วนเกินหรือแทรกบางภาพเพิ่มเข้ามาเพื่อให้ได้เวลาที่พอดี

4. เป็นตัวช่วยในการสร้างเรื่องราวได้อย่างต่อเนื่อง การลำดับภาพเป็นการนำภาพแต่ละ ฉากแต่ละตอนมาเชื่อมต่อเข้าด้วยกัน ถ้าเป็นการต่อเชื่อมภาพอย่างมีศิลปะด้วยความคิดสร้างสรรค์ ผู้ชมจะรู้สึกต่อเนื่องในเรื่องราวที่เชื่อมต่อกันอย่างเป็นลำดับนั้น ให้รายละเอียดมากพอเท่าที่ผู้ชม อยากรู้ ให้ความรู้สึกและอารมณ์ตามที่ควรจะเป็น ทั้งนี้ หมายถึงว่าในขั้นตอนการถ่ายทำนั้นต้องได้ ภาพที่ดี มีรายละเอียดเพียงพอ มีทั้งภาพขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ภาพขนาดใหญ่และภาพหลาย ๆ มุม ของแต่ละฉากแต่ละตอน เจ้าหน้าที่ตัดต่อจึงจะสามารถเลือกภาพมาตัดต่อได้ตามต้องการ

.....วัตถุประสงค์ของการตัดต่อ.....

ในการตัดต่อมีวัตถุประสงค์อยู่ 5 ประการ ดังนี้ (สุชาติ พรหมปัญญา, 2544 : น26)

1. เพื่อคัดเลือก การถ่ายวิดีโอแม้มีอาชีพก็ยังคงถ่ายทำกันหลาย ๆ รอบ ไม่ต้องพูดถึงวิดีโอที่เราถ่ายกันเองประเภทม้วนเดี่ยวจบ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคัดเลือกเอาเฉพาะช่วงที่ดีที่สุด ส่วนที่เหลือตัดทิ้งไป

2. เพื่อลำดับภาพ เมื่อคัดเลือกตอนต่าง ๆ มาแล้วก็ต้องนำมาเรียงลำดับให้เป็นไปตามเนื้อเรื่องหรือสคริปต์ที่วางไว้

3. เพื่อปรับความยาว หลังจากที่น่าตอนต่าง ๆ มาเรียงกันแล้ว ความยาวทั้งหมดอาจจะสั้นหรือยาวเกินไป จึงต้องมีการตัดออกหรือหามาเพิ่มและปรับตำแหน่งเข้าออกและปรับความยาวของแต่ละตอนให้เหมาะสม

4. เพื่อปรับแต่งแก้ไข ตอนที่เราเลือกมาอาจมีข้อบกพร่องในเรื่องแสง สีและสิ่งแปลกปลอมต่าง ๆ เข้ามา การตัดต่อจะทำให้เราได้แก้ไข ลบออกหรือปรับแต่งให้แต่ละตอนมีความกลมกลืนกัน

5. เพื่อปรุงแต่ง เป็นการเพิ่มสีสัน เช่น การใส่เสียงดนตรี เสียงเอฟเฟกต์ การใส่ Transition การซ้อนตัวหนังสือ จะทำให้วิดีโอมีความน่าดูยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามการใช้เทคนิคพร่ำเพรื่อก็อาจทำให้ดูเลอะเทอะ และลดความน่าสนใจของเนื้อหาได้เช่นกัน วิดีโอจะสมบูรณ์ไม่ได้ ถ้าขาดการจัดการเรื่องเสียงที่ดี การแทรกคำบรรยาย การปรับความดังของช่วงต่าง ๆ การแพนซ้ายขวาของเสียง การเพิ่มเสียงดนตรีหรือเสียงเพลงประกอบ รวมทั้งการเพิ่มเสียงเทคนิคต่าง ๆ ลงไปในวิดีโอ ถือเป็นเสน่ห์ที่จะทำให้เกิดความประทับใจได้อย่างยิ่งทีเดียว (ดลใจ อุดมสิน, มปป.: น28-29)

.....เรามาทำความรู้จักกับระบบการตัดต่อ.....

แบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทดังนี้ คือ

1. ระบบลิเนียร์ (Linear) เป็นวิธีลำดับภาพไปตามลำดับอย่างต่อเนื่องกัน ไม่สามารถกระโดดไปทำงานช่วงในช่วงหนึ่งที่มีความพร้อมมากกว่าได้ เป็นระบบการตัดต่อม้วนเทปวิดีโอเป็นหลักอย่างน้อย 2 เครื่อง คือ ตัวเล่น 1 เครื่อง กับตัวบันทึกอีก 1 เครื่อง เรียกการตัดต่อแบบนี้ว่า A/X Roll กรณีต้องการทำเทคนิคการเปลี่ยนภาพจากภาพหนึ่งไปอีกภาพหนึ่ง (Transition) จำเป็นต้องใช้เครื่องเล่นเทปเพิ่มขึ้นอีก 1 เครื่อง รวมเป็น 2 เครื่อง เรียกว่า A/B Roll การทำงานระบบอนลิเนียร์ จะต้องมีส่วนควบคุมเครื่องเล่นเทป (Edit Controller) เครื่องสลับภาพ (Switcher) เครื่องใส่เอฟเฟกต์ (Effect Generator) รวมทั้งอุปกรณ์ซ้อนตัวหนังสือ (Character Generator) โดยที่อุปกรณ์ควบคุมทั้งหมดอาจจะรวมอยู่ในอุปกรณ์เพียงชิ้นเดียวหรือแยกกันทั้งหมดก็ได้ กรณีที่มีการแก้ไขจำเป็นต้องทำใหม่ทั้งหมดตั้งแต่จุดที่แก้ไขไปจนถึงจุดสุดท้าย หากการแก้ไขนั้นทำให้ความยาวของงานเปลี่ยนแปลงไป ที่สำคัญการใช้เทปสำหรับตัดต่อสองหรือสามตัวเป็นการสิ้นเปลืองเป็นอย่างมาก เพราะนอกจากเทปเหล่านี้จะมีราคาสูงแล้ว ยังจำเป็นต้องเสียค่าใช้จ่ายในการซ่อมบำรุงทั้งทางอิเล็กทรอนิกส์และทางกลไก โดยเฉพาะหัวเทปที่มีราคาแพง และต้องเปลี่ยนตามอายุใช้งานเป็นระยะ ๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

2. ระบบอนลิเนียร์ (Non-Linear) เป็นวิธีลำดับภาพที่สามารถกระทำในช่วงใด ๆ ก่อนก็ได้ โดยไม่จำเป็นต้องเรียงลำดับก่อนหลังของเนื้อหา การแก้ไขสามารถกระทำได้อย่างอิสระ ส่วนหลังของงานจะย้ายไปมาเพื่อปรับไปตามการแก้ไขนั้น ฟิล์มภาพยนตร์ คือ ตัวอย่างของสื่อที่เป็น นอนลิเนียร์ กรณีของภาพวิดีโอจะต้องถูกแปลงให้อยู่ในรูปของแฟ้มข้อมูลดิจิทัลของคอมพิวเตอร์เสียก่อน จึงจะทำงานแบบอนลิเนียร์ได้ โปรแกรมลำดับภาพจะนำข้อมูลวิดีโอที่อยู่ในฮาร์ดดิสก์มาแสดงเป็นสื่ออนลิเนียร์ที่มองเห็นได้ (Non-Linear Visual Media) บนเส้นเวลา (Timeline) เหมือนกับการทำงานกับฟิล์มภาพยนตร์ ดังนั้นโดยทั่วไปจึงอธิบายการลำดับภาพแบบอนลิเนียร์นี้ว่า เป็นการลำดับภาพโดยใช้ฮาร์ดดิสก์เป็นหลัก

ระบบอนลิเนียร์ (Non-Linear) เป็นระบบที่พัฒนาขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหาของระบบลิเนียร์เดิม โดยการย้ายวิดีโอที่เคยอยู่บนเทปไปเก็บไว้ในฮาร์ดดิสก์ของคอมพิวเตอร์ แล้วใช้โปรแกรมตัดต่อวิดีโอ

ที่มีให้เลือกใช้มากมายมาทำการตัดต่อวิดีโอแทน หลังจากการตัดต่อเสร็จก็โอนย้ายงานที่อยู่ในฮาร์ดดิสก์ไปเก็บไว้บนตัวเดิม ด้วยวิธีนี้ทำให้ระบบอนลิเนียร์ได้เปรียบระบบลิเนียร์หลายอย่างดังนี้

- 1) ประหยัดค่าใช้จ่ายและพื้นที่การทำงาน เพราะระบบอนลิเนียร์ใช้เทปเพียงตัวเดียวก็ทำงานได้
- 2) ประหยัดค่าใช้จ่ายในการซ่อมบำรุงเทป เนื่องจากมีการใช้งานเทปน้อยมากปกติจะใช้ต่อนำวิดีโอเข้าและออกจากฮาร์ดดิสก์เท่านั้น
- 3) การค้นหาและคัดเลือกภาพทำได้รวดเร็ว เนื่องจากการทำงานจะอยู่ในฮาร์ดดิสก์ทั้งหมด จึงทำได้รวดเร็วและแม่นยำกว่า สามารถไปยังจุดใดก็ได้ในทันทีโดยไม่ต้องรอกการรอกกลับไปกลับมา
- 4) สามารถทำงานได้อย่างอิสระ ไม่ต้องทำตามลำดับก่อนหลังตั้งแต่ต้นจนจบ
- 5) ผลงานที่ซับซ้อนได้ง่าย โปรแกรมลำดับภาพปัจจุบันมีประสิทธิภาพสูงสามารถสร้างไตเติ้ล กราฟิกและแอนิเมชันได้สะดวก สามารถซ้อนภาพได้หลาย ๆ ชั้นในเวลาเดียวกัน
- 6) คุณภาพสูง ระบบอนลิเนียร์ปัจจุบันสามารถทำงานกับข้อมูลที่ไม่บีบอัด (Uncompressed) เลย หรือบีบแบบไม่สูญเสีย (Lossless Compression) หรือสูญหายแบบมองไม่เห็น (Visual Lossless) หรือแบบดิจิทัลดั้งเดิม (Native Digital) ได้ จึงให้คุณภาพของงานสูงสุดเหมือนกับต้นฉบับ นอกจากนี้งานที่ซับซ้อน เช่น การซ้อนภาพหลายชั้น สามารถทำได้ในครั้งเดียวโดยไม่สูญเสียคุณภาพจากการโยนภาพกลับไปกลับมา
- 7) ทำงานร่วมกันเป็นเครือข่ายได้ สามารถแบ่งกันทำงาน ใช้ทรัพยากรที่มีราคาแพงร่วมกัน เช่น เครื่องเล่นเทป, ฮาร์ดดิสก์, สแกนเนอร์ และแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันโดยไม่ต้องเดินไปมา

8) เผยแพร่ข้อมูลในรูปดิจิทัลได้สะดวก ระบบอนลิเนียร์สามารถผลิตหรือส่งแฟ้มข้อมูลสำหรับวิดีโอ ซีดี ดีวีดี วิดีโอซีดีวีเออร์ อินเทอร์เน็ต และโทรศัพท์มือถือได้ทันที

3. ระบบไฮบริดจ์ (Hybrid) เป็นระบบลูกผสมที่สามารถตัดต่อวิดีโอได้ทั้งระบบลิเนียร์และระบบอนลิเนียร์ในตัวเอง การทำงานสามารถควบคุมเทปได้อย่างน้อย 3 เครื่อง เพื่อตัดต่อแบบ A/B/C Roll ได้ สามารถบันทึกสัญญาณวิดีโอลงบนฮาร์ดดิสก์ เพื่อตัดต่อแบบ A/B Roll บนฮาร์ดดิสก์ได้ สามารถตัดต่อวิดีโอจากเทปร่วมกับวิดีโอที่บันทึกไว้แล้วบนฮาร์ดดิสก์ได้ สามารถสลับการทำงานจากเครื่องเล่นเทปไปฮาร์ดดิสก์หรือจากฮาร์ดดิสก์ไปยังเครื่องเล่นเทปได้ทันที ระบบไฮบริดจ์นี้ นำมาใช้เพื่อเชื่อมต่อช่วงคาบเกี่ยวของการเปลี่ยนจากระบบลิเนียร์ไปสู่ระบบอนลิเนียร์ โดยเฉพาะผู้ปฏิบัติงานที่ยังปรับตัวกับระบบคอมพิวเตอร์ไม่ทัน ปัจจุบันโปรแกรมตัดต่อระบบอนลิเนียร์พัฒนาให้ใช้งานได้ง่ายขึ้น นักตัดต่อส่วนใหญ่มีความคุ้นเคยกับคอมพิวเตอร์มากขึ้น จึงถือว่าได้ผ่านพ้นช่วงนั้นไปแล้ว ระบบไฮบริดจ์จึงเชื่อมความนิยมลงไป ผู้ใช้งานสามารถเริ่มต้นใหม่กับระบบอนลิเนียร์ได้ทันที ตัวอย่างของระบบไฮบริดจ์ ได้แก่ Sony ES-7 และ FAST Video Machine เป็นต้น

.....เรามารู้จักชนิดของวิดีโอกัน.....

วิดีโอที่ใช้งานอยู่ในปัจจุบันสามารถแบ่งได้เป็น 2 ชนิด คือ

1. วิดีโออนาล็อก (Analog Video) เป็นวิดีโอที่ทำการบันทึกข้อมูลภาพและเสียงให้อยู่ในรูปของสัญญาณอนาล็อก (รูปของคลื่น) สำหรับวิดีโอประเภทนี้ เช่น VHS (Video Home System) ซึ่งเป็นม้วนเทปวิดีโอที่ใช้ดูกันตามบ้าน เมื่อตัดต่อข้อมูลของวิดีโอชนิดนี้ อาจจะทำให้คุณภาพลดน้อยลง

2. วิดีโอดิจิทัล (Digital Video) เป็นวิดีโอที่ทำการบันทึกข้อมูลภาพและเสียงที่ได้มาจากกล้องดิจิทัล ให้อยู่ในรูปของสัญญาณดิจิทัล คือ 0 กับ 1 ส่วนการตัดต่อข้อมูลของภาพและเสียงที่ได้มาจากวิดีโอดิจิทัลนั้น จะแตกต่างจากวิดีโออนาล็อก เพราะข้อมูลที่ได้จะยังคงคุณภาพความคมชัดเหมือนกับข้อมูลต้นฉบับ การพัฒนาของวิดีโอดิจิทัลส่งผลให้วิดีโออนาล็อกหายไปจากวงการมัลติมีเดีย

เนื่องจากสัญญาณดิจิทัลสามารถที่จะบันทึกข้อมูลลงบนฮาร์ดดิสก์ ซีดีรอม ดีวีดี หรืออุปกรณ์บันทึกข้อมูลอื่น ๆ และสามารถแสดงผลบนคอมพิวเตอร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการผลิตมัลติมีเดียบนคอมพิวเตอร์ สามารถเปลี่ยนรูปแบบของสัญญาณอนาล็อกเป็นสัญญาณดิจิทัลได้ เพียงแต่ผู้ผลิตมีทรัพยากรทางด้านฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ที่เหมาะสมเท่านั้น

.....ระบบวิดีโอในปัจจุบัน.....

ระบบวิดีโอในปัจจุบันมีความสัมพันธ์กับการนำเอาไฟล์วิดีโอไปเผยแพร่ในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งไฟล์วิดีโอ นั้น ๆ จะเปิดกับโทรทัศน์ หรือเครื่องเล่นอื่นได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับข้อกำหนดค่าของระบบวิดีโอในขั้นตอนการตัดต่อด้วย โดยต้องกำหนดค่าให้ตรงกับระบบวิดีโอทั่วไปของแต่ละประเทศเลือกใช้เท่านั้น ในปัจจุบันนิยมใช้ 4 ระบบด้วยกัน คือ

1. ระบบ PAL (Phase Alternate Line) เป็นระบบพื้นฐานที่มีความคมชัดสูงแต่การเคลื่อนไหวของภาพจะไม่ราบรื่นเท่ากับระบบอื่น โดยมีอัตราการแสดงผลภาพเท่ากับ 25 เฟรมต่อวินาที (fps) และใช้ขนาดของภาพที่ 720 x 576 Pixel ที่ค่า PAR (Pixel Aspect Ratio) 1 : 1.0667 นิยมใช้ในกลุ่มประเทศยุโรปแอฟริกาใต้และเอเชียบางประเทศ ซึ่งในไทยได้รับความนิยมเป็นหลัก

2. ระบบ NTSC (National Television System Committee) เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการตั้งมาตรฐานที่เกี่ยวกับโทรทัศน์และวิดีโอในสหรัฐ มาตรฐานนี้เป็นการเข้ารหัสข้อมูลแบบสัญญาณอิเล็กทรอนิกส์ กำหนดให้สร้างภาพด้วยเส้นในแนวนอน 525 เส้นต่อเฟรม ในอัตรา 30 เฟรมต่อวินาที มีสี 16 ล้านสีที่แตกต่างกันและอัตราเฟรมเป็น 60 Half-Frame (Interlace) ต่อวินาที แต่บนจอภาพคอมพิวเตอร์นั้นจะใช้วิธีการที่เรียกว่า “Progressive-Scan” ซึ่งมีความแตกต่างจากจอภาพโทรทัศน์ตรงที่สามารถสร้างภาพเป็นแบบเฟรมต่อเฟรม โดยไม่มีการ Interlacing

3. ระบบ NTSC เป็นระบบที่มีความคมชัดสูงแต่เทียบกับระบบ PAL ไม่ได้ ส่วนการเคลื่อนไหวของภาพนั้นราบรื่นและสวยงามกว่าระบบ PAL โดยมีอัตราการแสดงผลภาพเท่ากับ 29.79 เฟรมต่อวินาทีนิยมใช้ในกลุ่มประเทศอเมริกาและญี่ปุ่น

4. ระบบ SECAM (Sequential Color and Memory) เป็นมาตรฐานของการแพร่สัญญาณโทรทัศน์และวิดีโอที่ใช้กันในฝรั่งเศส ยุโรปตะวันออก ตะวันออกกลางและประเทศในพื้นที่ใกล้เคียง ทำการแพร่สัญญาณแบบอนาล็อก ส่วนการสร้างภาพจะเป็น 819 เส้น ด้วยอัตรารีเฟรช 25 เฟรมต่อวินาที ซึ่งจะแตกต่างจากมาตรฐาน NTCS และ PALในเรื่องการผลิต วิธีการแพร่ภาพออกอากาศ และจากสาเหตุที่ระบบนี้ไม่แตกต่างจากระบบ PAL มากนัก เครื่องรับโทรทัศน์ในยุโรปจึงทำการพัฒนาให้สามารถใช้งานได้ทั้งระบบ PAL และ SECAM

5. ระบบ HDTV (High Definition Television) เป็นเทคโนโลยีของการแพร่ภาพโทรทัศน์ที่พัฒนาขึ้นมาเพื่อแสดงภาพที่มีความละเอียดสูง คือ 1280×720 ซึ่งเป็นความละเอียดสำหรับการแสดงภาพเช่นเดียวกับโรงภาพยนตร์ แต่ในขณะที่พัฒนานั้นได้มีการโต้เถียงกันระหว่างกลุ่มอุตสาหกรรมโทรทัศน์กับกลุ่มอุตสาหกรรมคอมพิวเตอร์ว่าจะใช้ความละเอียดจอภาพเป็น 1920×1080 พิกเซล หลังจากนั้นสรุปได้ว่าความละเอียดนี้ไม่เหมาะสม ดังนั้น มาตรฐาน HDTV จึงได้กำหนดให้มีความละเอียดของจอภาพเป็น 1280×720

อีกสิ่งหนึ่งที่สำคัญที่ขาดไม่ได้เลย คือ ผู้ตัดต่อหรือผู้สร้างสรรค์ผลงานประเภทนี้จะต้องทำความเข้าใจและเข้าใจเกี่ยวกับหลักพื้นฐานของการตัดต่อวิดีโอ ซึ่งการตัดต่อเป็นการสร้างเรื่องราวขึ้นมาให้สมบูรณ์ โดยให้ภาพและเสียงมีความต่อเนื่องกันโดยตลอด การจะทำเรื่องราวให้สมบูรณ์โดยการตัดต่อนั้นจะต้องคำนึงถึงหลักพื้นฐานสำคัญดังต่อไปนี้

1. ความต่อเนื่อง (Continuity) การตัดต่อเทปวิดีโอต้องพยายามรักษาหรือสร้างความต่อเนื่องในสิ่งต่อไปนี้

1.1 รายละเอียดของสิ่งที่ต้องการจะกล่าวถึง ผู้ชมรายการมักจะจดจำภาพของบุคคลหรือสิ่งของจากช็อตหนึ่งไปยังอีกช็อตหนึ่งได้ ดังนั้นให้หลีกเลี่ยงการตัดต่อภาพจากภาพที่เปลี่ยนระยะทางหรือมุมมองที่ไกลมากมาเป็นภาพที่ใกล้มาก หรือภาพถ่ายจากมุมด้านหน้าของคนใดที่ไกลตัดมาเป็นภาพถ่ายจากข้างหลังบุคคลเดียวกันที่ใกล้มาก แต่ถ้าจำเป็นต้องตัดต่อภาพแบบนี้จะต้องเชื่อมโยงสัมพันธ์ของภาพให้ต่อเนื่อง ให้อธิบายว่าภาพนี้เป็นบุคคลเดียวกันกับที่เห็นในช็อตก่อนหน้า

1.2 สถานที่ในฉาก เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องของภาพ จะต้องรักษาให้ตำแหน่งของบุคคลหรือสิ่งของที่ปรากฏในภาพอยู่ในฉากเดียวกัน เช่น ฉากการสนทนาของ 2 คน ซึ่งถ่ายข้ามไหล่ของแต่ละคนเพื่อจับภาพของคู่สนทนานั้น ผู้ชมก็ต้องการที่จะเห็นว่าอีกคนนั้นก็ยังคงอยู่ในจอเหมือนกัน แต่จะเปลี่ยนไปถ่ายในมุมตรงข้าม และที่สำคัญเวลาถ่ายทำและต้องย้ายกล้องก็ต้องคำนึงถึงเส้นแบ่งการสนทนา (Vector Line บางทีเรียกว่า Line of Conversation หรือ Conversation Axis หรือ Principal Axis) คือ จะต้องตั้งกล้องถ่ายจากเส้นแบ่งด้านเดียวกัน มิฉะนั้นการตัดต่อภาพจะกระโดดหรือจะเป็นภาพการสนทนาที่หันหน้าไปทิศทางเดียวกัน

1.3 การเคลื่อนไหวของผู้แสดง การตัดต่อภาพให้ออก่าปฏิกิริยาของผู้แสดงมีความต่อเนื่องอย่างเป็นธรรมชาติมากที่สุด ให้ตัดภาพระหว่างการเคลื่อนไหวของผู้แสดง ไม่ใช่ก่อนและหลังการเคลื่อนไหวนั้น

1.4 สี สีสันของภาพมีความสำคัญในการลำดับภาพให้ต่อเนื่อง ถ้าฉากต่อเนื่องที่เป็นฉากเดียวกันแต่ถ่ายทำหลายครั้ง ต่างเวลากัน เมื่อนำมาลำดับเป็นเรื่องราวต่อเนื่องกันต้องระมัดระวังว่าอุณหภูมิสีของแสงแตกต่างกันหรือไม่ ซึ่งจะเป็นเหตุให้สะดุดความรู้สึกของผู้ชม

1.5. เสียง เสียงจะต้องมีความสัมพันธ์กับภาพ การตัดต่อบางรายการต้องการใช้เสียงจริงที่ได้บันทึกไว้ระหว่างการถ่ายทำในบางช่วง เช่น เสียงการสัมภาษณ์ ในการตัดต่อคำพูดที่ไม่ต้องการออก ต้องระวังให้คำพูดนั้นลงจังหวะให้ดีในช่วงคำถามหรือคำตอบ ส่วนบางตอนอาจต้องการให้ได้เสียงประกอบพิเศษเข้าไป เพื่อแสดงเหตุการณ์ในสภาพแวดล้อมนั้นอย่างต่อเนื่อง เช่น เสียงแบ็คกราวนด์ เสียงยวดยาน เสียงผู้คนโห่ร้อง เป็นต้น

2. ความซับซ้อน (Complexity) การตัดต่อภาพให้ได้เรื่องราวที่น่าสนใจ ชวนติดตามมองเห็นรายละเอียดที่ซับซ้อนของเหตุการณ์นั้น จะสื่อความหมายให้ผู้ชมเข้าใจและซาบซึ้งในเรื่องราวนั้นมากขึ้น ซึ่งการตัดต่อเทปวิดีโอให้เรื่องราวต่อเนื่องธรรมดา ผู้ชมก็สามารถจะดูรายการนั้นได้อย่างรู้เรื่องราวตั้งแต่ตั้งต้นจนจบว่าเหตุการณ์ดำเนินไปอย่างไร แต่จะเป็นรายการที่ขาดรสชาติบางอย่าง ผู้ชมไม่ได้เห็นว่าการจะกล่าวถึงเหตุการณ์แต่ละตอนนั้นมีรายละเอียดที่สลับซับซ้อนอย่างไร การตัดต่อรายการแบบนี้ได้จะต้องได้ภาพที่ถ่ายระยะใกล้แสดงรายละเอียดของส่วนประกอบในเหตุการณ์นั้นหลาย ๆ ภาพหลาย ๆ มุม ใช้จังหวะในการตัดต่อแทรกภาพเข้าไปอย่างเหมาะสมหรือใช้เสียงดนตรีที่เร้าแรง หรือเสียงแบ็คกราวนด์ที่สอดคล้องกับภาพ เพื่อให้เกิดความรู้สึกร่วมไปกับภาพนั้น

3. ความเป็นจริง (Context) การตัดต่อทุกชนิดต้องเสนอเรื่องที่เป็นจริงแก่ผู้ชม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของข่าว ในการถ่ายทำเหตุการณ์ใด ๆ ก็ตาม ภาพที่ถ่ายจากเหตุการณ์นั้นจะมีทั้งส่วนที่สื่อความหมายให้เห็นภาพรวมของเหตุการณ์ และก็อาจมีบางภาพที่อยู่ในเหตุการณ์จริงเช่นกัน แต่เป็นส่วนเล็กน้อยที่มีได้มีความหมายว่าเหตุการณ์โดยรวมจะเป็นเช่นนั้น การตัดต่อเทปวิดีโออาจทำให้ความเป็นจริงบิดเบือนไปได้ เช่น ตัดต่อข่าวการหาเสียงเลือกตั้งของนักการเมืองคนหนึ่ง มีภาพที่ช่างกล้องถ่ายมาเป็นภาพขนาดใกล้ของคนที่มาฟังการปราศรัยแล้วนั่งหลับน้ำลายยืด แต่ความจริงแล้วภาพอื่น ๆ ส่วนใหญ่เป็นภาพฝูงชนที่แสดงความกระตือรือร้นในการฟัง ให้ความสนใจกับคำปราศรัยนั้นมาก ถ้าเราตัดต่อเฉพาะคนที่นั่งหลับเข้าไป ก็เท่ากับว่าได้บิดเบือนความจริงไปจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ควรกระทำสำหรับภาพจากแหล่งภาพสะสมนั้นส่วนใหญ่จะเป็นภาพเกี่ยวกับเหตุการณ์หรือเรื่องธรรมดาทั่ว ๆ ไป เช่น เมฆ ท้องฟ้า หาดทราย ฝนตก ฟ้าแลบ ยานพาหนะ ฝูงชน เป็นต้น ภาพเหล่านี้สามารถนำมาใช้ได้ดีกับการตัดต่อเรื่องราวที่สอดคล้องกัน แต่มิใช่นำไปสอดแทรกเพื่อบิดเบือนความจริง

4. ความมีคุณธรรม (Ethics) การตัดต่อวิดีโอจะต้องเป็นผู้ยึดหลักคุณธรรมไม่ใช้การตัดต่อเป็นเครื่องมือสร้างเรื่องราวให้บิดเบือนไปจากเหตุการณ์ที่เป็นจริง นอกเสียจากจะเป็นรายการละครนวนิยายหรือภาพยนตร์ที่แต่งขึ้นมาเท่านั้น ต้องไม่ใช้ความคิดเห็นส่วนตัวเป็นเครื่องตัดสินใจที่สอดแทรกบางภาพที่มีได้มีความจริงปรากฏอยู่ ดังนั้น ในการตัดต่อเทปวิดีโอท่านต้องคำนึงถึงคุณธรรม ระวังไม่ให้มีการแต่งเติมหรือบิดเบือนอันอาจทำให้ผู้หนึ่ง ผู้ใดเกิดความเสียหายจากการตัดต่อของท่าน

เทคนิคการตัดต่อวิดีโอ

เทคนิคในการเลือกใช้ภาพเคลื่อนไหวในการตัดต่อ สามารถกำหนดได้ ดังนี้

1. มุมกล้อง มุมกล้องในระดับที่แตกต่างกันจะทำให้ความหมายและความรู้สึกที่แสดงออกมานั้นแตกต่างกันออกไป

– **ภาพมุมปกติ (Normal Angle Shot)** เป็นมุมกล้องที่ใช้กันมากที่สุด ภาพจะอยู่ในระดับสายตาโดยยึดเอาสิ่งที่ถ่ายเป็นหลักไม่ใช่ระดับสายตาของผู้ถ่าย

– **ภาพมุมสูง (High Angle Shot)** ระดับของกล้องจะอยู่สูงกว่าวัตถุที่ถ่าย โดยถ่ายลงมาให้เห็นภาพแสดงถึงความต้อยต่ำ ขาดพลัง ภาพมุมสูงเหนือศีรษะและปลายเท้าเป็นภาพที่มีระยะใกล้เข้ามามากกว่า ELS

– **Medium Close Up (MCU)** ภาพจะเน้นสิ่งที่ถ่ายมากขึ้น

– **Close up (CU)** เป็นภาพที่ถ่ายใกล้มาก ๆ จนฉากหลังแทบจะไม่มี ความหมาย

– **Extreme Close up (ECU)** เป็นภาพที่ถ่ายใกล้มาก ๆ จนสิ่งที่ถ่ายเป็นจุดเด่นเต็ม

จอโทรทัศน์

2. การเคลื่อนกล้อง

- Pan คือ การเคลื่อนกล้องในแนว Horizontal คือ จากซ้ายไปขวาหรือจากขวาไปซ้ายในแนวนอน
- Tilt เป็นการเคลื่อนกล้องในแนวตั้ง (Vertical) คือ ขาของกล้องอยู่กับที่ แต่หัวกล้องยกขึ้นในแนวตั้ง (Tilt-Up) และกดลง (Tilt-down)
- Dolly คือ การเคลื่อนกล้องทั้งขากล้องและตัวกล้องเข้าไปใกล้หรือถอยหลังห่างจากผู้แสดง
- Zoom เป็นการเคลื่อนเข้า-ออกเฉพาะเลนส์

3. การประกอบภาพหรือการจัดองค์ประกอบภาพ การประกอบภาพนั้นไม่ใช่เพียงแค่จับภาพออกมา แต่หมายถึงวิธีการควบคุมความต่อเนื่องทางความคิด ต้องให้ผู้ชมได้รู้ได้เห็นในสิ่งที่ตนเองต้องการจะบอก ซึ่งต้องไม่ทำให้ผู้ชมไขว้เขวสับสนหรือหันเหความสนใจไปยังจุดอื่นที่ผิดไปจากเป้าหมายที่วางไว้

4. การเชื่อมต่อภาพ (Transition) เป็นวิธีการลำดับเวลาและเหตุการณ์ โดยการใช้เทคนิคพิเศษ ดังนี้

4.1 การตัดภาพ (Cut) หมายถึง การเปลี่ยนภาพอย่างฉับพลัน โดยการเปลี่ยนจากภาพหนึ่งมาอีกภาพหนึ่ง โดยไม่มีอะไรมาคั่น ใช้ช็อตที่มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว การตัดต่อตามปกติมักใช้การตัดภาพแบบนี้

4.2 การตัดแบบเร็ว (Quick cut) หมายถึง การตัดแบบเร็ว ๆ เพื่อดึงดูดความสนใจและให้กระชับ

4.3 ภาพจางซ้อน (Dissolve) หมายถึง การเชื่อมต่อภาพโดยใช้ช็อตแรกค่อย ๆ จางออกไปในขณะที่ฉากหลังจะค่อย ๆ จางซ้อนเข้ามา จนกระทั่งช็อตแรกจางหายไปเหลือแต่ช็อตหลังเท่านั้น ใช้สำหรับคั่นเชื่อมโยงระหว่างฉากแรกกับฉากหลัง หรือระหว่างหลายฉาก ซึ่งเป็น

เวลาที่ล่องเลยมาไม่นานนักและในภาพของฉากแรกกับฉากหลังไม่มีอะไรให้สังเกตเห็นได้ว่ามีความต่อเนื่องเชื่อมโยงกัน

4.4 การหยุดภาพ (Freeze) หมายถึง การหยุดภาพที่กำลังเคลื่อนไหวให้หนึ่งตรวจจุดที่ต้องการเพื่อเน้นความสนใจ เพื่อแสดงแสดงรายละเอียดบางส่วน of สิ่งที่ถูกถ่าย

4.5 ภาพจาง (Fade) ภาพจางมี 2 แบบ คือ Fade In คือ การต่อเชื่อมภาพเริ่มจากภาพมืดสนิทไม่มีภาพ แล้วค่อย ๆ ปรากฏเป็นภาพเลื่อนกลางจนเป็นภาพที่มองเห็นชัดเจนมักใช้ในตอนเริ่มเรื่อง หรือเริ่มต้นใหม่ เหมือนการเปิดฉาก Fade Out เป็นการเริ่มต้นจากภาพที่ปรากฏชัดเจนอยู่ แล้ว ค่อย ๆ เลื่อนกลางและหายไปกลายเป็นภาพมืดสนิท มักใช้ตอนจบเรื่อง การใช้การจางภาพสามารถใช้คั่นเชื่อมโยงระหว่างฉากแรกกับฉากหลัง ซึ่งเป็นเวลาที่ล่องมานาน หรือสถานที่นั้นอยู่ห่างกันไกลมาก

4.6 ภาพกวาด (Wipe) หมายถึง การใช้ภาพต่อเนื่องโดยให้ภาพใหม่เข้ามากวาดภาพเก่าออกจากจอที่ละน้อยจนภาพเก่าหมดจากจอ หรือภาพใหม่เข้ามาแทนที่ เช่น กวาดจากซ้ายไปขวาหรือบนจอลงล่างจอ เป็นต้น

4.7 ภาพซ้อน (Superimpose) หมายถึง การซ้อนฉาก 2 ฉากเข้าไว้ด้วยกัน เพื่อแสดงถึงเหตุการณ์ต่างสถานที่ในเวลาเดียวกัน แสดงภาพการคิดคำนึงของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยการถ่ายภาพใบหน้าและภาพเหตุการณ์ไปพร้อม ๆ กัน นอกจากนี้ยังใช้ในการสร้างภาพพิเศษ เช่น ภาพผี

4.8 ภาพเลื่อนเข้าหากัน (Morphing) การเปลี่ยนจากภาพหนึ่งไปสู่อีกภาพหนึ่งอย่างต่อเนื่องด้วยการละลายเข้าหากันจนเป็นภาพใหม่ ตัวอย่างเช่น ภาพยนตร์เรื่องคนเหล็กและเรื่องโรโบคอป

4.9 ภาพกระโดด (Jump Cut) การเกิดภาพกระโดด การที่มีภาพหายไปจากกลาง Shot ที่ควรจะเชื่อมระหว่าง Shot แรก กับ Shot สุดท้าย ทำให้ภาพดูไม่ต่อเนื่อง / การตัดภาพที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันมาก บุคคลเดียวกัน ขนาดภาพเท่ากัน / การตัดภาพที่มีขนาดแตกต่างกัน เช่น จากภาพ VLS เป็น CU

เทคนิคในการเรียงลำดับภาพ

เทคนิคในการเรียงลำดับภาพนี้ประกอบด้วยสิ่งที่สำคัญ 2 ประการ คือ

1. ความยาวของภาพหรือช็อต การเปลี่ยนภาพแต่ละครั้งจะทำให้ผู้ชมถูกกระตุ้นความรู้สึกขึ้นอีกครั้งหนึ่ง แล้วความรู้สึกนั้นจะค่อย ๆ ลดลงจนกระทั่งมีการตัดภาพอีกครั้งหนึ่ง ถ้าความยาวของช็อตพอเหมาะกับความสนใจของผู้ชม ผู้ชมก็จะถูกกระตุ้นตามจังหวะ ถ้าช็อตยาวเกินไปความสนใจของผู้ชมจะราบเรียบไม่ตื่นเต้น แต่ถ้าช็อตสั้นเกินไปความสนใจของผู้ชมจะถูกระงับแต่เพียงบางเบาเพราะเกิดความเคยชิน

2. ความถี่ของการเปลี่ยนภาพ การเปลี่ยนภาพจากภาพที่หนึ่งไปสู่ภาพที่สอง หรือถ้าจะเรียกง่าย ๆ ว่าการตัดภาพนั้น ตามธรรมดารายการที่มีความยาว 30 นาทีจะมีความถี่ในการตัดภาพประมาณ 20 ครั้งแต่ความถี่นี้อาจจะเปลี่ยนแปลงได้ตามเนื้อเรื่องของเรื่องที่แสดง ถ้าเป็นเรื่องที่แสดงถึงการเคลื่อนไหวที่รวดเร็ว เช่น การวิ่ง การกระโดด อาจตัดภาพที่มีความถี่สูง ตามหลักความเป็นจริงแล้วความยาวช็อต และความถี่ของการเปลี่ยนภาพนี้ มีความสัมพันธ์กันอยู่แล้ว (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2537 : 77)

คุณสมบัติของไฟล์วิดีโอ

Frame Rate คือ ความเร็วที่ใช้ในการแสดงภาพเคลื่อนไหวต่อ 1 วินาที โดยที่เราต้องใช้คือ 25 เฟรมต่อวินาที (หมายถึง การเคลื่อนไหว 25 รูปต่อวินาที ซึ่งทำให้เรามองเห็นเป็นภาพเคลื่อนไหว) โดยภาพยนตร์ส่วนใหญ่จะเริ่มตั้งแต่ 7 – 10 เฟรมต่อวินาที ซึ่งเป็นการเคลื่อนไหวของภาพยนตร์การ์ตูน

ขนาดของเฟรม เป็นขนาดของความกว้างคูณความยาวของเฟรม เช่น Aspect Ratio เท่ากับ 4 : 3 ซึ่งหมายความว่า เป็นการแสดงผลที่เต็มจอ ซึ่งโดยส่วนใหญ่ผู้ใช้แสดงผลเกี่ยวกับงานนำเสนอ จำพวกข่าว หนังสือซีดี Aspect Ratio เท่ากับ 16 : 9 เป็นการแสดงผลที่ไม่เต็มจอ โดยส่วนใหญ่จะใช้ในการชมภาพยนตร์

กล่าวสรุปในบท “บอกเล่า 8” นี้ คือ การทำความรู้จักภาพรวมของประเภทงานวิดีโอที่เกี่ยวข้องทั้งด้านภาพและเสียง ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อผู้สร้างสรรค์งานวิดีโอมาก ปัจจัยนี้เป็นสิ่งที่หลายคนละเลยมากเพราะอาจมองว่าผู้สร้างสรรค์งานประเภทนี้ไม่จำเป็นต้องรู้ ซึ่งจะเป็นสิ่งอันตรายอย่างหนึ่งที่มันจะสร้างข้อจำกัดหลายประการให้กับการเปิดโลกของการสร้างงานประเภทนี้ ผู้เขียนเลยหยิบยกตั้งแต่ระบบของภาพ ไปสู่ประเภทของโปรแกรมจนกระทั่งการทำงานของภาพเคลื่อนไหวนี้ ผนวกกับการเล่าพื้นที่สำคัญที่เกิดเหตุการณ์อันน่าสะพรึงขวัญซ้ำแล้วซ้ำเล่า

บอกเล่าทำสืบ คอลลาจ
.....กับการเผยแพร่งานวิถีโฮอาร์ต
สู่สาธารณชน และบทสรุป

บอกเล่าเก้าสิบ คอลอกาเว

.....กับการเผยแพร่งานวิดีโออาร์ตสู่สาธารณชน และบทสรุป

ผู้เขียนขอขยายความคำว่า “บอกเล่าเก้าสิบ” ในความหมายของบทนี้ว่า

“เก้า” ในที่นี้ หมายถึง กระบวนการสร้างสรรค์งานวิดีโออาร์ตนั้นประกอบไปด้วย 9 ขั้นตอน

“สิบ” ในที่นี้ หมายถึง บทสรุปเพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องกับหนังสือเล่มนี้มี 10 ประเด็นด้วยกัน ประกอบไปด้วย

สรุป 1 การเผยแพร่งานวิดีโออาร์ตสู่สาธารณชน

สรุป 2 บทสรุปของชุมชนคอลอกาเว

สรุป 3 บทสรุปส่วนหนึ่งของเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ระหว่างปี พ.ศ. 2547 – 2560

สรุป 4 บทสรุปส่วนหนึ่งของสถานการณ์ความไม่สงบในภาคใต้ของประเทศไทย

สรุป 5 บทสรุปส่วนหนึ่งของศาสนาอิสลามและวิถีชีวิต

สรุป 6 บทสรุปส่วนหนึ่งจากรายงานสถานการณ์การทรมานและการปฏิบัติที่

ไร้มนุษยธรรมหรือย่ำยีศักดิ์ศรีในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ปี 2557-2558 โดยกลุ่มด้วยใจ

สรุป 7 บทสรุปส่วนหนึ่งจากการกล่าวถึงศาสนาอิสลาม จากมุมมองหรือการให้ความรู้ว่าเป็นหัวรุนแรง

สรุป 8 บทสรุปส่วนหนึ่งจากหนังสือป้อนอดีตเป็นตัว นำมาเปรียบกับความเชื่อมั่นในความเป็นหนึ่งของความเชื่อหลักในประเทศ

สรุป 9 บทสรุปส่วนหนึ่งจากสภาพปัญหาการทรมานใจในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จากมูลนิธิศูนย์ทนายความมุสลิม

สรุป 10 บทสรุปของชีวิตผู้เขียนกับประเด็นที่ได้

ผู้เขียนมีบทสรุปมากมายจากประเด็นของกระบวนการสร้างวิดีโออาร์ตทั้ง 8 ขั้นตอนที่ผ่านมา โดยเริ่มตั้งแต่กำหนดประเด็นหรือหัวข้อที่จะทำ, การค้นคว้าข้อมูลด้านเอกสารเพิ่มเติม, การลงพื้นที่ภาคสนามจริงเพื่อหาข้อมูลด้านพื้นที่ผ่านตัวบุคคล, การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดและสร้างโครงร่างโครงเรื่อง และการสังเคราะห์ข้อมูลไปจนกระทั่งการสร้าง Plot เรื่องและ Story board, การบันทึกภาพ, ไปจนกระทั่งการตัดต่อภาพและเสียงจนแล้วเสร็จขั้นตอนของกระบวนการสร้างงานศิลปะประเภทวิดีโออาร์ต ซึ่งผู้เขียนให้ความสำคัญกับทุก ๆ ขั้นตอนและทุกกระบวนการมาก แต่สิ่งสำคัญมากที่สุดจะอยู่ที่เนื้อหาจากประเด็นที่เราค้นคว้าและวิเคราะห์มากกว่า ฉะนั้น ผู้อ่านควรฝึกวิเคราะห์ข้อมูลและสังเคราะห์เนื้อหาไปสู่งานสร้างสรรค์ให้มาก โดยผู้เขียนยังให้ความสำคัญต่อการนำไปเผยแพร่ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นนี้ อีก โดยมีหลายรูปแบบ ทั้งการแสดงนิทรรศการศิลปะที่มีรูปแบบต่าง ๆ มากมายในยุคดิจิทัลนี้ ซึ่งรูปแบบของงานศิลปะที่ทำการเผยแพร่หรือจัดแสดงไม่เพียงแต่ว่าตัวงานศิลปะนั้นสามารถรับชมได้ในหอศิลป์, แกลลอรี่, ห้องแสดงงานอย่างที่คุณชิน แต่ปัจจุบันอาจหาชมได้ตามคาเฟ่, สวนสาธารณะ, ตลาด, โกดังร้าง, โรงเรียนร้างและสถานที่อื่น ๆ อีกมากมาย ซึ่งเริ่มต้นจากศิลปินในยุค 1960 ที่มีความท้าทายในการทลายกรอบรูปแบบศิลปะแบบเดิม ๆ อย่างศิลปะที่เน้นแนวคิดหรือ Conceptual¹ ที่ไม่ได้มองปลายทางของงานว่ามีความงดงามใด หากแต่มองที่กระบวนการสร้างงานหรืออื่นใดตามแต่ที่ศิลปินต้องการสะท้อนความเป็นไปที่อิงไปกับบริบทพื้นที่และมิติของเวลากับยุคสมัยนั้น ๆ

¹ Paul Wood. (2002). conceptual art (movements in modern art). Delano Greenidge.

บอกเล่าเก้าสิบ: สรุป 1

วิธีการเผยแพร่งานวิดีโออาร์ตสู่สาธารณชน

การจัดแสดงผลงานศิลปะถือเป็นประสบการณ์ที่สำคัญมาก เนื่องจากต้องประกอบองค์รวมที่แตกต่างเข้าด้วยกันให้ลงตัวและให้ความหมาย ถือเป็นความท้าทายประการหนึ่ง จึงจำเป็นต้องอาศัยการวางแผน ตั้งแต่การเลือกหัวข้อของนิทรรศการ ไปจนถึงการรวบรวมผลงานที่จะจัดแสดงจำนวนขึ้น การเลือกสถานที่ให้เหมาะแก่การจัดงานและเริ่มทำการตลาดแบบปากต่อปาก เพื่อให้มีคนมาดูและร่วมชมผลงานให้ได้มากที่สุดหรือมีการประชาสัมพันธ์อย่างไรที่ ต้องครอบคลุมในองค์ประกอบที่ตั้งใจ เป้าหมายด้านบุคคล กลุ่มคนที่อยากจะให้มาร่วมชมงานด้วย

ขั้นตอนที่ 1 การเลือกหัวข้องานนิทรรศการ

ชื่อของงานนิทรรศการไม่จำเป็นจะต้องเป็นชื่อเดียวกันกับชื่องานวิดีโออาร์ตก็ได้ อาจจะมีการแบ่งถ้าหากว่าตัวชิ้นงานมีหลายชิ้นหรือหลายชุด และควรที่จะแบ่งประเภทของแต่ละชิ้นหรือชุดงานให้อยู่ในหมวดเดียวกันก่อน โดยชื่องานนิทรรศการต้องครอบคลุมเนื้อหาภายในแต่ละชิ้นงานไว้ด้วย หรือหัวข้อนิทรรศการสามารถเชื่อมโยงได้และนำไปสู่งานแต่ละชิ้นงานได้

ขั้นตอนที่ 2 การเลือกงาน

การเลือกผลงานให้สามารถดึงดูดผู้ชมนั้น สามารถเลือกได้จากหัวข้อที่เราตั้งไว้ แล้วสร้าง Mind Map เพื่อให้เห็นผังความคิดทั้งหมด จากนั้นเอารากหรือแกนย่อยของผังความคิดนั้น (Mind Map) โยงมาหางานที่เรา มี ซึ่งต้องสามารถเล่าและโยงความสัมพันธ์ไปสู่กันได้ ฉะนั้นในขั้นตอนนี้ อาจหาที่ปรึกษาหรือผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในการเลือกงานเข้ามาช่วยตรวจสอบด้วย

ขั้นตอนที่ 3 การเลือกสถานที่เพื่อจัดแสดงงาน

การเลือกสถานที่เพื่อจัดแสดงงานอาจจะสลับกับขั้นตอนแรกได้ เนื่องจากชื่องานอาจจะอิงไปกับบริบทพื้นที่ได้ด้วย และสามารถทำการเชื่อมโยงตัวชิ้นงานกับสถานที่ที่จัดได้ด้วยเพื่อเพิ่มอรรถรสในการรับชมของผู้เข้ามาชมงาน และยังสามารสร้างเรื่องเรื่องเหล่านี้เพื่อทำการประชาสัมพันธ์เป็นการดึงดูดอีกทางหนึ่งด้วย

ขั้นตอนที่ 4 การเลือกใช้สื่อให้หลากหลายในการจัดแสดง

นิทรรศการของเรานั้นไม่จำเป็นที่เราจะทำการแสดงตัววิดีโออาร์ตอย่างเดียว หากแต่สามารถนำวัสดุ เสื้อผ้า อุปกรณ์ ข้าวของเครื่องใช้หรืออื่นใดที่อยู่ในตัวงานวิดีโออาร์ตมาจัดแสดงร่วมได้ด้วย หรืออาจจะมีภาพนิ่งบางอย่างที่เราได้เก็บไว้ในช่วงตอนลงพื้นที่ภาคสนามหรือช่วงไหนของวิดีโออาร์ตก็ได้มาทำการจัดรวมไปกับตัวงานหลัก เพื่อเสริมให้เกิดความรอบด้านต่อการรับรู้ของผู้ชมได้มากขึ้นด้วย

ขั้นตอนที่ 5 กำหนดวันและเวลาในการเปิดงานนิทรรศการ

การจัดนิทรรศการศิลปะต้องอาศัยการประสานงานเป็นอย่างมาก เพราะฉะนั้นควรตั้งกำหนดเวลาที่สามารถยอมรับได้จริง คุณจะต้องเริ่มวางแผนงานให้สอดคล้องกับระยะเวลา ซึ่งจะขึ้นอยู่กับความมากน้อยของตัวชิ้นงานด้วยว่าระยะเวลาที่เหมาะสมคือเท่าไร

ขั้นตอนที่ 6 การตั้งราคางานวิดีโออาร์ตเพื่อขาย

เป้าหมายของการจัดนิทรรศการไม่ใช่แค่เพื่อจัดแสดงผลงานของศิลปินหรือผู้แสดงงานวิดีโออาร์ตเท่านั้น แต่ยังเพื่อขายผลงานไปด้วย ฉะนั้น ในการที่เราเลือกผลงานนั้นเราจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น ค่าประสบการณ์การทำงานของผู้สร้าง, การลงพื้นที่ภาคสนามที่มีความซับซ้อน, การวิเคราะห์ตัวงานต่าง ๆ ที่กว่าจะออกมาเป็นงานวิดีโออาร์ตด้วย, การใช้เวลาในการสร้างวิดีโออาร์ตและอื่น ๆ ที่เป็นปัจจัยเกี่ยวข้องกับการสร้างงาน ทุกประเด็นสามารถที่จะมาประเมินราคาของผลงานได้ด้วยและที่สำคัญคือการมองตลาดว่าราคา ณ ปัจจุบันนั้นมีมูลค่าเท่าใด หรือค่าความสะสมของประเด็นหัวข้อและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องก็สามารถนำมาใช้วิเคราะห์การตั้งราคา เพราะสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยในการสร้างมูลค่าให้กับตัวงานของเรา ซึ่งขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของเราด้วย

ขั้นตอนที่ 7 การทำสื่อส่งเสริมการขายผลงาน

สื่อส่งเสริมการขายประการแรกที่ควรทำ คือ การออกแบบโลโก้งาน, โปสเตอร์, แผ่นพับ และทำโฆษณาข้อมูลที่บรรยายลักษณะของนิทรรศการและประเภทของผลงานที่จะจัดแสดงโดยย่อ แต่ครอบคลุม ควรระบุรายละเอียดสำคัญ คือ วันและเวลา สถานที่ ค่าเข้าชม (ถ้ามี) หากงานนิทรรศการของคุณจะต้องเป็นงานที่มีผู้ให้การสนับสนุนนั้น อาจจะต้องมีการเปิดงานอย่างเป็นทางการซึ่งขึ้นอยู่กับความสะดวกของตัวเราด้วย

ขั้นตอนที่ 8 การเชิญชวนแบบปากต่อปาก

เป็นการแจ้งให้คนรอบตัวรู้ว่าเรากำลังจะจัดนิทรรศการ ซึ่งอาจจะทำได้โดยการบอกให้รู้ส่วนตัวหรือโพสต์ข้อมูลเกี่ยวกับงานในโซเชียลมีเดียของเราก็ได้ บางกรณีอาจจะร่วมมือกับเจ้าของสถานที่ในการประชาสัมพันธ์งานผ่านเว็บไซต์, การแถลงข่าวหรือการโฆษณาอย่างเป็นทางการเพื่อให้เข้าถึงผู้ชมมากขึ้น

ขั้นตอนที่ 9 การจัดวางผลงาน (Installation)

การจัดวางผลงานเป็นขั้นตอนที่สำคัญมากขั้นตอนหนึ่ง เมื่อเราทำขั้นตอนทั้ง 8 ครบแล้วนั้น เราต้องกลับมาเริ่มจัดวางงานให้เข้ากับพื้นที่ที่เป็นองค์ประกอบสำคัญ ควรขอความช่วยเหลือจากอาสาสมัครหรือทำการจ้างอย่างเป็นระบบแบบมืออาชีพ อย่างเช่น คนออกแบบงานกับสถานที่, คนขนของ, คนจัดตั้งอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการฉายงานวิดีโออาร์ต, ช่างไฟ, ช่างก่อสร้างภายใน เป็นต้น ทั้งหมดนี้จะช่วยให้การจัดการเรื่องการส่งและการรับชิ้นงานศิลปะ อุปกรณ์ที่จำเป็นและที่ตั้งชิ้นงานศิลปะเป็นไปตามตำแหน่งที่วางไว้ และสามารถคอยดูแล ระวังระวังผลงานศิลปะไม่ให้เกิดการเสียหายหรือถูกขโมย คนทำงานที่ตั้งใจทำงานนี้จะช่วยลดภาระที่จะต้องทำทุกอย่างด้วยตัวเองและทำให้แน่ใจได้ว่านิทรรศการจะดำเนินไปอย่างเรียบร้อย โดยปราศจากปัญหาหรือเกิดน้อยที่สุด

ขั้นตอนที่ 10 การจัดองค์ประกอบอื่นนิทรรศการ

- จัดเตรียมเครื่องดื่มและอาหารเบา ๆ ไว้ให้ผู้เข้าร่วมงานสัก 2-3 อย่าง จัดเตรียมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานเพื่อแจกให้ผู้เข้าร่วมได้อ่านและดูเบื้องหลังของงานวิดีโออาร์ต
- จัดเตรียมสิ่งจำเป็นอื่น ๆ เพื่อเสริมในงานนิทรรศการหากสถานที่ไม่อำนวย เช่น สถานที่มีอากาศร้อนอบอ้าวอาจจะต้องเตรียมพัดลม เป็นต้น
- จัดเตรียมคนที่จะมาทำหน้าที่สำคัญต่าง ๆ เช่น โต้ะลงทะเบียน, ผู้แนะนำงานของเราซึ่งเราจะต้องทำการคุยและสร้างความเข้าใจไว้ก่อนหน้า, คนรับแขก หรืออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ขึ้นอยู่กับบริบทสถานที่, ตัวงานและที่สำคัญคืองบประมาณของเราด้วย

ขั้นตอนที่ 11 การเปิดนิทรรศการ

การเปิดนิทรรศการนี้ต้องเปิดงานตามนัดหมายเวลาที่ตั้งไว้ เพราะจะทำให้เห็นถึงความเป็นมืออาชีพมากที่สุด และสร้างบรรยากาศของวันเปิดให้เสมือนกับการพบปะญาติพี่น้อง สร้างความเป็นกันเอง ลดพิธีรีตองลงให้มากที่สุด เพื่อจะทำให้เกิดการพูดคุยกันได้โดยง่าย ซึ่งในวันเปิดงานอาจจะจัดกิจกรรมบางอย่างเพื่อทำการดึงดูดให้คนมาเข้าร่วมมากขึ้น เช่น มีการเชิญบุคคลสำคัญในยุคนั้นที่สังคมกำลังให้ความสนใจมาร่วมเปิดวงเสวนา หรือเพื่อมาพูดคุยโดยเชื่อมโยงประเด็นให้เข้ากับผลงานของเราด้วยก็ได้

ขั้นตอนที่ 12 การมีส่วนร่วมกับผู้ทำงาน

เมื่อผู้ร่วมงานเริ่มมาถึงบริเวณงานนั้น เราต้องพร้อมตอบคำถามและอธิบายผลงานที่รอผู้เข้าชมอยู่ ซึ่งมักเป็นส่วนที่น่าตื่นเต้นที่สุดของนิทรรศการสำหรับศิลปินส่วนใหญ่ เพราะ จะเปิดโอกาสให้ได้พบปะคนที่ซื้อหรือวิจารณ์ผลงานศิลปะ อีกทั้งยังได้พูดคุยถึงจุดเด่นจุดสำคัญหรือจุดดึงดูดในสไตล์ของเราด้วย ในบางครั้งอาจจะเกิดการอภิปรายในกระบวนการสร้างสรรค์ของเราก็ได้

บอกเล่าเก้าสิบ: สรุป 2

บทสรุปของชุมชนคอลอกาเว

หลังจากที่ผู้เขียนได้เล่าถึงขั้นตอนของการแสดงงานวิดีโออาร์ตแล้วนั้น ผู้เขียนอยากจะนำผู้อ่านให้รู้จักกับพื้นที่ที่หนึ่งที่น่าสนใจในด้านกายภาพที่มีความสวยงาม บรรยากาศสดชื่นจากกลิ่นไอดิน, แหล่งน้ำและภูมิทัศน์อันร่มรื่นแต่ถูกบดบังไปด้วยสถานการณ์ความรุนแรงที่น่ากลัว อีกทั้งยังถือว่าเป็นพื้นที่สีแดงที่มีเหตุการณ์ความรุนแรงเกิดขึ้นบ่อยมากที่สุด นับจากสถิติรวมของสามจังหวัดชายแดนใต้แล้วนั้นคือ “คอลอกาเว”² หนึ่งในตำบลศรีสาคร อำเภศรีสาคร ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของจังหวัดนราธิวาส มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอช้างเคียง โดยทิศเหนือติดต่อกับอำเภอรือเสาะ ทิศตะวันออกติดต่อกับอำเภอระแงะและอำเภอจะนะ ส่วนทิศใต้ติดต่อกับอำเภอจะนะและอำเภอธารโต จังหวัดยะลา และทิศตะวันตกติดต่อกับอำเภอธารโตและอำเภอบันนังสตา จังหวัดยะลา ซึ่งจะรู้จักกันในนามเหตุการณ์ความไม่สงบ พื้นที่ชุกชุมโจรก่อการร้าย หรือมีขบวนการแบ่งแยกดินแดน โดยเมื่อวันที่ 7 มีนาคม พ.ศ. 2554 เกิดเหตุร้ายแรงครั้งใหญ่ที่เป็นชนกตืดหลังให้กับกลิ่นคาวเลือดในพื้นที่ที่มาจากคนภายนอก ซึ่งต่อเนืองมาจากเหตุคาร์บอมบ์แฟลตตำรวจ พบเป็นรถกระบะของข้าราชการครูปัตตานี

“โดยสม.ศรีสาคร พ.ต.อ. บรรลือ ชูเวทย์ รอง ผบก.ภ.จ.นราธิวาส ได้กล่าวถึงเหตุการณ์คาร์บอมบ์ใต้ถุนแฟลตที่พักข้าราชการตำรวจ สม.ศรีสาคร จ.นราธิวาส ซึ่งตั้งอยู่ริมถนนสาย อ.ศรีสาคร - อ.จะนะ บ้านคอลอกาเว หมู่ 1 ต.ศรีสาคร ทำให้รถกระบะและรถเก๋งของตำรวจที่จอดอยู่ในลานจอดรถใต้ถุนแฟลตตำรวจ จำนวน 18 คัน ถูกสะเก็ดระเบิดและเกิดไฟลุกท่วมเผาไหม้เสียหายไปด้วย 14 คัน จากเหตุในวันเดียวกันนั้นพบว่า จ.ส.ต.สานิตย์ ขวัญสุข ผบ.หมู่ ป. สม. ศรีสาคร ซึ่งถูกคนร้ายขว้างระเบิด เอ็ม 26 เข้าใส่บ้านพักที่ดัดแปลงเป็นร้านขายของชำ

ในขณะนั้นสามารถจดจำใบหน้าและตำหนิรูปพรรณของคนร้ายได้ ซึ่งขั้บรถยนต์ซุกระเบิดเข้ามาจอดในลานจอดรถใต้ถุนอาคารแฟลตตำรวจ โดยมีคนร้ายอีก 1 คน ได้ติดเครื่องจักรยานยนต์รออยู่บนถนนด้านหน้าของอาคารแฟลตตำรวจ เพื่อพากันหลบหนีไปอย่างชัดเจน ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการตรวจสอบจากทะเบียนประวัติอาชญากรรมว่า คนร้ายทั้ง 2 คน เป็นใคร ส่วนรถยนต์กระบะยี่ห้อโตโยต้า รุ่นวิโก้ สีเทา ทะเบียน บฉ 2004 ยะลา ที่คนร้ายนำมาซุกระเบิดดัดแปลงเป็น

² ศูนย์ข้อมูลประเทศไทย (2564). ศรีสาคร. สืบค้นจาก <http://narathivat.kapook.com/ศรีสาคร/ศรีสาคร>

ระเบิดคาร์บอนบั้นนั้น เป็นรถที่ติดป้ายทะเบียนปลอม พ.ต.อ.บรรลือ กล่าว และจากการตรวจสอบประวัติความเป็นมาของรถยนต์คันนี้ พบว่า “รถยนต์คันนี้ถูกขายต่อกันมา 3 ทอดโดยผู้ครอบครองรถคนแรกภูมิลำเนาอยู่ อ.หัวไทร จ.นครศรีธรรมราช จากนั้นได้ขายรถต่อไปยัง อ.ห้วยยอด จ.ตรัง และล่าสุดรถคันนี้ตกมาอยู่ในความครอบครองของข้าราชการครูคนหนึ่ง ใน จ.ปัตตานี ซึ่งขณะนั้นพนักงานสอบสวนชุดคลี่คลายคดีของ สภ.ศรีสาคร ได้เดินทางไปติดตามเพื่อสอบปากคำข้าราชการครูคนดังกล่าว”

“7 มีนาคม พ.ศ. 2554 มีเหตุปาบั้งในอ.ศรีสาครก่อนคาร์บอนบั้น มีผู้บาดเจ็บ 3 รายจากเหตุคนร้ายไม่ทราบกลุ่มและจำนวน ลอบปาระเบิดใส่ร้านขายของชำของชาวบ้าน อ.ศรีสาคร จ.นราธิวาส ก่อนกดคาร์บอนบั้น จนทำให้เกิดระเบิดขึ้นระลอกที่ 2 เพื่อสกัดเจ้าหน้าที่จนทำให้เจ้าหน้าที่บาดเจ็บ 3 ราย จากนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจและทหารได้นำกำลังเข้าไปตรวจสอบในที่เกิดเหตุ คนร้ายซึ่งได้นำรถยนต์กระบะบรรทุกระเบิดมาจอดทิ้งไว้ก่อนหน้าแล้ว ทันทีที่เจ้าหน้าที่มาถึงคนร้ายได้กดระเบิดคาร์บอนบั้นที่ 2 ทันที จนเป็นเหตุให้มีผู้ได้รับบาดเจ็บและได้ทำการส่งโรงพยาบาล อ.ศรีสาคร แล้ว คือ ตำรวจ 1 นาย โดนสะเก็ดระเบิดที่หัวไหล่ แพทย์ทำแผลและอนุญาตให้กลับบ้านและชาวบ้านอีก 2 ราย ได้บาดเจ็บเล็กน้อย”

บอกเล่าเก้าสิบ: สรุป 3

บทสรุปส่วนหนึ่งของเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ระหว่างปี พ.ศ. 2547 – 2560

จากพื้นที่ “คอรอกาเว” ที่มีเหตุการณ์ความรุนแรงจากผู้เขียนหยิบยกมาให้ได้รู้จักผ่านภาพข่าวที่ทุกคนอาจมองว่าเป็นเรื่องที่ซ้ำ ที่เคยเกิดขึ้นแล้วก็ไม่น่าตื่นเต้นอะไรมากนักนั้น หากแต่ไม่เคยเกิดขึ้นกับเราเอง เราจะไม่ทราบได้เลยว่ามันแสนเจ็บปวดทรมานเพียงไร ฉะนั้นผู้เขียนอยากที่จะสรุปเหตุการณ์จากภาพข่าวซึ่งเป็นเพียงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปีพ.ศ. 2554 ที่ส่งผลต่อการพูดคุยของบุคคลสู่บุคคล, จากกลุ่มสู่กลุ่ม, จากในวงแคบขยายไปสู่วงกว้าง

จากการกล่าวขานของคนนอกพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น (จังหวัดปัตตานี, ยะลา, และนราธิวาส³) พื้นที่ที่บ่งบอกถึงความรุนแรง กลับถูกให้ความหมายแก่บุคคลใสบริสุทธิ์แบบเหมา

³ ศรีสมภพ จิตรภรณ์ศรี (2557). *สถานการณ์ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้รอบ 2 ปี (2547-2548)* สืบค้นจาก <https://deepsouthwatch.org/node/16>

รวมว่าเป็นโจรก่อการร้าย ไปสร้างความไม่สงบให้แก่ภาคการปกครอง เช่น ตำรวจ, ทหารหรือเจ้าหน้าที่รัฐ ทำให้ชาวบ้านในพื้นที่ตกเป็นเหยื่อไปด้วยวาทกรรมแบบเหมารวมจากคนนอกพื้นที่ แม้ว่าจากเหตุการณ์ดังกล่าวจะสามารถจับกุมผู้ก่อการร้ายได้แล้วก็ตาม นับจากเหตุการณ์ความรุนแรงในปีพ.ศ. 2547 เป็นต้นมา จนถึงปัจจุบันคือ พ.ศ. 2560 วาทกรรมดังกล่าวที่เกิดขึ้นจากพื้นที่สาธารณะทั้งในและนอกพื้นที่นำไปพูดถึง ซึ่งแนวคิดพื้นที่สาธารณะนั้น (public space) เป็นพื้นที่ในโลกทางสังคมซึ่งปัจเจกบุคคลมาพบปะพูดคุยและอภิปรายกันอย่างเสรีในประเด็นปัญหาทางสังคม การเมืองและเศรษฐกิจ ประเด็นจากการอภิปรายโต้เถียงปัญหา ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ จะตีแผ่แลกเปลี่ยนกันในพื้นที่สาธารณะ ก่อให้เกิดการรับรู้ร่วมกันและนำไปสู่การตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมและกิจกรรมทางการเมืองของสาธารณชนในอันดับต่อไป พื้นที่สาธารณะจึงเป็นอาณาบริเวณที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร การสร้างความรู้สึกร่วมกันเป็นส่วนรวม (sense of public) และผลประโยชน์ของส่วนรวม พื้นที่สาธารณะเป็นได้ทั้งรูปธรรมและนามธรรม กล่าวคือ รูปธรรมของพื้นที่สาธารณะคือพื้นที่ทางกายภาพที่กำหนดขอบเขตไว้แน่นอน เช่น ร้านกาแฟ ลานประชาชน จัตุรัสกลางเมือง สวนสาธารณะ โรงละคร พิพิธภัณฑ์ เป็นต้น ส่วนพื้นที่นามธรรม เช่น สื่อมวลชน สื่อออนไลน์ กลุ่มทางสังคมหรือพื้นที่ทางวัฒนธรรม เป็นต้น

ผู้เขียนมีวัตถุประสงค์เพื่อการเผยแพร่ข้อมูลถึงแนวคิดต่าง ๆ รวมถึงกระบวนการทั้งหมดที่ผู้เขียนใช้ในการสร้างงานศิลปะหรือการสร้างสรรคผลงานในรูปแบบวิดีโออาร์ต ณ พื้นที่ต่าง ๆ ที่ผู้เขียนได้ลงไปสัมผัสในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงต้องการนำเสนอชุดความคิดที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการเดินทางไปยังพื้นที่ที่ปรากฏขึ้นจากบทบอกเล่าก่อนหน้านี้ โดยตัวผู้เขียนเองก็เป็นทั้งผู้อาศัย เคยอาศัย ผู้ประสบพบเจอเหตุการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม เคยประสบพบเจอเหตุการณ์ดังกล่าวหรือแม้กระทั่งไม่ได้อาศัยในพื้นที่ตลอดเวลาแล้ว เป็นลักษณะการไป ๆ มา ๆ มากกว่า เนื่องจากผู้เขียนเองก็ยังมีญาติพี่น้อง บ้านที่พักอาศัยที่ต้องกลับไปบ่อยครั้ง ซึ่งก็ราว ๆ สองเดือนครั้ง จึงทำให้เกิดความผูกพันกับพื้นที่มากพอสมควร เพราะเป็นทั้งบ้านเกิดเมืองนอน เป็นทั้งถิ่นที่ทำให้เกิดความสูญเสียครั้งยิ่งใหญ่แบบไม่คาดคิด จึงทำให้ผู้เขียนต้องการที่จะเล่าทั้งหมดของพื้นที่ผ่านมิติที่ทับซ้อนอยู่ อีกทั้งพื้นที่นี้ยังเป็นพื้นที่แห่งวัฒนธรรมที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ จากที่เห็นเด่นชัดคือการแต่งกายของชาวมุสลิม

บอกเล่าเก้าสิบ: รูป 4

บทสรุปส่วนหนึ่งของสถานการณ์ความไม่สงบในภาคใต้ของประเทศไทย

จากสถานการณ์ความไม่สงบในภาคใต้ของประเทศไทย⁴ คือ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในจังหวัดปัตตานี ยะลาและนราธิวาส เป็นเหตุการณ์ที่สำคัญที่เกิดขึ้นจากหลากหลายสาเหตุ อาทิ ความขัดแย้งในระดับต่าง ๆ ทั้งทางด้านประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ ภาษา ศาสนา วิถีการดำรงชีวิต ยาเสพติด น้ำมันเถื่อน การผูกขาดที่เพิ่มขึ้นไปจนถึงทะเลาะเบาะแว้งกันเองจากคนภายนอกกับคนภายใน และจากคนภายในด้วยกันเอง ไม่ว่าจะจากสาเหตุใด ย่อมมีความสูญเสียเกิดขึ้นในทันที การสูญเสียนี้ไม่ได้ระบุเพียงว่าสูญเสียชีวิตหรือเกิดการเสียชีวิตเท่านั้น หากแต่สูญเสียในเรื่องบริบทการใช้พื้นที่ สูญเสียวิถีชีวิตในรูปแบบที่เคยเป็นมา นอกจากการสูญเสียมากมายที่เกิดขึ้นได้ทุกขณะ ไม่มีการระบุช่วงเวลาชัดเจน เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นย่อมส่งผลร้ายต่อทุกชีวิตที่ต้องดำเนินเป็นกิจกรรมตามแบบฉบับของมนุษยชาติอย่างทั่วโลกร่วมดับสลายไป ต้องคอยหวาดระแวงซึ่งกันและกัน การลิ้มรสชาติอาหารที่แสนอร่อยย่อมเป็นสิ่งที่สูญหายไปตามกาลเวลา การย้ายถิ่นฐานออกจากพื้นที่ความรุนแรงเป็นเรื่องง่ายตายต่อผู้อื่นจะกิน แต่กับชาวบ้านไร้การศึกษาหรือประชาชนที่มีที่พำนักอยู่แล้วที่นี่ ต้องอยู่ในภาวะแห่งความจำยอมทั้งสิ้นต่อสิ่งที่เกิดขึ้น นอกจากเกิดเหตุการณ์ที่ร้ายแรงตั้งแต่ทางกายภาพไปจนถึงขั้นภาวะจิตใต้สำนึกและจิตใต้สำนึก จะมีการดับสูญแห่งชีวิตหรือไม่อาจทราบได้

สิ่งที่น่าจับตามองนั่นคือ จำเป็นอย่างมากที่ต้องจับกุมผู้กระทำการก่อร้ายในทันทีหากมันมีเหตุการณ์เกิดขึ้น หากแต่ผู้กระทำนั้นได้กระทำการจริงจะด้วยจากเหตุการณ์ความรุนแรงในประเทศใดก็ตาม ความเป็นมนุษย์โลกหลังจากโดนจับกุมสิ่งหนึ่งที่จะเกิดขึ้นในทันทีทันใดคือภาวะหวาดกลัวต่ออำนาจที่เหนือกว่า ภาวะเช่นนี้เกิดขึ้นกับมนุษย์ทุกชีวิตในทันทีทันใด ต่อให้ผู้นั้นกระทำผิดจริง แต่ด้วยโครงสร้างของความเป็นมนุษย์ที่พระเจ้าสร้างขึ้นมา ความตกใจตื่นตระหนกแล้วจะมีการผุดขึ้นให้เห็น หากมิใช่ความรุนแรงต่อเพื่อนมนุษย์ที่ไร้ซึ่งความเป็นมนุษย์ด้วยกัน ในกรณีผู้นั้นไม่ได้กระทำการหรือก่อการร้าย ย่อมส่งผลไปในทิศทางเสื่อมถอยอย่างแน่นอนต่อความยุติธรรมที่จะมีต่อมนุษย์แห่งเหตุผลและปัญญา

⁴ ชาญวิทย์ เกษตรศิริ (2548). เหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ กับบาดแผล สืบค้นจากจาก https://www.silpa-mag.com/history/article_9119

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ทำให้เห็นว่าผู้รับผิดชอบต่อทุกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจะต้องพึงมี และ โดนจับกุมได้อย่างแน่นอน ซึ่งในทุกกรณีจะต้องมีผู้มารับผิดชอบคดีใช้ชีวิต โดยระยะเวลาในการจับกุม ไม่ได้เป็นตัวกำหนดการคัดสรรกลั่นกรองว่าผู้ใดนั้นกระทำผิดจริงหรือไม่อย่างไร หากเพียงแต่จะต้องมีผู้มา รongรับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในโดยเร็ว หลักจิตวิทยาอย่างหนึ่งของการลดทอนความกลัวของมนุษย์ทุกคน คือ หากได้ตัวผู้กระทำผิดได้ในเร็ววันจะทำให้เกิดความสบายใจว่าได้จับผู้ร้ายได้แล้ว แต่ไม่มีการพึง พิจารณาว่าได้จับผู้กระทำไปอย่างถูกต้อง ถูกคนตามทิศทางที่ควรจะเป็น การย้ายตัวในระหว่าง การจับกุมไม่ว่าจะจากที่ใดไปสู่อีกสถานที่หนึ่ง โดยปกตินุชนกที่ถูกให้ทราบหรือถูกทราบว่าเป็นผู้ผิดจะ ถูกกระทำแบบไม่มีความปราณี เพราะจิตล้วนถูกสั่งให้เชื่อไปในทิศทางลบ จึงสามารถกระทำการได้โดย ความอำเภอกใจภายใต้อำนาจบางประการ จากการรายงานสถานการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชน จาก การบังคับใช้กฎหมายพิเศษในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมูลนิธิศูนย์ทนายความมุสลิม ได้เผยแพร่ เมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2559 ไว้ในเว็บไซต์มูลนิธิศูนย์ทนายความว่า ตลอด 11 ปี ที่ผ่านมา นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547-2558 เหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ยะลาและ นราธิวาส มีการกำหนดมาตรการเพื่อใช้ในการควบคุมสถานการณ์ที่เกิดขึ้น โดยจะมีกำหนดให้ดูแล รักษาความปลอดภัยและจับกุม ไม่ว่าจะเป็นการคุ้มครองชีวิต ทรัพย์สิน พร้อมทั้งสวัสดิภาพของมนุษย์ ทั่วไปที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ มีความจำเป็นที่จะต้องมีการบังคับในการใช้กฎหมายเพื่ออำนวยความสะดวก สถานการณ์ความรุนแรง

กฎหมายที่ใช้ในการควบคุมสถานการณ์นั้นประกอบไปด้วย พระราชบัญญัติอัยการศึก พ.ศ. 2457 พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 และพระราชบัญญัติ การรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. 2551 ซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายพิเศษในการเยียวยาแก้ไข สถานการณ์ความรุนแรง ภายใต้การนำของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 หรือ กอ.รมน. 4 โดยมูลนิธิศูนย์ทนายความได้มีการรายงานถึงสภาพมนุษย์ที่ถูกจับหรือคุมตัว โดยจะเป็น ผู้ก่อการหรือไม่นั้นก็ตาม จะมีการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนจากการบังคับใช้กฎหมายพิเศษในฉบับที่ กล่าวมาแล้วข้างต้น โดยข้อมูลที่ทางมูลนิธิศูนย์ทนายความเผยแพร่เป็นข้อมูลที่เกิดจากการร้องเรียน พร้อมทั้งจากการเรียกร้องความยุติธรรมและการขออ้อนวอนในด้านความช่วยเหลือแก่ชีวิตที่มี ลมหายใจอาศัยอยู่ในเรือนร่าง ทั้งในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ยะลาและนราธิวาสและในบางครั้งรวมพื้นที่ จังหวัดสงขลา ของ 4 อำเภอที่ติดจังหวัดปัตตานี คือ อำเภอจะนะ เทพา นาทวีและสะบ้าย้อยด้วย โดย มีการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดตั้งแต่เดือนมกราคม-ธันวาคม พ.ศ. 2548 แสดงข้อมูลไว้ในระหว่าง การควบคุมตัวทางกฎหมายพิเศษ ซึ่งเป็นสิ่งปกติของมนุษย์ที่อยากได้คำตอบจึงต้องมีการซักถามจาก เป็นเจ้าหน้าที่ หากแต่ไม่เพียงซักถามในบางกรณีของห้วงเวลาบางครั้งจำเป็นต้องมีการใช้

ความทรมานให้เกิดขึ้นต่อเพื่อนมนุษย์ เพียงเพราะต้องการได้คำตอบ หากคำตอบนั้นไม่ตรงตามที่จิตได้กำหนดไว้ภายใต้บริบทของสิ่งที่ควรจะเป็น การเค้นข้อมูลถูกเกิดขึ้นบนเรือนร่างของมนุษย์ ทั้งร่องรอยบนผิวหนังหรือความฟกช้ำในจิตใจ มีการร้องเรียนมายังมูลนิธิตั้งแต่บุคคลที่อายุ 23 ปีไปจนถึง 42 ปี จากจังหวัดปัตตานี 11 ราย จังหวัดยะลา 15 ราย จังหวัดนราธิวาส 6 ราย และจาก 4 อำเภอในจังหวัดสงขลา 1 ราย รวมทั้งสิ้น 33 ราย กับภาวะจิตใจที่เกิดขึ้นหลังการถูกทรมานนั้นส่งผลในทันทีทันใดในเบื้องต้น คือ ความเจ็บปวดทั้งกายภาพ ที่มีทรมานอย่างสาหัส ที่ผู้วิจัยจะนำมาเสนอคือ ทางด้านของจิตใจที่ยังลึกของแต่ละบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการโดนบังคับให้แก้เปลือยเรือนร่างต่อหน้าผู้คนต่างเพศ ซึ่งผู้ถูกกระทำนับถือศาสนาอิสลาม โดยในหลักธรรมคำสอนหรือหลักปฏิบัติที่ระบุไว้และอ้างอิงในคัมภีร์อัลกุรอาน ตั้งแต่เกิดจนตาย ศาสนาอิสลามจะถูกสอน บ่ม อบรมนิสัย ให้เปิดเผยเรือนร่างแก่คู่ครองตามกำหนดของคนที่นับถือศาสนาอิสลามในทั้งสองเพศที่มีอยู่บนโลกมนุษย์นี้ จากเรื่องการบังคับให้เปลือยเรือนร่างเป็นเรื่องที่ผู้วิจัยหยิบยกขึ้นมาเล่านั้นเป็นเพียงตัวอย่างในการบอกกล่าวถึงความเจ็บปวดที่เกิดขึ้น หากแต่บางครั้งบุคคลเหล่านี้ถูกเรียกว่า “ผู้ร้าย”

บอกเล่าเก้าสิบ: สรุป 5

บทสรุปส่วนหนึ่งของศาสนาอิสลามและวิถีชีวิต

ผู้เขียนหยิบยกประเด็นนี้เพียงเพื่ออยากสร้างความเข้าใจหนึ่งของศาสนาอิสลามด้วย ซึ่งถือว่าเป็นชนกลุ่มน้อยทางศาสนาในประเทศไทย⁵ แต่ก็มี การเติบโตอย่างรวดเร็วเนื่องจากเหตุผลเช่น การไม่คุมกำเนิด การไม่ทำหมันหรืออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการขาดตอบทบัญญัติของคัมภีร์ อัลกุรอาน ซึ่งโดยสถิติที่ระบุถึงประชากรที่นับถือศาสนาอิสลามได้ระบุไว้ว่า ประชากรมุสลิมมีระหว่าง 2.2 ล้านคน ถึง 7.4 ล้านคน ซึ่งมีความหลากหลายจากการอพยพเข้ามาจากทั่วโลก มุสลิมในไทยส่วนใหญ่เป็นนิกายซุนนีย์ และมุสลิมจำนวนร้อยละ 18 ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ใช้ภาษามลายูท้องถิ่นในการดำเนินชีวิต เป็นสังคมมุสลิมที่ใช้วัฒนธรรมมลายู มีหลักปฏิบัติ บทบัญญัติ วิธีการดำเนินชีวิต ตั้งแต่เกิดจนตายไปถึงจนโลกหน้าไว้ในคัมภีร์ อัลกุรอานทุกประการ จะกระทำด้วยความสุภาพ อ่อนโยนไปจนถึงการให้เกียรติด้านการแต่งกายที่มีมิดชิด ได้รับการสอนว่าต้องปกปิดทุกส่วนให้รัดกุมไม่ให้เห็นเรือนร่าง พร้อมทั้งบ่มจิตใจไปด้วยในตัวว่าให้ละอายใจในการต้องเปิดให้

⁵ มุสลิมไทยโพสต์ออนไลน์. (ม.ป.ป.). สืบค้นจาก <http://news.muslimthai.com/news/33076>

บุคคลอื่นเห็น ไม่เพียงแต่สัดส่วนแต่เป็นทุกส่วนของร่างกายอิสลามจะยังโดนบ่มเพาะให้เกรงกลัวต่อการกระทำผิดในด้านร่างกายตนเอง ไปจนถึงการคิดฆ่าตัวตาย ตามบทบัญญัติในศาสนาอิสลามเป็นที่ต้องห้ามหรือเรียกอีกอย่างว่า “หะรอม”

จากการเผยแพร่บทความของสำนักข่าวไทยมุสลิมไว้ในเว็บไซต์เมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2557 ถึงกรณีการฆ่าตัวตายในศาสนาอิสลามว่าเป็นบาปใหญ่ ผู้ฆ่าฟันหรือผู้ที่ละเมิดจะต้องถูกลงทัณฑ์ให้ตกนรกหมกไหม้หรือญะฮันนัม จากปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เหล่านักวิชาการ นักบริหารประเทศ นักการเมือง กลุ่มหรือองค์กรต่าง ๆ รวมทั้งประชาชนทั่วไปต่างช่วยกันแก้ไข ปัญหา พยายามหาทางออกให้ได้กับเหตุการณ์ก่อการร้ายที่เกิดขึ้น การเกิดเหตุการณ์ในแต่ละครั้งย่อมต้องมีผู้รับผิดชอบในทันที หากแต่ผู้รับต้องรับผิดชอบนั้นได้กระทำผิดจริง หากไม่ได้กระทำจริงจำเป็นที่จะต้องผ่านอุปสรรคปัญหาที่ได้พบเจอ ใช้ความอดทนอย่างมากในทางศาสนาอิสลามเรียกว่า บททดสอบจากพระเจ้าและจะไม่มีการทำร้ายตัวเองใด ๆ หรือกระทำการที่ไม่ได้รับอนุญาตจากหลักศาสนาหรือกระทำการบาปใหญ่ นั่นคือ “การฆ่าตัวตาย” แต่จะใช้การเปลี่ยนวิธีคิดไปในหนทางที่ดีว่า

หากได้พบเจอทางอุปสรรคของชีวิตมาก ถ้าผ่านมันไปได้ในโลกหน้าจะได้รับผลตอบแทนที่ใหญ่หลวงกว่ามาก อาจารย์อาลี ได้กล่าวไว้ถึงเรื่องการฆ่าตัวตาย อ้างจากเว็บไซต์สำนักข่าวไทยมุสลิมไว้ว่าเป็นมหันตโทษถือเป็นบาปใหญ่ที่สุด โดยบาปในศาสนาอิสลามแบ่งเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ บาปเล็ก อันหมายถึง บาปที่กระทำในชีวิตประจำวันที่เราต้องพบเจอ อัลลอฮ์ ทรงขับไล่ออกจากพระเมตตาของพระองค์ จะทรงสาปแช่งพร้อมทั้งมีการคาดโทษเอาไว้ว่า ใครได้กระทำสิ่งดังกล่าวนี้ในวันสิ้นโลกหรือวันกิยามะห์ก็ต้องถูกลงทัณฑ์ ผลที่ตามมาหลังจากการฆ่าตัวตาย นอกจากเป็นการละเมิดของความเป็นมนุษย์แล้ว คนที่คิดฆ่าตัวตายยังบ่งบอกถึงสภาวะทางจิตใจว่าตนเองสิ้นหวัง หากแต่ไม่ใช่หนทางของศาสนาอิสลาม การสิ้นหวัง คือ การไม่เชื่อในผู้สร้างนั้น คือ ไม่เชื่อในอัลลอฮ์ ผู้ซึ่งให้ชีวิตเกิดมา การไม่ศรัทธาต่อศาสนาอิสลามจึงถูกปลูกฝังเรื่องความกลัวในการทำบาปใหญ่มา การระบุโทษไว้ในคัมภีร์อัลกุรอานจะฝังในจิตใจของทุกคนที่นับถือศาสนาอิสลาม ผู้ที่คิดฆ่าตัวตายหรือเรียกว่าผู้ปฏิเสธความเมตตาของอัลลอฮ์ ชาวมุสลิมจะมีสภาพดังกล่าวนี้ไม่ได้ การออกนอกศาสนาก็คือ การสิ้นหวังจากพระเมตตาและการประมาทในอาญาของอัลลอฮ์ อิสลามในฐานะผู้ศรัทธาจะต้องมี 2 อย่าง คือ กลัวในอาญาของอัลลอฮ์ และมีความมุ่งมั่นในพระเมตตาของอัลลอฮ์ควบคู่กัน คนที่คิดฆ่า

ตัวตายก็คือ คนที่เหมือนกับว่าชีวิตนี้มันหมดความหมายไม่เหลืออะไรแล้วทุกสิ่งทุกอย่าง ทั้งที่ความเป็นจริงแล้ว อัลลอฮทรงประทานให้อย่างมากมาย หากแต่ย้อนมองไปดู

บทลงโทษสำหรับผู้ฆ่าตัวตาย จากท่านรอซูล กล่าวไว้จาก อาบูฮุร็อยเราะห์ เล่าว่า บุคคลใดฆ่าตัวตายด้วยของมีคม ของมีคมดังกล่าวจะทิ่มแทงท้องของเขาด้วยมือของเขาเองในนรกอย่างนิรันดร์ และบุคคลใดฆ่าตัวตายด้วยยาพิษ เขาจะดื่มมันทีละเล็กละน้อยในนรกอย่างนิรันดร์ และบุคคลใดฆ่าตัวตายด้วยการกระโดดจากเหว เขาจะกระโดดเช่นนั้นในนรกอย่างสม่ำเสมออย่างนิรันดร์ บันทึกโดยอิหม่ามมุสลิม โดยการใช้สำนวนว่า “อย่างนิรันดร์” เป็นการปราบปรามและเตือนอย่างรุนแรง

ผู้ที่ถือว่าการฆ่าตัวตายเป็นที่ฮาลาลนั้นก็จะมีสภาพเช่นนั้นเป็นนิรันดร์ เพราะตกศาสนาไปแล้วด้วยความเชื่อดังกล่าว กล่าวโดยสรุปคือ ผลของการฆ่าตัวตาย บุคคลใดฆ่าตัวตายด้วยวิธีไหน เขาผู้นั้นก็จะกระทำอย่างนั้นสม่ำเสมอและนิรันดร์ในนรกยะฮันนัม การฆ่าตัวตายเป็นบาปใหญ่จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ดังนั้นมุสลิมจำเป็นจะต้องศึกษาว่า อะไรดีอะไรไม่ดี อะไรชั่วอะไรบาปอะไร คือ บุญ มุสลิมต้องรู้อะไรที่ฮาลาล อะไรที่หะรอม อะไรกระทำได้ อะไรกระทำไม่ได้ ต้องมีการศึกษาเพื่อเราจะทำได้ทำ เราศึกษาเรื่องไม่ดีเพื่อจะหลีกเลี่ยง การฆ่าตัวตายเป็นเรื่องที่ไม่ดี เพราะฉะนั้นจะต้องศึกษาถึงขั้นบทลงโทษทัณฑ์ของมัน การคิดว่าจะฆ่าตัวตายแล้วชีวิตจะรอดพ้นทุกข์พ้นโศก หากแต่ความเป็นจริงนั้นไม่ใช่ เสมือนกับเอาตัวเองยัดเข้าไปในช่องแคบ เพื่อไปสู่สถานที่หนึ่งซึ่งมันกว้าง ดูเหมือนว่าตัวเองจะพ้นปัญหาไปแต่ความจริงต้องเผชิญกับปัญหาที่ใหญ่กว่าเดิมมาก ปัญหาในโลกนี้หรือโลกคุณยານี้หรือที่เรียกว่า โลกทางผ่านแห่งบททดสอบ ไม่มีใครที่จะทุกข์ระทมตลอดชีวิต และไม่มีใครที่จะผาสุกตลอดชีพเช่นเดียวกัน ชีวิตหากต้องพบเจออุปสรรคปัญหาใหญ่เล็กสลับกันไป การฆ่าตัวตายจึงไม่ได้เป็นทางออกที่ดี หากแต่ดูบทลงโทษในทางศาสนาอิสลามจึงจะเห็นได้ว่าสิ่งนี้มันจะไม่มีทางเกิดขึ้นได้อย่างแน่นอน

บอกเล่าเก้าสิบ: สรุป 6

บทสรุปส่วนหนึ่งจากรายงานสถานการณ์การทรมานและการปฏิบัติที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรมหรือย่ำยีศักดิ์ศรีในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ปี 2557-2558 โดยกลุ่มด้วยใจ

ได้เผยแพร่เมื่อเดือนมกราคม 2559 โดยกองบรรณาธิการ นายสมชาย หอมลออ นางสาว พรเพ็ญ คงขจรเกียรติและนางสาวอัญชญา หิมมีน๊ะ ว่า “การทรมาน” ตามข้อบทที่ 1 แห่งอนุสัญญาต่อต้านการทรมาน และการปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือย่ำยีศักดิ์ศรี ค.ศ. 1984 ซึ่งประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีสมาชิกโดยการภาคยอไว้ เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2550 ว่า การทรมานหมายถึง การกระทำใดก็ตาม โดยเจตนาที่ทำให้เกิดความเจ็บปวดหรือเกิดความทุกข์ทรมานแสนสาหัสทั้งทางกายและทางจิตใจต่อบุคคลใดก็ตามโดยมีเจตนาที่พิเศษเพื่อความมุ่งประสงค์ที่จะให้ได้มาซึ่งคำสารภาพ ช่มชู้ให้กลัว หรือการบังคับขู่เข็ญ หรือการเลือกปฏิบัติไม่ว่าในรูปแบบใด ๆ โดยการใช้อำนาจ ตามพันธกรณีภายใต้อนุสัญญาต่อต้านการทรมาน 9 ข้อ บทที่ 4 ประเทศภาคีรวมทั้งประเทศไทย จะต้องประกันว่าการกระทำทรมานทั้งปวงเป็นความผิดตามกฎหมายอาญาของประเทศตน

ปัจจุบันนี้ประเทศไทยยังไม่มีข้อหาความผิดฐานกระทำทรมาน ในการเข้าภาคีอนุสัญญาการต่อต้านการทรมาน 9 ประเทศไทยเข้าเป็นสมาชิกโดยมีถ้อยแถลง ข้อสงวนในการตีความคำนิยามของคำว่า “การทรมาน” ให้การกระทำทรมานสามารถลงโทษได้ตามกฎหมายอาญาของไทยที่มีอยู่เท่านั้น ฉะนั้นประเทศที่เข้าเป็นภาคีอนุสัญญารวมทั้งประเทศไทยโดยมีข้อสงวนนั้น ในที่สุดก็จะต้องยกเลิกข้อสงวนดังกล่าว โดยการแก้ไขหรือตรากฎหมาย กำหนดให้การกระทำทรมานเป็นความผิดอาญา โดยมีองค์ประกอบความผิดตามคำนิยามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาต่อต้านการทรมาน โดยในเรื่องนี้สำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายและกรมคุ้มครองสิทธิเสรีภาพกระทรวงยุติธรรมก็เร่งดำเนินอยู่ ในการปฏิบัติหรือการลงโทษอันโหดร้ายนั้น อนุสัญญาต่อต้านการทรมานไม่ได้กำหนดคำนิยามของการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือย่ำยีศักดิ์ศรีไว้ เนื่องจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนในลักษณะดังกล่าวจะต้องมีความสัมพันธ์กับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละสังคม ในการกำหนดนิยามไว้ อาจจะทำให้เกิดข้อจำกัดในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนยิ่งกว่า และอนุสัญญาต่อต้านการทรมานก็ไม่ได้กำหนดว่ารัฐภาคีจะต้องดำเนินการให้ “การปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือย่ำยีศักดิ์ศรี” เป็นความผิดอาญา แต่ถึงอย่างไรก็ตามหากมีการละเมิดสิทธิดังกล่าว รัฐภาคียังมีความรับผิดชอบตามพันธกรณีต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในอนุสัญญา ดังที่ระบุไว้ในข้อที่ 16 ของอนุสัญญาถึงประเทศไทยว่า จะเป็นความผิดทางอาญาทันที หากมีการกระทำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรืออำนาจของรัฐ โดยผู้กระทำการจะต้องรับผิดชอบในทางอาญาและทางปกครองเพื่อทั้งทางวินัยแล้วแต่กรณีไป

ในการกระทำทรมานส่งผลกระทบต่อทั้งด้านร่างกายซึ่งเห็นได้ด้วยสายตาและกระทบทางด้านจิตใจสัมผัสกันได้ด้วยความรู้สึก จากการอ้างของรายงานเล่มนี้ยังอ้างไปถึงผลกระทบต่อทางด้านจิตใจ โดยจากการศึกษาของ Daniel Kraman เรื่อง THE EFFECTS OF PSYCHOLOGICAL TORTURE 2010 โดยศาสตราจารย์ Almerindo Ojeda ได้อธิบายว่า ผลกระทบทางด้านจิตใจจากการทรมานทั้งทางร่างกายและจิตใจ ส่งผลต่ออาการบาดเจ็บทางด้านจิตใจ คือ โรควิตกกังวล (Anxiety) โรคซึมเศร้า (Depression) และอาการบาดเจ็บอย่างร้ายแรงหลังประสบเหตุ หรือ PTSD (Post traumatic stress disorder) และที่สำคัญคือสมองไม่สามารถมีภาวะเหมือนเดิมได้อีกแล้วโดยการเยียวยาและรักษาทางด้านจิตใจนั้น Dr. LAIFUNGBAM DEBRBA ROY ประธานองค์กร CORE และผู้อำนวยการ H2H สมาชิกองค์กร International Rehabilitation Council for Torture Victims ได้กล่าวในการอบรมการดูแลเยียวยาเหยื่อจากการถูกทรมานเมื่อวันที่ 16-19 พฤศจิกายน 2558 ว่าการเยียวยารักษาทางด้านจิตใจไม่สามารถทำให้เหยื่อมีความรู้สึกกลับคืนมาเหมือนเดิมได้ แต่ทำให้เขามีความสุขและใช้ชีวิตในปัจจุบันและอนาคตกับครอบครัวและสังคมได้

บอกเล่าเก้าสิบ: สรุป 7

การกล่าวถึงศาสนาอิสลาม จากมุมคิดหรือการให้ความว่าเป็นหัวรุนแรง

จากการกดทับในสิ่งนี้ที่ทั่วโลกจับตามองและกล่าวในมุมมองของการอันธพาล ป่าเถื่อนในภาพลักษณ์ ผู้เขียนจึงนำข้อความจากหนังสือจินตนาการอิสลาม เชียงสังคมวิทยาโดยสุชาติ เศรษฐมาลินี พิมพ์ครั้งที่ 1 เมื่อ กุมภาพันธ์ 2559 ในหัวข้อย่อยถึงอิสลามกับวิถีแห่งสันติภาพว่า โดยรากศัพท์ในภาษาอาหรับ “อิสลาม” มีความหมายถึง การที่มนุษย์ยอมจำนนต่ออำนาจแห่งพระเจ้า เป็นเจ้า ซึ่งเป็นผู้สร้างและเป็นผู้กำหนดทุกสิ่งในจักรวาล และยังมีความหมายถึง ความมั่นคง ความสันติสุขที่ต้องเกิดขึ้นในสังคม ในภาวะการยอมจำนนต่อพระเจ้าเป็นเจ้าโดยสันติ ยอมรับและปฏิบัติโดยสันติ แต่กลับทางกันในแนวความคิดที่พุดถึงอิสลามในปัจจุบัน ผู้ที่ตีความในศาสนาอิสลามขาดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ต่อภาพลักษณ์ที่แท้จริง โดยนำอิสลามไปเชื่อมโยงกับความรุนแรง การกดขี่ผู้หญิง อาจไปถึงมองอิสลามว่าเห็นเพียงพวกพ้องเห็นแก่ตัว

การทำความเข้าใจอิสลาม วิถีแห่งสันติภาพนี้ ผู้คนที่มาคอยทำงาน แก่ไขสถานการณ์ในพื้นที่ที่มีอิสลามอาศัยอยู่เป็นหมื่นมาก จำต้องรีบเร่งทำความเข้าใจถึงความแตกต่างทางด้านการปฏิบัติ พฤติกรรมที่ต้องกระทำในแต่ละวัน ไปจนถึงวิถีคิดของอิสลาม ไม่ใช่ทำร้ายกันได้ทั้งที่ไม่เคยรู้จักกันมา

ก่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อโลกทางวิชาการในตะวันตกมักแปลความคิด “ญีฮาด” ในภาษาอาหรับ อย่างผิดมหันต์ว่าเป็นคำสอนสำคัญของศาสนาอิสลามซึ่งหมายถึง “การทำสงครามศักดิ์สิทธิ์” หรือ Holy Wall ซึ่งเป็นสาเหตุอีกประการที่ได้สร้างความเกลียดกลัวอิสลามขึ้นในหมู่คนที่ไม่ใช่อิสลาม จาก ดร.คอลลิต อะบู ฟะดัล ศาสตราจารย์ทางนิติศาสตร์อิสลามแห่งมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย ลอสแอนเจลิส ให้ทัศนะในทางเทววิทยาอิสลามว่า สงครามไม่เคยมีความศักดิ์สิทธิ์ แม้ว่าสงครามนั้นจะเป็นไป โดยชอบในการปกป้องศาสนา เชิงมุสลิมถูกคุกคามเอาชีวิตก็ตาม ในทางกลับกันอิสลามได้มองและให้คุณค่าอย่างมากแก่ชีวิตมนุษย์โดยมองชีวิตมนุษย์นั้นว่ายิ่งใหญ่และศักดิ์สิทธิ์ที่ไม่มีใครจะสามารถ ละเมิดกันได้ การสังหารชีวิตโดยไร้ขอบเขตและเหตุผลจึงเป็นบาปใหญ่ในทัศนะอิสลาม จากที่ พระผู้เป็นเจ้าของเจ้ากล่าวไว้ในคัมภีร์อัลกุรอานว่า “หากผู้ใดฆ่าผู้บริสุทธิ์แม้เพียงคนเดียว เท่ากับการฆ่า มนุษย์ทั่วโลก และหากผู้ใดรักษาชีวิตมนุษย์แม้เพียงคนเดียวเท่ากับว่าเขาได้รักษาชีวิตมนุษย์ไว้ทั้งโลก เช่นกัน” (5:32) เพราะฉะนั้นอิสลามจึงให้ความเคารพอย่างมากต่อชีวิต คุณค่าความเป็นมนุษย์และ ต้องยอมรับในความหลากหลายจากพระเจ้า มุสลิมจึงไม่อาจหรือบังอาจเกลียดชังผู้อื่นเพียงเพราะผู้ นั้นมีความเชื่อและศรัทธา รวมทั้งนับถือศาสนาที่ต่างกันไปจากตน เพราะความเมตตาจากพระผู้เป็น เจ้าได้มาครอบคลุมมนุษย์ทุกลมหายใจตามดำรัสไว้ในคัมภีร์อัลกุรอาน และในคัมภีร์ยังชี้ให้เห็นถึงการ ตระหนักถึงความหลากหลายไว้ว่า “และหนึ่งจากสัญญาณทั้งหลายของพระองค์ คือ การสร้างชั้นฟ้า และแผ่นดินและการแตกต่างของภาษาของพวกเจ้าและผิวพรรณของพวกเจ้า แท้จริงในการนี้แน่นอน ย่อมเป็นสัญญาณสำหรับบรรดาผู้มีความรู้” (30:22) ดังนั้นหากพิจารณาตรึงตรองความสวยงามจาก ธรรมชาติอันเป็นสิ่งสรรสร้างจากพระผู้เป็นเจ้า น่าจะให้บทเรียนอันมีคุณค่าเพื่อเป็นกรอบคิดในการทำ ความเข้าใจและเคารพในความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรมที่เราอยู่ร่วมกันในโลกใบนี้

บอกเล่าเก้าสิบ: รูป 8

จากหนังสือปั่นอดีตเป็นตัว นำมาเปรียบกับความเชื่อมั่นในความเป็นหนึ่งของความเชื่อ
หลักในประเทศ

ผู้เขียนได้ทำการหยิบยกบางส่วนของหนังสือเล่มนี้มา เพียงเพื่อมาใช้อธิบายบางอย่างใน สภาวะของผู้เขียนหรือใครหลายคนที่ตกอยู่ในสภาวะเช่นนี้ด้วย โดยผู้เขียนหนังสือเล่มนี้ คือ ชัยยันต์ รัชชกุล ที่ได้พิมพ์ครั้งแรกเมื่อ มกราคม พ.ศ. 2557 กล่าวไว้ถึงเสียงที่เจ็บปวดและเสียงที่มีได้อาศัย ความรู้ทางภาษาที่จะเข้าใจ แต่อาศัยความรู้สึกดิบ ในงานเขียนเกี่ยวกับประสบการณ์จากสงครามโลก ครั้งที่ 2 นับว่ามีจำนวนหลากหลายชุดนับไม่ได้ แต่ที่ได้รับความสนใจอย่างมาก คือ เรื่องราวจากค่าย กักกันนาซี และในบรรดางานเขียนเกี่ยวกับค่ายกักกันนาซีนี้ ทั้งจากประสบการณ์ตรงหรือจะเป็นจาก การศึกษาทางด้านประวัติศาสตร์ สังคมศาสตร์ รวมไปถึงจิตวิทยา งานที่มีความโดดเด่นเชิงวรรณศิลป์

และการสังเคราะห์ข้อมูล คือ งานของ Primo Levi 1919-1987 โดยถูกนำมาพิจารณาในด้านการให้ ข้อคิดที่เป็นบทเรียนอันสำคัญจากอดีตมา Levi เป็นนักเขียนชาวอิตาลี เป็นผู้บันทึกความโหดเหี้ยม ของนาซีเยอรมันไว้ให้โลกมีความสะเทือนใจ ทำให้เกิดความอ่อนไหวและใจกว้างกับความทุกข์อันแสน สาหัสสากรรจ์ของเพื่อนมนุษย์ บุคคลที่ต้องมลายชีวิตไปนับล้านมีทั่วไปแลนด คนยิว คนรัสเซีย คนฮังการี คนยูเครน คนเช็ก เป็นต้น โดยบุคคลพวกนี้จะสื่อสารกันไม่รู้เรื่องในด้านของภาษาและ ความเชื่อทางด้านวัฒนธรรม แต่สิ่งที่เหมือนกันคือ เสียงร้องไห้จากอารมณ์ที่ล้นป่า เสียงครวญคราง จากความชอกช้ำใจ เสียงขอพินจากความทรมานจากการถูกกดขี่ทางด้านร่างกายและจิตใจ เสียง ตะโกนจากความโกรธและเสียงแผ่วจากความสิ้นหวัง

หนังสือของ Levi เป็นเสมือนเทพบันทึกเสียงของบุคคลใกล้ตาย เสียงแห่งความเจ็บปวดรวด ร้าว เมื่อปิดหนังสือเล่มนั้นลงเมื่อใด เสียงนั้นยังคงปรากฏอยู่ในโสตประสาทความรู้สึกในบางครั้งถึงขั้น ฝันร้าย หากแต่เมื่อเราได้รับรู้ถึงมันแล้ว จะปิดหูมารับไม่รู้เสียงเรียกร้องแห่งความเข้าใจ ความเห็นใจนี้ ได้อย่างไร และเสียงนี้ไม่อาจอาศัยความรู้ทางภาษาที่จะเข้าใจได้ หากแต่อาศัยความรู้ดิบ ๆ และที่ปรุ่ งต่าง ซึ่งเราก็มีกันอยู่ถ้วนหน้า การรับรู้อดีตในมิติของเวลาและกลุ่มคนเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนด ปฏิกริยาและตอบสนองการรับรู้ ยิ่งเป็นความตาย หรือเป็นความตายทั้งเป็น ความสะเทือนใจก็ยิ่ง กระทบกับความรู้สึก หากมันเป็นเรื่องใกล้ตัว แต่หากเป็นเรื่องใกล้ตัวมากเท่าใดก็จะมีความรู้สึกกับสิ่ง นั้นเสมือนอยู่ในภาวะร่วมตรงนั้น จำนวนคนตายจากเหตุการณ์นาซีเยอรมันเป็นเพียงหน่วยตัวเลข อาจจะมีคามหมายในเชิงสถิติ แต่อาจไม่ได้เรียกน้ำตาจากเราแม้แต่หยดเดียว ถ้าหากเป็นเรื่องที่เกิด ขึ้นกับคนต่างชาติ ต่างภาษา หรือต่างยุคสมัย เหตุการณ์ที่ทำให้มีคนตายนับร้อยนับล้านอาจเป็นเพียง ช่วงเวลาหนึ่งที่สามารถผ่านไป เพราะฉะนั้น ไชยนต์ ยังกล่าวต่อไปอีกว่าเสมือนกับเรากินข้าวเช้าและดู ข่าวอาชญากรรมพร้อม ๆ กับดูภาพอันสยองขวัญ เสมือนกับว่าเรื่องราวสยองขวัญแห่งความเลือดเป็น ส่วนหนึ่งของการชิมอาหารของพวกเรา

ปัจจุบันยิ่งในยุคข่าวที่เพ้อเจ้อ ในทุกครั้งมีช่วงข่าวเป็นผู้สื่อข่าวให้ดูในแต่ละวัน เราอาจจะ ดูเหตุการณ์ฆ่านั้น ในขณะที่กำลังเกิดข่าวต่วนรอบตึกเรื่องการฆ่าหมูในจีน ราวกับเป็นเรื่องราวที่เรา รับรู้ในชั่วโมงหย่อนใจ และเสนอความตายที่ปรากฏอยู่ตรงหน้าเพียงเพราะช่วงนั้นกำลังโฆษณาพร้อม ความมหายนะ ความเศร้าโศกที่บางครั้งแยกไม่ออกว่ามันเป็นเรื่องจากภาพยนตร์หรือว่าเป็นเรื่องจริง แล้วเราก็เข้านอนโดยไม่ได้นึกถึงมันอีกเลย ซึ่งทั้งหมดนี้บังเกิดแห่งความไม่ตระหนักถึงกันและกัน เพียงเพราะเหตุการณ์เลวร้ายไม่ได้เกิดขึ้นและคลุกคลีกับเราเท่านั้นเอง

บอกเล่าเก้าสิบ: สรุป 9

สภาพปัญหาการทรมานใจในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จากมูลนิธิตู๋นัยน์ทนายความมุสลิม โดยทนายความอนุกุล อาแวปุเตะ ประธานมูลนิธิตู๋นัยน์ทนายความมุสลิม

โดยข้อมูลหลังจากนี้มีการเผยแพร่เอกสารเป็นรายลักษณะอักษรไว้ในโครงการสัปดาห์สิทธิมนุษยชน มหาวิทยาลัยทักษิณ วันที่ 6 พฤศจิกายน พ.ศ. 2556 ไว้ว่า สารสำคัญของอนุสัญญาได้ให้คำนิยามถึงการทรมานว่า การกระทำใดก็ตามโดยเจตนาที่ทำให้เกิดความเจ็บปวดหรือทุกข์ทรมานสาหัส ไม่ว่าจะทางร่างกายและจิตใจของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เพื่อประสงค์ที่จะให้ได้มาถึงข้อสนเทศหรือคำสารภาพจากบุคคลนั้นโดยการกระทำ จะการกระทำด้วยการขู่ข่มขู่ ความยินยอม หรือรู้เห็นเป็นใจจากพนักงานฝ่ายรัฐ หรือบุคคลใดก็ตามที่ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งทางการ โดยมีการปฏิบัติการด้วยอำนาจจะตามกฎหมายก็ตาม แต่หากใช้วิธีการทรมานเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลนั้น จะด้วยวิธีการกดดันทางร่างกายและจิตใจ จากข้อเท็จจริงดังกล่าวที่แม้มีปรากฏต่อที่สาธารณะ หากไม่มีกฎหมายมารองรับก็ย่อมไม่สามารถที่จะเอาผิดกับทางเจ้าหน้าที่รัฐได้ เพราะการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐเองกระทำไปเพื่อผลประโยชน์แห่งความมั่นคงในฐานะที่เป็นผู้ถืออำนาจตามกฎหมาย

หากเพียงแต่กล่าวในเชิงคุณธรรม จริยธรรมของเจ้าหน้าที่ ดังจะเห็นได้จากความรุนแรงในสถานการณ์ของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีข้อมูลมาจากหลากหลายหน่วยงานที่ทำงานด้านสิทธิมนุษยชนว่า การจับกุมและควบคุมตัวตามกฎหมายพิเศษที่ใช้บังคับในนั้น นำมาสู่การละเมิดสิทธิมนุษยชน คือ การทรมาน การอุ้มหาย การสังหารนอกระบบ สิ่งสรุปเหล่านี้ คือ การสรุปถึงความรุนแรงโดยไม่มีมีการเปิดเผยถึงกลไกดังกล่าว และขาดความเชื่อมั่นในการปกป้องคุ้มครองผู้ที่เป็นเหยื่อในสถานการณ์นั้น จากการสรุปสถิติการทรมานจากข้อมูลของมูลนิธิตู๋นัยน์ทนายความมุสลิมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 ถึง พ.ศ. 2554 มีการร้องเรียนกรณีถูกทรมานจิตใจ โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐในชั้นของการควบคุมตัวตามกฎหมายพิเศษ รวมทั้งสิ้น 297 ราย โดยปี พ.ศ. 2554 จะมีการร้องเรียนมากที่สุดจากนั้นจำนวนการร้องเรียนจะอยู่ที่ 50-60 รายต่อปี แต่ละรายมีรูปแบบการกระทำที่แตกต่างกันไป ตั้งแต่ทรมานทางร่างกายไปจนถึงข่มขู่ทางด้านจิตใจ จากที่ผู้เขียนยกประเด็นการทรมานขึ้นมา หากผู้กระทำบุคคลนั้นกระทำผิดจริง จะขาดเพียงสิ่งสำคัญต่อความเป็นเพื่อนมนุษย์นั้น คือ สภาพของความทรมานที่เกินความเป็นมนุษย์ หากแต่บุคคลนั้นเป็นญาติพี่น้องหรือคนใกล้ชิดของเราเราจะกระทำการแบบนั้นมากน้อยเพียงใด ผู้เขียนเห็นว่าการเข้าใจบริบททางความหลากหลายในทุกมิติเป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อการแก้ไขปัญหาให้บรรลุสู่กับการอาศัยอยู่บนพื้นโลกเดียวกัน

บอกเล่าเก้าสิบ: สรุป 10

จากเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในบริบทของพื้นที่ มีสิ่งสำคัญ คือ การเกิดความรุนแรงภายในจิตใจ ผู้เขียนเคยสูญเสียคุณอาในเหตุการณ์ความไม่สงบ และถือได้ว่าเหตุการณ์ครั้งนั้นทำให้เกิดความสูญเสียตลอดมาและมีความทรมานเกิดขึ้นภายในจิตใจ เพราะผู้เขียนเกิดในจังหวัดยะลา และเคยอาศัยใช้ชีวิตเรียนหนังสืออยู่ในจังหวัดปัตตานีและจังหวัดยะลา สิ่งหนึ่งที่สำคัญในการบอกกล่าวสิ่งที่เกิดขึ้นได้ดี คือ การสะท้อนอารมณ์ความรู้สึกผ่านผลงานศิลปะภาพเคลื่อนไหวที่เรียกว่า วิดีโออาร์ต ด้วยสื่อนี้ที่สามารถพูดแทนเราได้ สามารถสะท้อนเรื่องราว ความรู้สึกผ่านภาพให้เราได้ และสามารถพูดในสิ่งที่เราพูดไม่ได้ ซึ่งเป็นศิลปะที่สามารถสะท้อนทางด้านอารมณ์ความเจ็บปวด ความกดดัน โศกเศร้า ความทรมานในบริบทของพื้นที่ที่คาบเกี่ยวระหว่างความสับสนทั้งทางด้านประวัติศาสตร์และทางด้านวัฒนธรรมการใช้ชีวิต

ผู้เขียนต้องการสะท้อนให้สังคมได้ตระหนักรับรู้ต่อสิ่งที่เกิดขึ้นของความเป็นเพื่อนมนุษย์ร่วมโลกเดียวกัน ผ่านการถอดสัญญาณ โครงสร้างทางการถอดความ ความรู้สึกของผู้ถูกกระทำไปยังผู้กระทำ และระหว่างตัวผู้เขียนไปสู่สังคมเองด้วย ส่วนหนึ่งที่จะประสบผลสำเร็จได้นั้น คือ การได้ถ่ายทอดบนพื้นที่จริง ผ่านไปยังการรับรู้ของเพื่อนมนุษย์ที่เป็นผู้กระทำภาวะความทุกข์ทรมานทางด้านจิตใจที่หนักหนาที่สุดคือ ไปเกิดในผู้หญิงที่รับหน้าที่เป็นภรรยาและแม่บ้าน จะต้องจำยอมเข้าใจต่อบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปของสามี สิ่งสำคัญที่ผู้เขียนได้ตระหนักนั้นคือ ความอดทนในเพศแม่ที่ต้องคอยใจนิ่ง แก่ไข ดัดแปลง เข้าใจ ปรับเปลี่ยนให้ชีวิตสามารถดำเนินไปได้โดยราบรื่นเท่าที่ความสามารถพึงจะมี ผู้เขียนต้องการสะท้อนถึงภาวะส่วนนี้ให้กับสังคมได้ตระหนักว่า อันที่จริงแล้วผู้ที่ต้องรับภาระหนักอึ้งที่สุด ไม่ใช่ผู้ที่โดนกระทำโดยตรง กลับกลายเป็นผู้ที่อยู่เบื้องหลังต่างหาก นั่นคือ ภรรยาหรือแม่บ้าน ทั้งต้องคอยดูแลจิตใจลูกหลาน พ่อแม่หากมี ในความรับผิดชอบของตน ความเป็นผู้หญิงบ่งบอกถึงความอ่อนโยนที่โลกได้สร้างมาให้เหมือนไขในหินนั้น แสดงให้เห็นถึงจิตใจที่อ่อนโยนเหมือนไข แต่แข็งแกร่งทนทานได้มากกว่าหินที่มีความแข็งแกร่งต้องคอยเป็นเรียวเป็นแรงทั้งทางกายและทางใจ สิ่งหนึ่งที่สำคัญและไม่อาจละเลยจากเหตุการณ์ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น นั่นคือ มนุษย์ผู้ซึ่งอยู่เบื้องหลังคือคนที่สำคัญ

บอกเล่าเก้าสิบ (ทั้งทำย)

.....สิ้นสุดที่ตลาดเมืองใหม่
และเปิดประสบการณ์ที่ยิ่งใหญ่ของชุมชน

สรุปทั้งท้ายชีวิตของผู้เขียนไว้ที่ “ตลาดเมืองใหม่”

จากที่ผู้เขียนได้กล่าวถึงจุดกำเนิดของผู้เขียนไว้ที่ตำบลปยุตนันท์ จุดเหมือนจุดจบของชีวิต ผู้เขียนที่เคยได้วาดไว้ว่า เส้นทางของชีวิต คือ การที่มีความสมบูรณ์ในชีวิต ดังที่มีองค์ประกอบไปด้วย ครอบครัวที่ครบครัน ไม่เหมือนคุณอาที่ถูกยิงที่ผู้เขียนได้กล่าวไว้ในบทปกเล่มหนึ่งแล้วนั้น เรื่อยมาจนกระทั่งชุมชนย่านตลาดเก่าที่เป็นถิ่นกำเนิดโดยแท้ของผู้เขียน ซึ่ง ณ ที่ตลาดเมืองใหม่ก็เสมือนจะเป็นจุดเริ่มต้นเช่นเดียวกัน ประหนึ่งว่า การเริ่มต้นของความสมบูรณ์ของครอบครัวผู้เขียนได้เริ่มขึ้นด้วยการที่ผู้เขียนได้เริ่มแต่งงานหรือเริ่มมีครอบครัวเป็นของตัวเอง แต่แล้วเหตุการณ์วันหนึ่งได้ผันเปลี่ยนไปจากหน้ามือเป็นหลังมือคือ การล้มเหลวของเป้าหมายที่ผู้เขียนได้วาดหมายไว้ ซึ่งสลายมลายหายไปเป็นความสิ้นหวัง วุบแรกที่เกิดขึ้นในสมองของผู้เขียนคือ ความผิดหวังอีกครั้งที่ยิ่งใหญ่

ณ ตอนนั้นคือช่วงเดือนมกราคม พ.ศ. 2563 ที่ผู้เขียนได้รับข่าวว่าคุณชีวิตที่วาดไว้ได้ยกเลิกพันธะสัญญาทางใจทุกประการ ดับฝันผู้เขียนด้วยเหตุผลบางประการ นั่นคือความผิดหวังที่ผู้เขียนเคยมี เสมือนการขาดอะไรไปคล้ายกับตอนสิ้นคุณอา แต่แล้วเมื่อเวลาผ่านไปกลับได้รู้ว่า สัจธรรมที่รู้ ๆ กัน หรือที่ทุกคนล้วนพูดล้นบอกว่าการหย่าร้างก็เป็นเพียงประสบการณ์หนึ่ง อาจจะเลวร้ายมากสำหรับใครบางคนหรืออาจจะเป็นเรื่องดีมากสำหรับใครบางคน หรืออาจจะทำให้เจอใครที่ดีกว่า หรืออาจจะเจอใครที่เป็นคู่จริง ๆ ในโลกหน้า (ในทัศนะความเชื่อของอิสลามผ่านคัมภีร์ อัลกรุอาน) ถึงตอนนี้ ณ วันนี้อยู่ในช่วงฤดูฝนของประเทศไทย ใจกลางเมืองหลวงผู้เขียนได้ประสบการณ์มากขึ้นจากทั้งความสูญเสียคุณอาที่เสมือนเป็นพ่ออีกคน และอดีตสามีที่เคยได้ใช้ชีวิตร่วมกันราว 4 ปี ล้วนแล้วแต่เป็นคำตอบของความหมายของมนุษย์และชีวิตในโลกนี้ไว้ได้เป็นอย่างดี ผู้เขียนขอขอบคุณผู้ที่คอยเคียงข้างมาเสมอและเป็นกำลังใจให้มาโดยตลอด คือ ครอบครัวและพี่น้องร่วมพ่อแม่เดียวกันและต่างแม่กัน รวมไปถึงญาติที่คอยให้การช่วยเหลือกับกระบวนการสร้างวิดีโออาร์ต เพื่อนร่วมเดินทางระหว่างทางทั้งหลายที่กล่าวไม่หมดและที่สำคัญ คือ ผู้ที่ให้ข้อมูลทั้งหมดที่ผู้เขียนได้เดินทางไปเจอ คนช่วยถ่ายทำ ช่างภาพนิ่ง ช่างภาพเคลื่อนไหว ผู้ช่วยเก็บข้อมูล ผู้ที่คอยตัดต่อภาพและเสียง ผู้ที่เรียบเรียงข้อมูล ผู้ที่ออกแบบภาพหน้าปกและภาพประกอบภายใน ผู้ที่คอยให้คำแนะนำ คนขับรถ คนทำอาหาร ผู้ให้การสนับสนุนทุกรูปแบบ ไปจนกระทั่งผู้นำผลงานของผู้เขียนไปแสดงทั้งในและต่างประเทศ ผู้ที่นำไปพูดถึงและบอกต่อ ผู้เขียนขอขอบพระคุณยิ่งในบทสรุปทั้งท้ายนี้ แทนที่จะไปขอบคุณในบทเริ่มต้นนำ เพราะผู้เขียนอยากจะบอกว่า ณ วันนี้อยู่และต่อจากนี้ไป นี่คือนิยามชีวิตของผู้เขียน เป็นบทสรุปของความเป็นชีวิตหนึ่งชีวิตที่ไปเป็นส่วนหนึ่งของบ้าน ชุมชน สังคม เมืองเล็กไปสู่เมืองใหญ่ ที่หมายถึงความหลากหลายของความเป็นมนุษย์และงานสร้างสรรค์ประเภทวิดีโออาร์ตก็เป็นสิ่งที่กำลังบอกแบบนี้เช่นเดียวกัน

บรรณานุกรม

- กาญจณี ละอองศรี และ ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2552). *โลกของอิสลามและมุสลิม*. สมุทรปราการ: สำนักพิมพ์มูลนิธิโตโยต้าประเทศไทย.
- กิตติ กันภัย. (2551). *จิตวิทยาการสื่อสาร*. กรุงเทพมหานคร: เจริญบุญการพิมพ์.
- กীরติ บุญเจือ. (2545). *ปรัชญาหลังนวยุค*. กรุงเทพมหานคร: ดวงกมล.
- กุลธิดา สามะพุทธิ และคณะ. (2552). *พลังชีวิต พลังใจ ทำสืบเสียงจากผู้หญิงชายแดนใต้*. กรุงเทพมหานคร: ด้านสุธาการพิมพ์.
- คนข่าว 2499. (2554). *ไขปมปริศนา “ไฟใต้”*. กรุงเทพมหานคร: ส. เอเชียเพรส.
- จूरรัตน์ ชำช้อย. (2550). *ที่เกิดเหตุ*. กรุงเทพมหานคร: Openbooks.
- จุมพล สวัสดิยากร. (2520). *หลักและวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สุวรรณภูมิ.
- เจอะอับดุลเลาะ เจ๊ะสอเหาะ. (2555). *นิทรรศการศิลปะ “รูปลักษณ์ของชาวมลายูท้องถิ่นปัตตานี”*. กรุงเทพมหานคร: หอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ.
- ชาญณรงค์ บุญหมุน และคณะ. (2554). *อารมณ์กับจริยศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: วิชาษา.
- ชาย โปธิสิตา. (2557). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพมหานคร: อเมรินทร์พรินติ้งทอนด์พับลิชชิ่ง.
- ชุมศักดิ์ นรารัตน์วงศ์. (2552). *เกาะติดวิกฤตไฟใต้*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักหัวใจเดียวกัน.
- ชุมศักดิ์ นรารัตน์วงศ์. (2552). *ใต้ความทรงจำ*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักหัวใจเดียวกัน.
- ชญาภัท ศุภชลาศัย. (2555). *ม៉าคส์ ลาก์อง 10 มโนทัศน์ในพรมแดนชีวิต*. กรุงเทพมหานคร: สยามปริทัศน์.
- ชนิดา จรรยาเทศ. (2551). *เผชิญภัยคุกคามโลก ศตวรรษที่ 21 กับความมั่นคงที่ยั่งยืน*. กรุงเทพมหานคร: โครงการจัดพิมพ์คอปไฟ สื่ออิเล็กทรอนิกส์.
- ชุมพร สังขปรีชา. (2531). *ปรัชญาและทฤษฎีการเมืองว่าด้วยธรรมชาติมนุษย์*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ไชนันต์ รัชชกุล. (2557). *ปั่นอดีตเป็นตัว*. กรุงเทพมหานคร: อ่าน.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2545). *สัญวิทยา, โครงสร้างนิยม, หลังโครงสร้างนิยมกับการศึกษารัฐศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: วิชาษา.
- ซิลเรีย มาร์ติน. (2006). *วิดีโออาร์ต*. กรุงเทพฯ: พัสเซน.
- ซูฟอัม อุษมาน. (2547). *อิสลามวิถีแห่งสันติภาพ*. กรุงเทพมหานคร: อิสลามิกอะเคเดมี.

- ดาเนียล มาร์ชีนา. (2548). *คอนเซ็ปชวลอาร์ต*. กรุงเทพมหานคร: พัสเซน.
- ธนศ อารณสุวรรณ. (2551). *ประวัติศาสตร์วิพากษ์: สยามไทยกับปาตานี*. กรุงเทพมหานคร: มติชน.
- ธนศ อารณสุวรรณ. (2555). *ความเป็นมาของทฤษฎีแบ่งแยกดินแดนในภาคใต้ไทย*.
(พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- ธนศ วงศ์ยานนาวา. (2558). *MAXWEBER วิถีแห่งการบำเพ็ญตบะและอาชีพการเมือง*.
กรุงเทพมหานคร: สยามปริทัศน์ จำกัด.
- ชาม คนสัญจร. (2550). *บันทึกไฟใต้...แต่ครุผู้เสียสละ*. กรุงเทพมหานคร: วิริยะธุรกิจ.
- ธีรยุทธ์ บุญมี. (2546). *โลก Modern และ Postmodern*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สายธาร.
_____. (2546). *ความคิดหลังตะวันตก*. กรุงเทพฯ: ดวงกมล.
- ปิยดา ชลวร. (2554). *ประวัติศาสตร์ปัตตานีในคริสต์ศตวรรษที่ 16-18 จากบันทึกของจีน ชิวกิว และญี่ปุ่น*. เชียงใหม่: ซิลค์เวอร์ม.
- ปิยศิลป์ นุสสถาพร. (2555). *ความเรียงว่าด้วยต้นกำเนิดและรากฐานแห่งความไม่เท่าเทียมกัน
ของมวลมนุษยชาติ*. กรุงเทพมหานคร: สยามปริทัศน์.
- ปกรณ สิงห์สุริยา. (2555). *THE BIG QUESTIONS Philosophy 20 คำถามสำคัญของปรัชญา*.
กรุงเทพมหานคร: มติชน.
- ประมวล เพ็งจันทร์. (2555). *เดินสันติปัตตานี*. กรุงเทพมหานคร: เจริญดีมีนคังการพิมพ์.
- ประสิทธิ์ ไชยทองพันธ์. (2552). *เขาหาวว่า (ส.ส. นัจมุดดีน) เป็นกบฏ-ปล้นปืน*. กรุงเทพมหานคร :
สายใยประชารธรรม.
- ปรัชญ์ พิมานแมน. (2554). *นิทรรศการจิตรกรรมร่วมสมัย "อัตตะ วิถีใต้"*. ณ หอศิลป์ แอด บอง
แกลเลอรี บองมาร์เซ่ มาร์เก็ตพาร์ค กรุงเทพมหานคร.
- พีระพงษ์ มานะกิจ. (2554). *มหากาพย์ 3 จังหวัดชายแดนใต้*. กรุงเทพมหานคร:
รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.
- พจน์ สะเพียรชัย. (2517). *"ปรัชญาและวิธีการทางวิทยาศาสตร์"* [เอกสารเพื่อการอบรมวิจัย
การศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ].
- พรรณพิมล สะโรชะมาศ. (2538). *บทบาทของหนังสือมุสลิมในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ ปริญญา
มหาบัณฑิต ภาควิชาการหนังสือพิมพ์ บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ.
- พรรณพิมล สะโรชะมาศ. (2540). *อิสลามิกอะเคเดมี*. กรุงเทพมหานคร: อิสลามิกอะเคเดมี.
- มนัส สุวรรณ. (2535). *"ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการวิจัย"* [เอกสารประกอบการประชุมปฏิบัติการ
เรื่องการวิจัยทางวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์]. กองบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มาร์ค ไพรน์. (2558). *นิวมี่เดียอาร์ต*. กรุงเทพมหานคร: พัสเซน.

- มูฮำหมัดอายุบ ปาทาน. (2556). *กระบวนการสันติภาพปัตตานีในบริบทอาเซียน*. ปัตตานี: ภาพพิมพ์.
- รักษมนัญญา สมเทพ. (2548). *วรรณกรรมการเมืองรางวัลพาลแวนฟ้า ครั้งที่ 3. ตานะฮ์อูมี แผ่นดิน มาตุภูมิ*. กรุงเทพมหานคร: ตาตา พับลิเคชั่น.
- วรพจน์ พันธุ์พงศ์. (2550). *ที่เกิดเหตุ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ Open books.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2553). *วิสัยทัศน์ศิลปกรรม*. กรุงเทพมหานคร: สันติศิริการพิมพ์.
- _____. (2543). *ศิลปะหลังสมัยใหม่ในประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- _____. (2547). *ศิลปะหลังสมัยใหม่*. กรุงเทพมหานคร: อี แอนด์ ไอคิว.
- วิชาญ วิทยาศาสตร์. (2535). *แนวทางการวิจัย*. [การประชุมปฏิบัติการเรื่องการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ และสังคมศาสตร์]. กองบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศุภางค์ จันทวานิช. (2531). *คำปรารภของประธานโครงการตำราพื้นฐานคณะรัฐศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: ด้านสุทธาการพิมพ์.
- ศุภรา จันทร์ชัดฟ้า. (2549). *ความรุนแรงในชายหมอก : สิ่งที่เห็นและเป็นไปในสนามจังหวัดชายแดนใต้*. กรุงเทพมหานคร: จัดพิมพ์คอปไฟ.
- ศรีสมภพ จิตรภรณ์ศรี. (2557). *บทเรียนสันติภาพ : เรียนรู้กระบวนการสันติภาพในประสบการณ์ความขัดแย้งร่วมสมัย-ปัตตานี*. ปัตตานี: ดิพบุ๊คส์ deepbooks.
- ศรยุષะ เอี่ยมเอื้อยุพร. (2558). *มลายูที่รู้สึก*. ปัตตานี: ปัตตานีฟอรัม.
- สุจิตต์ วงศ์เทศ. (2554). *สี่จังหวัด ชายแดนภาคใต้ ปัตตานี, ยะลา นราธิวาส, สตูล*. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม.
- สุธี คุณาวิชยานนท์. (2546). *จากสยามเก่าสู่สยามใหม่*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: บ้านบัวแหลม.
- สุนีย์ ประสงค์บัญญัติ. (2553). *แนวความคิดฮาบิทัสของปีแอร์ บูร์ดิเยอ กับทฤษฎีทางมนุษยวิทยา*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- สุพจน์ ด้านตระกูล. (2552). *5 ปี ไฟใต้. วารสารสามเดือนเพื่อการอ่าน*. 7 (1), น.117.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2551). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพมหานคร: ด้านสุทธาการพิมพ์.
- _____. (2555). *ทฤษฎีสังคมวิทยา*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: ทวี. พรินท์.
- สุริชัย หวันแก้ว. (2550). *ยุติไฟใต้*. กรุงเทพมหานคร: ธรรมดาเพรส.
- _____. (2550). *ถ้อยสมานฉันท์จากประธาน กอส*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุริชัย หวันแก้ว. (2551). *กำเนิดไฟใต้*. กรุงเทพมหานคร: ธรรมดาเพรส.

- สุวรรณมา สถาอานันท์และสุนทร โชติอุตมพันธ์. (2559). *หนึ่งทศวรรษเวทีวิจัยมนุษยศาสตร์ไทย*
แวนตา อารมณฺ์ สังคม ความจริง. กรุงเทพฯ: หจก. ภาพพิมพ์.
- โสภาค สุวรรณ. (2536). *ปลาทอง*. กรุงเทพมหานคร: บรรณกิจเทรดดิ้ง.
- ยูทา โกรเชนิค. (2557). “ศิลปะต้องเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตเรา มิฉะนั้น ก็จะไปจากความ
ซื่อสัตย์”. ทัสเซน.
_____. (2557). “หากต้องหลีกเลี่ยงการค้นหารูปแบบใหม่ๆไม่ว่าจะอย่างไรก็ตาม นั้น
หมายถึงการหลีกเลี่ยงที่จะเผชิญหน้ากับประวัติศาสตร์ของศิลปะ”. ทัสเซน.
- อานันท์ กาญจนานันท์. (2543). *ทฤษฎีและวิธีวิทยาของการวิจัยวัฒนธรรม*. กรุงเทพมหานคร:
อมรินทร์.
- _____. (2555). *คิดอย่างมิเชล ฟูโกต์ คิดอย่างวิพากษ์ จากวาทกรรมของอัต
บุคคลถึงจุดเปลี่ยนของอัตตา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). เชียงใหม่: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อิสรา ศานติศาสตร์. (2553). *นบีฮัมหมัด ความเมตตาแห่งมนุษยชาติ*. กรุงเทพมหานคร:
มาร์คเอ็มพริ้นติง.
- อัมมาร สยามวาลา. (2549). *ความขัดแย้งระหว่างการพัฒนา กับสภาพสังคมใน 3 จังหวัดชายแดน
ภาคใต้*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- อับดุลมะญีต อับดุลรออุฟ. (2551). *อิหม่ามอ่อน*. สงขลา: เตาะบะฮู.
- เอก ตั้งทรัพย์วัฒนาและอรอร ภูเจริญ. (2552). *ปัญหา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ข้อเสนอแนะ
เชิงนโยบาย*. กรุงเทพมหานคร: วี พริ้นท์.
- อารยา ราษฎร์จำเริญสุข. (2552). *ประเด็นทัศนศิลป์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คำสมัย.
- _____. (2552). “รู้ หลับกับศิลป์ ประเด็นทัศนศิลป์และลายลักษณ์ว่าด้วยศิลปะ”.
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์คำสมัย.
- อารีฟิน บินจิ, อับดุลลอฮ ลออแมน, ซุฮัยมีย์ อิสมาแอล. (2550). *ปาตานี...ประวัติศาสตร์และ
การเมืองในโลกมลายู*. สงขลา: มูลนิธิวัฒนธรรมสลาม ภาคใต้.
- อารี สุทธิพันธุ์. (2553). *ผลึกความคิดศิลปะ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Ary, D. Jacob, L.C. and RaZavieh, A. (1979). *Introduction to Research in Education*.
New York : Holt, Rinehart and Winston.
- Borg, W.R. and Gall, M.D. (1989). *Educational Research: An Introduction*.
New York : Longman.
- Brandon Taylor. (1995). *The Art of Today*. London: Orion House.
- Brian Wallis. (1991). *Art After Modernism*. New York: The New Museum of
Contemporary Art.

- Charles Harrison and Paul Wood. (Edited) (1996). *Art in Theory 1900-1990: An Anthology of Changing ideas*. U.K.: Blackwell.
- Fox, D.J. (1969). *The Research Process in Education*. New York : Holt, Rinehart and Winston, Inc.
- Herschel B. Chipp. (1968). *Theories of Modern Art*. London: University of California Press.
- Kerlinger, F.N. (1973). *Foundation of Behavioral Research*. New York : Holt, Rinehart Winston, Inc.
- Thomas Docherty. (Edited) (1993). *Postmodern:Reader*. Hertfordshire: Harvester Wheatsheaf.
- Tuckman, B.W. (1972). *Conducting Educational Research*. New York : Harcourt Brace Jovanovich, Inc.
- Van Dalen, D.B. (1979). *Understanding Educational Research: An Introduction*. New York McGraw-Hill Book Company.
- Wise, J.E. and Others. (1967). *Methods of Research in Education*. Boston : D.C. Heath and Company.

ประวัติผู้เขียน

ผศ.ดร.อัยนา ฤกษ์ฐานนท์

ตำแหน่งปัจจุบัน: อาจารย์
หน่วยงาน: สาขาวิชาศิลปะจินตทัศน์
 คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร 10110
 โทร 0-2649-5000 ต่อ 5101

E-mail: ina@g.swu.ac.th

Studio: The 1984 SPACE
 หมู่บ้านพฤษภาทาวน์เน็กซ์ลอฟท์ หมู่ 12
 ถ.บางนา-ตราด กม.5
 ต.บางแก้ว อ.บางพลี
 จ.สมุทรปราการ
 The1984space@gmail.com

Page's Facebook: Video Art by I-na

Instragram: The1984space

ประวัติการแสดงผลงาน

ครั้งที่ 1 วันที่ 4-6 มีนาคม 2556

VIDEO ART : MY FEAR MY EVERYDAY

IMAGINASIA จังหวัดน่าน

ครั้งที่ 2 วันที่ 28 มีนาคม – 18 พฤษภาคม 2556

VIDEO ART : MY FEAR MY EVERYDAY

ร่วมแสดงผลงานนิทรรศการ Non – Being by Fiself (สภาวะที่ไร้ซึ่งการดำรงอยู่ได้ด้วยตัวมันเอง) โดย Kamin Lertchaiprasert ร่วมด้วยนักวัฒนธรรม และศิลปินรุ่นใหม่ ในหัวข้อบุคคลที่ประทับใจ

ณ หอศิลป์ ชั้น 7 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ครั้งที่ 3 วันที่ 20 – 24 มิถุนายน 2556

VIDEO ART : MY FEAR MY EVERYDAY

Imagi Asia International Workshop by Matsu County Government & National Chengchi University

ครั้งที่ 4 วันที่ 26 – 28 สิงหาคม 2556

VIDEO ART : MY FEAR MY EVERYDAY

งานแสดงเดี่ยว “Ma Fear My Everyday” (วิดีโออาร์ต ชั้นนี้ได้มีการปรับในเรื่องของรายละเอียดให้มากยิ่งขึ้น เช่น เสียงพูดคุยในร้านน้ำชา เสียงบทสวดขอพรต่อพระเจ้า และภาพคนแบกศพไปฝังที่มีสยดปัดตานี)

ณ หอศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ครั้งที่ 5 วันที่ 28 มีนาคม – 18 พฤษภาคม 2556

VIDEO ART : MY FEAR MY EVERYDAY

ร่วมแสดงในโครงการสัมมนา “อีราม่า อัสนี : สื่อความหวังจากบทเพลงนกพิราบขาว” (วิดีโออาร์ตชั้นนี้ได้ปรับแก้ไขโดยการนำภาพที่ได้ถ่ายทำผู้หญิงที่สูญเสียสามีจริง ในจังหวัดนราธิวาส โดยอาศัยอยู่เพียงภายในบ้านตนเองเท่านั้น)

ณ อาคารศิลปวัฒนธรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ครั้งที่ 6 วันที่ 28 มีนาคม – 18 พฤษภาคม 2556

VIDEO ART : MY FEAR MY EVERYDAY

Exhibition title : Faith Tales : New Media Art for Thailand

Curator: Loredara Pazzini – Paratured Artist : Piyatat Hemmatat, Nawapol Thamrongratlanarit, Kaensan Rattanasomrerk, Taiki Sakpsist, Chualayarnnon Siriphol, I – Na Phuyuthanon

At ADM GALLERY – NTU Singapore (ADM gallery is part of National technology University)

ครั้งที่ 7 วันที่ 28 มีนาคม – 18 พฤษภาคม 2556

VIDEO ART : MY FEAR MY EVERYDAY

ร่วมแสดงผลงาน ซึ่งผลงานชิ้นนี้เป็นผลงานเข้มข้นที่ต่อเนื่องจากความหวาดระแวงในชุด MY FEAR MY EVERYDAY

ณ หอศิลป์วัฒนธรรม คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ครั้งที่ 8 วันที่ 25 พฤศจิกายน 2557

VIDEO ART : MY FEAR MY EVERYDAY

ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

ครั้งที่ 9 วันที่ 26 มิถุนายน 2557 – 1 กรกฎาคม 2557

วิดีโออาร์ต : สภาวะจิตของเด็กกำพร้าจากเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดนราธิวาส (Psychological Status of Orphans from the Unrest in the Three Southern Thai Provinces)

“DFA doctor of fine arts” at Faculty of fine arts, Srinakharinwirot University

ครั้งที่ 10 วันที่ 29 พฤษภาคม 2559

วิดีโออาร์ต : ภาวะกดดันของการแสดงออกอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของมลายูปาตานี (MY PATANI)

ณ สมาคมฝรั่งเศส

ครั้งที่ 11 วันที่ 27-30 กันยายน 2559

VIDEO ART : MY FEAR MY LIFE

“THAI SPACE DIGITAL ART DESIGN”

จัดโดย สาขาวิชาออกแบบดิจิทัลอาร์ต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ร่วมกับมหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยบูรพา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยสยาม และมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมจัดงานในชุด “VIDEO ART : MY FEAR MY LIFE”

ณ ห้องแสดงนิทรรศการ อาคารทวารวดีศรีราชภัฏ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

ครั้งที่ 12 วันที่ 19 กรกฎาคม 2560 - 14 กุมภาพันธ์ 2561

“PATANI SEMASA”

Co- curated Gridthiya Gaweewong, Kasamaponn Saengsuratham, Kittima Chareepravit and Ekkalak Napthuesuk แสดงในชื่อ “The reflection of the stigmatic victims of the insurgencies”

At MAIAM Contemporary Art Museum

ครั้งที่ 13 วันที่ 8-9 กันยายน 2560

“Exploring Aesthetic Dimensions in the Humanities”

Thai Humanities Research Forum 2017

Case Study From Memory At The Tea Shops In Three Southern Thai Provinces Of Thailand To Create Video Art

At Srinakharin University, Thailand

ครั้งที่ 14 วันที่ 17 ตุลาคม 2560

VIDEO ART : “Bannangsata: Women’s Suppression”

The 5th International Conference for Asia Pacific Arts Studies (ICAPUS)

“Technologies of art”

Graduate School of Indonesia Institute of the Arts Yogyakarta (ISI), Yogyakarta, Indonesia

ครั้งที่ 15 วันที่ 20-21 ตุลาคม 2560

VIDEO ART : “The Reflection of the Stigmatic Victims of the Insurgencies, 2017”

APISA 11th

Asian Political and International Studies Association (ASEAN) 50 years of Asean conference

ANNUAL CONGRESS FOR 2017

AMIDST CONTEMPORARY CHALLENGES: Human Security, Conflict Resolution, Connectivity and Democratization

At Naresuan University, Pisanulok, Thailand

ครั้งที่ 16 วันที่ 25 มีนาคม 2561

“The Reflection of the Stigmatic Victims of the Insurgencies, 2017”

Video Art

At Kuala Lumpur, Malaysia (ILHAM Gallery)

ครั้งที่ 17

ผลงานที่แสดง: วิดีโออาร์ต: “The Reflection of the Stigmatic Victims of the Insurgencies, 2017”

RE/FORM/ING PATANI

Pavilion's curator: Dr. Muhammad Arafat Bin Mohamad and Zulfadhli Hilmi Bin Mohamad

Project manager: Anuwat Apimukmongkon

ครั้งที่ 18 วันที่ 29 มีนาคม 2561

Video Art: “The Reflection of the Stigmatic Victims of the Insurgencies, 2017”

Curator: Gridthiya Gaweewong

At Korea, 12th Gwangju Biennale, Gwangju

ครั้งที่ 19 วันที่ 6-26 ตุลาคม 2561

ผลงานที่แสดง: วิดีโออาร์ต: “ประวัติศาสตร์บอกเล่าร้านน้ำชา”, 2018

Khonkaen Manifesto 2018 เทศกาลศิลปะ: เหลี่ยม มาบ มาบ

At GF building (Main exhibition and Performance), Huak Society, YMD Art Space

ครั้งที่ 20 วันที่ 29 ตุลาคม 2563 - 31 มกราคม 2564

แสดงในงาน Bangkok Art Biennale (BAB) is a biannual art festival set in the capital of Thailand. ในงานวิดีโออาร์ตชื่อ Harmonimilitary, 2020

ครั้งที่ 21

ทุนสนับสนุนและแรงงานจาก GOETHE INSTITUT ในงาน Sound of X (Phase 2) ในผลงานชื่อ “Vortex of Silence แสดงงาน January 2022”

ขั้นตอนและกระบวนการสร้างวิดีโออาร์ต ผ่านการลงพื้นที่ภาคสนาม
เป็นการบอกขั้นตอนผ่านการลงพื้นที่ต่างๆในเขตสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
ซึ่งผู้อ่านจะได้รู้จักกับพื้นที่ต่างๆไปด้วยพร้อมวิธีการสร้างวิดีโออาร์ตทุกขั้นตอน

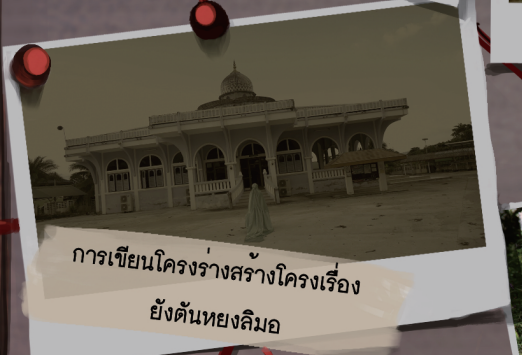
การตัดต่อ, เรียบเรียงภาพและเสียง
ในบ้านนั่งสมาธิ

การเก็บข้อมูลภาคเอกสาร ย่านตลาดเก่า

การลงพื้นที่และเก็บข้อมูลภาคสนาม
ที่รอดันบาดู

การเขียนโครงร่างสร้างโครงเรื่อง
ยังต้นหยงลิ้มอ

การวิเคราะห์และถอดสัญญาณ
สูงงานสร้างสรรค์ ณ คริสตจักร
สุ่มัสยิดกลางปัตตานี

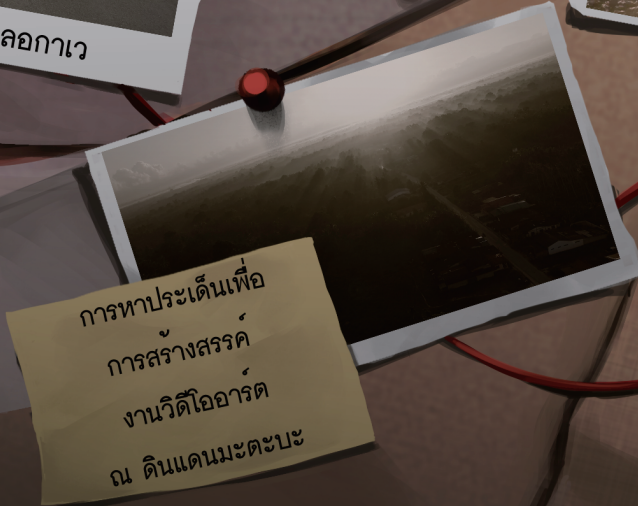
การสร้างสตอรี่บอร์ด ณ เมืองท่าแห่งสายบุรี

การทำสรุป ที่แดนคอลลอกาเว

การถ่ายทำและการเก็บบันทึกภาพ
ยังยะหา ศาลาดูจันทร์

การหาประเด็นเพื่อ
การสร้างสรรค์
งานวิดีโออาร์ต
ณ ดินแดนมะตะปะ